Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

KW 224
C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Caſparis Contareni
patricii Veneti
DE REPVBLICA VENETORVM
Libri quinque.

Item ſynopsis reip: Venetæ, et alii de eadem diſcurſus politici.

Editio ſecunda auctior.

LVGD: BATAVORVM,
Ex officina Elzeviriana.
cIↃ IↃc XXVIII.
Cum Privilegio

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

CONTENTA
hoc libello
DE
REPVBLICA
VENETORVM.

I.

Veneti Dominii Chorographica deſcriptio è variis authoribus collecta. 5

II.

Caſparis Contareni Patricii Veneti de Republica Venetorum, libri V. 12.

III.

Synopſis Reipublicæ Venetæ, auctore Ioanne Cotovico. 26[illegible].

IV.

De Sereniſsima Republ. Venetorum, deque illius Imperio & populorum moribus Relatio; quæ à Philippo Honorio fuit edita. 313.

V.

De Potentia & Ærarii Venetorum copia aut inopia ex Gallic. S^r. D. T. T. T. *& aliis.* 332.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

VI.

F. Leander Albertus de incrementis Dominii Veneti & Ducibus ejuſdem. 337.

VII.

Series Ducum Venetorum & brevis annotatio eorum quæ ſub ipſis memorabilia contigerunt; ex Iuſtiniano & aliis collecta. 38

VIII.

Variorum Iudicia de Republica Venetorum. 41

IX.

Regimen Civile magnificæ Civitatis Veronæ. 42

X.

De Claris Viris Reipubl. Venetæ ex Leandro Alberto. 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

I.

VENETI DOMINII CHOROGRAPHICA DESCRIPTIO.

DOMINIVM Venetum in Italia, tres integras provincias complectitur, Marchiam Tarviſinam, Forum Iulium & Iſtriam. Lombardiæ item Transpadanæ partem, Territorium nimirum Brixienſe, Bergomenſe & Veronenſe; denique Cremam in regione Cenomanorum. Finitimos habet ab Oriente partim Archiduces Auſtriæ, partim Adriaticum mare; à Septentrione eoſdem Auſtrios & Tridentinos; nec non Rhætos: ab Occidente Mediolanenſem Ducatum; eundemque etiam à Meridie, cum Mantuano & Eccleſiaſtico Dominio.

Marchia Tarviſina quæ à Tarviſio nomen accepit, olim Marchionum domicilio; ab Occidente clauditur Mintio, Benaco & Sarca flu. à Septentrione Montibus Tauriſanis; ab Oriente Timavi oſtio & Hadriatico mari; à Meridie Atheſi & Paludibus Melarianis & Brigantinis. Regio eſt (ut inquit Leander) pernobilis & lauta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ditiſſimis oppidis, urbibuſque ſplendidiſſimis nitens, indigenis ingenio tum ad litteras omneſque diſciplinas, tum ad rerumpublicarum adminiſtrationem aptiſſimo; manu, cum res exigit promtis, nec minus in re facienda ſolertibus. Campos habet amœnos, ac frumenti, vini, cæterarumque frugum & omnimodorum fructuum perfœcundos. Nec deſunt calidi & ſalubre fontes; varia metalla; multi nobile amnes & lacus. Cœlum ſalubre, jucundum & temperatum; denique tot dotibus ornata eſt regio ut inter præſtantiſſimas Italiæ merito recenſeatur.

Foro Iulii, Italis Friuli, (Veneti vulg Patriam nuncupant) Orientem verſu terminus eſt Formio amnis, ad Septentrionem Alpes Iuliæ, ab occaſu Alpe Vindelicæ & Noricæ, qua parte etiar Liquentia amnis Forum Iulii ſeparat Marchia Tarviſina: ad Auſtrum ma Adriaticum. Regio campis læta, fo tibus ac fluminibus rigua; ſolum tium ferax, ſylvis opacum, metallis lapicidinis nobile. Nobiliſſimus fl vius Hydra, ad quem argentum vum effoditur. Indigenæ ad huma tatis artes, mercaturam aliaque ho ſta ſtudia aptiſſimi.

Iſtriæ termini ſunt ad Occident

Tim

Timavus, ſive ut Plinius vult, Formio amnis, qui nunc Riſanus dicitur: ad Septentrionem Alpes, quæ Carniolam & Pannoniam ſeparant ab Italia; ad Orientem Arſias fluvius: cætera mari Adriatico cinguntur. Regio omnis aſpera eſt, non tam montibus, quam fœcundiſſimis colliculis aſſurgés. Montem habet unum excelſum, quem vocant Monte major. Silvas etiam, materiem tum ad alios uſus, tum ad naves fabricandas affatim ſubminiſtrantes. Sunt & Saxifodinæ in agro Rovinenſi & Breonio, è quibus marmora Venetias deferuntur & ad alia Italiæ loca, Incolæ plerique inopes & vicinia ampliſſimarum Italiæ urbium extenuati. Urbes colunt, oppida & pagos cum quibuſdam inſulis.

Brixianus ager latiſſimè patet; Capreolus in latitudine ſtadia fere octingenta ſeu C. M. paſſ. continere ſcribit, nimirum à Moſo quod Mantua abeſt millib. XV. uſque ad Dialengum in extremo Vallis Camuniæ capite ſitum, in longitudine ſtadia CCCC. vel L. M. paſſ. inter Limonem Benaci vicum & Orcios novos. Sunt hoc tractu lacus aliquot, nominatim Iſæus & Idrinus item colles, monteſque & convalles, omnia pulchris vicis, pagis, oppidis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

coloniſque frequentibus & induſtriis ... nitentia. Tantus autem in hoc agro ... caſtellorum, pagorumque numerus ... reperitur, ut paucos omnino aliarum ... civitatum æque frequentes eſſe haud ... ambigatur. Ager uberrimus, tritici, ... milii, aliorumque frumentorum fer- tilis, vini, olei, aliorumque fructuum ... ferax; nec metallorum, ferri & æris, ... expers, unde incolis quæſtus eſt uber- rimus.

Bergomenſis ager fertilis, præter- quam ad Septentrionem, qua parte ... aſper, montoſus, rigidus & in totum ſterilis eſt. Valles ſunt paſſim multæ quarum aliquæ vinum oleumque ſua- viſſimum ferunt, nonnullæ propemo- dum inanes, ferro tamen abundant ... cæteræ quod ſolo vitibus & arationi- bus inidoneæ ſint, vellera ſuppeditant ex quibus confecta textilia per totam fere Italiam exportantur.

Veronenſis territorii longitudo quæ à Bruchelio oppido ſumitur R... vam uſque, in ultimo Benaci receſſ... poſitam, LXV. eſt milliar. latitudo a turre Confinium Rivotellam uſq; XI... Ager urbi circumjectus optimus; tr... tico, vino, oleo, pecoribus, vellerum item pretioſorum, cæterarumque fru... gum copia abundans: nobiliſſim... hab...

abet Lapidicinas; item flumina, ſta-
na, lacus, in queis Benacus omnium
mœniſſimus: præterea inſignes ſalu-
rium aquarum ſcaturigines, lectiſſi-
noſque medicinalium herbarum the-
uros, præcipue in monte Baldo.

Cremenſis ager optimus, fertilis,
xcultus & ordinibus arborum viti-
us maritarum, ex quibus nobilia vi-
a, optimique fructus percipiuntur,
itens; aquarum rivi clariſſimi multi,
iſcium optimorum fœcundi, præci-
ue muſtelarum & capitati cujuſdam
eneris, accolæ Marſonos vocant, ca-
ite reliquam partem duplo fere ſu-
erante, gratiſſimi plane ſaporis.

De Venetiarum civitate.

NUnc civitatum & oppidorum de-
ſcriptionem perſequemur, initio
facto ab ipſis Venetiis, quas Leander
ita deſcribit. Sitæ ſunt in intimo ſinus
Adriatici receſſu Venetiæ, mediis in
ſtagnis quæ æſtibus irrigua marinis,
affuſo ab oriente mari, quod recta in
exortum M. P. DL. hinc patet, at ſe-
cundum oram uſq; ad promontorium
Leucæ mill. D CC. enavigatur. Sum-
movet id à ſtagnis terrenus agger te-
nuis (litus vocant) artificio providæ
naturæ prætentus ad tutelam exilium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

inſularum in his ſtagnis, contra fluctu
& irati maris violentiam. Excurrit i
longum millia fere XXXV. curvus in
ſtar arcus, & oſtiis quinis interruptu
quæ ſingula portum modicum eff
ciunt, & cum mediocribus navigii
tum ipſis aquis marinis aditũ ac viar
in æſtuaria præbent. Habet itaque a
Auſtro urbs partem ejus aggeris cur
continente, pariterque à Septentrion
& occaſu. Stagna his finibus incluſ
propemodum millia LXXX. longitudi
ne patent, nimirum ab inſula Grad
uſque ad Lauretum olim non inhone
ſtum oppidum juxta Padum, latitu
do admodum eſt varia, quippe qui
vix certi termini æſtuariorum qua
mari diffunduntur, ſtatui poſſunt, a
quis paſſim diverſis euripis hæc ſtagn
complentibus uſque ad continentem
adeo ut perdifficile omnino foret la
titudinem tam diverſam inveſtigare
Condita igitur mediis in his paludi
bus, quas tum aquæ marinæ per oſti
litoris quina de quibus ſupra comme
moravimus effuſæ, tum multi conti
nẽtis amnes huc ſe exonerantes creant
urbs nobiliſſima Venetiæ eſt, modici
primum in inſulis fere ſexaginta parvo
inter ſe ſpatio diſiunctis, intercurren
tibus euripis, ut herculè non minu

per

r ſe tuto loco,quam ad imperia mul-
rum gentium & nationum mode-
nda idoneo ac opportuno ſita ſit.
rimordium ejus in diverſum trahunt
uctores. Sabellicus relatis diverſorum
ntentiis memorat, hoc modo. Cum
m Hunnici belli terror Italiæ popu-
os invaſiſſet, eſſetque omne Venetum
omen ut periculo propius, ita ob id
ehementer ſollicitum (vulgo enim fe-
ebatur Hunnos in Italiam moturos)
orum feritas quæ pluſquam barbara
Chriſtiani nominis viros eſſe trade-
atur, effecit, ut ex priſcis Venetis qui
irca Adriaticum ſinum amœniſſima
oca incolebant, alii alias propinquas
maris inſulas fuga occuparint: fuerunt-
que viri illuſtres ac magna præditi re-
igione à quibus fuga orta dicitur. De
reliquis locis omnino non habeo quod
affirmem. ex duabus clariſſimis Vene-
tiæ urbibus Aquileja Patavioque tum
primum migratum manifeſto conſtat,
ut Aquilejenſium quidam Gradum
cum liberis & pretioſa ſupellectile con-
fugerint, ex Patavio quoque non pauci
atque iidem clari ſeſe in Rivum altum
receperint. Fuerunt olim ea loca ubi
nunc urbs ipſa reſidet, inſulæ quædam
anguſtiores parum inter ſe diſtantes,
quas placidiſſimi amnium meatus ſi-
nuoſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

nuoſo ambitu in mare decurrentiu
pelagi æſtu alternante diſcriminabar
Incolebant repoſtas ſedes marinæ ta
tum volucres, quæ illuc apricatum
alto ſe recipiebant. ac fortaſſis piſcat
aliquis ſed omnino rarius in his loc
agebat. Patavini igitur qui Rivum a
tum tenuere (eſt locus ipſe nunc
media ferme urbe) primi omnium a
dificare cœpiſſe dicuntur. Sic prim
volunt eſſe jacta urbis novæ funda
menta. quod ipſumque piè riteque f
factum ex eo poteſt intelligi, quo
quanto quis ea tempeſtate veræ piet
tis ſtudioſior fuerit, eo magis Hu
num reformidans, quem utique Chr
ſtianum nomen & odio & crudelita
pluſquam Hunnica perſequi non ign
rabat, quærendæ ſalutis effugio & qu
ſitæ munitiore loco tuendæ ſeſe aliis
ducem & auctorem præbuit. Piis ita
votis nuncupatis qualia ſanè à vi
optimis in re tanta nuncupari op
tuit, fortunata mœnia fortunato ſc
ſtatui cœperunt. Non deſunt qui
loco ubi nunc auream D. Marci æde
conſpicimus primo ædificari cœpt
non dubitent affirmare: in eo fere
mnibus convenire video VII. Calen
April. primordia urbis cœpiſſe. N
que vero primus ille hominum cœ

x piſcatoribus, aut paſtoribus, aut o-
nnino flagitioſis ac infamibus viris,
d ex nobilibus optimique generis ci-
ibus conſtitit. quales nimirum aucto-
es eſſe oportebat civitatis, quæ poſtea
am auguſtum & amplum mari terra-
ue imperium conſequeretur, quale &
perioribus ſeculis habuit, & in hunc
ſque diem habet. Prorſus itaque &
obis uti doctiſſimi homines quam-
lurimi faciunt, de primordio Venetia-
um una cum Sabellico libet ſentire,
imirum anno poſt C. N. uno ſupra
ccc xx. initia earum prima poſita:
ub Clefi Longobardico regẽ tanta
rbs incrementa accepit, quum ob il-
ius ſævam tyrannidem crudelitatem-
que multarum Galliæ tranſpadanæ ur-
ium cives, veluti è Mediolano, Tici-
no, Verona, Vicentia, & oppidis aliis
uc deſerta patria confluxiſſent, ut
am multitudine populi, quam ædifi-
iorum auctu condita tum recenter ex
arte videretur. Id porro ſævitia bar-
barorum quibus Italia prædæ tum
erat, evenit: direpti enim ubique ab
iis & vexati indigenæ tanquam in tu-
tum huc ſe recipiebant: unde dictum
illo ſeculo natum legimus, aliis in lo-
cis uberibus matrum nutriri pueros,
quorum juventutẽ poſtea Venetiæ
fruc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

fruerentur. Exin autem perpetuis i
crementis, urbs adeo crevit, ut nu
in admirabilem fabricam unumqu
corpus illæ circa Rivum altum inſ
LX. pontibus cõnexæ cernantur: q
nimirum inſequentium temporum
duſtria creſcenſque paulatim res
hanc formam evexit. adjectis tand
etiam populi commodo aliis duo
nis. Suſpicari libet inſularum fana e
Divi nomen ſervaviſſe, quod locus
bebat prius, eaſdemque jam vicor
appellationes manere. Creverunt
tur in tantum Venetiæ: nunc ut c
cuitu paſſ. millia VIII. colligant. Æd
ciis nitent ſplendidiſſimis, populo p
nobili, opulento ac potente: rebus
mnibus cum ad hominum uſum
ceſſitatemque, tum ad delicias & v
luptates utilibus affluunt: quanqu
enim nihil penè quicquam apud
quoniam mediis in ſtagnis ſitæ ſu
ut diximus, habeant, ex omnibus
men orbis partibus annona impor
tur. Primum hîc pro anni tempore
fructus omnigeni habentur, opti
pepones, uvæ varietas omnis, po
pyra, ſimileſque fruges, & olerum
rabilis abundantia. dein phaſiani, p
vones, coturnices, turdi, pipiones,
avium alia genera, cum multitudi

pul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

orum & quarumcumque ſylve-
um volucrum infinita. butyrum,
us dulcis, ſalſus, cæteraque ſimilis
ona. frumenti ſæpe tanta copia ut
ortetur. vini adſunt omnia genera,
vaticum, apianum, ſiriolum aliaq;
ilia: rei piſcariæ frequentia multis
memorari poſſet, toto enim anno
marini, tum fluviatiles piſces adeo
complent, ut obſtupeſcere cogant
imum videas: ſalſamentorum vero
variis ex partibus adferuntur, co-
mirabilis eſt. Abundantiam equi-
annonæ, rerumque ad hominum
eſſitatem ac etiam delitias utilium,
diverſis ex oris & regionibus non
um Italiæ, ſed Illyrici Græciæque in-
er & Aſiæ huc deportantur, niſi
giſſima narratione conſequi haud
ſemus. Innumera hic mortalium
iis ex orbis partibus, corporum va-
cultu multitudo negotiatur. quæ
profecto ſummam & incredibilem
mirationem habet. Urbs in regio-
eſt diviſa ſenas, proinde Sexteria
ant: in univerſum vicos ſeu pleba-
as congregationes habent LXXII.
nobia XLI. quorum decemſeptem
nventus monachorum ſunt, IV. &
virginum. Pro templis areæ ſin-
æ ſternuntur ad civitatis decorem,
una

una D. Pauli æde excepta. Frequent-
tur omnes areæ nundinis die qui M-
curii dicitur. at ſabbato D. Marci
rum maximo frequentiſſimoque c-
ventu, qui vel mercatui urbis cuju-
totius Italiæ comparari queat. For-
hoc non unum eſt, ſed conjuncta t-
In capite quod litus ſpectat, areæ
cæterarum poſtremæ, columnæ pe-
gentes binæ cernuntur, quarum
D. Marci leoninum alatum ſign-
altera D. Theodori ſtatuam ſuſtine-
ipſo intercolumnio ſupplicia de c-
demnatis ſumuntur. Forum hoc
longum ped. cccc. in latum cx-
patet, undique nobilibus ædificiis c-
ſum. Præoccupatur ſumptuoſiſſim-
mirabili templo D. Marci, quod alte-
fori medii longitudinis ped. D. lat-
dinis cxxx. frontem exornat: a-
rumque caput ejus exadverſum a-
nobili lapide perfecta D. Geminian-
net. Latera claudunt ſplendida è m-
more ædificia cum eximiis portic-
& variorum artificum tabernis. A-
Marciana tota è nobiliſſimo pretio-
ſimoque marmore, nec minori ar-
cio quam ſumptu conſtructa eſt.
vimentum inprimis nobile habet p-
phyreticis, opheticis, aliiſque preti-
ſiſſimis lapillis teſſellatum cum v-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

emblematis, inter quæ nonnullla Ioa-
chimi Abbatis Sanflorii juſſu ferunt ef-
ficta, quibus ingentes Italiæ clades &
graviſſimi caſus olim prænuntiaban-
tur. veluti duo ſunt galli criſtis inſignes
vulpé inter ſe ferentes: quo ſigno non-
nullis placet binos Galliæ reges Caro-
lum VIII. & Ludovicum XII. denota-
ros, qui Ludovicum Sfortiam è prin-
cipatu Mediolani forent elaturi: ſic
enim hoc ſymbolum aliqui ut diximus
interpretati ſunt: pręterea leonum pin-
guium & eximio corporum habitu in
aquis, juxtaquę macilentorum aliquot
in terra procumbentium effigies cer-
nuntur, quibus imperii Venetorum
cui inſigne leo, conditionem & fatum
ſignificari autumant, eos nimirum o-
ptimos, divites, potenteſq; fore quam-
diu maritimis commerciis ſtudebunt:
at quum illa deſerent, ſeque ad conti-
nentis dominatum ac terręna ſolum
negotia convertent, tum opibus & re
lapſuros. Ita hæc emblemata exponunt
multi: plurimi etiam aliter. Variæ por-
ro cernuntur & aliæ pavimenti hujus
picturæ, quæ curioſa ingenia diverſis
conjecturis exercét. In parietibus quo-
que nobili marmore cruſtatis ad lęvam
binæ tabulæ ſunt varii lapidis; cando-
rem nigræ lineæ diſtinguunt, in qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

rum commiſſura ſignum virile tam
excellenti artificio cernitur expreſſum
ut ſummam prorſus habeat admira
tionem: cujus memoriam uti rari ope
ris etiam Albertus Magnus literarum
monumentis celebravit. Inclyto in ho
fano ac inter Europæ totius magnifi
centiſſimo cenſendo XXXVI. columnæ
ſtant ex marmore ſolido præſtantiſſi
mo, craſſiæ diametro pedes duos, al
tæque convenienti ſtatura. Tum a
arę ſummę penetrali garadibus aliquo
nobiliſſimi lapidis aſcenſus eſt. Ipſam
aram teſtudo tegit quaquaverſum in
crucem fornicata, lapide ophetico
quaternis fulcita marmoreis colum
nis, quæ totæ ſignis integris palm
paulo amplius magnitudine, cælatæ
perfectæque ſunt, & ſumptuoſiſſim
mirabilique prorſus opere, veteris a
novi teſtamenti hiſtoriam exprimunt
Poſt aram alabaſtriticæ columnæ pa
ſuum duorum perlucidæ vitri inſta
quatuor, religioni ac decori ſacratiſſi
mi corporis Chriſti poſitæ ſtant. Ipſum
delubrũ utrinq; ante ſuggeſtum hab
pulpitum in quorũ uno feſtivis dieb
cũ Senatus adeſſe ſacris ſolet, muſico
rũ chorus ſolennia modulatur vota:
altero quotidie Diaconus Evangeliu
canit. Suſtinent hæc pulpita column

vario

ariorum lapidum nobiliſſimæ. Sum-
nam aram inſignis tabula decorat ex
uro argentoque facta, multiſque in-
initi pretii gemmis & margaritis ex-
rnata, quam non queas non vehe-
nenter admirari. Dextra mox in parte,
aſilicæ medio, lata ſublimiſque porta
ernitur opere teſſelato perilluſtri ela-
orata tota, cum imaginibus D. Do-
ninici D. que Franciſci, quæ ſigna Ioa-
hinum prędictum effingi curaviſſe fe-
unt multis annis ante, quam ſancti
lli viri in lucem editi fuere. Intra por-
am hanc theſauros illos inclytos D.
Marci Procuratores ſervant: qui jam
olim nobis viſi cum in comitatu Fran-
iſci Ferrarienſis univerſi prædicato-
um ordinis magiſtri ageremus, & her-
ule divitiarum immenſus acervus ſtu-
endæque prorſus opes ſunt. Primum
b illis magnificis viris oſtenſæ nobis
oronæ maximi pretii duodenæ; toti-
emque thoraces puro ex auro, &
um mirabili gemmarum variarum
nultitudine. Sunt hic carbunculi quos
ubinos vocant, item ſmaragdi, topa-
ii, chryſolithi, cæteraque genera gem-
marum, & margaritæ magnitudinis
bene incredibilis, adeo quidem ut ob-
ſtupeſcere nos harũ plane coronarum
& thoracum nobilitas cogeret. Deinde

bina vidimus cornua monocerotis
eximia proceritate, tertiumq; brevius
item carbunculos, aurea vaſa, cochlea
ex achatis & jaſpidibus non modicas
carbunculum ſeu rubinum maximum
à Dominico Grimano Cardinale hi
theſauris illatum, item urceolum e
pretioſiſſimis gemmis, quẽ olim Vſum
Caſſanes Perſarum rex Venetæ reip
dono miſit: aliaque tam multa ingen
tium pretiorum vaſa, cum thuribuli
ex auro & argento, prorſus ut ad ſtu
porem ſi primum videas adigare. Po
ſtremo mitram ſeu galerum qui nov
Duci imponitur conſpeximus, undi
que puro auro per oras perque tran
verſum deornatum, & in zophor
nobiliſſimas gemmas, in ſummo apic
carbunculum infiniti pretii tenentem
Adſunt etiam ingentia candelabra, pa
teræque aureæ, aliaque tam multa ma
ximarum opum, ut niſi longiſſim
narratione comprehendi omnia hau
queant. Equidem non facile puto div
tiarũ acervum uno aliquo in loco ta
ingentem poſſe invenire. Vt ad æde
ipſam oratio reducatur; atrium hab
ea duo ejus latera claudens, cujus a
ream teſtudinem opere teſſellato vet
ris teſtamenti hiſtoriæ depictæ nobi
tant, nec pavimentum ipſi ędis interr
ced

cedit. Quaternæ hic valvæ aditum in templum præbent, cum XVI. columnis è nobili marmore craſſitudinis duorum pedum, aptæque ſtaturæ. Duas portas octonę harum faciunt marmoris atri cum niveis onychinis maculis, aſpectu jucundiſſimæ. Porticus hujus exterior frons (tria quippe templi latera cum coronis prominent) CXIV. columnis porphyreticis opheticiſque & marmoreis aliis altitudinis ped. XIV. ſuſtinetur, aliuſque ſequitur huic impoſitus ordo columnarum, non quidem pari cum inferioribus magnitudine, ſed tamen ejuſdem nobilitatis, CXLVI. quarum coronis ambulationem apertam complectitur ſupra veſtibulum templi, quæ pariter uti ipſa porticus frontes ædis externos cingit, ſpondiſque forinſecus munitur ex marmoreis columellis. Hoc in ambulacro ſacerdotes feſto die Palmarum Senatu ac Principe ſubter aſtante certas quaſdam ſolennes cæremonias peragunt. Superciliuum frontis quod majori portæ (quinas enim hæc facies æreas habet, quarum binæ aperiuntur indies, totidem non niſi quibuſdam feſtivis diebus, una perpetuo clauſa eſt) reſpondet, equi ex ære vetuſti quatuor inaurati, forma magnitudineque Turcici vivi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

mirifice ornant. A ſolo hujus amb
lationis uſque ad templi faſtigium o
mnia græcanico opere cum emblem
tis inaurata ſunt: crebræque per orc
nem eminent ſtatuæ Divorum ex ma
more perinſignes, cum baſibus an
glyphis opere foliaceo item ex marm
re. Quędam ex his ſignis anno M.D.X
poſt C.N. VII. Cal. Apr. decidêre. T
ctum fani totius quinque conſtat h
miſphæriis, plumbeo tegumento. Co
tra baſilicam intervallo ped. LXXX. tu
ris eſt eminentiſſima tintinnabulor
lata quaquaverſum XL. ped. alta CC XX
cum alati ſummo in apice genii ſign
ventorum indice, quoniam verſati
eſt, & aura quavis circumagitur. Sub
me faſtigium totum aureis veſtitur t
gulis, quarum fulgor ſolis repercuſ
longiſſime conſpicuus eſt. Multa præ
terea de hoc ſumptuoſiſſimo ditiſ
moque templo ſcribi poſſent, uti qu
que de curia magnificentiſſima co
juncta, in qua Dux habitat & conſili
rii coëunt, præcipue vero de comit
illius longe ampliſſimo, nobiliſſim
ſummorum pictorum operibus exo
nato, cum arcano armamentario, m
rabili armorum itemq; ſpoliorum qu
variis è bellis relata ſunt, & aliaru
inſuper rerũ ſingularium uti vidim

cop

copia conferto: ſed hæc omnia nunc brevitatis gratia præterimus, ut urbis ipſius reliquam ſpeciem & conditionem perſequamur. Vicos habet ea quamplurimos, totidemque propemodum Euripos, ut univerſa tam pedibus quam naviculis peragrari queat. Vicos ipſos rivi dividunt: at tranſitus ubique pontibus jungitur vel ligneis, vel lapideis: quorum in univerſum tam publici, quam privati cccc. cenſentur. publici in communi civitatis uſu ſunt, privati in uniuſcujuſque ædes ducunt. Præcipuus vero eſt euripus, Canalem Magnum vocant, qui urbem totam interſecat, & circa medium ligneo ponte maximo tabernis utrinq; tanquam ſpondis conſtipato jungitur. Is propemodum pons in urbis umbilico ſitus eſt, ponsque Rivi Alti dicitur. Ante caput ejus alterum area modica panditur undique concluſa porticibus, ubi tabernæ cum venali panno, certiſque diurnis horis mercatores ad negotia tractanda conveniunt. Euripus ille magnus qua urbem permeat longitudine ferme paſſ. MCCC. colligit: tranſmiſſus habet locis ternis denis, ad quæ navicularum certus numerus conſidet; etiam ipſi trajectus vocant, ſuntque cõmodis inter ſe ſpatiis diviſi, maxima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

opportunitate, quoniam cum unu
tantum pons rivum hunc jungat, ni
naviculis paſſim trāſmiſſio fieret, mu
tis magno incommodo circumeund
pontis eſſet via. In latum patet paſ
XI. totuſque ſplendidiſſimis ædibu
utrinque clauſus eſt, quæ ſummur
omnino ornatum delectationemqu
ac admirationem habent; quanquar
hujuſcemodi magnificis ædificiis urb
conferta ſit tota. Navicularum qua ci
vitas peragratur numerus VIII. mil
amplius eſſe putatur; gondolas vocan
quarum pleræque meritoriæ ſunt, cæ
teræ patritiorum aliorumque civium
Eſt etiam intra urbis ambitum naval
locus paſſ. mille duorum circuitu, mœ
nibus undique validis munitus, & cun
opportunis ad cuſtodiam turribus
quem Arſenale nominant. Intus cccc
hominum operis perpetuo naves ædi
ficantur; quorum ſtipendia MCC. in heb
domadam aureorum nummûm ſunt
Iuxta locus alius, Tana: funium & ru
dentum intorquendorum ad nave
officina. Navali in ipſo navium longa
rum quæ in pontibus ad omnem occa
ſionem paratæ perpetuo ſtant nume
rus ad CC. eſt, præter alia navigia mino
ra: nec hercule majoris admirationi
locus ullus, ut puto, ſpectari queat

undo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Inde vires opeſque & amplitudo rei Venetæ, quæ profecto nunc Italici nominis gloria decuſque ſola eſt, facile poſſunt intelligi. Officinarum quæ in hoc navali ſunt, item apparatus; & operum artificumque plena narratio longiſſima mehercules foret, ac propemodum infinita. Multas quotannis naves Veneti varias in orbis partes negotiandi cauſa mittunt, unde maximum reipublicæ vectigal accedit, adeo ut ex portorio vini, ſalis, olei, cæteræque ſimilis annonæ millies ſeſtertium fere capiat, præter urbium aliarum quæ in ditione ſunt, vectigalia. De numero patritiorum qui nunc quidem cenſeri queant hoc habeamus, quod Donatus Ianotius Florentinus in libro de republica Veneta, vicies mille propemodum lares ſeu familias hac in urbe eſſe, quarum ſingulæ ſi binos homines præſtēt, qui ferendis armis idonei ſint, numerus efficitur XL. millium: patricios autem ad tria millia reperiri ſcribit.

Sunt circum Venetias inſulæ modicæ permultæ cum ædificiis, templis, cœnobiis, aliiſque domibus pietati dicatis. Primum ad Auſtrum inſula mill. paſſ. longitudine ſplendidis ædificiis & cultiſſimis hortis itemque cœnobiis monachorum ac virginum ple-

banicíſque fanis aliquot nitens, ab u
be lato fere quingentos paſſus euri
ſubmovetur, aditurque cimbis tra
ctus cauſa ſemper hic conſidentib
Iudaicam nunc vocant; alioque nom
ne Dorſum Durum appellavere. N
procul inde in ſtagnis D. Angeli Co
cordienſis Virginium ſequitur: ult
que ad occaſum verſus D. Georgii A
gani conventus: dein eadem parte v
ſus occidentem ſi Venetiis conſiſta
D Claræ domus quæ ponte urbi Ve
tæ adhæret. Eodem in latere D.Secu
di cœnobium eſt; nec procul à con
nente D. Iuliani fanum. Deinde Se
tentrionali urbis latere D. Chriſtoph
ri ædes in euripo quo Murianum
urbe navigatur occurrit, moxque
Michaëlis cum cœnobio, poſtremu
ipſum Murianum in Venetiarum or
ginibus commemoratum, quod Al
nates & Opiterginos Hunnicis temp
ribus anno cccc L. poſt Chriſti nati
tatem incolere cœpiſſe Sabellicus p
hibet, Athila jam tum ad Venetiam a
propinquante. Diſtat ab urbe mill. pa
eſtque perjucundus & amœnus locu
ſitu quidem ædificiorumque deſcri
tione Venetiis par, at amœnitate lo
ge præcellens, quippe quia ſingulæ p
ne domus hortos ornatiſſimos & v
ri

is arboribus fructiferis confertos ha-
ent. Templa colit haud ignobilia
IV. nominatim D. Petri Martyris
um cænobio ſodalium prædicatorum
culenter ædificato, ubi etiam biblio-
heca præclara voluminibus optimis
lena. Vitreamina tam excellenti hic
te faciunt, ut tum varietate, tum
rtificio cætera totius orbis vaſa vitrea
ongiſſime ſuperent. Nec deſinunt ar-
fices ad materię pretium indies orna-
nenta nova rationeſque varie figuran-
i præſtantiores ac elegantiores exco-
itare. Colores etiam quoſcunque jam
nirabili induſtria reddunt, ut omni-
o exiſtimem Plinium ſi nunc revivi-
ceret, ſumma cum admiratione vaſa
æc ſupra fictilia tum Aretinorum,
um aliarum gentium longe colloca-
urum. Vidi ego præter cætera hic mi-
anda: navem roſtratam exacta di-
nenſione factam ex vitro, longitudi-
ne unius ulnæ, cum inſtrumento uni-
erſo tam convenienter ut miraculo
prorſus eſſet ea ex materia partes om-
nes ejuſcemodi operis adeo plene for-
mari potuiſſe. Conſpeximus etiam or-
gana parva vitreis tubis, quarum ma-
xima longitudo ferme trium cubito-
rum tanto artificio juſtam ad propor-
tionem erat, ducta, ut inflato ſpiritu,
ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ac pulſatis à muſicis perito modul
ſuaviſſimum concentum ederent. M
gnitudinem vaſorum quæ hic cernu
tur non commemoro, quippe quia
dem eorum qui non videre,ſuperatu
res foret. Equidé mirari ego ſatis hau
quaquam potui, tanta vitreæ mater
copia quî colligi, & in tam varias in
nitaſque ſpecies ingentium vaſorum
gurari queat. Et inſignis hęc Murianc
ars jam univerſæ nota eſt Europæ, pr
pterea quod eorum opera nobiliſſim
cũctas in ejus partes exportantur. O
cinas exercent XXIV. in quibus ope
artificũ perpetuis vaſa fiunt. Locus p
pulo valde frequens eſt; maximaq; pa
aut artifices vitrearii vel negotiator
aut piſcatu vivit. Scinditur in par
duas inſtar Venetiarum amplo eurip
Circuitu mill. tria colligit. Cœlo eſt b
no ac ſalubri, quod ab igne perpetuo v
trarias urente fornaces profiſci arbit
mur. Nobilitavit Murianum Franc
cus Balarinus, qui arte ac induſtria
per omnes adhuc formandis vaſis ar
fices excelluit. Sequitur ad Septentri
nem verſus ædes D. Iacobi Paluſtris u
traque D. Nicolai. Dein Majorbiu
XXIV. à Muriano ſtadiis, iiſdem Hu
nicis temporibus habitari cœptum
ab Altinatibus, & unius portæ nomi
qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

æ Altini fuerat ut refert Sabellicus,
tum. Inſula hæc infrequenter nunc
litur: gens modica, vel piſcatu, vel
rtorum cultura vivit. Torcellum
le ſuccedit civitas, item ad Septen-
onem, à Majorbio mille paſſ. cujus
iſcopus Torcellanus dicitur, cathe-
alis ædes D. Fuſcæ virginis & mar-
ris, quæ hic monumento ſita cum
Malica nutrice, Ravenna delatæ ſi-
ul ubi martyrium ſubière. Torcelli
oque nomen pro Turricello nunc ab
tini quondam ſextante ſupereſt;
jus, uti prædiximus, coloni Athilæ
mporibus in hæc æſtuaria commi-
arunt. Vrbs hæc uti & Majorbium
frequens colonis, vel piſcatu vel hor-
rum cultura viventibus. Abbatia nõ
nobilis adjacet monachorum D. Ber-
rdi, cœlum hic admodum grave.
ec procul Buranum haud inhoneſtus
inſula vicus, ad exortum Majorbio
orcelloque obverſus, pari intervallo
ille paſſ. ab utroque; nomen etiam
Altinatibus, uti quæ ſupra memora-
ſunt, habens. Hinc tum ex plaga Sep-
entrionis in orientalem Venetiarum
endenti, domus D. Franciſci quæ à
eſerto cognominatur apparet, pro-
iuſque Venetiis Lazaretum novum,
tem verſus orientem Carthuſianus
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

conventus, juxta mox D. Helenæ, v
ciniorque dein ad urbem, D. Georg
Majoris; tum D. Servuli, D. Lazari,
infra Lazaretum vetus, quod ad me
ridiem ſpectat, cum æde Virginis qu
gratiarum dicitur, ultraq; D. Cleme
tis, & porro in Auſtrum, Sancti Spir
tus: tum Pupilia eſt, ſic olim, uti ſup
memoravimus, dicta, quinque milli
bus à Venetiis. Inſulam hanc quonda
admodum frequentem populo fui
Blondus & Sabellicus perhibent; ma
ximaque circa Ducatum Vrſi Patrici
ti incrementa cepit, quum Petri Tr
donici Principis familiæ conceſſa
cum uxoribus & liberis inhabitand
quemadmodum in catalogo Ducu
retulimus. Auctus igitur & excultus
Tradonici famulitio ejuſque prole l
cus eſt adeo, ut ad honeſti oppidi fo
mam creſceret; quod poſtea Genue
ſium bello cum ii Foſſam Clodiam c
piſſent, habitari deſivit. Sequitur M
thamaucum vicus, olim Ducis Vene
ſedes, ubi portus Meduaci fluminis pr
fundiſſimus de quo jam antea ſcripſ
mus. xxv. dein ab urbe Veneta millib
alter eſt portus Clodianus, juxtaque o
pidum Foſſa Clodia, quemadmodum
Ptolomæo nominatur, quod Clodiu
Albanorum Ducem condidiſſe Vol
terr

ranus refert ex auctore Sexto, Sabel-
s tamen prodidiſſe quoſdam ſcribit
Ateſtinis & Silicenſibus ædificatum
Hunnicis temporibus in ſtagna ex
ntinentis ora profugerant: verum
c tamen ut conſtare ſibi queat non
eo, cum Plinius & Ptolemæus qui
rimis ætatibus Hunnicas in Italiam
uptiones præceſſere, Foſſæ Clodiæ
moriam uſurpent. Dici fortaſſe poſ-
Athilæ temporibus ab Ateſtinis Si-
enſibus domo profugis auctum, cum
n prius exiſteret: ut ita quod Sabelli-
s refert non omnino veritati adver-
ur. Civitas effecta eſt ſub Ordelafo
lerio Duce MCV. poſt Chriſti nativita-
m anno, tranſlato huc Methamau-
no epiſcopatū, cū eam urbem inun-
tio vaſtaſſet. Divorum etiam reli-
iæ ſimul inde tum ad Clodianos aſ-
rtatę. Primum locus momenti pene
llius erat, uti in Venetis annalibus
iſcis, maximeque Bertucii Veneti ſe
iſſe Ioannes Petrus Ferrettus Raven-
s homo doctiſſimus nobis affirma-
. Vndique ſtagnis marinis circum-
nditur, in longum protenta, ſpa-
oſaq; & longa platea diviſa, in quam
rinque vici plurimi inſtar ſpinæ pi-
is exeunt. Circum urbem ſalinæ paſ-
m, ubi menſibus æſtivis è marinis
aquis

aquis ſal conficitur ingenti Venetæ re
pub.compendio. Genuenſes anno po
Chriſti nativitatem M CCC LXXX. cu
huc bello contra Venetos claſſe perv
niſſent, victoriamque jam in ma
bus haberent, inſolentia rem corrup
ſe, ſic ut mutata fortuna victores i
vincerentur, plurimique capti mag
cum triumpho abducerentur Ven
tias, Blondus Sabellicuſque nec u
loco memorant. Clodiani nunc f
piſcatu, vel hortorum cultura, vel ſa
nis exercendis vivunt. Hinc ad Ven
tias redeunti litoris apparent can
amœni cũ hortis nitidiſſimis, quoru
fructus Venetias deportantur. Prov
niunt hic pro anni tempore varia fr
ctuum hortenſium genera; nomin
tim pepones, cucumeres, anguri
braſſicæ lacuturres, ſabellicæ, cæter
que ſpecies & id genus fruges aliæ, u
de quæſtum Clodiani maximum f
ciunt. Vrbem hanc ortu nobilitavit P
trus Calotius ordinis prædicatoru
monachus, qui admodum exacte i
gentia duo volumina de vitis Divoru
ſcripſit, quæ in bibliotheca Domin
cana Bononiæ ſervantur. Hic Ven
tiarum finis.

Hactenus è Leandro Alberto: acc
ratiſſimam urbis Venetę & ſingularu
ur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

rbis regionum deſcriptionem videre
t in Sabellici libris III. quos de ſitu
rbis Venetæ ſcripſit, ad quem ſtudio-
im lectorem remittimus.

De urbe Verona, ex Torello Sarayna, Leandro, & aliis.

DE antiquiſſima urbis origine hic nihil dicam. Situs autem urbis ita habet. Non abſimilis Helvetiorum aſileæ, natura, ſitu pulchritudine æ-iſiciorum nobilis; æquo ſolo recum-ens, ad meridiem, ortum occaſum-ue converſa brumalem: tellure ad eptentrionem leniter adſurgente, igiſque Theatralem pene formam ex-rimentibus. Atheſi amne non tam ividitur, quam munitur & circum-uaque cingitur. Silius lib. VIII.

Tum Verona *Atheſi circumflua & undique ſolers.*

Quod flumen (inquit Torellus) priſco empore urbem non interſecabat, ve-um prope mœnia labebatur, urbem pſam relinquens ad ortum ſolis: hoc patet ex fundamento latiſſimo muri per medium Atheſim deducto, non procul à ponte caſtri veteris, quod & hyemali tempore decreſcente aqua conſpicitur. Cujus etiam (ut fama eſt) quamplurima inventa fuerũt veſtigia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Urbs vias habet amplas & rectas, co
ctili lapide ſtratas: Templa circiter
xxxv; quorum præcipua pervetuſta æ
des Cathedralis & D. Anaſtaſii, mona
ſteria Monachorum & monialium x
Pontes quatuor inſignes, fluvio impo
ſitos. In ſumno clivo duæ ſunt arce
nobiliſſimæ D. Petri & S. Felicis, qua
rum illa Atheſi pene incubat, ab Can
Scaligero excitata, hæc eminentior
loco & quaſi vallis ſupercilio ſedens
urbs mænia deſpectat & longe latequ
in Circumpadanos agros, totamqu
fere Cisalpinam Galliam pandit pro
ſpectum. Sunt item aliæ Arces; Ca
ſtellum vetus, & quæ vulgo *Cita della*
Amphitheatrum ibi viſitur omnium
maximum & quo nullum fere inte
grius; media urbe adſurgens: cujus ex
terior paries quatuor zonis pulcherri
mis cinctus, totidem columnarum, ar
cuum & feneſtrarum ordinibus, qua
druplici opere, Dorico videlicet, Ion
co, Corinthio & compoſito in miran
dam extollitur altitudinem: quemad
modum ex dicti parietis quatuor ar
cuum parte colligi poteſt, quæ ſola re
liqua manet adhuc erecta: Amplitu
dinem illius exacte refert Torellus Sa
rayna in libris de origine & amplitu
dine urbis Veronæ: in quibus etiam
aliu

iud olim Theatrum hic extitiſſe ſcri-
it, plurimoſque triumphales arcus ſi-
llatim omnium operum commemo-
tione facta, quorum nunc exigua
eſtigia, paucaque integra ſuperſunt.
érem habet admodum tenuem; gens
erlauta, magnifica, ſplendida, jucun-
o aſpectu, ingenio ſummo, maxime-
ue ad literas idoneo. Rebus omnibus
on ſolum ad vitam mortalium ne-
eſſariis, ſed etiam ad delitias & volu-
tatem utilibus abundat. Civitas hæc
n fide Romani nominis uſq; ad prin-
ipium inclinationis imperii ſtetit;poſt
nim eadem condicione fuit qua cæ-
eræ Italiæ civitates, donec ab Attila
iriperetur. Attilæ tempora varii ex-
eperunt tyranni, qui rapto Imperato-
is nomine diverſis temporibus Vero-
a potiti ſunt; Theodoricus dein cum
taliæ imperio, etiam Veronæ tenuit:
poſt Gothorum excidium Longobardi
habuere; quibus exactis in Caroli ma-
gni poteſtatem conceſſit. Poſtea aut
ſub Regibus Italiæ fuit, aut ſuo jure ut
cæteræ civitates uſa fuit. Duravit hæc
Veronenſium ſub Romani Imperii no-
mine libertas uſque ad Acholini Ro-
manini tyrannidem, qui præfecturam
in Dominatum convertit, exacto Azo-
ne Ateſtino Ferrariæ Marchione, quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Senatus populuſq; Prætorem deſign...
verat: tenuit hic tyrannidem ad an...
M CC LIX. quo defuncto Senatus po...
puluſque Maſtinum Scaligerum Præ...
torem dixit. huic à nefariis civibus o...
ciſo, ſucceſſit Albertus filius; illiuſqu...
deinceps filii, ad Alboinum & Cane...
magnum quos Henric. Imp. Veron...
Principes inſtituit anno M CCC X. C...
nis autem magnus Dominium Vero...
nenſe multarum urbium acceſſione...
auxit. In Principatu ſucceſſere nepot...
ex fratre, Albertus & Maſtinus. Albe...
tus miti ingenio, pacis ſtudiis enitui...
Maſtinus contra bellicoſus, terribili...
ferox & ad labores quoſcunque feren...
dos idoneus, Brixiam inſigni frauc...
cepit: etiam Parmam Magiſtratibu...
quos Ioannes Bohemiæ R. ibi reliqu...
rat, ademit; Luca quoque potitus e...
Lucenſibus ultro ſe dedentibus: Op...
tergium etiam aliaque multa oppid...
ditionis ſuæ effecit. Auctis in tantu...
Maſtini, Albertique viribus, ut jam v...
cinis terrori eſſent, Veneti & Medic...
lani Vice-Comites, fœdere facto max...
mas copias in illos eduxerunt. Maſt...
nus fratrem miſerat Patavium, ut ea...
urbem cum finitimis in fide retinere...
Hanc poſtquam Marſilius Carrarien...
Venetis proditione dedidiſſet, iis do...

urbem introductis ipſe mox Alber-
capto, ibi dominatum occupavit
n. 1337. Brixia quoque à Guidone
orregio Actio Vice-Comiti tradita.
eneti Tarviſium per pacis condicio-
s expreſſere. Anno 1342. Piſani Lu-
m, Parmam Rubrii & Corregii eri-
uere. Obiit Maſtinus ann. 1350. tri-
is relictis liberis, Cane Magno II.
ane Seniorio, & Paulo Alboyno. Ca-
s magnus II. inde principatum te-
uit ad ann. 1355. quo à Cane Seniorio
atre occiſus eſt. Idem Seniorius &
atrem Paulum diu carcere cõditum,
nno 1375. publico judicio condemna-
um occidit. Eo defuncto ad Nothos
ius Bartholomæum & Antonium
incipatus pervenit: Antonius autem
atrem Bartholomæum ann. 1381. ob-
uncavit: tandemque à Ioanne Ga-
atio Vice-Comite Mediolani Verona
ulſus eſt, ann. 1387. Poſt exceſſum
oannis Galeatii qui urbis hujus Impe-
um XVIII. ferme annis habuit, arceſ-
ue D. Petri & Fœlicis cum caſtello hic
dificaverat, defuncto jam Antonio,
uilielmus Canis, Magni F. cum Bru-
one ac Antonio filiis ope Pandulphi
alateſtæ, Franciſcique Carrarienſis
eronam reverſus eſt; & anno 1404.
. P. Q. ſuffragiis princeps eſt appel-

latus. Non diu tamen fortunæ ſuæ ſ
perfuit: etenim Franciſcus illius c
gnatus hoc prætextu in urbem rec
ptus, tanquam de magnis rebus
colloquium veniſſet, veneno eum i
teremit. Filios etiam illius Iacobin
Carrarienſis in arcem veterem Patav
ſanguinis propinquitate circumvent
invitans, repente quorundam crim
num adverſus ſe inſimulatos cuſtod
tradidit & in montem Silicis deduct
carceribus incluſit, ubi tandem per
runt. Franciſcus autem Carrarien
Veronæ arripuit Dominatum quem
vix XVIII. menſibus tenere potuit. V
neti enim intellecta Carrarienſium
fraude, qua Scaligeros oppreſſeran
per Mantuanum Marchionem, cu
ingentibus copiis miſſum, urbem i
ademerunt. Quamvis autem poſt an
1438. Nicolaus Picininus Philippi M
diolanenſis Ducis Legatus Verona
invaſerit, tamen nec arces obtine
nec diu in urbe conſiſtere potuit. I
que Venetorum imperium exin l
ſtetit uſq; ad ann. 1509. quo cæſis il
rum ad Ripaltam copiis Veronenſes
Maximiliani Imp. ditionem conce
re: reverſi autem dein anno 1517.
priſtinum Venetorum imperium,
reipubl. ſtatu hucuſque tranquille

utu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tuntur. Maximis porro operibus, connuoque ſtudio Veneti jamdiu urbem uniunt, adeo ut inter munitiſſimas tius Europæ merito referri queat.

De Patavio ex Leandro & aliis.

Atavium antiquiſſima civitas, vulgo Padua; urbs admodum ampla, iplicique olim nunc duplici muro pta, & profundiſſimis foſſis cincta; uippe Meduacum ſive Brentam amem tam munitionis urbis quam naigandi opportunitatis cauſa, maxima duſtria Carrarienſes reguli huc perraxere. Sita eſt autem urbs loco plano c fertili atque amœniſſimo; placidiſma fruens cœli temperie, & ſumma li bonitate, ob amœnitatem Eugaeorum montium, quos habet ad Ocidentalem ſui plagam. Incolæ ſumnis præditi ſunt ingeniis, & ad arma ixta atque litteras, aliaque negotia ptiſſimis. Ambitus urbis duplex: exerior ſex millia ducentoſque (alii VII. mill.) paſſus continet cum ſex magnicis portis: interior tria millia paſuum, altiſſimus, & ſuperne perpeuum habens deambulacrum.

Vrbs ipſa magnifica ſplendidaque, ilice ſtrata; foſſis, vallis & propugnaulis undique tutiſſima. Habet ædificia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Sacra profana, publica privataque ma-
gnifica & ſumtuoſa. Templum Cath
drale ab Henrico Imp. ſtructum, ſu
ſe habet Baſilicas XXII. intra urbem
ſplendore Cathedrali non multum in
feriores quaſdam etiam ſuperiore
Monaſteria virorum XXIII. virginu
XXIX. Palatium in quo jus dicitur, to
Italia nominatiſſimum nullis fultu
columnis, & plumbo tectum: Curia
inſuper publici conſilii, cum porti
marmoreis columnis ſuffulta: Fo
maxima quinque; quorum primu
congreſſibus & deambulationibus c
vium dicatum eſt; alterum olitoriu
tertium frumentarium; quartum
gnarium; poſtremum palearium: Po
tes XXXVIII. ex lapide fornicatos ſup
Brentam amnem qui Vrbem perflu
Porticus ampliſſimas: areas ſpatioſi
mas: Noſocomia III. Xenodochia t
tidem: item Orphanotrophium, & d
mum Dei expoſititiis infantibus att
butam: Montem pietatis, extirpand
Iudæorum fœnerationi inſtitutum, q
pro centenario viginti exigere conſu
verant: Ærarii ſors XXXVIII. aureoru
millia ſuperat, civium liberalitate co
lata. Præficiuntur ſeptem domibu
quæ opportuno urbis loco ſitæ, v
nobiles, datis fidejuſſoribus annuatir

pro pignoribus mutuo dant, infra x. ſolidos, gratis; ſupra, quinque ntum fœnoris nomine pro centena- o exigentes, ad miniſtrorum impen- s, quæ III. mill. aureorum quotan- s ſuperant, ſuſtinendas: quod ſuper- t, pauperibus annuatim dividitur, rte ſemper manente & ex piis elee- oſynis, præſertim quæ feſto paſcha- s colliguntur, quotannis creſcente. omorum quatuor millia hodie ſuo mbitu complectitur. Epiſcopatu gau- et urbs qui longe ditiſſimus totius aliæ æſtimatur. Denique Academiam abet nobiliſſimam & doctiſſimorum irorum ſeminarium. Cives inter præ- ipuas artes hodie, uti & olim, lanifi- ium exercent.

Agrum Patavinum Bernardinus cardeonius ita deſcribit: A Meridie thesis fluvius procurrit: à Septen- rione Muſo parvus amnis dilabitur, b Oriente æſtuaria Venetiarum, ab Occidente vero colles ſunt Euganei & ger Vicentinus. Patet omnis hic cir- cuitus CLXXX. mill. paſſ. in quo ſex- centa & quadraginta ſeptem villæ ſeu pagi.

Flumina quæ Territorium Patavi- num ſecant, præcipua ſunt Bacchilio & Brenta; qua utraque olim Meduaci

 nomen

nomen habuere: Brenta x. mill. ſ
Tridento naſcitur & ad agrum Vice
tinum præcipiti curſu delatus, relic
ad ſiniſtram Baſſano, agrum ingred
tur Patavinum & V. mill. infra Pat
vium ſe dividit; & dextra parte cu
Bacchilione ſe cõjungit, ſiniſtra aute
curſum ſuum aliquandiu ſervans ve
ſus Meridiem, poſtquam magno ſtr
pitu ſe præcipitaverit, convertitur a
Orientem & duobus aliis amnicu
Lavandola & Tergola auctus, ad p
gũ Stracum cum Bacchilione ſe denu
conjungit;rurſuſq; juxta Dolum vicu
diviſus, dextro ramo verſus Meridie
labitur & prope villam Conche à B
chilione exceptus juxta Chioggiam i
mare Adriaticum effunditur; ſiniſtr
vero Miram, Oriacum & Moranz
num ſtringens tandem in portũ Bro
dulum illabitur. Bacchilio haud pr
cul Vicentia enatus; eamque ſecan
aliquot amnibus auctus VI. mill. ſu
Vicentia ſe dividit in duos ramos, qu
rum dexter ad vallem Eſtenſem fertu
ſiniſter ad territorium Patavinum
convertens illud intrat juxta monte
Galdam, & paulo poſt cum Brenta u
diximus conjungitur: ſed non long
inde ſpatio rurſus dividitur in duos r
mos, quorũ dexter Patavinum agru
rigan

ans, & juxta Battagliam cum dextro
no ſuo reunitus pręcipiti curſu ten-
Bovolentam; ſiniſter autem anti-
a urbis circumdat mœnia & in plu-
alveos disjectus, extra urbem reu-
ur, rurſuſque juxta Porcigliam ſe
arat in duos ramos, quorum dexter
volentæ cum ſuperiore conjungi-
r, & paulo infra cum cæteris ramis
njunctus Pontem longum, Corre-
olam, & Brentæ pagum præterla-
ns cum Brentæ ramo conjungitur
i à Dolo deſcendit: ſiniſter vero
uros novæ urbis complexus, demum
r foſſam à Patavinis factam in majo-
m Brentæ ramum illabitur, & cum
o fertur ad Dolum, ubi rurſus divi-
ntur ut ſupra. Paulus Paruta in Hi-
or. Venet. ſcribit hanc agri Patavini
rtem quę verſus Chioggiam & mare
clinat longe fertiliſſimam eſſe & in-
lis frequentiſſimam; in eaque repe-
ri vicum Bovolentam adverſus ſubi-
s hoſtium incurſus ſatis ſecurum,
uippe fluvium Bacchilionem, in Ter-
torio Vicentino natum, poſtquam
d Baſſanellum 11. milliar. ſupra Pa-
avium pervenit, & Brentæ aquarum
cceſſu auctus fuit, in diverſa ferri &
ariis & tortuoſis flexibus per agrum
atavinum delapſum, grandi ſpatio in
medio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

medio relicto, juxta hunc vicum r
ſus conjungi: atque hic quondam
ſtellum fuiſſe, inſigne adverſus ho
præſidium. Quid multa? Ager Pa
vinus ob flumina & lacus neque
ſtibus acceſſu facilis & adverſus ſubi
motus ſatis munitus judicatur.

Ager porro Patavinus eſt amœni
mus & frumenti, vini reliquarumq
frugum maxime fertilis; tantamq
copiam tritici fundit, ut ſummam r
reatur admirationem; paniſque ex
conficitur totius Italiæ candidiſſim
vino quoque abundat generoſo. Ni
undique regio hæc pagis, vicis, & vi
ornatiſſimis, quæ fere ſunt patrit
rum Venetorum, qui menſibus æſti
ruri plerumque cum familiis agunt

Vrbs hæc ſub Romani Imper. fi
manſit, donec ab Attila caperetur
cendereturque: dein reſtaurata à N
ſete, rurſus à Longobardis cremara
citur; verum ſub Carolo magno & c
teris Italiæ Regibus non tantum reſ
ravit ſed & magnum incrementu
accepit. Sub Othone etiam ut cæte
pene Italiæ urbes ſuo jure uti cœp
hæc forma Reipubl. uſque ad Fride
cum II. ſtetit, tum enim Actioli
Romanino ſuadente rurſus ſe imper
junxere, & præſidium Germanicu

int

ra urbem acceperunt, & ſimul A-
ɔlini jugum; anno 1237. Is poteſta-
n legitimam ſtatim in ſæviſſimam
annidem vertit, ideoque abſens ma-
ratu ab iis eſt privatus. Non diu
ſt ſub Capitanei nomine Marſilius
rrarienſis urbis dominatum ad ſe
ntraxit; ſed Scaligeris impar, illum
ni Magno ceſſit; quo defuncto ite-
m Dominatu potitus, decimo anno
e liberis deceſſit & Vbertinum hæ-
em fecit ann. 1340. qui poſt ſextum
num à Maſtino Scaligero pulſus; &
ɔx reſtitutus eſt: illi ſucceſſit Maſſi-
s II. quarto die à fratre patruele Ia-
ɔino occiſus: Iacobinus item à Gui-
mo F. notho occiſus anno princi-
us quarto; huic ſucceſſit Franciſcus
qui præclare Remp. adminiſtravit,
cum ſocerum Barnabam Vice-Co-
tem liberare ſatageret, & ipſe à Ioan.
leacio captus in carcere interiit:
n. 1388. urbem autem paulo poſt
anciſcus II. ſuperioris filius à Galea-
ɔ recepit; vixitque in principatu
mmo cum metu ann. xv. uſque ad
leacii exitum, quo tempore Scalige-
nefarie interemtis Veronam quo-
e occupavit, & paulo poſt eandem
iſit: & Venetis ſupplex factus ab
dem in carcerem conditus & mox
ſuppli-

ſupplicio fuit affectus: ann. 1403. ge
filii Vbertinus & Marſilius in Flore
no agro exceſſerunt, atque ita ni
lis Carrarienſium familia interiit: bi
autem in Venetorum poteſtate m
ſit, uſque ad annum cIↃ IↃ IX. quo
Maximiliani Imper. imperium co
ſit; ſed ſtatim à Venetis recepta, u
que egregie permunita fuit, ut po
à maximo confœderatorum exe
obſeſſa expugnari minime potuer

De Vicentia ex Leandro & aliis

URbs Vicentia peroptimè ædi
ta, ſplendidiſque ædificiis eſ
nata, inter quæ prætorium mag
centiſſimum, cœnobiumque D.
ronæ ſodalium prædicatorum: ſit
juxta radices collis, duobus amn
navigabilibus diviſa, Bacchilion
Rerone, qui è vicinis montibus d
ſus in ipſa urbe Bacchilioni jungi
quem Ælianus Eretenum vocat
ptimas totius Italiæ anguillas ale
memoriæ reliquit. Abundat urbs
xima omnium rerum ad vitam hu
nam neceſſariarum copia, pro
ſummam agri amœniſſimi ubertat
qui frumenti, vini, cæterarumque
gum maxime eſt fertilis. Tanta
in ipſa urbe, tum in agro mororu

a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

orum, quarum fronde bombyces
ntur, frequentia eſt, ut ſummam
eat admirationem. Poma ferunt
a; quamobrem hoc ſericum non
n eſt robuſtum ac illud quod ver-
s genuere foliis earum arborum
riti, quæ mora nigra producunt.
rrimum hinc quæſtum Vicentini
unt, gens ingeniis vividis, magnæ
fiduciæ, promtiſſima ad literas,
itiam atque mercaturam. Vrbs E-
opatus gaudet dignitate. Stetit hęc
s in fide populi Romani ad Attilæ
ue tempora; à quo vaſtata, poſt in
thorum, inde in Longobardorum,
tremo in Italiæ Regum fuit pote-
e. Iis pulſis, libertate ſua ſub aucto-
te Imperii Romani eſt uſa uſque ad
lerici II. Imper. principatum, à
direpta concremataque varios
ſa eſt Dominos, Carrarienſes Pa-
inos, Scaligeros Veronenſes, Ga-
ios Mediolanenſes, Venetos. Tan-
n Maximiliani I. Imper. armis in-
ata, ejuſque fidei ſubjecta, Venetis
extremum eſt reddita. Haud procul
urbe duæ nobiles ſunt lapicidinæ
monte, qui Cornolius latinis, vulgò
velo dicitur.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

De Brixia è Leandro & aliis

BRixia civitas ad montis radices
in Cenomanis & illius gentis qu
dam caput: eſt autem urbs (ut in
Leander) perhoneſta, dives, afflu
que pulchra ædificiis & magnifica
tiſque & nobilibus colonis decor
Sub Imperatoribus Romanis qui
quandiu Romani nominis majeſta
thoritaſque conſtitit. Qua laba
& Gothis Italiam vaſtantibus à R
gaſo illorum rege tunc Roman
tente vaſtata eſt & cremata anno
Ab Attila quoque ſubverſam, ac
anno 452. refectam imperante
tiano, ſcribit Diaconus. Demu
Alboini Longobardorum Regis
poteſtatem ac deinceps in gentis
imperio fuit uſque ad Deſideriu
Carolo Magno captum: Extincto
gobardorum regno ſucceſſit Fr
cum: quapropter adhuc agri Bri
pars, ubi gens illa conſedit, Fra
curtę nomen retinet. Sub Carolo
mon Bavariæ Dux illi præfuit, qu
bem inſtauravit atque auxit: poſt
roli exceſſum varios Dominos exp
eſt; ſub Othone tandem ſuam ſibi
bernationem ſub Romani Im
authoritate impetravit. Itaque

ein, ut aliæ Italiæ civitates, fuit, cur-
ique publico uſa eſt in bello, quem
arrotium vocant. Ab Henrico VI.
nper. muris nudata & multis immu-
itatibus ſpoliata. Denique cum per-
itioſiſſimis Gibellinorum & Guelfo-
um diſſenſionibus laboraret, inva-
endi ſui occaſionem Maſtino Scali-
ero præbuit; ſub quo ingentes cala
itates paſſa eſt. Sed illo pulſo, Azo
ice-Comes Mediolanenſis illam ob-
nuit; hic Luchinum Matthæi Vice-
omitis F. ſucceſſorem habuit; Luchi-
us Ioannem fratrem Mediolani Ar-
hiepiſcopum; quem deinceps Barna-
as & Galeatius Stephani Vice-Comi-
s filii ſecuti ſunt ann. 1357. Barnabam
ein Ioannes Galeatius in carcerem in-
uſit, & imperium totum ad ſe trans-
lit & Mediolani Dux creatus anno
402. ſucceſſorem habuit Ioannem
ariam filium. Pandulphus dein Ma-
teſta dominatum urbis ſibi compa-
vit & mox Philippo Mariæ Mediola-
Duci ceſſit ann. 1421. Quinto inde
nno poſt cum Philippus Maria duriſ-
no imperio Brixianos haberet; nec
r frequentes eorum legationes ad
nperium molliendum impelli ſe ſi-
eret, indignatione percita civitas Ad-
ocatis ex factione Guelfa ſuadentibus

ad Venetos defecit ; nec à Philipp
Maria recipi ullo umquam conatu p
tuit : ita dein Brixia Veneti potiti u
que ad ann.1509.quo Brixiani cæſis a
Ripaltam Venetis Ludovico XII. v
ctori ſe dediderunt; qui illam Maxim
liano Imper.condonavit; isque Caro
nepoti Hiſpan. Regi : Carolus rurſ
Franciſco I. Gallor. Regi , à quo ta
dem anno 1517. Venetis eſt reſtituta.

Vrbem amnis percurrit modic
Garcia.

Extra Brixiam verſus montes ſu
Regiateum, Botteſinum , Virleum
altius Nubilaria , vulgo *Caſtelnedu*
diſtat ſex milliar. ab urbe Brixia: m
celſiſſima juga ſunt. Læva Civita
amnis Mela per montes decurrens u
à Brixia milliar. quem alii Melone
vocandum cenſent. Profluit ex mo
tibus, multoſque fontes & rivulos p
ſim recipit, modicus tamen & lenis
Ollium deſcendit,quoniam antequa
ad Confluentem perveniat, in irrig
utrimque diſtrahitur horrida,lapid
ſiccaque camporum arva, quæ ſic f
no, tritico, milio , ſiligine, cæteriſq
frumenti generibus ferendis idon
redduntur, & propter largas aquati
nes, frequẽtes fruges copioſe fundu
Altius dein ad amnis dextram Mo
plan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

lanus, Conciſum, Seretiumque ca-
ſtella ſunt; ad lævam ubi creſcere pri-
num incipit Corium, infraque Villa
um Vncino: mox juxta Bronci tor-
entis acceſſum, oppidum Brocium,
uxta initia Lodrium. Deinceps ad
formæ torrentis principia Piſſatium:
ec procul à Melonis alveo Boratum
t Corium. De cæterò inter hæc al-
iſſima montium juga quædam valles
anduntur, nominatim Tropia colo-
is haud infrequens. Rurſus ab Ollio
oſt Melæ oſtium, in læva illius, loco
aulum altiori Regna conſpicitur, dein
quæ rivo tranſito Balci, ad D. Baſſia-
um, ad D. Gervaſium, Verola, vetus
orlariolum, Cadianianum, Maner-
a, Faventianum, Cignanum, Quin-
nellum, Corteſium, Boldenicium,
ons Caſtelli, Logradum, Turbulum,
oatium frequentiſſimum, ſi ullum,
gri Brixiani oppidum & plura alia lo-
a quæ enumerare longum eſſet.

De Bergomo è Leandro.

BErgomum civitas antiquiſſima in jugo montis poſita, cujus radices
tiſſima ſuburbia civitati annexa te-
ent. Splendidis ædificiis tam rei di-
næ, quam civium habitationi dica-
s ubique nitet. Iuxta forum eſt ædes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

D. Mariæ. In cœnobii Prædicatoru
templo nobiliſſimum apparet Preſby
terium, opere ſegmentato factum
ligno, tam excellenti & mirabili art
ut magis pictum, quam è ligno co
ſertum videatur: in eodem & Bibli
theca præcipuis Europæ annumera
da. Incolæ urbis lauti, & quanqua
ſermone admodum ruſtico utantu
tamen ingenio peracri atque ſolert
& cum ad literas, tum ad mercatura
aptiſſimo pollent. Vrbem ab Att
vaſtatam prodit P. Diaconus; à Long
bardis quoque ſubactam legimus, di
que poſſeſſam ſub præſidibus, qui D
ces Bergomates appellabantur. Vic
autem captoque Deſiderio ſub Car
Magni conceſſit imperium: deinde
cæteræ Italiæ urbes libertatem nact
eadem uſa eſt ad ann. 1262. quo Ph
lippus Turrianus hic dominari cœp
poſtea anno 1402. Luchinus Vice-C
mes illam occupavit: ſucceſſit Maſt
Scaligeri dominatus; qui mox urbe
Luchino & Azoni illius nepoti re
tuit. Ita Vice-Comites illa potiti ſu
uſque ad Ioannis Galeatii exceſſu
tunc Suardi per tyrannidem illam i
vaſerunt; quo occiſo apud Crem
nam, ad Maſtinum Barnabæ Vi
Comitis F. dominatus illius perven

h

ic ſucceſſit Ioannes Picininus; quo
flagitia & libidinem pulſo, Ioannes
ggeius Suardus dictator creatus, qui
bem Pandulpho Malateſtæ xxx.
ill. aureorum vendidit Deinde Phi-
ppus Maria illam Malateſtæ eripuit
n. 1419. à quo nono poſt anno ad
netos defecerunt; & variam fortu-
m una cum Venetis à fœderatorum
incipum exercitu ſunt paſſi; & anno
mum 1516. ad Venetorum domi-
um redierunt, ſub quibus nunc ſum-
a pace tranquillitateque fruuntur.

De Crema ex Leandro.

S Ita eſt Crema in jucunda pulchra-
que planicie, ſpatiis ampla, mœni-
us firmiſſima abundans opibus, po-
ulo frequens, ædificiis privatorum
plendida, omnibuſque rebus ad vi-
am neceſſariis affluens. Hæc urbs ut
periora prætercam, ſub Vice-Comi-
um Mediolanenſium imperio fuit uſ-
ue ad ann. 1405. quo Benzonus hic
yrannidem occupavit ſed mox à Phi-
ppo Maria pulſus eſt: à quo una cum
Brixia ad Venetos defecit, & per con-
litiones pacis inter Franciſcum Sfor-
iam & Venetos, penes illos manſit:
niſi quod eaſdem vices ſub Ludovico
XII. & Maximiliano Sfortia eſt ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

perta, quas & reliquæ Venetorum i continente urbes. E quibus poſtquam emerſit, ædificiis, ſplendore & frequen tia civium ita crevit, ut jam inter præ cipua Italiæ oppida celebretur.

De Tarviſio Seravallo & aliis oppidis Marchiæ Tarviſinæ ex Leandro & aliis.

TArviſium urbs ædificiis ſplendid opibuſque potens: jacet loco ed tiore, in campo ſpatioſiſſimo, S amne diviſa: Fontium amœnitate ſalubritateque ſtupenda. Cives hum nitate ſunt ſingulari, ingeniis ignei & ad literas aliaſque artes & diſcipl nas aptiſſimis, nec minus ad mercatu ram promptis. Epiſcopum habet. Ma gna hic agrorum eſt ubertas, ingen rei pecuariæ ſtudium, tritici optimi quo panem conficiunt candidiſſi mum) nobiliſſimi vini aliarumque frugum copia admirabilis. Prima hujus oppidi mentionem faciunt Go thicarum rerum ſcriptores; Goth pulſis, Longobardi poſſederunt & h Marchionis ſedem poſuere, unde a huc regioni vicinæ nomen: Longo bardis pulſis ſub Imperatoribus & R gibus Italiæ fuit: donec ab Actiol no tyranno opprimeretur; & mox

Richard

ichardo Caminate: poſtea Catra-
enſes & Scaligeri oppido potiti; à qui-
us tandem ad Venetos pervenit ann.
88. ſub quibus poſtmodum manſit,
nta fide, ut cum cæteræ fere urbes
oſt ingentem illam Reipubl. cladem
l Ripaltam, ad Imper. aut Gallum
ficerent, hæc ſola in obſequio licet
im ſummo diſcrimine perſtiterit.

Supra Tarviſium haud procul à Si-
s fonte Caſtellum jacet *Caſa corba*
ulgo dictum.

Ad Plavis (quem alii Anaxum vo-
ant) ripam oppida ſe offerunt, quæ
ernacule Venetio, Limina, Aquorio
icuntur; & in excelſis montibus Fel-
ro; oppidum Epiſcopale: altius autem
nter montes juxta Plavem, Bellunii
xigua quidem ſed nitida civitas jacet.
lterius ſunt Pirariolum, Plebs, Vallis
onſtanna, ſupraque Cadurbium &
oltum, ubi montes aſperrimi ferra-
iis venis fœcundi. Sequuntur Lau-
entiacum, Trini portus, Auraucum
& altius circa Plavis fontem Come-
ium. Dein ſecundum dextram ejuſ-
lem amnis ripam Madinum modi-
um oppidum; & Victorium in medi-
erraneo. Supraque ubi Calorus, (quem
Plinius Varanum aut Varianum vo-
cat) in Anaxum evolvitur, Teſcca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

oppidum; dein Bellunum antiquiſſim
civitas ad Calorum, Epiſcopatu nobil
Ad Liquentiæ ripam ſedet Turriti
juxta Moteci autem ſcaturiginem jac
Conegianum, frequens oppidum & r
bus ad vitã neceſſariis abundans. Su
cedit in dextra oſtium Meduni flum
nis, quod huc in Liquentiam ex ſupr
mis Alpibus Meduno monte proflu
Ejus dextera Coliverium, ſupraq; circ
fontem amnis Imeſuli, Portus Naon
amplum, nobile & opulentum opp
dum. Quod ad Auſtriæ Ducum in
perium diu pertinuit, ſed noſtra m
moria (inquit Leander) bello quo
Veneti cum Maximiliano Imper. ge
ſerunt, Bartholomæi Alviani ductu c
ptum, illi Senatus Veneti liberalita
condonatum fuit, cui defuncto filiu
in principatu ſucceſſit. Altius Prata j
cet & intus Porciliæ modicum qu
dem at opulentum & nitidum opp
dum. Dehinc circa Meduni Liquen
tiæque confluentem honeſtiſſimum
ac ditiſſimum oppidum Sacile ſitum
eſt, multis Italiæ civitatibus cum lau
titia, tum populi frequentia minim
cedens. Habet ædificia ſplendida nu
merumque nobilium & doctorum ho
minum. Læva Liquentiæ, ſupra Mu
teri oſtium, Portus Bufaletius, quo
oppidum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

pidum ab ipſa Liquentia alluitur.
in circa fauces quibus Imeſulus in
uentiam ſe exonerat Civilonium.
ulterius inter colles nobiliſſimum
pidum Seravallis, armorum bellico-
m celebris officina, pannorumque,
i & frumenti negotiatione incly-
n. Eſt veluti emporium Teutonicis
pulis; optime ædificatum, lautoque
pulo refertum. percurrit amnis I-
ſulus. plurimæ caſtellum ipſum
gunt officinæ. Situ tam amœno ac
bili præſtat ut incolæ loci amœni-
e capti, uſque adeo diverſis tempo-
us accreverint, ut ter neceſſe fuerit
enia dilatare, quæ nunc bis mille &
ngentorum paſſuum ſpatium com-
ctuntur. Qua parte ad Septentrio-
n ſpectat, perpetuos habet mon-
: à duabus vero partibus, qua in
ridiem Venetias verſus, quaq; in O-
tem tendit, latiſſimam habet pla-
iem, collibus elegantiſſimis diſtin-
m, unde non ſolum vina ſed & fru-
nta uberrime colliguntur. Ad Oc-
entem colles etiam habet vinetis &
etis conſitos. Omnibus autem ex
tibus, paſcua habet pinguia, tam
campis, quam in montium vertice,
uenteſque lacus & ſylvas, ut nec
ationes, nec piſcationes, nec aucu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

pia jucundiſſima uſquam deſint.
igitur oppidum in ea regione Tar
næ Marchiæ ſitum, quæ in Foro
lienſi patria olim cenſebatur in D
ceſi Cenetenſi: oppidum enim
aliis finitimis, Imperatorum dona
ne ad Eccleſiam Cenetenſem pertin
Sedes deinde fuit regulorum Ca
nenſium (quæ familia inter quin
nobiliores Italiæ fuit habita) Ric
duſq; poſtremus ex illa familia in
naſterio D. Iuſtinæ conditus jacet
marmoreo tumulo. Nunc Veneti
pidum poſſident molli quidem im
rio & ſuavi. Nam Senatorem mitt
cum prætoria poteſtate, qui juſtit
adminiſtrat & vectigalia curat.
quum quod eſt publici regiminis
nes antiquiores familias manet,
jam fere ſunt xv. eligunturque
xxxv. viri quibus tota Reipubl.
miniſtratio incumbit. Haud pr
Seravallo monſtratur Hoſtia freq
& opulentum oppidum, arce,
mœnibus & paludibus bene muni
A Seravallo dextrorſum proceden
ter colles occurrit civitas Ceneta
nunc potius vici quam oppidi form
ſervat (inquit Leander) Epiſcopum
bet, qui etiam jus in temporalibus
tinet. Veneti quidem dum Cardi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

manus Epiſcopatu fungeretur, ob
uli de inſolenti & injuſto illius do-
natu querimoniam, illud ad ſe
nsferre conati ſunt, ſed Pontifice
nitente illud ingratiis reſtituerunt.
ere à Seravalle (inquit Leander) Sa-
, Cordinianum invenitur monti in-
ens, eximium propugnaculum olim
colao Rangoni condonatum. Se-
tur in ripa Liquentiæ ſubter por-
n Bufaletium Motta, caſtellum non
gnum quidem, ſed vicis ſuburbanis
pulchris, lautoque & pernobili po-
o frequentibus, nitens.

Foro-Iulienſis Provinciæ, Civitates & Oppida, è Leandro & aliis.

Orum Iulii fines habet ab exortu
Iſtriam, à Septentrione montes Ia-
ios, ab occaſu Alpes Vindelicorum
Noricorum; ab Auſtro ſinum Adria-
um. Incipit à planicie mari appoſita
paulatim creſcens, primum in col-
& mox in altiſſimos montes evehi-
: qui fere undique fines adeo clau-
nt, ut hæc planicies jugis montium
atri in modum vallata, uno tan-
n Sontii fluminis trajectu ab Tar-
o adeatur. Cæteros limites Alpes
lique premunt, ideoque non niſi
maritimos portus, aut convalles,
aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

aut ipſa montium juga acceſſum p
bet. Portus habet ad oram maris q
plurimos, nominatim quem Tima
antiquus Italię terminus efficit; & P
tanum, quem montis Falconis fon
Sdobbium quem fluvius ejuſdem n
minis, omnes ad ſinum Tergeſtinu
item Lontium, Primarium amnis T
Gradenſem aurei canalis, Aquilei
ſem, Buſium D. Andreæ, Lugiaru
Tiliaventi, Baſilicum & Caprulanu
Horum inter ſe ſpatia ſunt ab o
Gradenſium aquarum ad Natiſo
ſtadia XL. hinc ad Lignani portum c
dein ad oſtium Tiliaventi XL. tum
Baſilicas plus duplo, montes qui
hanc regionem pertinent, omnib
fere metallorum generibus fœcu
ſunt; marmor etiam habent varii
neris, & viliores gemmas.

Dextra Liminis ripa (qui fluvius
gionem hanc à Marchia Tarviſana
ſterminat) ſurſum oppidum Por
gruarius reperitur: dein Sumaca &
lævam amnis ripam Cordiva & al
in mediterraneis Prodolum.

Ripa dextra Tiliaventi majoris
ſum aſcendenti oppidum perhoneſt
occurrit D. Viti; ſupra in medite
neis Cuſani, Zopola, Valuaſoriu
in montanis Spilimbergium, cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ta loci, tum opere & mœnibus mu-
iſſimum, opulentum & frequens.
ius inter montes caſtellum novum
et; trans fluvium ad oram maris
ana jacet, opulentum & frequens
pidum: altius Madriſium Varnium
Varcum; ſupraque Belgradum, Co-
pipum & Cucania: tum præcelſo
ficilique in monte nobile oppidum
Danielis; & juxta Tiliaventi fontem
Dugonia.
Stellæ amni appoſitum eſt Palatio-
n non inhoneſtum oppidum; ſupra
ta ſtagnum Corvatum, quod in in-
tem ſinum panditur piſcibus miri-
e abundantem, munitiſſimum eſt
pidum Maranum incolarũ frequen-
ac divitiis præcellens. Veneti diu
ſederunt & arcem adjecerunt lon-
munitiſſimam quæ nulla vi expu-
ari poſſe videtur, tum ob naturam
i mœniaq; firmiſſima, tum ob ma-
vicinitatem quod unum latus mu-
, quo præſidiis aditus præbetur. Se-
ſtagnum ad amnem qui huc de-
t Caſtellctum eſt: in ipſis autem
uariis Inſula Gradus, cui quondam
bem ejuſdem nominis Aquileienſes
t exciſam ab Attila patriam inædi-
runt. Sed urbem hanc maximis
ſæpe calamitatibus afflictam con-
ſtat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſtat, ideoque & nunc infrequenter ha-
bitatur.

Rurſus Tiliaventi dextram ripam la-
tiſſimi tangunt campi, in quibus v
nobilis Vtina, vulgo Vdene, ampl
magnifica, rebuſque omnibus nece
riis affluens; ambitum illius eſſe
XL. ſtadiorum ſcribit Leander, ſiv
milliar. Italicorum: duodecim ha
portas, duplicique foſſa cingitur
quam Turrus amnis pertractus,
duo illius latera perſtringit. Intu
collis radices cui arx permunita i
det, forum eſt ſpatioſiſſimum. eſt
aliud forum quod variis artificum
ficinis cingitur: cœlo gaudet tem
rato; oppidani ſummo ſunt inge
ſplendidi & nobiles. Veneti Remp
regunt miſſis illò præſidibus quos
cumtenentes vocant.

Supra Vtinum ad primos co
aſcendenti occurrunt Faniana, V
alta, Murcum, Mel, Braccia & al
Penſum, Coloretum, Triceſimum
rum, Artenia: porroque in mont
Prampergum & Glemona; v
Pranper & Cemona.

Ad Tiliaventum eſt Oſopium;
Paruta ita deſcribitur: Mons La
ea parte, quæ Germanos divid
Italis multis locis præruptus eſt,

numq

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

nquam per valles, nonnunquam
montes non multum arduos, adi-
n ex una regione in alteram ape-
is,ſed via planiſſima & maxime ex-
ita eſt ea quæ à Villaco ducit Ven-
um, quæ vulgo Strada Imperiale
ellatur. E Germania itaque in Ita-
n per hanc viam ubi fueris ingreſ-
& perveneris ad locum qui vulgo
tur *l'hoſpitale*, montes ſeſe in duo
ti brachia pandũt, quorum unum
ſus Tridentum & ad Occidentem
inat, alterũ in contrariam plagam
ſus Goritiam; illîc Alpes Carnicæ,
Iuliæ dicuntur: omnis autem re-
in medio poſita & ad mare deſcen-
s hodie *patria del Friuli* appellatur:
autem è continuata hac montium
emerſeris, ſtatim ſeſe oculis obji-
aſtellum Oſopi, non niſi duo mill.
dicibus montium diſtans, & exi-
monti Saxoſo impoſitum, qui è
icie emergit & à natura ibidem
tus videtur ad exteras nationes ab
æ ingreſſu arcendos: tria autem
et latera, quorum illud quod O-
tem aſpicit Tiliavento alluitur; è
ulis autem petræ aſſurgunt inſtar
ium, ita ut natura ſua ad munien-
ipſum locum (videantur compa-
;ſed ab uno angulo montis Saxum
deſcen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

deſcendit cum exigua valle quæ n
niſi xx. paſſ. in longitud. & octo
latitudinem patet; ſupra quam mu
ductus altus & arx fabricata, in e
modum, ut tota hac mole in majo
altitudinem ſubducta, caſtellum lo
munitiſſimum efficiatur. Mons au
natura ſua ſterilis, incultus, præcep
ab omni parte prçruptus, excepta u
qua ad ipſum haud ita difficulter
tur. Petrus autem Iuſtinianus h
loci ita meminit. Veneti fines in m
tanis per XXII. paſſuum mill. ex
duntur, uſque ad locum qui v
nuncupatur Pontebba inter quem
cum & Venzonum ſitum eſt ca
lum Cluſæ, nec procul hinc mon
ſopi poſitus eſt, ad cujus radices T
ventum flu. labitur: mons autem
incredibilem aſperitatem habet
tura in mortalium ſtuporem con
tus; nam ea pars quæ Orientem
ſtrumq; reſpicit, ita undique vivo
ruptoque ſaxo munitur, ut omnin
acceſſibilis reddatur; altera autem
quæ ad Occidentem ſolem vergit,
eodem modo exaſperatur, lenio
que ad jumenta plauſtraque tran
tenda ſemitam habet; rupes tame
eſæ & quaſi turres vivi ſaxi manu
in circuitu prominent: ab uno a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

jus montis latere Auſtrum verſus
ſopi arx ſita eſt infraque exigua con-
llis & levior planities. Venzonum,
ander vocat Ventionem & Veneto-
m ditionis & Ducum Auſtriæ Stiriæ
Carinthiæ terminum eſſe ſcribit.
urſus circa mare Natiſonis & Turri
m. ora; dein Amphoræ ac Anſæ
nium, item oſtia quibus in Natiſo-
m defluunt; ſupra quos Straſoldum.
Aquileia antiquiſſima civitas, olim-
e adeo frequens ut CXX. millia ca-
um hic cenſa conſtet: ſed Attila
ſt longam obſidionem captam ever-
& miſere in eadem graſſatus eſt;
tituit Narſes; poſtea aliquandiu in
ngobardorum fuit poteſtate, uſque
Caroli Magni in Italiam adventum;
n Imperatoribus paruit; poſt ſub
ione Patriarcharum, quos diligen-
enumerat Leander eſſe cœpit; & ab
ad Venetos, ſub quibus jam pace
a & tranquillitate fruitur, licet præ-
caſas & ruinas, & nomen amplæ
ondam urbis nihil oſtendat. Scri-
t de Aquileiæ antiquitate lib. VI. Sa-
licus.

XXIV. ſupra Aquileiam ſtadiis ori-
r Natiſo amnis, qui in Alpibus or-
s ſub jugis Ventionis, ad occaſum
tivum fertur & LXXX. fere ſtad. pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

lapſus ad occaſum hybernum flect
civitatemque Forum-Iulii mediam
terſecat. Mox ad Orientem incede
poſt c xx. fere ſtadia Sontio flum
miſcetur. Id in Alpibus juxta Carn
lam ortum, primum à Septentrion
per confragoſas valles, præcipiteſ
rupes in occaſum hybernum tam
cum impetu provolvitur ut ad c
ſtad. nec pedibus nec jumento tran
tum patiatur; dein perpetuo creſce
ſtadia fere x l. per vallem Plitiana
conficit, poſt eodem amplius ſpa
per aſperrimas fauces ad Carporetu
fertur, ubi pons eximius uno arcu
ped. tranſitum jungit: hinc valle
Caporetinam lxxx. paulo minus
diorum emetitur multo lenior, ac
ut ubique tranſmittere commode
ceat: porro circa finem hujus longi
mæ convallis apud Tulminum, a
nem Tulminam excipit & non pro
inde inſignem fluvium Hydram,
argenti vivi metalla ſunt: deinc
l x x x. fere ſtadiis per vallem So
quam vocant Roncinam ad pont
trium arcuum labitur, juxta quem
perioribus annis turrem ſtruxit G
tianus Comes: hinc vero per an
ſtas confragoſaſque valles è region
Goritiæ, quas ſublimis pons tri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

lis lapideis innixus jungit; lenis dein
L. paulo amplius ſtadia defluit uſque
um Vipanum amnem colligat; quo
cepto navigabilis efficitur uſque ad
are ſtadiis CXL.
Vetus Forum Iulium civitas inter
ontes ſita, primum à Theodorico,
in à Cancano Pannoniorum R. e-
rſa; inſtaurata dein Civitatis Auſtriæ
omen accepit. Et deinceps perpetuo
evit & nunc inquit Leander multis
ndatiſſimis ornatur familiis, præci-
e Nordita. Iacet in faucibus Italiæ
co à natura munitiſſimo: mediam-
e percurrit Natiſo; nobili lapideo
nte junctus. Sequuntur in monti-
s Læva civitatis, Cucum, Prætexta,
ini, Cernium & Cuconicum. Dein
us Natiſonem oppidum everſum eſt
ſſimbergum: Secundum eum ad
pes incedenti Savornianum occur-
, & propter fontem quo naſcitur,
pocum in Alpibus, tumque deſcen-
per amnem rurſus in altis monti-
s Dorium. Dextra civitatis Roſa-
um; altiuſque ſubter Alpes Cormona
itas; mox oppidum D. Martini Cir-
ſii: Læva Sontii ripa, propugnacula
eriuntur bina à Venetis 1472. ſtru-
contra Turcarum incurſus; Gra-
ca & Foliana; quorum Gradiſca

adhuc incolitur, altero deſerto, ſed
Archiduc. Auſtriæ poſſidetur.

Amne tranſito ad oram maris, n
bile, frequens & opulentum oppidu
præcelſo & difficili in monte cerni
Mons Falconis. Sequitur ad oram
menus amnis, (quem Leander Tir
vum opinatur) qui minor vulgo d
tur ad differentiam majoris qui in T
geſtinum ſinum modico hinc interv
lo illabitur, propter ædem D. Ioan
Cherſicini, ubi mercatus annuo te
pore magna hominum frequentia
lebratur. Hic limes Fori Iulii & Iſt
principium; ſed Tergeſtinus prim
ſinus ediſſerendus, qui hic incipit
monte Falconis juxta littus in ec
jugo munitiſſimum ſequitur caſtell
Duinum; & mox in minore colle
colanum, dein Pucinum perlau
itidem oppidum, vinoque nobile.
cedit circa littus civitas Tergeſte,
lonia Romanorum quam Henr
Dandulus Venet. Dux tributarian
cit una cum Mugila: poſt ſub Au
Ducum Imperio fuit ad annum 17
qua à Venetis recepta Duce Alvi
biennio ſub illis manſit, dein ad M
mil. Imper. ditionem rediit &
(inquit Leander) ab Archiducib
ſtriæ poſſidetur.

Ca

Cætera oppida quandoquidem ad
)ominium Venetum non pertinent
onſulto hic omittimus. Antequam
utem à Foro-Iulienſi patria abeamus,
equaquam omittenda novæ urbis
almæ conditio anno 1593. à Venetis
ıcta, de qua ita Thuanus lib. C IV.

Veneti conſilium jam diu captum,
urcis alibi occupatis, reſumunt & ad
ıendum Fori-Iulii limitem de muni-
one loco idoneo exſtruenda ſerio co-
itare cœperunt: deſignatus à Bonad-
to Lorinio Florent. locus, conſul-
tione prius habita cum Mario Sa-
orniano Comite ſeniore, qui jam pri-
em id conſilii Senatui dederat, citra
iſentiam amnem muniendus, inter
almadam, Laurentii fanum & Ron-
uſam pagos, X. ab Vtina, quam ante
mnia novis munitionibus firmari
acuit, milliaribus, à Marano VIII, à
raſoldo II. ab Aquileia IV. ortum
erſus: ad occaſum haut amplius 10.
aſſibus à ditione Auſtriaca, miſſi in
oro-Iulienſem agrum à Senatu ad lo-
um luſtrandum Marinus Grimanus,
ui poſtea Reipubl. Princeps fuit, &c.
diligenter perpenſa, eo quo dixi
co urbs ſtrui cepta Septembri men-
, eique Palmæ nomen impoſitum,
rma fere rotunda & IX. propugna-

 culis

culis ampliſſimis diſtincta cum pr
funda foſſa & vallo circumducto; o
medio arx conſtructa V. propugnac
lis firmata, in qua Venetus præfect
habitat. Opus ſumma provincialiu
undiq; accurrentum & tanquam p
communi ſalute laborantium alac
tate feſtinatum & ad defenſionem
intra paucos menſes perductum eſt,
magna tormentorum vi inſtructu
effoſſo à Caortii & Marani lacunis
nali, per quem navigia ad novam
bem appellerent.

De Iſtriæ Civitatibus & oppidis.

ISTriæ terminos ſupra explicuim
illius ad oram initio ſtatim occu
Civitas Iuſtinopolis quæ vulgo C
d'Iſtria dicitur: parvam inſulam oc
pat, longam paſſ. M. modice latam
modicoque intervallo à continenti
viſam, quod tamen verſatilibus pon
bus ſternitur, quibus ex urbe in c
tinentem tranſitur: arcem in me
habet quatuor turribus munitam;
ſtellum Leoninum vocant. In Vene
rum ditione jamdudum fuit. A
ejus haud ignobili vino oleoque
cundus, etiam ſalis copia abundat.

Sequitur ad oram quinto fere lap
nſula caſtellum iiſdem pene tem

ri

bus quo urbs condita; lapideo ponte
ótinenti annectitur, unde illi nomen.
ccedit Caſtellerium cum portu re-
fluque maris. I). hinc paſſ. ad D.
monem pervenitur: inde mill. v. Pi-
num abeſt, oppidum luculentum ad
llum montis, utrimque ſinum ha-
ens, quorum dexter Salvorius, ſini-
er *Largone* dicitur, in quem Draco-
a flu. illabitur, circa cujus oſtium
equentes Salinæ ſunt. A Pirano ad
terum Largonis cornu mill. fere ſunt
. quo Tergeſtinus ſinus finitur, vo-
turque vulgo *Punta de Moſche*. Pari
ropemodum intervallo ſuccedit Vi-
acum in ſcopulo marinis undis cir-
mfuſum, agro fere ubique plano, &
vis atque ſilvis juxta divite. Hinc lit-
is ad meridiem ſe flectit. Ab Vinaco
nt mill. II. ad D. Pegrinum: hinc ad
. Ioannem Cornetanum paſſ. mille;
D. Laurentium Dailanum totidem:
ox ad alterum lapidem ipſa Daila;
oſtque tertiò Civitas nova, (omnia
æc loca importuoſa ſunt.) in Æmo-
æ locum ædificata, mill. paſſ. ab oſtio
uieti amnis, qui olim Labutus dice-
tur. poſt Quieti oſtium, millia III.
rtus Cernerius; hinc in mari aliquot
odici ſcopuli, dein Epiſcopuli cer-
antur (vulgo Veſconelli) unde mill.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

paſſ. IV. Parentium civitas jacet in
peninſula, mari pene tota circumfu
mœnibuſque ac turribus eximie mu
nita; Portum habet maximis quibu
que navibus capiendis idoneum,
objectu Inſulæ D. Nicolai tutum,
qua cœnobium & turris rotunda,
qua olim lumen navigantibus acce
debatur. Sequitur oppidum Vrſeriu
in monte poſitum, ditionis Paren
næ. poſt alterum milliar. Lemi amn
fauces ſuccedunt, qui Euripus ma
videtur quam fluvius, licet inter alt
montes rapide fluat, ſalſuſque eſt u
que ad Tabernam, unde quondam u
que ad Caſtellum Geminum (vul
due Caſtelli) videtur acceſſiſſe. Os Le
latum eſt paſſ. mille, longum VI
mill. uſque ad Tabernam, altitudi
quæ nec modicis navibus conveni
Circa oram aliquot ſunt ſcopuli, Co
vereria & inſula Ficariola: deinde R
vinium eſt oppidum in Inſula, quæ
circiter paſſ. ambitu complectitur,
lapideo ponte continenti jungitu
portus habet duos, unus vallis Bor
dicitur: alter in Auſtrum Africumq
converſus, quem tres Inſulæ D. Cath
rinæ, D. Andreæ, & D. Ioannis Pe
gici efficiunt. In Rovinienſi agro m
mor cæditur quantivis in Italia pre

Hi

nc juxta oram à D. Andreæ proce-
nti occurrunt duæ modicæ Inſulæ,
oriæ dictæ: de cætero Columnæ,
rtulus, Muralium, & mox promon-
rium Ciſanum; Muratio Phaſianam
llia ſunt III; hinc ad vallem Ban-
niam II. totidemque ad Marcodai-
m. Tertio inde lapide Polæ portus
cedit, qui in mare M. P. XI. procur-
latitudine octo ſtadiorum, objectu
oniæ inſulæ pene clauſus, quæ ta-
n intervallo M. v. diſiuncta eſt, &
gitudinem v. mill. latitudinem IV.
cuitum XXX. habet. Portus hic ge-
num in mare protendit cornu, dex-
m in aditu Campatris, lævum Cru-
xi vocatum Sunt inter ea & Breo-
m, D. Hieronymi inſulæ duæ cum
s æde & cœnobio: intus in portu
e perexiguæ ſex. Porro in alto ac
icili monte qui portui imminet,
vetuſta & munita civitas Pola cer-
ur; hujus montis cacumen media
e elatum permunitam quondam
uit arcem, ut nunc ruinæ teſtan-
;ubi etiamnum ingens ciſterna plu-
aquis ſervandis ſupereſt. Plurima
eterea in ea antiquitatis monumen-
inter alia Amphitheatrum, & aliud
pliſſimum ædificium, quod nunc
drum vocant. A Pola ad Brancor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſium milliaria ſunt IV. inde totid
ad Inſulam D. Mariæ gratiarum
Verudam XV. ad Vlmum I. ad Vl
lum II. ad quatuor promontoria (
inſulæ ſunt modicæ) V. à promon
riis ad Merlettas inſulas VI.

A promontorio Compatris inc
ſinus qui uſque ad oſtium Arſiæ
diffunditur, Plinio Fanaticus dict
Melæ Polaticus, nunc Carnarius
pellatur ob marinorum fluctuum v
lentiam, qua frequenter hic naufra
fiunt.

In mediterraneis Iſtriæ plura ſ
oppida ſed ignobilia, quare illa hic
mittemus.

De locis quæ Veneti poſsident in Dalmatia.

PRæterea Veneta Reſpublica do
natur pene toti oræ maritimæ D
matiæ & inſulis eidem objectis; opp
autem duo præclara ibidem poſſi
Zaram & Catharum. Zara munit
mum oppidum cum præclaro adr
dum portu. Catharum autem in i
mo Rizonici ſinus receſſu poſitum
à mari quod ad Orientem ſeſe in
quet, placide alluitur: tota autem
gio apricis cultiſque collibus peram
na conſpicitur; ſed Catharum mon

dextram obſtantes ita opacum red-
it, ut incolæ ſub brumæ tempus
viſſimis ſolibus uti ſoleant.

De Inſulis quas in mari Ionio poſsident.

Orcyra hodie Corfu dicta vix mil-
liare unum ab Albaniæ continen-
diſcreta, patet in longitudinem LX.
l. in latitudinem XXIV. ambitu
o ſuo CXX. complectitur, ut anno-
Boterus; arcus formam repræſen-
obverſum ad Orientem; Montoſa
inſula verſus Meridiem, plana qua
tentriones adſpicit: ſolo haud adeo
cundo, quippe ſaxoſo & aquarum
igo; venti autem Auſtrales hic ut
rimum meſſem corrumpunt, unde
olæ potius vineta & oliveta, alia-
e pomaria conſerunt, fructus au-
n quos terra producit longe optimi
t in ſuo genere: abundat itaque vi-
cera, melle, oleo, citreis aurantiiſ-
e malis aliiſque fructibus; ſimplici-
s quoque raris. Ad Occidentalem
gam ſedet S. Angeli caſtellum mu-
iſſimum, & quod Turcorum impe-
non raro eluſit: ad Orientalem di-
ſi ſunt ſinus, portuſq; cum duabus
inſulis, in quarum una eſt Pagio-
is, altera perexiguo freto à majore

inſul

inſula diviſa eſt: è regione ad rad montis ſita eſt urbs Corſu cum du caſtellis, (quæ illi imminent,) eg munitis; quibus & tertium nuper ceſſit maximi ſane momenti: ad xtram urbis promontorium em ubi præclarus fons viſitur, quem go vocant Cardacchio. Portus h urbis capaciſſimus eſt & ſatis adv incerta ventorum munitus.

Cephalonia forma eſt triangu capit ambitu ſuo CLX. mill. paſſ. res habet ſtationes, quarum præc eſt Argoſtolica, cujuſvis claſſis ca altera pone promontorium quod go Cap. Guiſcardo vocant, ubi m veſtigia viſuntur palatiorum & rum ædificiorum; & plurima nu mata effodiuntur aliæque notæ quitatis. Ager tritici, oleique fœ dus; pecorum quoque dives, me quoque abundat mannaque & paſſis; ſed aquarum nonnihil in eſt. Continet circiter XIX. millia marum ut obſervat Boterus.

Zacinthus hodie Zante, ambitu gyrat LX. mill. montoſa atque a verſus ortum, ſed amœna atque chra verſus Septentriones. Terræ- tibus obnoxia eſt, & dignorum in opulentia illius conſiſtit in oleo,

&

vis paſſis; è quibus per commercia
es quæſtus faciunt incolæ; ſed
ci inopia laborat, quia arva omnia
a vinetis occupantur. Oppidum
et ejuſdem cum Inſula nominis;
caſtello in edito colle & circiter
draginta ſeptem pagos.

De Creta Inſula.

Reta nobiliſſima mediterranei ma-
ris inſula, (quam hodie Candiam
ant) longa cc LXX. lata L. millia:
ngenta autem & nonaginta am-
is: ſitu tam opportuno jacet, ut A-
oteles à natura ita poſitam dixerit,
maris imperio potiretur: abeſt à
iæ continenti I ɔ. mill. totidemque
Ægypto; à Caramania, Cypro, Al-
ia ccc. ora illius variis ſinubus &
montoriis lancinatur; principalia
er ea ſunt quæ hodie Capo Spada &
po Salomone appellantur, quorum
d ad Occidentem, hoc ad ortum
tinet, intermedio autem ſpatio
epanum ſe exſerit, quod hodie Ca-
Melecca vocatur: & promontorium
phyrium, quod hodie Altelico dici-
r. Solum qua Orientem aſpicit edi-
m eſt & aſperius quam reliqua parte
ulæ; cæterum montoſa eſt inſula &
ntinuis pene jugis per medium
ſecundum

ſecundum longitudinem diviſa; in
montes autem eminet Ida. Olim ce
tum urbibus hanc inſulam habitan
ferunt; nunc (inquit Boterus) vix
numerat alicujus momenti, eæque
mnes ad plagam Septentrionalem
Candia nimirum (quam alii Candic
aut Candacem vocant) quæ circiter
millia animarum continet: Canea
olim Cydona ſive Gnaſos dicta fu
quæ ſeptem millia; & Rhetinum
totidem. Sunt prẹter has urbes alicu
quoq; nominis Sitia ſexcentorum
corum oppidum; cætera ſunt mur
pia, & vici circiter nongenti, in qui
haud ſupra ducenta millia capitũ c
ſentur. Paſſim autem ingentes ruin
rudera antiquiſſimarũ urbium viſ
tur. Pars inſulæ quæ Meridiem re
cit ab Auſtralibus vẽtis miſere infe
tur. Fœcunditas Inſulæ præcipua c
ſiſtit in paſcuis vallibus, ubi ingens n
merus animalium paſcitur; & in pl
quibuſdam arvis, quę triticum quic
ferunt, ſed non tanta copia ut om
bus anni menſibus ſufficiat: vino v
excellentiſſimo & toti orbi notiſſi
ſupra fidem abundat: nec mellis co
deſit, cujus bona pars Alexandri
deportatur. Nulla eſt in orbe regio
tam proceris tamque præſtantibus

un

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

t Cupreſſis. Flumina habet me-
ia tantum; Iſtoniam, qui x. ab
a longa milliar. in mare decurrit,
aquæ quidem limpidæ, ſed æſta-
riculoſæ, ob Rhododaphnes ar-
quę ripas illius veſtiunt,& aquas
ere creduntur. Cretenſes jam olim
judicati, improbo & perverſo eſſe
nio, impoſtores & malefici: & re-
abhorrent à labore & artibus me-
icis; & ut plurimum otio atque
ndulgēt: Caneæ tamen Rethimiq;
æ ingenio ſunt meliore & magis
i labori quam cæteri. Paruere diu
ratoribus Orientis; dein Bonifa-
Montisferratenſis illa potitus, ean-
Venetis vendidit ann. 1194. Inco-
item poſt varias ſeditiones, rebel-
ſque nunc quiete Venetis parent;
omnem dant operam ut inſulam
rſus Turcarum arma permuniant:
pe præter Candiam, ipſorum Co-
am; & Caneam; nuper admodum
e portum duabus arcibus muni-
; & alia inſuper loca ubi hoſti op-
unum foret in terram exſcendere.
um Spinælongæ, licet Sudæ mul-
ſimilis ſit, negligere videntur,
neque aquandi neque lignandi
em eſt opportunitas. Hactenus è
ero.

Hæc

Hæc Inſula difficile vi oppugnari po-
teſt; nam cum ad eam nullus ſit acceſ-
niſi per mare & incommodos hab
portus, niſi qui oppidis munitis
caſtellis cincti ſunt, nullus tutò hoſ
bus ad illam patet acceſſus.

Sunt in hac inſula præter urbes
pra dictas aliquot caſtella: Voliſmi
caſtrum (inquit Bellonius) olim
normus dictum, adhuc integrum
inter Cytiam & Candiam ad littus
ris in edito loco ſitum, ad cujus la
ſiniſtrum horrenda eſt maris vor
Cytia olim Cyteum, quartum eſt
tæ propugnaculum: nam oppidum
ſillum eſt, populoſum tamen, ad
mam inſulæ cuſpidem è regione R
di, ut centum duntaxat mill. paſſ
ſtantia ſit. Duo ſunt præterea caſt
in ſummo capite inſulæ: unum
Ægeum ſpectans ad Septentrione
Chyſamo nunc appellatum, om
fere dirutum, cujus tamē veteres mu
adhuc integri manent, humili loco
tum eſt, teli jactu à littore. Ex adv
Chyſami, inſula transverſum dim
aliud eſt caſtellum in colle ſitum ju
mare, nomine Selino. Aliud eſt
terea oppidum Spachia nominat
muris minime cinctum, ſed ædi
hinc inde ſparſis magnum quen

par

um efficit ad celſiſſimorum Leuci
ntium (*de la Spachia* hodie) radi-
in declivi ſitum: ubi parva tantum
ædificata, perfugium adverſus pi-
as, in qua præfectus vix commo-
n habitationem habet. Hæc è Bel-
io.

Sudæ portus (inquit Paruta lib. IX.
tor. Venetæ) capaciſſimus eſt & ſe-
us admodum, & jam quoque mu-
ſſimus poſtquam Veneti, ſcopulo,
portus oſtio objacet, arcem muni-
mam & pene inexpugnabilem ſu-
ſtruxerunt. Canea civitas (inquit
m) antiquitus Cidonia dicta, & op-
tunitate & pulchritudine, ob amœ-
atem agri & vicinitatem portus, &
quentia incolarum, inter principa-
regni civitates ſemper fuit habita;
nagno labore nec minori induſtria
enetis permunita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

II.

CASP. CONTARENI
Patricii Veneti

De

REPVBLICA VENETORVM.

LIBER PRIMVS.

SÆPENVMERO anim
verti complures adven
prudentes homines, n
bonarum artium ignar
quum primum Venet
veniſſent, ac amplitudinem ejus ur
contemplati eſſent, adeo ſunt admi
tione & veluti ſtupore quodam p
culſi, ut nihil mirandum magis, aut
luſtrius ſe unquam vidiſſe præ ſe tu
rint, ac totius oris ſignificatione oſt
derint. Non tamen omnes admira
ejuſdem rei capiebat. nam quibuſd
mira quædam res, ac prorſus incre
bilis eſſe videbatur, tam magnam m
cium omnium copiam, ex omnib
terrarum oris ac regionibus, perpet
quodam ac conſtanti tenore, in ha
unam civitatem invehi indeq; in lo
diverſiſſimas gentes terra mariq; de
ci. At alios detinebat urbis frequen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

omnium propemodum gentium
aventus, ac ſi commune orbis em-
rium, Veneta civitas eſſet. Nonnulli
rabantur magnitudinem imperii, la-
nque & terra & mari ditionem. At
rique omnes politioris & acrioris
enii homines, hanc novam ſitus ur-
rationem, atque adeo ad omnia o-
rtunam ut deorum immortalium
ius, quam hominum opus atque in-
tum fuiſſe putare ſoliti ſint, ac ob
c potiſſimum cauſam Venetam ur-
n omnibus aliis præſtare, quæ uſ-
am gentium ſunt, aut unquam fue-
t. Ac nimirum, ſi ſuperiora perſpe-
is, etiam hac tempeſtate nonnullas
es invenire facile poteris, quas cum
noſtra conferas. Non paucas vero
lis retroactis, quę & imperii magni-
ine, & frequentia populi, rerumque
nium copia & magnificentia urbi
etæ longe præſtitere. Verum poſt
minum memoriam, nulla unquam
tium civitas extitit, quæ tam opor-
o, tam tuto, ac tandem tam alieno
hominum fide, ſitu condita fuerit.
rique in condenda civitate ſatis ſe
iſſe arbitrati ſunt ſi locum delegiſ-
t, ad quem difficilis & incommodus
ſtibus acceſſus eſſet ad invadendam
idendamque urbem. inde evênit, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

complures civitates conditæ ſint, a
in montium ſalebris, aſpero difficiliq
acceſſu, aut locis paluſtribus. dive
quadam ratione nonnulli nihil præ
rendum cenſuere commodo oport
noq; ſitui ad importanda exportan
que omnia, ſine quibus ſufficere civi
ſibi nequeat, tum ad neceſſitatem, tu
ad molliorem quendam vitæ luxu
Qui vero utrique rei ſtuduerint, pau
admodum invenias, pauciores ve
qui id præſtiterint, nullos autem qu
ſciam, qui omni ex parte id fuerint
ſequuti. At Venetiarum ſitus divi
potius quodam cõſilio, quam huma
induſtria præter fidem eorũ omniu
qui eam civitatem non videre, & ab
mni impetu terra marique tutiſſin
eſt nec nõ etiam aptiſſimus omniu
ad cujuſque rei copiam, ſive ex m
ſive ex continente civibus ſugger
dam, atq; ad commercia omnis gen
mercium, cum omnibus penè natio
bus habenda. Nam in receſſu pene
ſique Adriatici pelagi eſt ſita, ubi
mare attinet ad continentem terr
magna æſtuaria panduntur, miro
tificio naturæ munita. Nam XII. r
bus paſſuum à continente mare inc
eſſe vadoſum, intra vada breviaque
tus aſſurgit veluti agger quidam.

fluct

tibus fremituique marino obſiſten-
universam eam ſtatione internam,
ge lateque fuſam adeo tutam red-
t, ut non tantum maris impetus,
m aſſurgit etiam valida tēpeſtate,
nteriora non niſi fractus penetra-
oſſit, verum etiam neque navibus
ctantibus liber aditus pateat. Quin
us opus eſt, niſi leves admodū fue-
, ut his in locis, ubi venientibus oc-
unt vada, in anchoris conſiſtant:
ę deinde tranquillam tempeſtatem
ritiſque gubernatoribus, ſeu po-
vadorum exploratoribus circum-
angusta quadam & implicata via,
ſcilicet altior eſt unda, (hæc vero
ulis fere diebus æſtu maris muta-
& variat) tandem ad urbem perve-
t. Littus illud quod aſſurgit poſt
, ſexaginta ferme milib. paſſuum
nditur, atq; interiora æſtuaria con-
it. Non ita tamen continuum eſt,
ſeptem locis diruptum mari adi-
ad internam ſtationem præbeat.
at autem à continente ſex millibus
uum. Hac ergo ratione Venetæ ur-
æſtuaria partim continente terra,
im littore ac vadis concluſa ſunt.
uibus mediis, ea regione quæ Ri-
ltus dicta à majoribus, in hunc uſ-
diem nomen ſervavit, condita fuit

 urbs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

urbs Veneta: quo tempore Hunni
Attila totam oram Venetam, inſig
Italiæ provinciam, quæ hiſce æſtu
finitima eſt, igne ac cædibus dev
bant. In qua calamitate Patavii, A
leiæ, Opitergii, Concordiæ atque A
illuſtrium Venetiæ urbium cives, q
nobilitate, & divitiis aliis præſtite
primum ſe cum familiis receper
nonnullas inſulas, ſeu potius tum
qui in æſtuariis iiſce paululum è
eminebant: ibidemq; oppida extr
re in quibus tanquam in tutiſſimo
tu turbulentiſſimam illam Attilę
peſtatem effugerent. nec non eo
tempore in littore (de quo ſupra
minimus) nonnulla oppida fuere
cõvenientibus ejuſdem oræ incoli
primas item ſedes reliquerant, ab H
nis direptas, ac dirutas: tutumqu
cum quæſierant uxoribus, liberi
ac (ut ita dicam) diis penatibus.
modum Caroli Pipinique regum
poribus communi conſilio omn
Rivoaltum convenere, veluti in lo
omnium tutiſſimum, & maxime
modum: ſicque eo loci convenien
omnibus, quicunque vexatione
devaſtationem eam Italiæ illatam
omni barbarorum illuvie effuger
tuerunt, in eam magnitudinem c

ꝫnc cernimus excreverunt Venetiæ. rbs igitur Venetæ ſitum maxime tu-m eſſe liquere omnibus poteſt, vel ex ſa ratione ejus urbis conſtituendæ, ꝫum ſibi homines illam condiderint, ꝫi eam Italię cladem atrociſſimam ef-gère: ibique incolumes cum familiis tantis calamitatibus perſtitere. quin ꝫſt ea tempora (quod nulli unquam ꝫitati legimus contigiſſe) à prima ur-s origine ad hæc uſque tempora per ꝫille fere ac centum annos immunis ꝫnper ab hoſtili vi urbs Veneta perſe-ꝫravit, quum tamen opulentiſſima ꝫtiſſimaque auri argentique ac rerum ꝫnnium civitas ab extremis etiam or-s regionibus barbaros ad prædam ꝫtuerit invitare. Quo fit, ut non male ꝫtire exiſtimem eos, qui una hac ra-ꝫne Venetias cæteris civitatibus præ-ꝫre cenſuere. Verum aliud quiddam ꝫ in hac civitate, quod lõge omnium ꝫæſtantiſſimum cenſuerim ego: me-ꝫmque omnes, qui civitatem, non ꝫntum mœnia ac domos eſſe putant, ꝫl exiſtimant civium conventum ac ꝫdinem potiſſimum hoc ſibi nomen ꝫndicare: reipublicæ ſcilicet ratio & ꝫrma, ex qua beata vita hominibus ꝫntingit. hoc ego reor eſſe eximium ꝫd ac præclarũ, quo Venetiæ maxime

 eni-

eniteant, atque omnem antiquita[illegible]
ſuperare videantur. nam etſi com[illegible]
tum eſt, nonnullas reſpubl. ext[illegible]
quæ imperio, ditione, necnon m[illegible]
ac bellorum gloria reipublicæ Ve[illegible]
longe præſtiterint, nulla tamen [illegible]
tutione ac legibus ad bene beate[illegible]
vendum idoneis, cum hac noſtra [illegible]
ferri poteſt: quo effectum eſſe per[illegible]
mus, ut neque adeo diuturna ull[illegible]
quam perſtiterit. Quam rem cum [illegible]
cum ipſe conſidero, magnopere m[illegible]
ſoleo majorum noſtrorum ſapient[illegible]
induſtriam, excellentem animi v[illegible]
tem, atque adeo incredibilem erg[illegible]
triam charitatem. Fuere Athenis, [illegible]
dæmone ac Romæ nonnulli cives [illegible]
probitate, atque in rempublicam [illegible]
gnes pietate viri: ſed adeo pauc[illegible]
multitudine obruti non multum [illegible]
patriæ profuerint. At majores no[illegible]
quibus tam præclaram rempubl[illegible]
cepimus, omnes ad unum conſe[illegible]
in ſtudio patriæ rei formandæ, & [illegible]
plificandæ, nulla prope privati [illegible]
modi & honoris habita ratione [illegible]
juſce rei conjecturam facere quiv[illegible]
cile poterit, minime inquam ambi[illegible]
ſos fuiſſe Venetos homines, ſed p[illegible]
commodo tantum ſtuduiſſe: quod[illegible]
la, aut admodum pauca, antiqu[illegible]

mo[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

onumenta Venetiis extant, alioquin
mi foriſque præclariſſimorum ho-
inum, & qui de republica bene me-
i fuerint, non ſepulchra, non eque-
res ſtatuæ, non roſtra navium, aut ve-
lla ab hoſtibus direpta, ingentibus
æliis ſuperatis. Vnum ex innumeris
entilis mei Andreæ Contareni Ducis
emplum adferam. Genuenſi bello
aviſſimo ac longe omnium pericu-
ſiſſimo, cum dux hic noſtræ Reipub.
æeſſet, incredibili ſapientia animique
agnitudine ſingulari rem patriam
rvavit, hoſteſque jam victores maxi-
a clade illata profligavit: omneſq; ad
num, aut trucidavit, aut captivos fe-
t. conſervata patria re, aucta firmata-
ue republ. diem extremum clauſit, ac
ſtamento cavit, ne ejus ſepulchro,
od ad hunc uſque diem viſitur juxta
mplum divo Stephano dicatum, ulla
ucis inſignia, ullave gentis noſtræ affi-
erentur. quin neque tam magni ducis
omen inſcriptum ibidem videas: quin
us modeſtia effectum eſt, ut viri cele-
errimi illuſtriſſimiq; principis monu-
entum pleriq; omnes ignorent. cer-
ſſimum hoc reor ego argumentum,
e, non ambitionis ventoſæque famæ
ajores noſtros ſtudioſos fuiſſe, ſed
atriæ tantum bono, communiq; utili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tati cõſuluiſſe. hac ergo incredibili
tute animi majores noſtri hanc r
publicam inſtituere, qualem poſt
minum memoriam nullam extitiſſ
quis hanc noſtram cum celeberri
antiquorum conferat, meridiana l
clarius intueor: quum adſerere auſ
neque monumentis inſignium ph
ſophorum, qui pro animi voto forr
reipublicæ effinxere, tam recte forr
tam atque effictam ullam contin
Quamobrem putavi ego exteris ho
nibus rem minime ingratam me fac
rum si tam præclaræ reipublicæ in
tutionem literis mandarem, qu
præſertim nullum iiſce temporibus
deam, ex quamplurimis doctiſſimis
ris, qui multum valent ingenio, er
tione rerum omnium, ac eloquen
hanc rem literis illuſtraviſſe. Cui li
nihil luminis ex oratione noſtra aff
poſſe certo ſciam, per ſe tamẽ eſt a
illuſtris, ut non tantum ſibi, verum
iam orationi alioquin tenui mult
ſplendoris & dignitatis ſit allatu
Quamobrem cum de hac noſtra re
blica ſcribere inſtituerim, ut quili
facile dignoſcere queat, rectene an p
peram ſe habeat, hinc mihi potiſſi
exordium ſumendum reor. Homin
ſcilicet à natura civile animal effect

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

, ſolum vero nedum recte vivere,
nec vivere poſſe: id quod quotidia-
neceſſitas ac victus veſtituſque ratio
ne oſtendit: ac ob eam cauſam, & à
ncipio homines conveniſſe in hanc
lem ſocietatem, ac deinde perſeve-
e, ut bene beateque viverent, hoc
ut mutuo adjumento ac opera
mum hominis bonum aſſequeren-
quoad fieri poteſt, donec morta-
hanc vitã degimus. Quamobrem
m univerſa ratio civilis inſtitutio-
co pertinet, ut qua faciliori via id
queat, cives faciat felicis vitæ com-
es. At felix beataque via uſu virtu-
præcipue contineri à ſummis philo-
his perhibetur, quod etiam probant
iſſimis rationibus & argumentis
lentiſſimis. Verum uſus virtutis &
nuneribus bellicis elucet, & in fun-
nibus pacis. Atqui quamvis laus
ica, totaque militaris ratio tum ne-
aria ſit civitatibus pro conſervanda
rtate, ac finibus tuendis, tum etiam
nitatis & ſplendoris plurimum ha-
t; nihilominus reſpuit communis
minum ſenſus, officia bellica, qui-
cædes ac mortalium detrimenta
rimis procurantur, eſſe per ſe ex-
enda, atque ad ea cætera omnia ci-
a munera eſſe referenda. ac quidem
cru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

crudelis ingenii, quin potius ab hum
nitate abhorrentis hominis eſſet, ope
re prælia, cædes, incendia, hac duntax
de cauſa, ut in re militari clarus ſit, a
de etiam ſi libeat, ut ſummi imperat
ris laudem conſequatur. Quare omn
philoſophi inſignioris notæ in ha
ſententiam conſenſere, bellum prop
pacem expetendum eſſe, omnemq
functionem virtutis militaris atq; u
verſam laudem bellicam ad pacis o
cia eſſe referendam. Quamobrem
reipublicæ inſtitutor, qui laude digr
haberi, & ut dici ſolet, omne punctu
tuliſſe videri vult, eam moderation
adhibeat, ac eum ordinem tueatur,
ad virtutem accommodata tota reip
blicę inſtitutio videatur: ad idque, ut
pacis functiones magis quam ad bell
munia ſpectare exiſtimetur bellicis
terim & militaribus nō neglectis. N
plerunque & finibus tuendis & pro
gandis (dummodo id ſine injuria fi
neceſſaria eſt militaris virtus. Cęteru
iis quæ diximus, conſtitutis, illud
tim in controverſiam revocari ſo
gubernationi civitatis unus rectius
an pauci præſideant, an potius univ
ſa multitudo: qualem pleriq; effingu
ſtatum illius, quæ proprie reſpubl.
cari debeat. At quidem egregie ſta
tu

[...]n, ſapienterq; dictum mihi videri ſo-
[...] hominũ gubernationem perperam
[...]mini cuipiam demandari, ſed divi-
[...]l aliquid eſſe oportere, cui officium
[...]d incũbat: quod cognoſci facile po-
[...] ex pleriſq; generibus animantium.
[...]em enim ovium ovis nõ regit, nec
[...]orum aut boum armentum bos e-
[...]ive aliquis moderatur, ſed animal
[...]e eximium tuetur, ac regit brutas
[...]nantes: homo inquam, qui quantũ
[...]is antecellat, eſt omnibus comper-
[...]num. Itaq; non diverſa ratione ho-
[...]em moderari ac regere debet quip-
[...]n homine prȩſtantius & divinius, ſi
[...]nimi ſentẽtia res ſucceſſura ſit. Sed
[...] in mundanis rebus, quȩ ſenſu per-
[...]ntur, inveniri minime poſſit me-
[...]ac præſtantius homine, ac homo
[...]um quoddam ſit animal, & longe
[...]rſis partibus conſtet: inferioribus
[...]pe animi viribus cum belluis com-
[...]ionẽ habet, ac ſupremis quodam-
[...]o deos immortales attingit; id re-
[...]nter homines gubernatoris atque
[...]eratoris locum tenere debet, quod
[...]n homine divinũ. id vero omnium
[...]enſu eſt mens, divini tanquã ſplen-
[...] radius quidam à natura inſitus
[...]inum animis. Non ergo ſatis rei-
[...] conſultum erit, ſi gubernatio ho-
mini

mini committatur, quem brutæ
vires ſæpe perturbant, atque à
ſemita revocant rationis, ſed
puræ ac motionum animi immun
munus conferendum eſt. Quamob
divino quodam conſilio cum ali
tione id fieri non poſſet, inventis
bus hoc aſſequutum humanum g
videtur, ut menti tantum ac ra
nullis perturbationibus obnoxia
regendi hominum cœtus officiu
mandatum ſit. Quod ſane De
munus, neſcio an ullo inferius e
mari debeat, ſi quis accurate ſ
putet legum commoda. Primo
que in ſanciendis, plurimi ſapiente
conveniunt, qui multarum reru
perientia docti inventis aliorum
empliſque veterum collatis, ta
poſt diuturnam conſultationem
cernunt id quod optimum viſum
rit: neque odio tunc, aut ami
aliave animi perturbatione à v
deduci poſſunt, quum nullius p
cauſa agatur in legibus conſtitu
quemadmodum in forenſibus ju
ſemper accidit. Poſt vero leges
tas, ſi quis contra eas feciſſe depr
datur, iſque pœnas dederit, quas
juſſerint, jure nullum habere od
terit. Proindeque metuendum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

, ne qua ſeditio aut ſimultas inter
es contrahatur, maxima & pericu-
ſſima rerumpublicar. labes. Con-
plerunque in judiciis hominum, ni
gum quiſpiam plectitur, diſcordiæ
nicitięque graves proveniunt. Nam
prope impoſſibile quin male affecti
um ſimus, qui nobis detrimentum
lerit. quo fit ut neſciam, an à natu-
omnium parente hominum generi
us quippiam conceſſum fuerit hac
m inventione, quæ etiam jure diis
ortalibus fuit ab antiquitate con-
ta. quin quod magis mirum vi-
ur, Ariſtoteles philoſophorum fa-
princeps in eo libello, quem De
do ad Alexandrum Macedonum
m ſcripſit, nil aliud reperit, cui
em Deum optimum faceret, præ-
ntiquam legem in civitate recte
uta: ut id propemodum tam ma-
philoſophi ſententia ſit Deus in
rerum univerſitate, quod antiqua
n civili ſocietate. Ac in libris in
us de republica tractat, legem in-
eſſe mentem ſine appetitu: ac ſi
et mentem puram, lucidam, nul-
fectuum morbis infectam. ex qui-
ffici illud, quod ſuperius diximus
me opportunum atq; optimum
quilibet perſpiciat homo etiam

tardio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tardioris ingenii, ut ſcilicet divin[illegible]
quippiam homine cœtus hominu[illegible]
moderetur ac regat. Quod ſi huic[illegible]
bernationis muneri pręficiatur ho[illegible]
quum rari admodum ſint & prud[illegible]
tia & probitate præditi, hique plen[illegible]
que ob affectuum animi vim cum[illegible]
judicando errent, tum maxime à r[illegible]
animi ſententia dimoveantur, [illegible]
ſine turbatione magna ingentique p[illegible]
riculo res proceſſura ſit. quod etia[illegible]
fieri poſſet, ut hominem invenire[illegible]
adeo ſapientem atque probum, a[illegible]
adeo propoſiti tenacem, ut nulla [illegible]
mi perturbatione ab officio revoc[illegible]
tur: utique hac conditione mi[illegible]
optandus eſſet pro legum princi[illegible]
hominis dominatus, qui mortali[illegible]
gilique natura præditus, diuti[illegible]
munere fungi nequiret, quum [illegible]
æternitatem (ut ita dixerim) æq[illegible]
poſſint. Ex his jam perſuaſum eſſe [illegible]
ſummam imperii commendand[illegible]
eſſe legibus, non homini: quam [illegible]
ciſſima vero, quando legibus co[illegible]
hendi non poſſunt, hominis arb[illegible]
permittenda. Verum neceſſe eſt, u[illegible]
ſtos quiſpiam ac veluti vicarius &[illegible]
niſter legibus conſtituatur, qui p[illegible]
gis imperio rempublicam regat[illegible]
quoniam neque legibus compre[illegible]

æcunque poſſunt, quæ in judicium
niunt,tum quę conſultanda ſunt,ar-
er ſit hujuſmodi omnium. Rurſuſ-
e eadem controverſia redit, quæ ex
um ſanctione ſoluta eſſe alicui vide-
otuiſſet: an ſcilicet unus melius, an
ci, an potius multitudo tuendis
ibus, & his dijudicandis ad quæ ſa-
eſſe leges non poſſunt, præferenda.
At quamvis multorum ſententia
ius dominatus aliis habeatur præ-
ntior, crediderim tamen ego, ta-
tſi unius principatus, qui vere re-
m dignitatem ac jure merito ven-
aret ſibi, ſi res per ſe conſideretur,
imus omnium eſt: nihilominus
pter ſæpius in deteriorem partem
le ingenium hominis ac vitæ brevi-
em, optimum omnium ſtatum mi-
ne eſſe ſub regio principatu,ſed mul-
dinis gubernationem civili ſocie-
magis convenire:quod experientia
um omnium magiſtra luculenter
et. Nam nullum regium principa-
n apud veteres extitiſſe unquam
mus, neque noſtra tempeſtate con-
imus, qui non brevi in tyranni-
n lapſus ſit. Contra plurimas reſpu-
as multis ſeculis perduraſſe ac pace
ello floruiſſe. At quidem multitu-
omnis gubernationi per ſe inepta

eſt, niſi in unum quodammodo co-
leſcat: quandoquidem neque multitu-
do ulla eſſe queat, niſi unitate aliq
contineatur. Qua de re civilis quoq
ſocietas diſſipabitur, quæ unitate q
dam conſtat, niſi quapiam ratione
multitudo unum efficiatur. Quo fit
præclari philoſophi, qui de reipubli
inſtitutione præclare accurateque ſc
pſerunt, temperandam rempublica
cenſeant ex optimatium & popul
ſtatu, eo adhibito temperamento,
incommoda utriuſque gubernatio
vitentur, commoda vero compare
tur. Quocirca rempublicam Lacec
moniorum ſummopere laudant,
qua reges & Ephori effecerint mixt
nem quandam, ut bene dignoſci
queat, ſub quanam gubernationis ſ
cie fuerit ea Reſpublica collocanda.
tamen reprehendunt, quod duntax
ad belli munera inſtituta fuerit, nu
interim habita ratione officiorum
cis, atque ocii: indeque effectum e
ut quamprimum in ocio eſſe cœp
runt, reſpublica illa inſignis in dete
labi cœperit: quod etiam Romanis
cidiſſe eadem prope cauſa compert
eſt, nec eventurum latuit præcip
Romanos Senatores. ex quibus Na
cenſuit, Carthaginem, tametſi Rom
nom

minis æmulam, quin potius inimi-
m ſempiternam, minime diruendam
e: ut ſemper Romanus hoſtem ha-
ret, cum quo agendum armis eſſet:
inimico atq; æmulo ſublato, ea Reſ-
blica inſtituta ad bellum juventuſ-
e in armis educata in ſeſe arma con-
teret. Quod Naſicæ conſilium,
amvis à Senatu tunc repudiatum
rit contraque ejus ſententiam de-
tum, rerum tamen ipſarum eventus
dentiſſimum fuiſſe oſtendit. nam
rſa Carthagine continuo fere bella
lia exarſere, quibus tandem floren-
ma ac potentiſſima omnium quæ
quam fuerunt reſpubl. concidit, ac
num in Barbarorum prædam ceſſit
lentiſſima, ſeu potius rerum domi-
civitas. Sed ut aliquando ad inſti-
um opus veniamus, majores noſtri
Venetam rempublicam inſtitue-
t, mira quadam ſapientia atque
egia probitate præditi extitere, à
bus nihil prætermiſſum ſit, quod
ere videri potuerit ad rectam reipu-
æ inſtitutionem. Primum namque
uſum muneraque virtutis inſtituè-
mnem vitam functionemque ſuo-
n civium, ſemperque iis fuere po-
a ſtudia pacis quam belli. Et in eam
am incubuere, ne qua ratione con-

cordia civilis ſolvi poſſet, non ne
ctis interea officiis bellicis, his inqu
quæ noſtræ civitati maxime conv
rent. nam is eſt urbis ſitus, qui v
idoneus ſit maritimæ militiæ, terr
vero ſatis ineptus. Neque enim li
urbi aliquo pacto accõmodari que
aut equitum turmæ, aut peditu
cies, ut ex his quæ ſupra de urbis ſi
nobis accurate deſcripto diximus,
ſpicue conjici poteſt. Enimvero ha
re temperiem adhibuêre, eamque
tioné omnium ſtatuum, qui recti ſ
ut hæc una reſpublica, & regium p
cipatum & optimatium guberna
nem, & civile item regimen referat
eo ut omnium formas pari quoda li
bramento commiſcuiſſe videan
quod clare ex operis proceſſu liqu
Verum ut tandem reipublicæ Ve
inſtitutionem aggrediamur, illi, ad
quos ſumma eſt totius civitatis au
ritas, & ex cujus decretis ac leg
pendet, tum ſenatus, tum etiam
nium magiſtratuum authoritas,
ſilium illud eſt, in quo nobiles
omnes conveniunt, qui annum
exceſſere, aut plerique alii qui non
id ætatis habent quum tamen an
xx. peregerint, quod jus ſortis be
cio adipiſcuntur: de cujus rei uni

ione inferius dicemus. Nunc à
bis ejus ratio eſt explicanda, probe à
ajoribus noſtris cautum fuiſſe, ne
bs admitteretur ad conventũ hunc
ium, in quo eſt ſumma poteſtas rei-
blicæ. Deinde non minore pruden-
factam fuiſſe civium hanc diffini-
né generis nobilitate potius quam
cultatum cenſu, quemadmodum fie-
conſueverat in priſcis rebuſpublicis,
plerique veteres philoſophi præci-
int eſſe faciendum. Civitas namque
ium ſocietas eſt: nec tamen omnes
homines, quibus indiget civitas, aut
i intra mœnia urbis habitant, ſunt
bendi pro civibus, neque jure in ci-
um numero ſunt collocandi. Opifici-
s enim cuilibet civitati eſt opus, nec-
n mercenariis plurimis, ac privatis
mum ſervis, qui operam locant: at
llus horum civis vere dici poteſt.
m civis liber eſt homo: hi vero o-
nes ſervitutẽ ſerviunt, vel privatam,
l publicam. Mercenarii namq; & o-
fices omnes veluti ſervi publici habe-
debent. Etenim non diſſimili modo à
tura conſtitutum fuiſſe animal pu-
ndum eſt, ac civitatem ab hominibus
nſtitui oportere. In animante vero
ultæ ſunt partes, quæ animatæ non
nt, illis tamen indiget animal, ut

 vivat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

vivat: ſic in civium cœtu multis
minibus eſt opus, qui tamen mini
partes civitatis aut eſſe aut haberi
beant, nec in civium numero colle
ri. Quamobrem ſapienter à majori
noſtris cautum eſt, ne univerſus po
lus ſummam poteſtatem habeat in
republica, quam longe optimam
luerunt. Summa namque turbatio
pulareſque tumultus frequenter c
citantur in illis civitatibus, in qui
ſumma rerum eſt apud populũ: qu
etiam à quibuſdam rebuſpublicis
ſervatum fuiſſe legimus, & à nonnu
philoſophis præceptum. hoc tam
recte ſe poſſe aſſequi arbitrati ſunt
jus hoc adminiſtrandæ reipub. def
retur cenſu atque copia rei familiari
verum in maximas difficultates
mediocria incommoda incidêre. n
frequenter evenit, ut infimæ plebis
mines comparent ſibi ingentes fac
tates: quippe qui plerunque ſord
artibus ac officiis minime liberali
dant operam, augendæ rei cauſa, ne
unquam ſibi parcunt, quin potius
nium fraudant, ut opes accumul
Contra ingenui cives ac liberalite
ducati pauperes fiunt, ſeu adverſa
tuna (ut frequenter accidit) ſeu q
liberalibus ſtudiis addicti univer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ne augendæ rei familiaris operam
gligunt. qua ratione fit, ut ſordidi
mines, qui nil aliud ſapiunt quam
rum, bonarum vero artium exper-
ſunt, paulatim rempublicam ca-
ſant: ingenui vero ac liberaliter e-
cati opibus ſenſim deficientibus à
e civium decidant. Inde maximas
litiones oriri ac rempublicam tur-
ri neceſſum eſt. Ideo majores noſtri
pientiſſimi homines ne ſua reſpubli-
quandoque in has calamitates inci-
ret, hanc definitionem publici juris,
neris nobilitate longe melius fieri
nſuerunt, quam magnitudine cen-
s: ea tamen temperatione, ne tan-
m ſupremæ nobilitatis viri hoc jus
berent (illud enim paucorum po-
ntiæ fuiſſet, non reipublicæ) ſed et-
m quicunque alii cives non ignobi-
s. Itaque omnes qui aut genere no-
les extitere, aut virtute inſignes, aut
republica bene meriti, principio hoc
s civitatis regẽdæ adepti ſunt. Quod
poſt eum primum conventum ali-
ui extiterint, qui tum opibus, tum
renuis geſtis rempublicam auxerint,
mirum illis omnibus jus admini-
randæ reipubl. conceſſum fuit, quod
temporibus noſtris vidimus. nam
onnulli etiam advenæ externique ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

mines in hunc numerum civium a[illegible]
ſunt, vel ob eam cauſam, quod n[illegible]
liſſimi, vel quod officioſi erga rem[illegible]
blicam fuerint, eamq; inſigni quopi[illegible]
facinore honeſtarint. Univerſus e[illegible]
hic civium conventus, ſeu (ut dicit[illegible]
magnum hoc conſilium penes q[illegible]
ſummum totius reipublicæ jus eſt[illegible]
quo etiam ſenatus magiſtratuum[illegible]
omnium autoritas, in republica vic[illegible]
refert popularis ſtatus. Dux vero [illegible]
præfinitum imperandi tempus nō [illegible]
beat, ſed dum vixerit, præſideat, regi[illegible]
præ ſe fert poteſtatem, præſertim c[illegible]
regiam ſpeciem habeat, ac gravitat[illegible]
dignitatemque regis ſervet. Reliqui [illegible]
ro cives regia veneratione ducem p[illegible]
ſequuntur, omniaque decreta & leg[illegible]
tum etiam publicæ literæ, ſub du[illegible]
nomine prodeunt. At ſenatus, dece[illegible]
viri, ſeniorumque ſeu præconſultoru[illegible]
collegium, qui apud nos vulgo ſapie[illegible]
tes ſolent dici, eorum inquam qui pr[illegible]
conſulunt, ac de republica ad Sen[illegible]
tum referunt, oſtendunt quandam[illegible]
optimatium ſpeciem. Quæ cum ſi[illegible]
præcipuæ reipublicæ hujus partes, a[illegible]
tequam ad inferiores magiſtratus [illegible]
veniamus, de iis primo ſigillatim [illegible]
cendum eſt. Majus ergo conſilium[illegible]
eſt, à quo univerſa pendet reſpublic[illegible]

Omn[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

[om]nes ordinis patricii juvenes, qui [x]x. annum exegere, ad magiſtratum, [qui] vulgo Advocatorius dicitur, acce[da]nt: cui præcipue legum tutela [com]mendata eſt. coram quo conſtituti [cu]m patre, aut matre, ſi pater deceſſe[rit], aut proximiore generis cognato, [si u]troque parente orbati fuerint, ad[hib]itis duobus teſtibus honeſtis viris, [pro]bant ſe natos ex eo parente, quem [pat]rem profitentur, non ſpurios, ſed [ma]trimonio, legibus, & ex matre ho[nes]ta muliere natos. Teſtes vero in [ha]c verba jurant, ſibi id compertum [ess]e ex omnium quos novere atteſta[tio]ne, atque ex omnium aſſenſu. Dein[de] pater ſeu mater vel conſanguineus [ge]nere proximus, ſi fuerit is juvenis [utr]oque parente orbatus, jurejuran[do] aſſerit adoleſcentem XX. annos ex[ce]ſſiſſe.

[E]adem plenius & planius explicantur in hunc modum.

[A]Ccedere poſſunt ad hoc Patricii juvenes annos viginti nati, certis ta[me]n & conſtitutis quibuſdam legibus [ser]vatis. Deferri enim oportet ac ſi[gni]ficari Trium-viris, quos Advocato[re]s vocant, nuptias legitimas paren[tu]m intra menſem, poſteaquam tra-

 ducta

ducta uxor fuerit; quod ſi contin
unum aliquem ex Trium-viris eſſ
finem, aut agnatum, ejus in locum
eam cauſam cognoſcendam ſuffic
Conſiliarius ex ſuperioribus. Spon
jurare oportet, & matrimonium l
timum eſſe contractum, & eam fæ
nam quam ipſe duxerit eſſe honeſt
nullaque inſignem nota. Conju
item oportet quatuor teſtes, qui n
ptiis præſentes affuerint, quibuſqu
mulieris ſtatus ſit cognitus, cujus n
men & parentes debent profiteri:
poſſint eę nuptiæ (quod attinet ad n
bilitatem) rejici, quæ cum fœminæ
pudicę, aut ſervilis abjectæve alias c
ditionis conſtitiſſent. Deferri quoq
& in publicis tabulis deſcribi opu
natalem diem, ſtatim atque editus p
in lucem fuerit, aut certe intra pro
mus menſem, coram Trium-viris, a
mine eorum abſente; alioqui irrita
latio cenſeatur explicandi utrum
infantis nomen, ejuſq; parentis utr
que. Ad hæc duo, qui ſanguinis ne
ſitudine infantem proxime attinga
ſacramento verba ſancientes teſ
coguntur infantem integris natal
eſſe, idque omnium opinione app
bat: ſibique matris ejus pudicitia
optime cognitam. Quorum quic
na

ralium atteſtationes non poſſunt
licis monumentis conſignari, niſi
ſtituto tempore, matrimonium
s Trium-viris innotuerit. Quod ne
e aliquando negligatur proferun-
prius matrimoniorum Catalogi,
niſi agnita quo de agitur matri-
nii delatione, infantis natalia de-
buntur: Series autem utriuſque
tionis hoc eſt nuptiarum inter pa-
tes, ortuſque liberorum, ſubſcri-
ne Trium-virorum, qui de eis co-
verunt intra dies quindecim robo-
debet cum præſcriptione diei &
i, quo eas muniri contigerit. Hujuſ-
di porro acta à nullis tabellionibus
notariis, præterquam à duobus,
s Primarios appellant, ſcribi poſ-
t; quod ſi ſcribantur, abrogata fide,
ta & nulla pronuntiantur, quibus
nibus ad amuſſim obſervatis pa-
candidati, ſi vivus eſt, alioqui ma-
aut duo ex conjunctiſſimis ſiſtunt
enem coram Trium-viris, poſcen-
, ut inter magni Conſilii proceres
ptetur. Primarius deinde intenta
e legit juvenis ortum, ejuſque pa-
tum matrimonium, temporibus à
ſtatutis, profeſſum atq; delatum,
n ad Trium-viros converſus; Illu-
ſſimi Patres, inquit, Pater, aut
Mater,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Mater, aut cognati proximi ſiſtunt
bis hunc nobilem juvenem (illum
gito oſtendét) & juris-jurandi reli
ne affirmabunt illum ipſum eſſe c
modo natalis dies à me vobis pron
tiatus eſt, idque: abſque fuco & fra
dolove malo. Quæ cum rite à ſc
Primario Magiſtratus illius in codic
fuerint relata diem quartam me
Decembris aperiuntur: eademque
omnium horum adoleſcentum no
na, qui nondum ſortis beneficio
civis adepti ſunt, & xx. annum
ceſſerunt, in urnam committuntu
ad principem deferuntur: ibique
ram conſiliariis conſtituitur. Pe
quam eſt & altera, in qua tot ſunt p
læ ſeu globuli, quot nomina in pr
fuerint ſuis quæque notata ſyngrap
Pilularum quinta pars aurea eſt,
quæ omnes argenteæ. Extrahit pr
ceps ex priori urna nomen, mox &
altera pilulam: quæ ſi aurea fuerit,
venis is cujus nomen exierat, co
ſtim publicæ poteſtatis jus habet, &
majus conſilium admittitur: ſin
gentea, ſorte decidit, ac inſeque
anni ſortem operitur, niſi eo temp
ſpacio xxv. annum exegerit. nam
cunque patricius ad id ætatis perve
rit, continuo jus habet civis, public
pote

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſtatis eſt particeps. Hac igitur ra-
e quinta pars Candidatorum juve-
quoquo anno recipitur ad jus ſuf-
i ferendi cum aliis civibus. Quod
cidat ut cujuſpiam patricii pater,
e avus, vel propterea quod abſen-
uerint, vel ob aliam cauſam nun-
n hoc jure ſuffragii ferendi ſint uſi,
mque nomina numquam fuerint,
a in publicos codices, in quibus pa-
orum omnium nomina ſunt de-
ta: ne qua fraus confici poſſet,
quiſpiam degener furtim obre-
n hunc nobilitatis cœtum: no-
unt arbitrio tantum Advocatorii
iſtratus eam rem conſtitui ac de-
i ſed lege cautum eſt, ut hi refe-
tibus Advocatoribus ad xxxx-viros
itionem patritiam probent, atque
bus & ſcripturis publicis: ſicque
à cognita diſceptantibus xxxx-
decernitur, an ad ordinem patri-
n admittendus ſit. Ne autem quiſ-
n impune tentare hujuſmodi judi-
n audeat, itidem quicunq; referre de
ilitate ſua voluerit ad eos judices,
s ad magiſtratum deferat quingen-
aureos: qui in ærarium referuntur,
le deciderit à cauſa. Ea fuit majorũ
rorum diligentia, ne qua labe no-
um hic cœtus inficeretur. qua de
cauſã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

cauſa etiam illi cives, qui vigeſim
quintum annum exceſſerũt, non p
adipiſcuntur jus ſuffragii ferendi,qu
coram Advocatoribus conſtituti j
jurando patris ſeu matris aut pr
mioris conſanguinei probaverint
ad id ætatis adveniſſe, ac duobus i
teſtibus,ſe ex eo patricio genitos qu
parentem profitentur,non ſpurios
matre pudenda. Poſtquam omnis
ratio à nobis expoſita eſt, qua civi
ad jus publicæ poteſtatis aditus
illud animadvertendum exiſtimo,
jores noſtros ſenſiſſe plurimum a
micitiam & unionem civium co
liandam & conſervandam conferr
ſæpius in unum convenirent: qua
veteri conſuetudine inolevit mos
ut octavo fere quolibet die, interd
etiam frequentius,conſilium magn
cogeretur. Hujus præcipuum mu
eſt, ut omnes magiſtratus creet, t
eos, qui in urbe jus dicunt & aliis
publicæ muneribus funguntur, Se
tum quoque & decem viros, tum
iam prætores, præfectos, quæſtoreſ
oppidorum atque urbium quæ in
cietatem Veneti imperii ſunt aſci
nec non cuſtodes arcium, claſſis im
ratorem,legatos item claſſis triremi
præſides, ac demum (ut uno co
pleċ

ar verbo) quoſcunque qui domi
oris jus habeant publicæ poteſta-
leges item omnes quæ ad conſti-
nem reipublicæ pertinent, hujus
lii authoritate ſanciuntur. quod
pue fieri conſuevit tempore in-
gni, cum ſcilicet mortuo duce
um alius ei ſuffectus ſit. ſed infe-
e interregno. Nunc omnis comi-
m habendorum ratio à nobis ex-
tur. Circa meridiem, quibuſque
iebus feſtis conſilium hoc agitur,
mplo ſpatioſoque tecto, quod li-
appellare comitium. in eo decem
ſedilia longiſſima, utpote quæ
tudinem comitii pene æquent.
omnes, ut quiſque eo loci perve-
, ſeſſum eunt, ut cuique libuerit.
namque ſtatutus eſt locus, præ-
am quibuſdam magiſtratibus,
omitiis præſunt. ij vero ſunt dux,
iliarii, & xxxx-virorum præſides
qui in clariori ſuggeſtu ſedent, at-
ſoli jus habent referendi ad ma-
n cōſilium. Poſt hos in mediis ſe-
bſelliis, quæ paulo elatiora ſunt ad
tes comitii poſita, certis ſtatutiſ-
ſedibus, Advocatores ſedent, treſ-
decem-virum prę ſides, ac demum
longiſſime à ſuggeſtu Ducis ſunt
llia Auditorum, veterum ac re-
centium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

centium.de quibus omnibus magi
tibus à nobis infra dicetur. cæteri
cives omnes (ut dicebam) prom
pro animi arbitrio ſedent.ſtatuta
de hora fores comitii clauduntur
runturq;claves & ad ſuggeſtum pr
pis,& ad ejus pedes locantur. tunc
ba primus, qui honos eſt non patr
rum,maximæ tamen dignitatis, a
git, atq; elatiore loco conſtitutus
magna pronunciat magiſtratus,
bus ſunt eo die habenda comitia.
nunciatis magiſtratibus, continu
eo loco confert ſe ad ſuggeſtum in
eſt princeps, altaque voce citat m
ſtratus, præſides comitiorum quo
pra memoravimus,ut ad principem
conſiliarios accedant. juſſi confe
accedunt,ibiq;jurejurando interpo
pollicentur operam ſe daturos ut l
comitiorũ ſerventur, non pronun
turos civem eum,qui cõtra decreta
quid egerit,ſed pœna legibus conſ
ta punituros. His peractis ad ſua qu
loca revertitur,præter unum ex Ad
catoribus,ac unum ex pręfectis dec
virûm, qui ad extremam partem
ſe conferunt adverſam principis ſu
ſto,ibique deſtinatis ſedibus conſid
reliqui vero Advocatores in dextro
tere comitii, duo vero reliqui dec

vi

m præſides ſiniſtro latere è regio-
dvocatorum ſe item locant. Conſi-
r ratione veteres & recentes extre-
t loco comitii, quem dicimus lon-
me diſtare à ſuggeſtu principis, op-
tis lateribus conſident, dextro in-
m ac ſiniſtro: ut hujuſmodi magi-
uum univerſo civium conſilio o-
r ex parte oppoſiti cuſtodes eſſe vi-
ntur, ne quis impune quippiam a-
poſſit, contra leges & comitiorum
eta. Magiſtratibus hunc in modũ
oſitis tres urnę juxta principis ſug-
um ſarciuntur, in quibus condun-
globuli aurei argenteiq; hocq; mo-
iſpoſitæ, ut in medio ſuggeſtu una,
troque latere itidem una, in qua-
utraque xxx. tantum ſunt globuli
ei, innumeri vero argentei. aſt in
dia urna LX. tantum globuli con-
tur, quorum triginta ſex aurei, ar-
tei vero viginti quatuor: ſuntq; au-
omnes globuli, certis literarum no-
nſcripti, quas ſingulis comitiis ſor-
ducunt, ne qua poſſet ſubeſſe fraus.
atis urnis tres conſiliarii juniores
cęteris è ſuis ſedibus ſurgunt, ac ad
emam partem ſuggeſtus juxta tres
as ſeſſum eunt, ea ratione ut ſinguli
gulis conſiliariis aſſideant. iis ita
s & diſpoſitis ſortes ducuntur, ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

is ordo civium, cujus ſors exierit,
ſurgit ex utroque comitii latere.
atrium namque quod longum eſt
cem ſunt ſedilium ordines diſpoſi
quibus pro cujuſque arbitrio con
cives ſupra diximus, unaque tam
ſors duobus ordinibus inſervit, h
licet qui ex utroque latere comiti
reſpondent. is itaque ordo cuju
exierit, magna præconis voce cit
& ex utroque latere comitii, eo
ordine quo ſorti libuerit, conſurg
civeſque eo quo ſederint ordine, a
ſe urnas conferunt, quibus juxta
geſtum principis conſtitutis conſ
aſſident : ac manu impoſita qu
globulum unum educit. qui ſi a
teus ſit, diverſo itinere ad ſedile,
ſurrexerat, revertitur. at qui au
eduxerit, confeſtim conſiliario, qu
næ illi præeſt, conſpiciendum tr
ille diligenter notam agnoſcit. ill
tæ inſcriptio ea ratione eſt invent
quiſquam afferre domo ſecum
aureum, quem manu furtim im
tum videretur ex urna eduxiſſe, ſi
per fraudem elector fieret. Is erg
ſors aurei obtigerit continuo ad
diam urnam ſe confert, indeque
bulum extrahit. qui ſi argenteus
rit, inops voti ad ſuum ordinem

ver

ditur: ſin vero aureus fuerit, ſugge-
m aſcendit, ac è regione principis
inato loco ſeſſum it. Secundus qui
em ſorte uſus fuerit, eodem etiam
cipit, ac item tertius: ſicque dein-
cæteri, quouſque novem fuerint.
optimum electorum ordinem cō-
t, ac ita eo in ordine diſponuntur,
lius ætatis ratio habeatur, præter-
ullius rei. Hoc loco inſtitutum il-
minime prætereundum eſt, illos
ſortis beneficio electores ſunt facti,
m alta voce à ſcriba pronunciari
re, adeo ut omnes audiant: neque
lius facultatem eſſe cuipiam ejus
ſanguineo, aut affini arcta neceſſi-
ne conjuncto, tentandi ſortem,
elector fieri queat: neq; etiam plu-
s quam duobus gentilibus aditus
t ad ordines electorum. quod ſum-
prudentia majores noſtri inſtitue-
ut ſcilicet ad plures agnationes ac
ilias hoc munus eligēdi perveniat,
licumq; hoc beneficium latius pa-
inter cives: ſatis enim eſſe debet,
una familia ſors duobus contin-
qua publicæ authoritatis compo-
fficiantur. Sed eo revertatur unde
ra divertit oratio. Primus hic or-
electorius eveſtigio ut completus
it, comitio egreditur, ſimulque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

novem illi ſe in certum conclave r
piunt. Hic ſcriba unus à ſecretis rei
blicæ adeſt: primum electoribus n
ciat ea quæ legibus præſcripta ſunt
quæ in magiſtratibus eligendis ſer
debeant. leguntur item ſenatuscon
ta, quibus cavetur, ne pecunia corr
electores, ſeu quapiam mala arte
fraude eligant, vel, ut rectius dixer
nuncupent eos, qui competitores
turi ſunt, ac conſilii proponendi j
cio diſponuntur. Deinde novem il
lectores, prout cujuſque ætas fueri
niores ſcilicet, digniori loco ac pa
ſedent. nullum namq; aliud diſcrim
præterquam ætatis inter cives Ve
eſſe volunt, quod nnllius ſimul
cauſa fuerit: neque à ſummis Phil
phis, Ariſtotele inquam in Polit
& Zenone in Cyri Perſarum regis i
tutione opere longe celeberrimo
prætermiſſum. Electoribus eo or
diſpoſitis, novem item globuli in
nam conjiciuntur, numeris quiſqu
notati, ab uno ad novenarium. In
gina vero paululum longiore inſc
ſunt magiſtratus, quorum habend
comitia ſuo ordine. Maximus natu
ctorum. ex urna ſortem educit. nu
rus ſorti inſcriptus inſpicitur, ac c
tus fuerit numero deſcriptus, pro

ci

ndi quem voluerit civem jus habet.
m contingit ſecundo, idem tertio,
ic de cæteris, ut ſcilicet ducta ſorte
ſque electorum privati ac proprii
giſtratus beneficio & arbitrio ſor-
it pronuntiator effectus. Poſtmo-
m is, cui primi magiſtratus ſors ob-
rit, eum civem pronuntiat quem
uerit. Itur in ſuffragia à novem ele-
ribus. ſi ſex ſuffragia vel plura tule-
electus ab eo electorum ordine, in
magiſtratu renunciatur, ac ejus no-
n in pagina ea oblonga inſcribitur,
qua magiſtratus omnes, quorum
entur comitia, ſunt inſcripti. quod
pauciora quam ſex ſuffragia tulerit,
od rariſſime evenit, iterum alius ab
dem electore proponitur. Ad ean-
n rationem res deinde peragitur,
ſic deinceps quouſque aliquis pro-
natur, qui approbetur ſex electo-
n judicio. Idem eligendi modus in
ndo, tertio, omnibuſque aliis ſerva-
, quoad ille electorum ordo in ſin-
os magiſtratus ſingulos cives ele-
it. Interim vero dum hæc in con-
vi aguntur, reliqui cives ordinem
tium in comitio cœptum non in-
mittunt, ſed ad urnas ſe conferunt,
out cuiq; ordini ſors contingit: dein-
globulos educunt, donec novem alii

ſortem utramque auream ex urna traxerint. & hi complent ſecundum electorum ordinem, qui habita (ut dictum eſt) ætatis ratione, & ipſi in conclave deſtinatum ſeorſum ſecedunt: quo in loco adeſt & alius ſcriba à ſecretis, qui ratione in nullo diſpari à priore, tum decreta ac ſenatuſconſulta, quæ ſervanda illis ſunt, recitat pal... tum ſuo quemque loco collocat: p... namque defert eiſdem magiſtratib... eademque ſerie, qua prior illa, quam conclavi primi electorum ordinis ... latam fuiſſe ſupra diximus. Itidem ... tes ab electoribus educuntur: ut q... que ſuam educit, à ſingulis pron... tiantur cives ſinguli in magiſtrati... quorum comitia fiunt, prout cujuſ... electoris ſors tulerit. ac eodem fer... modo poſt hos tertii novem eadem ... tione tertium ordinem complentes ... privatum quoq; conclave ſecedunt ... quo eadem ad amuſſim obſervant... Sic etiam quarti novem in ſuum: ... que hoc pacto explent numerum ... ginta ſex civium; totidem namque fuerant globuli aurei in urna me... ſuggeſtu conſtituta. Quamobrem ... ſexaginta civibus quibus ex primis ... nis ſexaginta pilulæ aureæ contig... triginta ſex electores fiunt, in quat...

cla...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

les diſtributi : quatuor vero & vi-
i, qui ex media urna globulos ar-
eos eduxerunt, ſpe fruſtrati redi-
tur in ordinem. Non me latet,
uam arduum eſſe minuta hæc à
rum Romanorum uſu longe re-
ta literis illuſtrare,ſed potius inepti
am mihi cenſeo ſubeundam,quam
am diligentis. ideo quæcunque et-
minutiora, accurate ſane à nobis
norabuntur, adeo ut nihil amplius
m ab homine diligenti deſiderari
t. Nunc revertamur unde digreſſa
ratio. Cum ergo in quolibet ma-
atu, cujus eo die habentur comi-
claſſibus quatuor electorum qua-
r item cives electi ſunt, à ſingulis
nam ſinguli, niſi forte contingat
m aliquem à duobus aut tribus or-
bus electorum renunciari,quod in-
um accidit, ſed plerunque cujuſ-
magiſtratus quatuor fiunt com-
tores: in nonnullis tamen parvæ
itatis ac inferioris notæ magiſtra-
s duo tantum fiunt competitores:
namque priores electorum claſſes
habent eligendi, ac pronunciandi
petitores, in illis minoribus ma-
atibus, cum poſteriores claſſes eo
ſunt privatæ. Poſtquam magiſtra-
m omnium cõpetitores electi fue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

rint, ea quam ſupra expoſuimus rat
ne, confeſtim electores dimittunt
neq; ſuffragari ea die cuipiam poſſu
nec etiam comitiis intereſſe ac ſcr
magnus, qui (ut dixi) patricius ho
non eſt, maximæ æſtimationis, ex ſu
geſtu magna voce pronuntiat com
titores primi magiſtratus: ac ſigilla
recitat, quis & à quo electorum or
ne electus ſit, nec non quo electoru
authore, & in quo ordine unuſquiſc
competitorum electorũ fuerint. Q
mihi in loco illud nequaquam præt
eundum exiſtimo, legibus ſancitum
eſſe, ut elector ille, quo auctore quiſc
competitorũ pronunciatus ac elec
ſit, veluti fidejuſſor ejus habeatur:
ſi contingat pronunciatum civem
peratis competitoribus voti comp
tem magiſtratum eum adipiſci qu
petebat, ac in eo magiſtratu pecu
publicę quippiam averterit, ac dam
tus fuerit peculatus, nec ſolvendo
is elector, quo autore pronuncia
eſt, in ærarios referatur. Competi
ribus igitur elata voce à magno ſcri
pronuntiatis, primi magiſtratus co
tinuo pronuntiati, ſi adfuerint, cu
gentilibus quiſqúe ſuis ac maxime n
ceſſariis cognatis è comitio egrediu
tur, & in conclave deſtinatum ſe co

ferun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ant, ibique operiuntur donec illius
giſtratus habeantur comitia. Poſt id
m magnus ſcriba omnes admonet:
inis atque humanis legibus unum-
mque teneri, ut ei ſuffragetur, qui
nium optimus ac reipublicæ uti-
mus fore videatur: deinde primum
mpetitorem nominat, à primo ſcili-
electorum ordine electum, pro quo
uffragia eundum ſit. continuo juve-
tot exurgunt, ut unicuiq; ſedilium
dini bini inſerviant. Hi urnas quaſ-
m manibus geſtant, miro artificio
gmentatas: exterior pars eſt viridis,
erior alba, unico fornice ſuperius
tæ: in quem cum manum injeceris,
at tibi in utrum volueris ſuffragium
mittere: cum tamen nullus, etiamſi
it ac diligenter inſpiciat, dignoſcere
eat in utram urnam ſuffragium ſive
culũ jeceris. nec fabis ſuffragantur,
pilulis quibuſdam linteis, ne qua
ione ex ſono, quam cadentes in ur-
m fabæ facturę erant, dignoſci poſſit
utram urnam calculus ſit jactus.
m majores noſtri maxime reipubl.
ereſſe exiſtimavere, ſi libera judicia
rent: idcircoque ſummam operam
dere, ut ſuffragia quam occultiſſima
ent. Iuvenes ergo illi cum ſuis quiſq;
nis invicem coagmentatis ad ſedile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

concedunt, ac cuique civium eo q
ſederunt ordine, urnas offerunt. qu
bet vero civis palam oſtenſo calc
manum in fornicem imponit, ac
utram voluerit urnam eum dimit
ſi ſuffragari velit, in interiorem alba
ſi vero refragari, in exteriorem v
dem. ſimul in unoquoque ſedilium l
ratione eo quo diximus modo in
fragia itur. Quo fit ut brevi admodu
temporis ſpatio ab univerſo conve
civium ſuffragatum ſit. tunc urnæ
feruntur ad ſuggeſtum principis, i
que collecta ſuffragia effunduntur
duo vaſa patula: ea videlicet quæ fu
runt in urnis albis, in vas candidu
at quæ in viridibus urnis collecta fu
ſuffragia, itidem in viride vas co
ciuntur. Deinde ad conſiliarios num
randa deferuntur, inter quos medi
ſedet princeps. candidi vaſis ſuffra
competitori faventia ab eis conſilia
numerantur, qui dextro principis la
re aſſident. At collecta in vaſe viri
quæ ſcilicet refragantur. ab his qui
lęvam principis ſederint, recognoſcu
tur. ſcribæ publici conſiliariis adſta
ſtatimque ſcriptis mandant numera
ſuffragia. Interea dum primi ſuffrag
recenſentur, eadem ferme ratione p
ſecundo in ſuffragia itur, qui à ſecun
elect

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

orum claſſe fuerit electus. defe-
ur itidem ſuffragia ad conſiliarios.
erant illi, ac numerũ ſcribæ man-
c in ſcriptis. ſic pro tertio ac de-
n pro quarto ſi tot fuerint com-
ores, ad ſuffragia itur. Numeratis
agiis, is qui plurima tulerit, dum-
o dimidia excedant, pronunciatur
us à magno ſcriba, quum peractis
ium magiſtratuum comitiis con-
n dimittendum eſt. Sin autem ejus
iſtratus competitorũ nullus plura
agia quam dimidia omnium tule-
præteriti hi omnes habentur, dif-
rque electio ad altera comitia.
primi magiſtratus comitia peracta
unciant nomina electorum in ſe-
do: recedunt è concilio competito-
um gentilibus ac cognatis. At illi
concluſi erant, primorum ſcilicet
iles atque cognati, in comitium
dunt. Eadem ratione in nullo di-
à priori, eodem ordine itur in ſuf-
ia pro ſecundi hujuſce magiſtratus
petitoribus. ac item numerantur
nſiliariis, is electus habetur qui
agiis alios ſuperavit. dummodo
a dimidiis ſint. ſic pro tertio, item
ceps pro quarto, hoc demum in
ibus aliis magiſtratibus ſervatur.
completa comitia electorum no-
mina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

mina magna voce pronũciantur à
ba magno, poſtea dimittitur cõſil
non tamen ultra ſolis occaſum pro
hi comitia queunt. Quod ſi ea ſoli
caſus interceperit, ſtatim renunc
tur, qui ad eam horam fuerint e
eorum, qui reſtant, nulla ratio ha
poteſt. Itaque beneficio, quod eis
ſors tum electorum claſſes attuler
ſpe fruſtrati, minime frui queunt.
que hoc ſumma ratione decretũ.
facile admodum eſſet, ſi res in noc
protraheretur, ne tam magna civ
multitudo à magiſtratib⁹, qui com
prefecti ſunt, in officio contineri po
quin tenebris faventibus aliquid c
leges agant. iccirco majores noſtr
pientiſſimi viri, qui eximia prude
& animi ſolertia omnia proſpexiſſ
dentur, ſtatuêre ultra ſolis occaſum
mitia protrahi non poſſe, neque al
pacto lucernam ullam in atrium i
inferri, dum comitia habentur. Hæ
omnis comitiorum ratio, in qua m
me eſt pretereundum, ita inter cive
ſtribui magiſtratus, ut tamen duo
dem gentis, aut etiam cõſanguinei
xime neceſſarii in eodem magiſt
eſſe non poſſint. Quemadmodum
que iiſdem comitiis duo gentiles, a
gnati maxime neceſſarii, ſortis be

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

lectores eſſe nequeunt, ut ſupra
dimus. quod ſumma quidem ra-
e ſtatutũ eſt, ut ſcilicet jus publicæ
ſtatis ad plures pertineat, non au-
ad paucos contrahatur neceſſa-
nam hi poteſtatem adepti facile
ent aliquid moliri, ac rempubl.
are. pręterea quum plurimi exper-
erint honorum, neceſſe etiam eſt,
plurimi eam rempubl. oderint, ac
s novis ſtudeant. Eam vero rem-
. diutius conſiſtere fere impoſſibile
quam multi civium nolunt. adde
d proprium reipubl. eſt, publicam
ſtatem ad plures pertinere: idque
iſſimum ſit, ut conſimiles inter ſe
s, ex quibus reſpubl. conſtare ſolet,
diſpares ſint in honoribus conſe-
ndis. paucorum vero ſtatum, quem
ci ὀλιγαρχίαν dicunt, facile conſti-
nt, qui jus publicum contrahunt ad
cos neceſſarios. Quamobrem in re-
lica Veneta ita magiſtratus inter ci-
diſtribuuntur, ut quoad fieri poſſit
nes familiæ agnationeſq; honorum
participes: ea tamen ratione, ut nõ
is, ſed hi tantum viri qui & probi-
& prudentia excellunt, rempubl.
niniſtrent, ac muneribus publicis
ganur. Prior illa inſtitutio popu-
quiddam ſapit: altera vero opti-

matium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

matium gubernationem. quare
clarius intueri licet, omnes recta
bernationes civitatum in hac un
publica eſſe commiſtas. nam qua
hoc magnum conſilium ſpeciem q
dam referat popularis ſtatus, ni
minus in eo perſpicitur commix
eſſe rationem optimatium gube
tionis cum populari. nam ſorte
magiſtratus populare eſt. in eo et
ſtatu civitatis juſtum atque æquu
qualitate arithmetica metiuntur
reputant, quum unuſquiſque p
unus ſit civis, & liber, ac paribus j
debeantur, unumquenque ex po
pari jure ac commodo frui debe
republica, ut magiſtratus conſequi
ſit. & quum omnes ſimul nequ
imperare, ſed per vices, exiſtiman
quam hanc eſſe diffinitionem, int
ves ſorte fieri debere, ut hi impe
quibus ſors faverit. Contra in pau
rum potentia, quæ aberrat à repu
optimatium, arbitrantur æquum,
imparibus imparia debeantur, div
que ſuperent alios cives copia rei f
liaris, eis quoque ſupremos hon
deberi. In qua exiſtimatione utr
longe à vero ratione recedunt, lice
riſimili nitantur. nam quod inqu
paribus paria, aut imparibus imp

de

ri, recte ſtatuunt. In eo vero quod
atem priores numero tantum, ac
eriores imparitatem ſolum divitiis
antur, hi nimirum utrique egre-
alluntur. Etenim qui numero pa-
unt, aliqua in parte pares ſunt, non
nino pares. Et qui divitiis impares,
omnino impares cenſendi ſunt,
aliqua tantum ratione impares.
m cum civilis ſocietas ad bene vi-
um ſit inſtituta, virtus ſola diſcri-
hoc efficit. his ergo qui virtute
tant, tanquam imparibus ac po-
bus ſupremi etiam honores in re-
ica debentur: æqualibus vero vir-
ac civili induſtria æquales etiam
ores. hic modus, hæc norma opti-
um eſt. Sicuti ergo populare eſt,
orte in electoribus conſtituendis:
t optimatium, ut is qui virtute
tare judicio conſilii exiſtimatus
t, potior habeatur, ac reliqui re-
m ferant, qui indigniores habiti
Qua ex re facile perſpici reor, in
comitiorum habendorum ratio-
ommixtam eſſe cum populari ſpe-
ptimatum formam : eo tamen
eramento, ut id quod eſt optima-
, ſuperet rationem popularem.
ſors in electoribus tantum conſti-
dis dominatur: cujus poteſtatis
nequam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

nequam etiam homines reipubl. a
que detrimento compotes eſſe queu
parque jus habere cum optimis c
bus. at in adipiſcendis honoribus
ſortis eſt, totum in electione & exi
matione poſitum eſt. Quo in loco
omittendum cenſeo illud inſtitutu
in comitiis magiſtratuum, qui exig
viros præcipua quadam bonitate
ſolertia præditos, quatuor ordin
electorum, de quibus ſupra memini
natum velut quintum ordinem ex
re. nam dum ordines illi in concl
bus ad hoc munus deſtinatis eos
nunciant, quos voluerint compet
res, ſi fiant comitia cujuſpiam hon
quos dixi, magiſtratuum, cogitur ſ
tus in minus atrium: ibique unicui
ſenatori licet eum quem voluerit
certis illis magiſtratibus nominare,
quibus in ſuffragia itur. at is qui p
attulerit, pronunciatur electus ſen
ſcrutinio, fitque quintus competi
quamobrem evidentiſſimum eſt,
ſtantiorem eſſe in noſtra republic
gem reipubl. optimatium, ea qua
popularis ſtatus. Cæterum hujuſce
di comitiorum modus ac ratio
hactenus diligenter à nobis exp
eſt. Accedamus ad eam reipublicæ
tem, quæ veluti in fidibus ad co

tuen

ndam διὰ πασῶν conſonantiam, gravis acutæ proportione quadam ponder, ſic etiam ſpecie quadam re- parti populari reſpondeat, ac de- m in unum concentum optimæ ublicæ injectis mediis magiſtrati- coaleſcat.

CASP. CONTARENI
Patricii Veneti

De

REPVBLICA VENETORVM.

LIBER SECVNDVS.

NVLLVS eſt, qui ignoret Principem in urbe Veneta perſonam regis ac ſpeciem regiæ gubernationis præ ſe ferre. ideo non abſque ne poſtquam is à nobis conven- civium eſt deſcriptus, qui populi nam habeat, etſi non ſatis pro ſius dignitate, pro tenuitate ta- noſtra non indiligenter: nunc à s aggrediendum eſt, qua ratione majores optimi atque ſapientiſſi- homines principem unum reipu- præeſſe voluerunt: necnon etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

dicendum, quibus temporibus ac q
lis fuerit hujus principis præficie
origo. Neminem puto latere, id quo
nobis ſæpius hoc opuſculo eſt repet
dum, civitatem civilem quandam
cietatem eſſe, quæ per ſe ſufficiat
bene beateq; vivendum. Omnem v
ſocietatem unitate quadam contin
quis ambigat? contra autem diſtrac
ne diſſolvi. Quo effectum eſt, ut diſc
dia civilique diſſidio, maximæ & c
lentiſſimæ civitates brevi corruer
fundituſque everſæ ſint. unitas v
commodo contineri non poteſt,
ab uno, qui multitudini civium ac
verſis magiſtratibus, quibus priv
quædam functiones ſint demand
præſit, atque multitudinem quod
modo diffluentem colligat, ac in un
conciliet. quod philoſophi ſumm
præcipui naturæ indagatores, cu
univerſi conſtitutione, tum etia
microcoſmo, id eſt animali, anim
vertere. Nam proſpexerunt, in ha
rum univerſitate multos ac diffor
prout ſcilicet uniuſcujuſq; natura
motus ab uno, cœleſti inquam, c
neri, ac diuturno: omnes etiam c
ab una prima omnium cauſa: de
in uno animali plurima ac long
verſa membra, quorum funct

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

e difformeſque ſint : una tamen
a & unico membro , corde ſcili-
comprehendi, atque in unitatem
dam colligi : pari propemodum
ne multitudo civium ita fuerit
us inſtituta, ut unum quempiam
dem velit, cui bonum commune
ium ac unionis civilis conſervan-
ra pręcipue incumbat,quo uniuſ-
que civis tum privati, tum magi-
fungentis actiones tanquam ad
um finem & præcipuum finem
i debent : nimirum diutius non
conſervari,ſed in diverſas partes
cta decidet. quod ut nullius civis
aut injuria contingat, ex ſingu-
quidem ſedulitate circa pro-
privatumque munus accidere
arium erit, quum commune bo-
nulli præcipue ſit demandatum.
ei frumentariæ præfectos,hi po-
um in hanc curam incumbent,
um opera magna frumenti co-
omnibus partibus invehatur in
, ſitque tritici annona vilis. At
rtaſſe publicis vectigalibus offi-
avalis quoque rei præſides,quod
rrimum habemus, non diſſimili
e maxime ſtudebunt, ut quam-
as triremes ædificent, omnibuſ-
ellicis & nauticis inſtrumentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

exornent egregie, atq; pecunias pu
eas undique coactas in eum uſum
pendant: ex qua forſitan ſedulitate
liqui reditus publici, & reficiendis
cium & oppidorum mœnibus, &
ſtodibus regionum ſatis eſſe non p
runt. quamobrem ſolutis compag
reſpublica diſtracta dilabitur, non
pa, ſed ſtudio civium, dum quiſq;
quam egregie munus ſuum obire
det. quod ſi hiſce incõmodis effic
detur, ut operæprecium ſit boni c
munis curam alicui præcipue der
dare, cujus officium nullum priva
ſit, ſed ſolum moderetur ac diriga
juſque functionem ad commune
num, & ad reipubl. unionem: plu
æque hoc negotium cõmitti non
è re civitatis eſſe. Etenim id quod
ter plures curant, omnes pariter
gunt (quod inquit Ariſtoteles)
nulli præ aliis fraudi dari poteſt, ſ
perperam agatur: ut interim om
ſimulationem ac ſimultates, qua
pares plerumque eſſe ſolent. ſi
unus huic rei præficiatur, qui tem
neum hunc magiſtratum gerat,
ta annuum aut ſemeſtrem, non
quoad vixerit: hic nimirum be
cum agi putabit, ſi tantiſper reſp
fæliciter agat, donec defunctu

giſtratu, ſecurus quid poſtmodum
eventurum, ac quo res caſura ſit.
re contingit, ut male plerumque
cedat. Id quod certiſſimo experi-
nto compertum eſſe poteſt, à ple-
ue rebuſpublicis ſumpto, quæ hoc
ernationis genere noſtris tempo-
is uſæ ſunt. Ideo à noſtra civitate
entiſſime inſtitutum fuit, ut in hac
ublica conſtitueretur quædam ſpe-
regiæ gubernationis, adeo legibus
perata, ut quovis incommodo ac
iculo, quæ reipublicæ imminere
ent, amotis, utilitate vero & com-
do, quod regia gubernatio habere
t, accito, nihil relictum eſſe videre-
quod ſit deſiderandum, ac ſimul
rempublicam liberrimam, & regem
ſidem haberemus. Vnus ergo prin-
eligitur, qui etiam habeat ducis
men. is quoad vixerit, reipublicæ
eſt, præcipue curam boni commu-
habet, quo maxime civitates con-
ri ſuperius à nobis efficaci ratione
atum eſſe reor. Hujus nulla eſt
ata functio, nulla etiam eſt in uni-
a republ., cujus expers eſſe debeat.
cum unumquemq; privatum, tum
m quoſcunque magiſtratus ita de-
in officio continere, atque ea ra-
ne moderari, ut veluti quadam har-

monia omnia conſonent commu
bono, atque ad unionem civilem re
rantur: ne qua ſcilicet functio ſive
mia ſedulitate magis quam opus ſit
tenta, aut negligentia remiſſa utilit
communi officiat. hoc igitur eſt pr
cipis munus, ut tanquam in quad
reipublicæ ſpecula poſitus conſpicet
quid unuſquiſque rerum agat, eor
præſertim qui fuerint præditi pub
authoritate: ac ſi quem perſpiciat
officio ſuo deſit, accerſitum cor
univerſo collegio verbis primum
ſtiget, ac, ſi res ita tulerit, adhibitis
vocatoribus, ſeu decem-virum pra
ctis, mandet culpam ejus dignoſci
de conſilii ſententia puniri. Ipſe q
que dux ſi velit, cum Advocatoris t
præfecti decem-virum authoritate
poteſt, atque de cujuſque crimine &
mulcta infligenda ad conſilium re
re. Id quo more fieri ſoleat, infra
cebimus, quum de judiciis crimin
agemus. Eam enim princeps obt
poteſtatem, ut in quovis civium
legio ſeſe adjungere collegam m
ſtratui præſidi, parque cum aliis p
fectis jus habeat: ut hac potiſſim
ratione omnibus conſulere queat.
rum poteſtas hæc adeo eſt legibus
tracta, ut nihil ſolus poſſit, aliis m
ſtrat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

[...]tibus adjunctis non amplius autho-
[...]tis obtineat, quam quivis unus eo-
[...], qui eo magiſtratu funguntur.
[...]n etiam magiſtratuum jus adeo
[...]dicum eſt, ut nullus tametſi ſum-
[...] quicquam ſtatuere poſſit, quod
[...]ujus momenti haberi debeat, niſi
[...]onſilii ſententia, ſed de his ſuo loco
[...]lenter dicetur. In quovis præterea
[...]ſilio princeps tanquam illorum
[...]s unius tantum ſuffragii jus habet.
[...]magno item conſilio in conventu
[...]nium civium dum comitia magi-
[...]tuum fiunt, neque gentili, neque
[...]ſanguineo competitori ſuffragari
[...]eſt, verum eodem parique jure
[...] omnibus utitur. Ex his igitur pu-
[...]quemcunque facile intellecturum,
[...]etorum principi omnem adem-
[...]n eſſe facultaté principatu abuten-
[...] pro tyranno ſe gerendi. Quæ res
[...]urna, quin potius vetuſtiſſima cō-
[...]udine, vel à primis originibus urbis
[...]æc uſque tempora perducta adeo
[...]evit, ac confirmata eſt, ut nihil mi-
[...]urbi Venetæ timendum ſit, quam
[...]cipem reipublicæ libertati ullum
[...]uam negocium faceſſere poſſe.
[...]m enimvero cum maximos labo-
[...]c ingentem ſollicitudinem animi
[...]ue mercede ulla univerſi rejecturi
 eſſent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

eſſent, poteſtatis diſpendium princi
repenſum eſt adhibitis honore, dign
tate, ac ſpecie regia. Nam ornatus co
poris regius eſt, purpurea enim veſt
aut aurea ſemper utitur. Capite geſta
velamen linteum pro regio Diadem
te, ſupra quod & geſtat capitium pu
pureum limbo aureo ornatum, cuj
pars quæ occiput tegit, in cornu forn
aſſurgit. ſedem in ſuggeſtu habet velu
regiam omnes cives cum privati tu
magiſtratum gerétes detecto capite
ſtantes ſedentem principem alloquu
tur: honoris id hac tempeſtate pr
cipuum ſignum. Nulli princeps aſſi
git. Cunctæ epiſtolæ reipubl. ſub non
ne ipſius prodeunt obſignanturque
Orator quivis, prætor, præfectus, a
quilibet alius qui ad ſenatum ſcrib
voluerit literas, ad principem deſtin
decretorum, legum, ac ſenatuscon
torum promulgationes nomine pr
cipis fiunt. Nummi omnes tam au
quam argentei cum nomine ac fig
principis excuduntur. Tandem ut p
cis abſolvam, ubique regis ſpeciem
tueri poſſis, poteſtatem vero nuſqua
ſapientiſſime & hoc quidem in repu
ca Veneta, ut cætera omnia, conſti
tum fuiſſe, nullus ſanæ mentis infi
ri auſit. Nam hac honoris mercede
bon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſun alioquin principis munus re-
ère, quod ſolum virtutis prçmium
ulgus prçdicat, & ſummi philoſo-
rodidêre. Ex quibus Ariſtoteles in
s inquit: Quum hi qui recte &
e magiſtratum gerant, non ſuç ſed
um utilitati conſulant, nulla alia
ne çquum eis prçmium tribui poſ-
terquam ut honore alios antecel-
Præterea magnopere facit hujuſce
ipis dignitas, ut quicunque civis
ſtigationẽ ejus maxime vereatur,
uncta munera majori ſedulitate
ciat. Adjuncti ſunt principi ſex
iliarii, ex ſenis tribubus in quas
a eſt univerſa civitas, delecti, ex
lis ſcilicet ſinguli. hi octimeſtrem
ſtratum gerunt, perpetuoque
cipi aſſident, omnia cum principe
unt, nullæ literæ publicæ exeunt,
ex ſententia quatuor conſiliario-
, qui etiam nomina ſua literis a-
unt: non his tamen quç prodeunt,
llis quas ſcribæ reipublicç primum
ſerunt, atque poſt exempla edita
nt. In qua quidem re illud haud-
quam eſt prætereundum, haſce
as, quæ non ex decreto conſilii,
uſſu principis & conſiliariorum
a ſunt ad quempiam, ut res parvi
menti & modicæ eſſe autoritatis.

Illud namque ſæpius eſt nobis rep
dum, omne jus omnemque poteſt
conſiliis eſſe duntaxat attributam
lum vero magiſtratum per ſe am
poteſtatem obtinere. ſed de conſil
infra dicetur. Nunc ad principem
ducem malueris appellare, oratio
deat. Hac igitur ſpecie regia pri
adfixa, cum plerumq; privatæ op
tis futuræ non eſſent ad tuendam
dignitatem atque ad eum locum
neſtandum, ex publico ærario co
tuta ſunt in ſingulos annos duc
millia & quingenti aureorum n
mum. ac ne fortaſſe quiſquam p
avarior in rem familiarem, neglect
gnitate atque utilitate publica,
pecuniæ ſummam converteret, in
cta ſunt illi munera quædam, quæ
impenſis obeat, quibus & dign
ipſius & reipublicæ uſui conſuler
quæ ſi ut pecuniis parcat, negligat
redibus adeo ingens pecuniæ mu
eſt impoſita, ut dum rei familiar
gendæ princeps ſtudere voluerit, &
redibus prodeſſe, magnam ejus ja
ram facturus ſit, ſi ob avaritiam di
tati ſuæ defuerit: præterquam q
hæreditariam quandam ignomin
& dedecus poſteris relicturus eſt. C
plures ſtipatores alit, inermes ta
ſe

cis veſtibus ſemper utitur. domum
itat aulæis mirifice inſtructam, ſu-
ectilis argenteæ copiam habet: cæ-
q; id genus, quæ principi viro con-
iunt. Singulis annis quater pran-
m parat, ſexaginta & amplius civi-
, laute atque opipare inſtructum.
in re pervetuſtum Lacedæmonio-
n morem atque Cretenſium (quo-
n reſpubl. illuſtres fuere) modera-
n tamen majores noſtri in hanc no-
m rempubl. transtulere. Nam cum
mopere faceret ad benevolentiam
ium conciliandam conventus ci-
m frequens, convivia quædam pu-
a impenſis ærarii fieri ſtatuerunt
n Lacedæmouii tum Cretenſes. ad
cum cives convenirent, & unus-
ſque facile quemcunque dignoſcere
erat, & neceſſitudine quadam ar-
ri ex conſuetudine illa communi
icem vinciebantur. verum cum o-
es promiſcue convenirent, neceſſe
plerunque in conviviis illis tumul-
& turbationes ſuſcitari: quumque
iorum ea cura erat, pro ſe quiſque
s laute excipere vellet, pecuniæ
licæ magnam jacturam faciebant.
apropter caſtigatione & modo ad-
to vetus illud inſtitutum & ad Ve-
os deductum eſt, omneque id nego-
tium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tium principi demandatum. Qu[illegible]
ergo ſingulis annis cives à principe [illegible]
hibentur, lautis ſane ſed non invidi[illegible]
epulis. nec unuſquiſque promiſcu[illegible]
accedit, ſed hi tantum quos prin[illegible]
aſciverit, præter conſiliarios & Ad[illegible]
catores præfectos quadraginta-vir[illegible]
ac decem-virûm preſides, qui jure [illegible]
dam eorum magiſtratuum ſemper[illegible]
viviis principum interſunt. cæter[illegible]
ves omnes invitati accedunt. Hac [illegible]
tem ratione quatuor hæc convivi[illegible]
ſtributa ſunt, ut ſeniores digniore[illegible]
cives invitati, circa brumam die [illegible]
Stephano protomartyri dicato ſun[illegible]
mane conveniant in ædes publicas [illegible]
bitationi principum deſtinatas, ac[illegible]
lenni pompa domo principem d[illegible]
cant in ædem divi Marci: ſimulqu[illegible]
ſacris interſunt, quibus peractis a[illegible]
des ſuas principem reducunt, ibiq[illegible]
mul epulantur. Aprili etiam men[illegible]
Marci Evangeliſtæ, cujus numen[illegible]
neti præcipuum habent, & quem [illegible]
tronum ſibi aſciverunt, poſteaq[illegible]
ejus reliquiæ ex Alexandria Ægyp[illegible]
vitate illuſtri Venetias delatæ ſunt[illegible]
ves ætate & dignitate minoris inv[illegible]
à principe eodem more ac pomp[illegible]
lebratis ſacris ad principis prandiu[illegible]
conferunt. Aſcenſionis quoque f[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

die nundinæ Venetiis fiunt, adhi-
ur à principe hi, qui virilem æta-
attigerunt. Hi item ſummo mane
ucunt domo ducem, ſimul conſcē-
t navem quam ornatiſſime ad hos
conſtructam, (quam Veneti Bu-
aurum vocant) æſtuariaq; egreſſi
primum liberum apertumque
e intueri licet, antiquorum Pontifi-
beneficio, qui hanc rempublicam
rebus quamplurimis fortiter & e-
ie contra cōmunes nominis Chri-
i hoſtes geſtis honeſtare volue-
t, princeps iacto annulo aureo in
e inquit, totidem fere verbis, ſe in
um veri perpetuiq; imperii eo an-
o mare deſponſare. his adduntur
urbis præſule cærimoniæ quædam,
bus peractis deſcendunt in ædem
o Nicolao dicatam, vetuſtam ſane,
quæ in littore condita eſt, quod ma-
b æſtuariis diſterminat. ibi ſacra-
ſteria celebrantur: quibus rite pera-
conſcenſa rurſus navi Venetias re-
ſi principem domum reducunt, ſi-
lque convivantur. Quarto epulæ
tinent ad iuvenes cives, qui duo-
cimo Calendas Iulias die dicata Vito
Modeſto martyribus, ſolenni pom-
cum principe ad eorum templum
edunt, quod quidem templum
ultra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ultra rivum magnum, qui urbem
diam dividit, eſt ſitum, qui quidem
vus jungitur ponte ſupra triremes
ficato, pro temporis ratione, ne
menſo fere circuitu iter illud confic
dum foret. Templum igitur inviſ
ſacris interſunt, ac demum à prin
domum reducto lauto ſane excip
tur convivio. Atque convivio freq
ter adhibentur & ſaltatores & m
necnon cantores egregii, qui conv
oblectant: intermiſcentur inter
ludi nonnulli, qui mirifice capiant
ctatores. ſic igitur vetus illud inſt
tum in Venetam rempublicam
ceſſit, moderatum tamen. nam
ratione cujuſcunque fere ordinis ci
pares tamen cum paribus ad epula
cerſuntur. ſicque cum dignitate p
cipis, tum etiam maxime concilia
invicem civibus egregie conſultum
videtur. Cæterum quoniam pat
ſingulo quoque anno hiſce epulis
neſtari non queunt, ne ullus præ
tus videatur, veteri inſtituto ac
conſtitutum eſt, ut hyeme unicui
civi, qui in majori conſilio ſuffraga
jus habeat, à principe mittantur q
que marinæ anates, veluti conv
quædam publici portio, quod etian
conciliandos cives Duci non par
fa

ææ cenſeri poteſt. hiſce impenſis in-
ntur magna pecuniæ pars, quæ ex
rio principi quotannis numeratur.
fit, ut etiamſi velit dux avarus,
eat tamen ullis avaritiæ ſordibus
are dignitatem atque amplitudi-
loci quem tenet. Hoc loco quo-
fere omnis poteſtas atque autho-
principis eſt à nobis explicata, re-
operæprecium eſt, quo initio qui-
temporibus ducis hujuſce crean-
netiis conſilium initum fuerit: ac
rum, quænam ſit ratio comitio-
in duce eligendo. A prima ſtatim
origine cum quique nobiliſſimi
etæ provinciæ cives, Aquileia, Al-
, Concordia, Opitergio, Patavio
teriſq; aliis civitatibus ampliſſimis
opulentiſſimis Hunnorum im-
everſis, qui rege Attila duce ma-
m Italiæ cladem attulere, in ea
aria matris Adriatici cõveniſſent,
ibus poſtea Veneta urbs condita
in vicinioribus locis patrię, quam
rant, unuſquiſque ſedes ſuas po-
nt ædificata fuere circiter duo &
ti oppida, partim in littore eo
interiora æſtuaria claudit, par-
n tumulis quibuſdam, qui ex æ-
iis eminebant. ac primis initiis
ea oppida neque per ſe ſatis mu-
nita

nita eſſent, neque navigiorum c
alicui oppido tanta ſuppeteret, u
ratis ac prædonibus pro ſe quiſque
ſiſtere poſſet, optimum fore cenſ
ſi de omnibus in communi con
rent, cum omnium eadem etiam
tuna eſſet: ac communi conſilio
ſpicerent, cum annonæ, tritici,
frugumque omnium, quæ victu
ceſſarię ſunt, tum maxime propri
larium ſecuritati: ne quam injuri
ſeu detrimentum acciperent à pi
quibus oppidis nondum ſatis mu
expoſiti erant. Quamobrem cum
unumquodque oppidum pręfectu
præſidem ſibi ex ſuis civibus deleg
quem tribunum vocabant, cõſtitu
eſt inter omnes, ut certis diebus t
ni hi convenirent, ac de re com
decernerent. Paulo poſt experi
compertum eſt, cum nulli ex aliis
cipue cura hæc incumberet, ac
pterea multa incommoda pateren
commodiſſimam & utiliſſimam
omnibus fore, ſi uni cuipiam præ c
ris cõmunis boni procuratio dem
daretur, quem omnes alii uti pr
pem agnoſcerent. Itaque decretum
omnium oppidorum conſenſu, u
ſeu princeps unus eligeretur: huic p
cipio conſtituta eſt ſedes in op

Hera

clea nuncupato. ſitum id erat in
nis æſtuariis, in inſula quadam ju-
tlanis fluminis oſtium, quæ noſtris
poribus alluvione fluvii continenti
uncta eſt. Poſtmodum vero cum
s is non ſatis idoneus videretur:
cum in receſſu eo eſſet, ſępenume-
iuſquam mali fama eo perveniſ-
iratæ jam intra æſtuaria penetra-
, ac vel imprudentes oppidanos
eſſerant, vel navigia diripuerant:
co ſtatuerunt, ſatius fore, principē
a Heraclea Melamocum conce-
oppidum in medio littore ſitum,
o dux facile præſentire poterat, ſi
inſidiarum à piratis ſtrueretur, ac
o negocio adeſſe ubicunque opus
t. Demum quo tempore Pipinus
m & ſervitutem elementis illis
tæ urbis minaretur, omneſque
altum, ex quibuſcunque oppidis
eſſiſſent, principis etiam ſedes eo
ranſlata eſt: quo cunctis oppida-
onvenientibus in eam amplitudi-
quam cernimus Venetiæ excre-
ſic igitur perpetuo quodam te-
à primis ſtatim urbis originibus
princeps reipublicæ Venetæ præ-
primi illi aliquam majoris autho-
s fuere. poſtea vero uſu docente
atim, inſtitutis ac legibus po-
K teſtas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

teſtas principis ad hanc quam cer
mus temperationem deducta fuit. I
tio vero eligendi ducis, qui priori v
functo ſucceſſurus ſit, primum q
dem ſimplex fuit. nam cum majo
noſtri ſingulari quadam bonitate p
diti fuerint, atque ab ambitione pe
tus alieni, unuſquiſque pro ſe eam
licitudinem recuſabat. quapropter
clamatione populi, is qui omniu
optimus ac prudentiſſimus haberet
princeps renunciabatur. Poſt prima
tempora, aucta civitate & populo a
pliore effecto, inutile fore reipubl
viſum eſt, ſi temeritati atque auræ
pulari res tam magna commiſſa e
decretum itaque eſt, ut eligerentur
decem-viri omnium probatiſſimi,
creandi ducis poteſtatem haberent.
mum quum aliquantum ſimul c
imperio etiam ambitio excreviſſet,
ſtituta ſunt ſingularia quædam co
tia, ac perplexa quædam ducis elige
ratio inventa. hanc nos ne quid in
pto operi deſit, paucis exponemus. I
functo principe ac juſtis actis pie l
norificeque, conſiliarii qui interre
illius tempore ſe in ſedes publicas ha
tationi principis deſtinatas contin
poſt principis obitum receperunt, M
gnum conſilium vocant. in eo pri

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſt interitum ducis, conventu ea ra-
ne comitiorum, quam ſupra narra-
mus, quinque cives creantur, qui de-
ncti principis res geſtas diligenter
itari debeant, ac de conſilii ſenten-
ſi quid ab eo contra leges ac decre-
rit factum, reſcindant. ſi à quopiam
am munus acceperit, ac ſtatutæ pe-
cerit impenſæ. ea hiſce referentibus
ogatur hæredibus à conſilio mulcta
am leges juſſerint. Pecuniaria ea eſt,
ue ſumma æris de hæreditate prin-
is publicatur, atque in ærarium re-
ur. Eiſdem comitiis eliguntur quin-
alii cives, qui eodem momento
renunciati ſunt, recipiunt ſe in
clave comitio adjunctum: neque
diſcedunt, antequam inter eos re
ſultata, quid ipſis in poteſtate prin-
s immutandũ, tollendum, aut ad-
dum videatur. Re inter eos diſcuſſa
um cogitur conſilium, quo coacto
ediuntur illi è conclavi (nam prius
licet) ac ſuam quiſque ſententiam
onſilium refert de principis jure:
niverſis civibus diſceptantibus ſuf-
iis decernitur, id quod maxime
ublicæ uſui fore viſum fuerit. Id de-
um inter leges, quas principes ſer-
debeant, ſtatim conſtituta princi-
oteſtate reponitur. Poſtridie initur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

perplexa illa comitiorum ratio, qu
bus princeps creari ſolet. conveniur
itaque cives omnes, qui triginta anno
exceſſerint. nam juniores eaque ætat
minores veteri reipublicæ inſtituto a
ea comitia non admittuntur. num
rantur deinde univerſi cives, ac tot
dem globuli in urnam conjiciuntu
quot cives fuerint. ex his triginta ſu
aurei, cæteri omnes argentei. ea urn
ſtatuitur ante ſuggeſtum comitii u
conſiliarii reſident. aſtat urnæ puer
lus educendis ſortibus: ſubſellia civiu
vocantur. ad eam urnam accedunt o
mnes, eo quo ſederunt ordine. null
autem, quod tamen in aliis comit
fieri conſuevit, in urnam manũ imp
nit, ſed puer qui aſtat pro ſingulo qu
que globulum unum educit. ſi quib
argẽteus obtigerit, ſtatim egrediunt
comitium. at is cui ſors faverit, eduć
aureo globulo, à ſcriba alta voce pr
nunciatur. Continuo ille in certu
conclave recedit: ejus vero gentiles
conſanguinei omnes arcta neceſſit
dine conjuncti ex ſuo quiſque loco
ſurgit: conſidentque in partem at
univerſi. numerantur ibidem, ac to
dem globuli argentei ex urna extr
huntur: exceduntque hi ex comiti
hoc pacto triginta, quibus ſortis be

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

o aureus globulus obtigerit, deligũ-
ex univerſo civium cœtu. quo per-
o conſilium dimittitur. Poſtquam
nes diſceſſere, triginta illi è conclavi
ediuntur, ac coram conſiliariis de-
o ſortem ſubeunt, ac ex triginta iiſce
rem quibus ſors faverit electores
nt, cæteriſque dimiſſis in conclave
dunt, huic muneri deſtinatum: ibi-
e ſoli concluduntur, nullo prorſus,
r miniſtro admiſſo: nulli copia fit
t alloquendi, neque inde diſcedere
ſunt, priuſquam quadraginta-viros
gerint: nulluſq; referri poteſt ab eis
tus, niſi ſex ſuffragia tulerit. quo fit,
quatuor refragantibus nullus ele-
s pronũciari queat, quum primum
adraginta hoſce viros elegerint, per
ernuncium cuſtodem ac janitorem
plicum certiores conſiliarios fa-
nt, ſe munus ſuum obiiſſe. eveſti-
e conſiliarii, niſi hora diei fuerit val-
intempeſtiva, conſilium magnum
eant. Poſtquam cives omnes in cu-
m convenere, profertur ſyngrapha
conclavi, in qua nomina deſcripta
t civium electorum. Ac ſcriba pri-
s aſcenſo ſuggeſtu magna voce pro-
nciat quadraginta deſignatos cives
rum quiſque ſi interfuerit, cum pri-
m audierit ſe pronũciari, à loco ubi

conſederat,ſurgit,& ad ſuggeſtum co
ſiliariorum concedit, indeque in co
clave deſtinatum. ſin autem eoru
quiſpiam abſens fuerit, confeſtim
conſiliario uno ac item ab uno qu
draginta-virûm præfecto vel per t
tam urbem conquiritur. Inventus
iiſdem magiſtratibus primum in c
mitium, ac deinde in conclave ad c
legas deducitur, nulla interius præſt
facultate aliquem conveniendi aut
loquendi, ne ulla ambitioni occaſ
aut aditus in his comitiis concedat
quæ ſanctiſſima omnium majores n
ſtri eſſe voluerunt. hac ratione quad
ginta cives deſignati improviſi con
niunt, cum primumque id faciunt
veſtigio dimittitur cōſilium. tunc q
draginta hi egrediuntur conclave,ac
atrium comitii ampliſſimum conſi
rios adeunt: ibique eodem ſortiun
modo quem ſupra retulimus, duc
cim ex ipſis decernuntur: vigint
octo qui ſuperſunt ex quadraginta
ris repudiatis. hi XII. viginti quin
viros eligunt, quorum quiſque nec
ut octo ſuffragia ferat, paucior
namque nullus eligi poteſt. re expe
conſiliarios per internuncium ad
nent. hi ſi tempeſtiva hora fuerit,c
ſilium cogunt, modoque in null
ſu

riori diſpari xxv. illi improviſi co-
ur ac dimiſſo conſilio eodem ge-
e ſortis novem eliguntur,ſex decim
qui deſcendunt. novem hi quadra-
a quinque creant, ſex item ſuffra-
, qui pari pacto coacto conſilio à
a pronuntiantur, & in conclave
untur. ii ſortis ejuſdem beneficio
guntur ad undecim, qui eligunt
draginta unum-viros ex primariis
ctoribus. qui continuo quum pro-
ciati fuerint, ſecedunt in atrium
inatum: hique ducis deligendi fa-
atem obtinent. non tamen duos
dem familiæ aut arcta neceſſitudi-
conjunctos in hanc electorum claſ-
admitti leges ſinunt, qui mos per-
us eſt apud Venetos in omnibus
giſtratibus. tam perplexam & mul-
icem eorum comitiorũ rationem
jores noſtri ſapientiſſimi atq; opti-
homines eſſe voluerunt, ne civium
ltitudo omnino expers eſſet pote-
is ducis creandi. Nam primi ordinis
ctores ſorte fiunt, quæ omnibus ci-
us par eſt: poſt eum ordinem miſ-
ere ſorti electionem, ita tamen ut
ctio ſortem antecelleret. nulli nam-
e favere ſors poteſt, niſi judicio prio-
ordinis fuerit comprobatus. at in
tremo ordine nihil ſortis eſſe ſcive-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

runt: non enim putavere omnes
principem electuri eſſent, ſortium
meritati eſſe committendos. ideo
neq; multitudo omnino expers eſt
juſce autoritatis, neque etiam omn
jus hoc tributum eſt multitudini
peritæ, apud quam plerunque in
quædam aura plus poteſt, quam c
morum ac ſapientiſſimorũ judici
Præterea cum nulli certi ſint princ
electores, ſed res omnis ex eorum
tentia pendeat, qui ſortis beneficio
ſint, nullus ambitioni eſt locus. n
fieri facile poteſt ut hi nullum jus
habituri, quos tu egregie ambie
Nunc ad rem redeo. Peracta tand
ratione comitiorum, quum jam cr
fuerint quadraginta unus viri pri
pis electores, ſtatim omnes nullo
terea civium ſalutato, nedum co
pellato conveniunt in eam curiam
qua cogi Senatus ſolet. ibi primum
mnium ſancte ac pie divina myſte
celebrantur, univerſiq; tactis altari
jurejurando Deo opt. ac reipubl
pollicentur, eum ſeſe ducem electur
quem ſanctitate, in patriam charita
ſolertia, ac prudentia aliis præſtant
rem eſſe duxerint. amotis deinde
cerdotibus ſoli in curia concludunt
neque famulo, neq; quopiam alio r
nisi

[...]o accito. tunc tres, qui cæteros æ-
[...]antecesserint, veluti præfecti reſi-
[...] ad paratam menſam quandam
[...]c munus: ſuper qua urna quędam
[...]nſtituta, ac unuſquiſq; elector no-
[...] ſyngrapha nomen ejus quem du-
[...]pronunciat, ac notatam ſyngra-
[...] in urnam jacit. injectis omnium
[...]raphis una educitur, quæ ſorte in
[...]ũ venerat extrahentis. lecta à prę-
[...] ſyngrapha, is cujus nomen exie-
[...] præſens fuerit, ut plerunque con-
[...]t, cõtinuo egreditur curiam. tunc
[...]is eorum exiſtimaverit eum civem
[...]s idoneum, qui tam magnam di-
[...]tem ſuſtineat, aut ob quampiam
[...] cauſam, non forte è republ. eum
[...]m eſſe, conſurgit: ac primo mo-
[...] præfatus ingenue profert, quid
[...] cive ſentiat, & quamobrem pu-
[...]on eſſe in rem patriæ, eum ducem
[...]cum finem is fecerit, pręfecti nun-
[...]tum adhibent: ac ſtatim à ſenio-
[...] omnia repetuntur, quæ ei ob-
[...] fuerint, auctore tamen ſuppreſſo.
[...] ſacramento antea omnes perpe-
[...]e obſtrinxere ſilentio, refellit ille
[...]cta ut libuerit. Deinde iterum re-
[...] è curia. quod ſi prior aut alius
[...]iam novis rationib⁹ adhuc argue-
[...] accuſare hominẽ velit, poteſtatem

 habet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

habet. novis criminationibus ru
accerſitus ille reſpondet, ſicque v
ſim res tractatur, donec accuſa
bus nihil amplius relictum ſit.
demum in ſuffragia itur. ante hęc t
pora, ſi is vigintiquinque ſuffragi
liſſet, nulla amplius aliorum ratio
bebatur, ſed ſtatim ille dux renu
batur. noſtra tempeſtate in com
quibus Andreas Grittus ampliſſi
ſenator creatus eſt dux, hæc ratio
mutata eſt. nam licet nullus ele
princeps habeatur, niſi ſuffragia v
tiquinque tulerit, nihilominus no
ſtunt in eo qui primus eum nume
ſuffragiorum explicaverit, ut ante
ri ſolebat: ſed progrediuntur ad a
ut ſi quiſpiam eum numerum ſu
giorum exceſſerit, non prior, ſe
dux renuncietur. Poſtquam itum
ſuffragia pro primo cujus nomen
rat, alia item ſyngrapha ex urna
citur, ac omnia pari procedunt p
quo in priori ſervata ſunt. ſic in te
quarto, ac omnibus deinceps. qu
nullus ad eam ſummam ſuffragio
pervenerit, niſi hora diei fuerit in
peſtiva, iterum eadem ratione c
tia repetuntur. ac ut paucis res o
expediatur, electoribus inde haud
quam exire licet, neque etiam u
co

n habent conveniendi, aut allo-
i extraneum, donec vigintiquin-
rum in principe eligendo con-
nt. quo renunciato confeſtim
iarii in curiam vocantur: hi o-
n primi novum ducem ſalutant,
erantur. Poſt id fama per urbem
ur, ubique diſcurritur, cives gau-
s conſpicias: omnes ſupplices à
ptimo maximo petunt, ut reipu-
felix fauſtumque id ſit; familiares
nſanguinei ducis in curiam pro-
t, novo duci gratulantur. eodem
oris veſtigio nummi cuduntur,
acie ac nomine principis: paran-
mnia quibus ad pompam opus
terea dux electoreſque omnes ibi-
operiuntur. inſtructis omnibus
ndunt è curia, ædemq; divi Marci
o propinquam adeunt, auguſtum
lum magnifque opibus ornatum:
n optimum maximum primo ve-
ntur, & ſuggeſtum ex porphyriti-
ide confectum omnes aſcendunt.
orum ſenior verba ad populum
denunciat creationem novi du-
umque modeſte laudat. Poſt il-
item dux orationem habet, ac
a de ſe prudenter præfatus, ſerva-
m ſe pollicetur omnia quę bonum
cipem deceant, bonoq; reipublicę,
nullius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

nullius privati commodi habita r
ne conſulturum:ac imprimis juſti
curaturum, daturumque operam
æquum jus omnibus ſit. non rei f
liari, non labori ulli, non denique
parciturum, ſi reipub. uſui ſuis inc
modis proſpici poſſit. demum D
optimum maximum, divum Mar
(ſub cujus numine civitas Veneta
atque divas omnes precatur,ut ſib
veant aſpirentque læti, in tam m
muneris functione. Verba ducis
verſus populus magno plauſu exc
Poſtquam dux peroravit, deſcend
omnes ex eo ſuggeſtu,ducemque a
ram maximam templi ſtatuunt: ib
tactis evangeliis jurejurando diis
mortalibus ac reip. fidem ſuam aſt
git, ſe nil eorum omiſſurum, quæ l
bus dux Venetus præſtare teneat
His actis electores, qui eatenus c
duce perſtiterunt, diſcedunt omnes
ipſe ligneum pulpitum conſcendit,
ſcito conſanguineo quopiam impri
charo. Nautæ qui in precio haben
pulpitum humeris attollunt, mag
que plauſu inſidentem ducem per
tum forum divi Marci deferunt. D
vero ex pulpito pecuniam ſuo nom
excuſam jacit:ſumma nulla ſtatuta
ſed penſatur rei familiaris copia ,

guſtia

ve. ac novi ducis liberalitate ja-
plebs ſtudioſe colligit. tandem
macto foro cum ad ſcalas ædium
carum principis ventum eſt, pul-
n ſiſtunt, è quo deſcēdit princeps.
nvaluit, ut veſtes quibus dux eſt
us, vaſque argenteum, in quo po-
effundenda pecunia congeſta fue-
autis qui pulpitum humeris ſubla-
geſtaverunt concedantur. Dux
aſcenſis excipitur à conſiliariis,
bidem operiebantur, & capitio,
principis inſigne ſupra eſſe dixi-
coronatur. hæc ſeries eſt totius
pæ. Poſtridie ſenatu in curiam co-
dux orationem habet, Deo ac pa-
s gratias agit, quod ad id munus
tus fuerit, ſimulque operam ſuam
cetur nullo reipubl. commodo de-
ram. ejuſmodi fere orationem ha-
coram univerſis civibus, primis
m comitiis, quæ poſt ſe creatum
em fiunt. Hactenus de principe ſeu
reipubl. noſtræ dictum ſit. Illud
imum eſt, ut de conſiliariis pauca
tringamus, quæ tamen ſatis explo-
m facient omnem illius magiſtra-
autoritatem. Aſſident principi
ſiliarii ſex, quod ſupra quoque dixi-
s, ſinguli inquam ex unaquaque
is regione. in ſex etenim regiones
ſive

ſive tribus diviſa eſt univerſa civ
harum tres ſunt citra magnum riv
qui mediam urbem dividit, tres v
aliæ ultra. ex unaquaque urbis re
ne conſiliarius unus eligitur, ea co
tiorum ratione qua omnes magi
tus creari ſuprà abunde ſatis expl
mus. magiſtratus iſte octimeſtris
mulque cum principe omnium qu
rempublicam rerum ſpectant cu
habet. verum veteri admodum i
tuto univerſa comitiorum ratio co
liariis potiſſimum incumbit. ſi qu
iam de re ad magnum conſilium
rendum ſit, ejuſque autoritate ſanc
dum ſit, res tota conſiliariis refer
bus decernitur, utpote qui ſoli id j
obtineant. his tamen interdum ad
guntur quadraginta-virûm præfe
quibus tamen ſolis referendi jus
eſſet. nulli præterea magiſtratui, d
pto duce quem ſemper excipio, c
ceſſa eſt ea poteſtas. poſſunt etia
eis libeat de re omni & ad ſenatu
ad decem-viros referre. Cæterum
conſultoribus ea præcipue cura de
data eſt, ut & ſenatum cogant & a
natum referant: quemadmodum
decem-virûm præfectorum offici
eſt & decem-viros cogendi & ad
referendi: de quibus à nobis infrà

ctabi

ur. At conſiliarii ampliore auto-
ſunt prędιti,utpote qui in ſenatu
s habeant cum præconſultori-
& in collegio decem-virûm cum
collegii præfectis. Octo menſibus
ſſident, eoque munere fungun-
uod jam explicui. Quatuor vero
es interſunt, quin potius præfecti
quadraginta-viris quibus capitis
ores cauſæ ſunt demandatæ, eiſ-
ecernentibus judicantur, de qui-
uo quoque loco dicetur. Nunc
uam de magno conſilio quod po-
em ſtatum in hac republica re-
& de principe qui regiam perſo-
gerit, ſi non eleganter ſatis, ta-
diligenter tractatum eſt: inſtitu-
opus poſcere videtur ut de reli-
partibus hujuſce gubernationis
amus, quæ optimatium regimen
eſentant. hujuſmodi namque gu-
atio in Veneta civitate cæteris fa-
præſtat, quam ſequenti volumine
annuente integre explicabimus.

CASP. CONTARENI
Patricii Veneti
De
REPVBLIC
VENETORVM.

LIBER TERTIVS.

OMNIS hominum inſ
tio, ni præpoſtera fu
ſit, naturam optiman
rum omnium parente
imitari debet. quæ cu
totius mundi ordinem diſpoſueri
res ſenſus intellectuſque expertes
his quæ mente præditæ ſunt, gu
nentur, ac in hominum hoc c
quem civitatem appellamus, ſeni
junioribus prudentia antecellant,
pote qui neque perturbationibus
mi ita obnoxii ſunt ut juvenes, rer
que plurimarum quas in longiori
experti ſunt peritiores exiſtant: i
quod Ariſtoteles in Politicis ait, in
quaque republica quæ naturæ ſc
tiam & ſapientiam æmulari volu
ſenes præficiendi ſunt ſummæ rer
juvenum vero officium eſſe debet
facere quæcunque juſſerint ſenes.
que quaudo hoc inſtitutum ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

undum naturam eſt, ſeniorũ impe-
m juniores detrectare poſſunt, aut
hanc rem ſeditionem ullam conci-
e, quoniam in diſcrimine hoc quod
s facit, nullus invidiæ locus eſt, nul-
ue querela eſſe poteſt, quandoqui-
m juniores certo ſperent ſibi à mi-
ribus vicem repenſum iri. Quamob-
n in rebuſpubl. omnibus quæcun-
e alicujus nominis unquam fuerunt,
pernationi civitatis, rerumque o-
nium publicarum, ſeniorum conſi-
m præfectum eſt, quem ſenatum et-
n à ſenioribus nominarunt. hac in
rte adducerem Romanorum Athe-
nſium ac reipublicæ Carthaginen-
m & Lacedæmoniorum nec non
rimarum civitatum leges, ni res
tior eſſet, quam ut ullius teſtimonio
mprobari egeat. Pari igitur ratione
noſtra republica inſtitutus fuit ſena-
s ac decem-viri : qui in Veneta civi-
e, cujus rempublicam mixtam eſſe
ci ex regio, populari & optimatium
tu, referunt optimatium ſtatum: ac
edia quædam ſunt, quibus extremæ
rtes, ſtatus ſcilicet popularis, magnũ
nſilium, ac particeps qui regis perſo-
m gerit, invicem vinciuntur. Sic in-
it Plato in Timæo extrema elemen-
, terram ac ignem, mediis elementis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

vinciri:ſic in diapaſon conſonantia
tremę voces mediis diateſſaron ac d
pente vocibus invicem nectuntur.
ergo cœptum iter peragamus, Sena
Venetus centum & viginti legitim
ſenatores habet,multi tamen præte
magiſtratus obtinent jus ſenatoriu
adeò ut noſtra tempeſtate ducenti
viginti & amplius jus habeant fere
ſuffragium in ſenatu. Senatores leg
mi ſingulis annis ab univerſo civit
cœtu (quem magnum conſilium n
minari ſæpius eſt repetitum)creant
Nec tamen hic honos vacationem
lam habet,quemadmodum omnes
magiſtratus. ſed iidem ſi ita ſors tu
rit, & magno conſilio libuerit, qu
plerumque fit,ſingulis quibuſque an
in eo munere verſari queunt. Mo
& ratio electionis ſupra à nobis ex
ſita eſt, cum formam omnem co
tiorum explicaremus. Eo igitur pa
Auguſto ac Septẽbri ſingulis comi
ſex ſenatores eliguntur, quæ decies
petita ſummam ſexaginta elector
explent. ſexaginta reliqui adjuncti,
adſcripti ſunt prioribus, omneſque
ſimul propriis quibuſdam comitiis
guntur. Nam ad tertium Calen
Octobris cogitur ſenatus. Vnuſquiſq
ſenatorum & quivis alius, cui ſuffr

eſt, in ſenatu unum civem nuncu-
. Poſtridie vero illius diei mane ad
ram diei tertiam conveniunt uni-
ſi cives in comitiis: prçlectiſq; à ſcri-
magno omnium civium nomini-
, quos pridie ſenatores nominave-
t, conjecta in urnam omnium no-
na ſorte educuntur. At in ſuffragia
unoquoque itur ex omnibus his
aginta: qui plura ſuffragia tulerunt
am cæteri. dummodo etiam dimi-
excesserint, eo anno adſcripti ſena-
ſunt, ea tamen lege, ne plures quam
gentiles in eorum numero ſint:
que tres tantum ejuſdem gentis in
mero legitimorum ſenatorum eſſe
eunt, præterea nullus. qua lege opti-
conſultum fuiſſe reipublicæ exiſti-
ri debet. nam nulla pernicioſior pe-
in rempublicam obrepſerit, quam
quæpiam ejus pars cæteris prævalue-
. ſic namque quoniam æquum jus
n ſervatur, impoſſibile eſt ſocieta-
n inter cives conſiſtere: quod uſu
enire ſolet ubicunq; plura in unum
nveniunt. ſic ſolvitur mixtum, ſi
odpiam elementorum, ex quibus
rpus conſtat, alia ſuperaverit: ſic o-
nis conſonantia diſſonans fit, ſi fi-
m unam ſeu vocem plus intenderis
am par ſit. Non impari ratione, ſi

 civita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

civitatem aut rempublicam conſt
volueris, neceſſe eſt id inprimis ſerv
ri, ne qua pars aliis efficiatur potenti
ſed omnes quoad fieri poſſit, publi
poteſtatis participes ſint. Quocir
perquam egregie majores noſtri ſan
tum eſſe voluere, perpetuum hoc jus
republ. noſtra, non tantum in ſena
ſed neq; in aliis magiſtratibus pluril
gentilibus locum eſſe, quam ad ſerva
dam æqualitatem opus eſſe videat
Nec minus prudens inſtitutio elige
ſenatus habenda eſt, ut ſcilicet ſexag
ta ſenatores more comitiorum ſoli
ſorte inquam electioni ac judicio ad
xta eligerentur: ſexaginta vero adj
cti ratione diverſa, in qua ſcilicet
eſſet ſortis. Etenim ſi in omnibus
ſorti locus eſſet, facile accidere poſ
ut aliquando præcipuorum civium
tio non haberetur, atq; in eligend
natu prçterirentur non ſine reipub.
trimento. Idcirco ſexaginta patre
ſcriptos nulla ſorte ſingulis tamen
nis eligi placuit. Senatus igitur prim
ex iiſce centum ac viginti conſtat, q
rum ſexaginta proprio vocabulo ſe
tores appellantur, at reliqui adjun
quorum comitiis integra dies co
mitur. præter hos centum & vig
legitimos ſenatores pari jure in ſe

m ſenatoribus vivunt (ut ducem & ſiliarios præteream) decem-viri, adraginta-viri, iudices capitalium, ſarum & criminum graviorum, ſa- & annonæ frumentariæ præfecti, di- Marci procuratores, multique præ- a magiſtratus, adeo ut noſtris tem- ibus ſumma omnium ducentos ac nti excedat. hi jure ſenatorum fun- tur, univerſa gubernandæ reipu- æ ratio ad ſenatum pertinet. quic- d ſenatus authoritate decretũ fue- id ſanctum & ratum habetur. eo eptante & decernẽte & paces fiunt bella ſuſcipiuntur. pecunia etiam o- is reipublicæ ejus juſſu exigitur & penditur. ſi res poſtulat, nova et- n tributa & decimæ, tamen ex de- to ſenatus, tùm imponuntur civi- , tum etiam exiguntur. ſi quando am contingat è republica eſſe ut no- quiſpiam magiſtratus pro tempore ituatur, is à ſenatu eligitur. Præter- ſenatus quibuſcunque temporibus petuum jus obtinuit eligendi ora- es, qui ad principes exteros à repu- ca deſtinantur, necnon etiam crean- collegium eorum, qui jus habent & gendi ſenatum & ad ipſum referẽdi. s Ariſtoteles præconſultores nomi- r, noſtrates vero Sapientes vocant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

arrogantiore vocabulo uſi: quo inte
dum nobis quoque utendum eſſe du
mus, ne à communi loquendi uſu p
nitus abhorrere videamur. Comitia t
men hæc ſenatus, quibus & orator
& præconſultores eliguntur, min
habent ſortis, quam ea quæ ſupra d
ſcripſi, magni ſcilicet conſilii univer
que civium cœtus. unuſquiſque eni
ſenatorum nominat quem voluer
deinde pro ſingulis in ſuffragia itur:
que cui plura contigerint quam re
quis, dummodo dimidium totiu
ſumma excedant, electus renunciatu
Quod ſi quandoque neceſſitas & u
reipubl. popoſcerit ut invito cuipia
munus aliquod publicum injungatu
unuſquiſque ſenatorum clam in ſy
grapha ejus nomen notat, quem ma
me idoneum duxerit: deinde in urna
ad id paratam ſchedulam eam jac
inde à ſcriba extrahuntur, palamq
leguntur omnes, ac demum pro qu
libet itur in ſuffragia: iſque pronunc
tur electus cui plures ſuffragati fueri
dummodo etiam ſint plures dimidi
Hic ſchedularum modus inventus e
ne quiſpiam veritus inimicitias ſive
terius civis odium comparare, qui m
xime ei muneri fungendo aptus ſi
nolit tamen, abſtineat ab eo non
nand

ndo: ſicque privati commodi gratia
ublica detrimento afficiatur. Nunc
it à nobis recenſendus modus quo
atus conſulatur, eaque decernat &
iat quæ facienda ſunt: aut quonam
lo ſenatuſconſulta fieri conſueve-
. Non latuit majores noſtros, ſi
iſquiſq; ſenator promiſcue tum re-
e ad ſenatum tum ſententiam di-
e poſſet, atque hoc officium pro-
m nullius eſſet, magnam ſemper
enatu turbationem fore. Præterea
uſu compertum eſſe, ut id quod o-
es pariter curant, omnes etiam pa-
r negligant. Ideo legibus noſtris ſta-
um eſt, ut à ſenatu ſedecim cives eli-
ntur, quos vulgus propterea quod
xime omnium ſapere videantur, Sa-
ntes appellat. nos Ariſtotelem imi-
i, eò quod præconſultant illa de qui-
 conſulendus eſt ſenatus, præcon-
tores merito appellare poſſumus. hi
 habent & cogendi ſenatum, & ad
atum referendi. magiſtratus hic ſe-
iſtris eſt. Cæterum hi Sapientes in
s ordines ſunt diſtributi, qui longiſ-
o intervallo inter ſe differunt. In
mo enim ordine ſex ſunt ſenatores
marii cives, qui cum rerum expe-
ntia tum dignitate atque æſtima-
ne alios facile antecellunt. his præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

cipue id muneris incumbit, ut de a
miniſtranda republica, de bello, de p
ce, atque aliis majoribus, præconſu
tent atq; ſenatum conſulant. In ſecu
do autem ordine quicunq; ſunt cive
qui tametſi parem authoritatem ref
rédi ad ſenatum habeant de omnibu
cum illis qui ſunt primi ordinis, n
hilominus ſunt dignitate atque æſ
matione ſuperioribus longe inferiore
Officium horum præcipuum eſt, cu
militum qui reipublicæ ſtipendio alu
tur & merent ſub Veneto imperator
Tertii quoque ordinis quinq; ſunt qu
bus demandata eſt rei maritimæ cur
neque præterea de quacunq; re jus h
bent ad ſenatum referendi. hic ord
apud majores noſtros in precio hab
batur, quo tempore apud Venetos re
maritimæ florebant. Verum re mar
tima diminuta, noſtrorumque ſtudi
ad continentis imperium converſis
cœpit hic quoque magiſtratus in parv
precio haberi: adeo ut ætate noſtr
adoleſcentes ac primæ lanuginis h
mines ad eum ordinem eligantur. H
ergo cives ſedecim quorum conventu
apud Venetos proprio vocabulo coll
gium appellari conſuevit, ſummo m
ne conveniunt cum principe ac conſi
liariis: primumque ad tertiam uſqu
die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

horam privatos homines audiunt,
bus aliquid rei eſt, aut cum republi-
tur cum quopiam magiſtratu: eaſq;
ſas decernunt omnes ſimul, vel ſi
res poſcere videatur, ad ſenatum
llis referunt. ſub tertiam diei ho-
n omnes privati è curia dimittun-
, confeſtimque ab aliquo ſcribarum
à ſecretis reipublicę ſit, leguntur o-
es epiſtolæ ad ſenatum miſſæ. Poſt-
dum, niſi ab oratore alicujus princi-
qui ad ducem & collegium admitti
it, aut à quopiam majoris momen-
negocio, quam ut ad aliud tempus,
ferri poſſit, interpelletur, ſecedunt
Sapientes ſive præconſultores, in
tum conclave conſultaturi de publi-
negociis. Poſtquam conventum eſt,
conſederunt omnes, is qui prefectus
(nam per vices eorum quilibet ſe-
nus præ cæteris agendorum curam
bet) rem proponit, de qua ſit conſi-
m ineundum. Deinde ſingulos ſen-
tiam rogat, eo ſervato ordine, ut
mæ claſſis conſultores primarii ci-
, primi etiam ſententiam rogentur:
antque poſt eos, quinque illi quos
ſecundo ordine conſtituimus. Po-
remi, ſi res propoſita maritima ſit,
tentiam dicunt tertiæ claſſis præ-
nſultores, quibus earum rerum curę

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

demandata eſt. Quod ſi res propo
ad maritimum negocium non ſpec
hi poſtremi ſilent. in unaquaque v
claſſe primus ſententiam dicit, qu
ptem proximis diebus præfuit. Dei
maxime ſenex, deinceps alii prout
tate præſtiterint. Poſtremus omniu
qui alios rogat, remque deliberand
propoſuit, quique per eos ſeptem d
præfectus fuerit, ſententiam ſuam a
fert. Re tandem inter ipſos prope c
cuſſa ac deliberata, ſive omnes in ea
dem ſententiam convenerint, ſive
duas aut tres, prout diverſa ſunt hom
num ingenia, diviſi fuerint, principe
& conſiliarios conveniunt, priuſqua
ſenatum cogant. Ibique omnium ſe
tentiæ recitantur, quibus ſi prince
aut conſiliarius quiſpiam adhærere
voluerint, ſuaque autoritate favere, a
aliam novam invenerint, re iterum i
ter eos tractata, tandem omnium ſen
tentiæ ſcriptis mandantur. Id muner
eſt ſcribarum, qui ſunt à ſecretis ſen
tus. ſic negociis, quæ ſenatus autori
tate decernenda ſunt, conſultatis, ſe
natum cogunt, coram quo primum
recitantur omnes literæ, quæ alicuj
ſint momenti, quæve poſt dimiſſum
proximum ſenatum principi & præ
conſultoribus redditæ fuerint. poſte

is rebus, quæ à collegio præconſul-
um deliberatæ fuerint, primum ſen-
iæ leguntur, ſive illæ concordes
i, ſive inter ſe diverſæ, eodem fere
o quo Plato innuit apud Athenien-
rogationes populi fieri ſolitas fuiſſe.
lus vero præter eos, quos à Venetis
ientes vocari admonui, referendi
ſenatum jus habet, ſuamque ſen-
tiam illius ordinis autoritate con-
mandi & ſanciendi: ſemper ducem,
ſiliarios & quadraginta-virûm præ-
os, de quibus infra dicemus, exci-
. Lectis in ſenatu omnium ſenten-
præfectus collegii (ſi voluerit) ſur-
ſin minus, maxime ſenex, aut is
dicere volenti, alii conceſſerint.
ioremque ſuggeſtum ad id factum
aſcendens verba ad ſenatum facit:
iones omnes quibus ſententiam
m adſtruat, diſſidenteſque refellat,
medium affert: modeſte tamen &
viter, ut ſenatorii ordinis virum
cet. qui poſtquam peroraverit, ſur-
præconſultor alius, qui à priori diſ-
tiat, ſuamque ipſe ſententiam con-
mat, priorem vero confutat, aliaſ-
, ſi quæ ſunt præter priorem, quæ
a diſcrepant. ſurgit deinde tertius,
ot ſententiæ fuerint, eaque in me-
m adducit, quæ ſecum facere vi-
dentur;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

dentur: ſicque deinceps res inter
diſcutitur, quoad nullus eorum ſit,
verba facere velit: nulli namq; ſena
locus dicendi datur, quouſque præc
ſultores omnes qui id muneris ſu
voluerint, dicendi finem fecerint.
poſtquam ultro citroque quantun
buerit, & orationibus & argume
hi contenderint, aliis quoque ſenat
bus dicendi facultas datur, quod ſi
natorum aliquis cuipiam ex dictis
tentiis contradicere, aut earum qua
piam aſtruere ſive etiam novam ad
re velit, dicendi copiam habet. nu
tamen ſenatorum de nova ſenten
quam ipſe invenerit, & ad ſenatur
propoſuerit, jus ad ſenatum refere
habet: ſed plerunque contingit, ſi co
ſilium ejus ſenatoris è republ. eſſe
deatur, ut aliquis ex collegio ſive co
ſiliarius ſive quadraginta-virum pr
ctus de eâ ſententia ad ſenatum re
rat. Hoc ergo pacto re bene diſcuſſa
deliberata, ſuffragiis univerſis ſena
decernit, quamnam ſententiam p
tiſſimum probet. non tamen pedib
in ſententiam eunt, aut recedur
quem morem Romanos ſervaſſe m
moriæ proditum eſt, neq; palam ſente
tiam dicunt: ſed urnis ac ſuffragiis re
decernunt, non diſſimili ratione ab

qua

n in comitiis ſervari ſupra docui-
. Scribæ qui ſunt à ſecretis ſenatus,
nt totidem urnas quot fuerint ſen-
iæ, de quibus conſulitur ſenatus: u-
que viridem, quæ eorum ſuffragia
piat, qui ſentẽtias eas omnes repu-
t. Præterea unam rubei coloris, in
m jaciunt ſuffragia ſenatores, qui-
nondum liqueat. unuſquiſque au-
ſenatorum ſuffragium in ejus ur-
demittit cujus ſentẽtiam præ aliis
aaverit: ſi vero omnes rejiciat, in
dem urnam. quod ſi nondum li-
at, ac dubitet, urna rubea prẹſto eſt.
ſiliarii ſuffragia numerant. Id vero
decreto habetur, cui plures quam
idii ſenatores fuerint ſuffragati.
d ſi nullius ſententia dimidium
mæ exceſſerit, primum ea rejici-
, cui pauciſſimi fuerint aſſenſi, re-
unturque ſuffragia pro cæteris ſen-
tiis: eodemq; modo poſtrema ſem-
rejecta, controverſia ad duas dedu-
r, quarum altera neceſſe eſt ut plura
idiis ſuffragia ferat, in quam ſena-
conſultum factum fuiſſe pronun-
tur. Re una expedita de aliis refer-
, niſi hora diei intempeſtiva fuerit:
mq; modus in aliis ſervatur. Si vero
uſpiam principis orator ad rempu-
cam Venetam acceſſerit, à principe,
conſi-

conſiliariis, univerſo collegio excipi
auditurque ab eis. deinde conſulta
tempus petunt, quo dimiſſo, requ
præconſultoribus eo quem ſupra d
mus modo deliberata, ſenatus con
tur. princeps primum ſenatui nar
quæ petierit orator. deinde omni
qui jus referendi ad ſenatum hab
ſententiæ leguntur. eadem ration
ſenatusconſultum, quo petitioni
toris reſpondetur. quo accito leg
ei ſenatus decretum, ſicque dimitti
Hæc fere ſumma eorum quæ tum
ſenatusconſulta tum ad univerſam
tionem atque ordinem conſulendi
natum pertinere videantur. Nunc
temporis & loci videtur eſſe, ea de
cem-viris paucis recenſere, quæ fac
ad inſtitutum opus videri poſſunt.
cem-virûm hoc collegium apud Ve
tos ſummæ eſt authoritatis, & à
non immerito quis aſſerat reipubl
incolumitatem præſtari: cujus ori
ut ejus magiſtratus ratio omnis f
lius intelligi poſſit, longius à nobis
repetenda. Divina quadam animi p
dentia majores noſtri perſpexere
quemadmodum in corpore huma
putreſcente humore quopiam in
meri ac periculoſiſſimi plerunq; m
accidunt, qui ſæpe etiam interitum

ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

runt: ita etiam in rebuſpublicis in-
ere interdum improbos cives, qui
ocium reipubl. faceſſant, dum po-
prave imperare volunt, quam le-
s parere, ſive adducti ambitione ac
andi cupiditate, ſive ære alieno
rati, ſeu etiam ſcelerum conſcii, ac
uentes ne pœnas daturi ſint: qua-
Romæ legimus fuiſſe, Catilinam,
m, Marium, ac demum Iulium
arem, qui tyrannide potitus rem-
icam penitus evertit. In Græco-
etiam rebuſpublicis alioqui illu-
us nonnullis ejuſmodi cives præ-
s extitiſſe memoriæ proditum eſt.
ſtris vero temporibus compertum
omnibus, omnes fere civitates Ita-
quæ populari ſtatu aut etiam opti-
rium utebantur, tandem in cujuſ-
m ſuorum civium tyrannidem de-
iſſe. Quamobrem omnibus viribus
ores noſtri nitendum ſtatuêre, ne
cherrime inſtituta reſpublica opti-
que legibus confirmata, à quopiam
uſmodi monſtro vexaretur. Nil e-
m magis ſibi metuendum eſſe duxe-
t, quam inteſtinum hoſtem & ci-
m inter ſe ſimultatem. Cæterum
n animadvertiſſent, in republica La-
œmoniorum Ephoros ſummæ au-
ritatis fuiſſe, Romæq; decemviros,

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

qui etiam leges condiderunt: ope
precium ſe quoque facturos credi
runt, ſi horum exemplum imitati,
diſpari tamen cauſa magiſtratum ſu
mæ poteſtatis in hac noſtra civitate
ſtituerent, cui providendi pręcipue
ra eſſet, ne qua inter cives diſcor
quæ ſeditionem faciat, oriatur: ne
factio, aut ne quis perniciosſus civis
publ. inſidias moliatur. quod ſi q
piam hujuſmodi morbus malo fat
civitatem obreperet furtim, ſumm
haberet authoritatem in eos anim
vertendi, ac procurandi ne reſpub
quippiam detrimenti patiatur: ta
magna vero poteſtas, neque pauc
mis committi poterat ſine pericu
neque formidabilis ſi multis comm
teretur, futura erat. quocirca ut a
troque incommodo caverent, inſti
runt hoc decem-virale collegium.
nuum hi gerunt magiſtratum, eam
vacationem habent, ut is qui vel
diem in eo magiſtratu fuerit, non t
tum eo anno ſed futuro etiam jus
neris vacationem habeat, neque fa
de eo in comitiis decemviralibus m
tionem haberi. quibus decem-v
principem quoque & conſiliarios
junxere, ut univerſum collegium ſ
mam decem & ſeptem civium ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

quibus hęc ſumma poteſtas tributa
ex decem-viris, ſingulis menſibus
dicuntur ab illis quibus ſors obti-
x, qui principes collegii ſunt, qui-
materna lingua capita decemvi-
appellari conſueverunt: & hi jus
endi decem-virale collegium ha-
t, referendique ad illud privatum
clave habent, in quod quotidie cō-
unt: privatos etiam miniſtros ha-
t, janitores, apparitores ac ſtipato-
adeo ut nullius magiſtratus ſub-
cum majori obſervantia adeas.
unt vero omnes illi quibus cum de-
-viris negocium eſt. literas quoque
ollegium ſcriptas legunt, & de illis
dem referunt. ne tamen temere ſe-
us ille conſulatur, unus tantum ex
principibus referendi jus nequa-
m habet, ſed duo ſint opus eſt, qui
rre de eadem re velint, ſeu qua-
r conſiliarii. ob eam etiam cauſam
quid temere à pauciſſimis civibus
nutari poſſit, illud inſtitutum eſt, ne
uippiam quod jam ſancitum ſit ab-
are voluerint, decretum id habe-
ur, niſi duæ collegii partes ſuffraga-
ſſent. Hunc quoque morem obſer-
t, ne reum cum de eo judicium la-
ſint, in judicium admittant, neque
natum aut oratorem quempiam,

M qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

qui ejus cauſam agat: quod tamen
reis conceſſum eſt, cum apud qu
cunque alium magiſtratum cauſam
xerint. Verum hujuſmodi inſtitu
in judiciis ſervant. à principibus c
gii reus auditur, ejuſque dicta or
ſcriptis mandantur. Cum autem c
ad collegium defertur, ipſi col
principes aliique judices qui interſ
& accuſatoris & rei vicem agunt:
que maxima ſemper adhibita ju
ratione decernitur. Initio decem-
huic tantum rei operam impẽdeb
ne ſcilicet reipublicæ civili conco
quicquam officeret. Poſtea vero
viſſima quædam crimina & enor
facinora hujuſce judicii ſeveritat
cenſuræ commiſſa fuere, ut hi qu
facti eſſent quod nummos adulter
cudiſſent, vel quod venere maſcula
eſſent. ſed noſtris temporibus dec
virûm authoritas longius ſerpſit.
jam nonnulla maxime arcana, qua
reipublicæ gubernationem attinen
decem-viros deferuntur: licet r
majoris ſit momenti, nil è ſententia
tius ſenatus decernant. ſed & jam
ræque pecuniariæ res ab ipſis adm
ſtrantur. Quocirca ne in tot tam
arduis negociis pauciſſimis jus eſſe
vibus, accerſiti ſunt in hoc collegi

Sap

ntes primi ac ſecundi ordinis, Ad-
ores quoq; & Procuratores ſancti
i, qui magiſtratus ſummæ eſt ve-
ionis: ſuntque præter hos huic
tio quindecim ſenatores, quos ad-
os vocant, aſcripti. univerſi ta-
hi jus ſuffragii non habent, ſed
mmodo decem & ſeptem prio-
quindecim his adjuncti, adeò ut
es ſummam expleant XXXIII. ſuf-
ntium. Cæteri hoc jure etſi omni-
egociis interſint privati ſunt. ad-
i quindecim neque à ſenatu neq;
itiis magni conſilii eligi ſolebant:
ecem-viri quos voluiſſent ſenato-
quindecim collegas ſibi adjungere
ueverant, qui tamen neque genti-
orum, neque arcta neceſſitudine
uncti fuiſſent. Nunc vero hi co-
is magni conſilii eliguntur. Maxi-
m ex decem-virali collegio reipubl.
etæ utilitatem extitiſſe, ipſa expe-
tia expertum eſt. nam anno ab
decimo ſupra ducenteſimum,
tinus Phaletrus dux, qui tyranni-
moliebatur magnamque reipubl.
ationem allaturus fuerat, conti-
decem-virûm authoritate ac pru-
tia oppreſſus, temeritatis ſimul &
eris pœnas dedit: diſceptanteq; hoc
egio capite truncatus eſt, una cum

pleriſque nobiliſſimis civibus, qui c
eo in perniciem libertatis conſpira
rant,perpetuaque ignominiæ nota
affectus. Eo enim in loco, in quo i
gines omnium principũ depictæ ſi
cum elogiis rerum quas optime
republ. geſſerint, Martini Phaletri
des imagine vacua, verſiculis quil
dam inſcripta eſt,quibus legentibu
gnificatur eum ducem pro crimini
(ut nihil immutem) ſecuri percuſſ
fuiſſe. Perniciofiſſima certe, & qua
cile perniciem & exitum reipublica
latura fuerat conſpiratio, ni decen
ralis collegii authoritate oppreſſa f
ſet. Nonnulli quoque cives, qui am
tione ducti periculoſas quaſdam l
promulgaverant,ut auram popula
aucuparentur,continuo decem-vir
authoritate compreſſi reipublicæ p
nas temeritatis ac immodicæ ambi
nis dederunt. Qua ratione effectum
Deo optimo favente, ut nullus hu
modi morbus in hac civitate no
hoc pacto collegii hujus authori
confirmata invaleſcere poſſit. Iam p
cipuæ reipublicæ Venetæ partes,
bus univerſa fere gubernatio cont
tur, à nobis expoſitæ ſunt. Verum
omni ex parte inſtitutum à nobis c
perfectum ſit, de reliquis quoque
gi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

atibus docebimus, à quibus tum
dicuntur, tum pecuniæ publicæ
iniſtrantur: necnon de guberna-
ibus civitatum, quę ſub Veneta di-
e ſunt, deq; claſſium, exercituum-
præfectis. Poſtremo nonnulla in-
ta exponam quibus optime meo
lem judicio cautum eſt, ne populus
lebs minutior ægre ferat nullam
in hac republ. gubernationis par-
eſſe. Docebimus item haudqua-
m omiſſam fuiſſe, ut pleriq; exiſti-
nt publicam ad rempubl. juventu-
nſtitutionem. Verum antequam ad
c rerum inſtitutioně explicandam
iam, non ab re eſſe exiſtimo, ſi le-
rem admonuero, in ea ratione, qua
ra dixi Senatum conſuli ſolere, nec-
n & decem-virûm collegium appa-
e perſpicue mixtionem quandam
um popularis ſtatus, & reipub. opti-
tium. Nam quod nihil poſſit ſena-
decernere niſi prius de eo ad ipſum
atum à præconſultoribus relatum
, ſtatus optimatium eſt. Quod vero
æconſultores nullam habeant pote-
tem, niſi cõſulant ſenatum, eorumq;
tentia illis authoritate confirmata
, eſt utique popularis gubernationis
ſtitutum. Itaque non tantum in uni-
rſa hac noſtra republica, verum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

etiam in quacunq; ejus parte, qui r
perpendet, inveniet hanc quam
mixtionem & temperiem, cum
rectæ illæ gubernădi rationes, in un
formam atque ſpeciem reipublicæ
ſtrę coaluerint. ſed noſtra unde eg
eſt revertatur oratio. Omnium
prima nobis ea pars ſit exponen
quæ ad jus pertinet. Vniverſum ig
jus, quod à magiſtratibus reddi ſ
bifariam diviſum eſt. Nam aut in
pliciis, quæ ſumenda ſunt de hom
bus facinoroſis, qui patriam aut ci
aliquem inſigni injuria affecerint
in deos immortales impii extiter
conſtitutum eſt. Aut poſitum e
cauſis forenſibus judicandis. Idci
etiam Venetiis duo genera judicu
ſunt, horum alterum cauſis fore
bus, alterum vero judiciis rerum c
talium præficitur. Primum itaque
criminoſorum hominibus judicib
mox de forenſibus dicemus. Deli
rum quædam minutiora, vel ſuapt
natura vel peccantium hominum c
ditione habentur. Nonnulla gravi
& majoris momenti, aut genere i
peccati aut peccantium nobilitate.
de re duplices quoque ſunt capitali
rerum magiſtratus inſtituti. ad hor
alteros graviores cauſæ & inſigni
fa

ora deferuntur, ad alteros vero
ora. Hac ergo ratione judicia uni-
a in republica Veneta perquam e-
ie diviſa atque conſtituta videri
unt: nos de inſignioribus primo,
nde de aliis dicemus. Præter delicta
decem-virûm cenſuræ commiſſa
ſupra diximus, graviora omnia
nina Advocatoribus referentibus
egioq; quadrageſimo-virali diſcep-
e diſcerni ſolent: pœnaque conſti-
is qui in eis deprehenſi fuerint pro
minis qualitate. quadraginta hi viri,
criminum cauſis præfecti ſunt, cri-
ales vulgo appellari conſueverunt.
ocatorius magiſtratus priſcis tem-
ibus magnæ fuit authoritatis in-
dibiliſque exiſtimationis: cujus præ-
ium munus eſt, legum cuſtodia, ne
ua ſcilicet in parte legibus officia-
Quamobrem quilibet eorum, qui
o ſunt magiſtratu, eam prope in-
edendi poteſtatem habet, quam
d Romanos tribuni plebis obtine-
t: ſed illi ut tuerentur libertatem
is Romanæ, noſtri vero ut vim le-
n tueantur: quare non immerito
uni legũ vocari poſſent. Nos vero
perſpicuitate, cui præcipue operam
mus, ulla in parte officiamus, à cõ-
ni uſitatoque vocabulo non rece-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

demus. Illi ad populum ſeu plebem
ferebant, noſtri vero Advocatores
quadraginta-viros de levioribus ca
referunt. De majoribus autem ad ſe
tum, & de maximis interdum, ſi
eis viſum fuerit, ad majus conſilium
ferunt. Quamobrem antiquitus
gna erat hujus magiſtratus authori
Nunc vero quoniam decem-virûm
thoritas latius evagata eſt, ideo Ad
catorum exiſtimatio obſcurata eſt,
rum authoritate imminuta. Cæter
quum is magiſtratus tam amplam
tineat intercedendi poteſtatem in
mnibus, legumq; cuſtodia ad eum
tiſſimum pertineat: atq; hi qui faci
aliquod perpetrarint, maxime con
leges feciſſe videantur, præcipue i
ſtres cives quorum intereſt pręter al
reipublicæ conſervandæ operam da
idcirco peculiari quodam modo huj
modi delicta cenſura Advocatorum
ſa ſunt eſſe corrigenda, licet ipſi-null
habeant poteſtatem quippiam con
reos ſtatuendi, prӕterquam in par
quibuſdam cauſis, cætera omnia
conſilii ſententia ſtatuuntur. Hoc
loco non ab re futurum duco, ſi o
nem judiciorum capitalium ration
explicuero, quæ Advocatoribus re
rentibus fiunt: quandoquidem null
qu

[Qu]od ſciam modus hic ſervari ſoleat:
[i]pſiulque (ut arbitror) ſatis perſpicuum
[os]tendemus, quamnam authoritatem ha-
[bea]t hic Advocatorius magiſtratus.
[Po]ſtquam crimen aliquod ad Advocatores
[del]atum fuerit, ſi res digna cenſeatur
[eor]um cenſura, confeſtim vel ab omni-
[bus] vel etiam ab uno tantum, nam tres
[huic] muneri præfecti ſunt, interdicitur, &
[reu]s efficitur ille, cujus nomen dela-
[tu]m ſit. Deinde ab interceſſore refer-
[tur] de eo crimine ad conſilium illud
[qu]od maluerit Advocator qui interceſ-
[ſer]it, quamvis plerunque conſulatur
[Q]uadragintavirale... x x-virale collegium, quod judiciis
[ca]pitalium criminum præfectum eſt.
[Ib]iq; cauſa recitata, de conſilii ſententia
[de]cernitur, an reus ſit in carcerem con-
[ji]ciendus, & quæſtioni adhibendus, an
[po]tius ſolutus cauſam dicere debeat.
[Po]ſt id juxta decretum conſilii accerſi-
[tu]r reus, vel clam capitur ab apparito-
[rib]us Advocatorum magiſtratus: ibiq;
[ſiv]e ſolutus ſive in vinculis coactus de
[eo] crimine rogatur, reſpondet, teſtes u-
[ndi]que citantur, omnia ſcriptis man-
[da]ntur, ſive pro reo ſive contra reum
[fa]ciunt. Hac ratione tota cauſa in co-
[ns]ſcriptum publicum relata, omnium quæ
[ſc]riptis mandata ſunt reo fit copia: cō-
[ſti]tuiturq; tempus, quo docere cauſam
 poſſit

poſſit advocatos atque oratores, que
ſibi adhibuerit, illique poſſint omn
diligenter perſpicere, quæ reo patroc
nentur, necnon etiam cogitare, qu
pacto objectum crimen teſtimoniaqu
reo adverſantia diluere poſſint. tande
cauſa incipit agitari. Hac in parte no
eſt reticendus mos majorum ad noſtr
uſq; tempora perductus. ſi enim for
quiſpiam reus factus tã tenui re fam
liari fuerit, ut ſumptum facere neque
in conducendis advocatis, qui part
ſuas tueantur; orator, qui conduct
reipubl. ſtipendio eſt, id munus habe
ſuſcipit inopis illius rei partes tuenda
ſic enim lege cautum eſt, ne ullus i
dicta cauſa puniatur. Poſtquam ve
ſatisfactum fuiſſe reo videtur, neque a
ſui defenſionem quippiam amplius d
ſiderandum fuerit, Advocatores co
ſilium indicunt, diemque reo conſt
tuunt, quo cauſam dicturus ſit. Con
lio coacto magiſtratus hic Advocat
rius accuſatoris vice fungitur: eoſq
qui in eo ſunt magiſtratu maxime d
cet, ut accuſatores acerrimos agan
qualis (dummodo id aſſequi poſſin
fuit Cicero in Verrem, in M. Ant
nium, dum tamen illi maledicere pa
cant, neque extra cauſam maledice
do vagentur. Nam is qui maledictis i
dulge

-get, potius inimici & pravi hominis
-cium facere, quam reipub. cauſam
-re videtur. Hac enim parte apud Ve-
-os longe ſecus res ſe habet, quam
-d Romanos. Olim Romæ quivis
-s alteri diem dicere poterat, eumq;
-m acerrime accuſabat apud judi-
-. Venetiis vero nemo privatus hoc
-nus obire poteſt, ſed ex reipublicæ
-e officium illud eſt Advocatorii ma-
-ratus. Qua in re magis naturam re-
-n imitati, ſapientiuſque concordiæ
-um conſuluiſſe majores noſtri vi-
-i ſolent quam Romani. Nam quo-
-m qui facinus aliquod perpetravit,
-xime leges & rempublicam læſit,
-oque præcipue reipubl. pœnas dare
-bet, jure magiſtratus is qui tuendis
-bus præeſt, à facinoroſo homine
-nas poſcere, atq; ad id omni ſtudio
-ti debet. Contra privati officium eſt
-tas ſibi injurias oblíviſci, facileque
- concedere. Præterea nullus priva-
- civis poteſt accuſatoris perſonam
- ſumere abſq; maxima invidia & in-
-dibili odio ejus, cui diem dixerit: ex
- re facile ſeditiones oriuntur inter
-s: atque id incommodum à noſtris
-quam egregie vitatum eſt, univerſo
-: accuſandi munere magiſtratui de-
-dato, qui non privata ſimultate
ductus,

ductus, ſed ex legis inſtituto id aga
quo effectum eſt, ut nunquam fere au
ditum ſit Advocatorum cuipiam vici
datum fuiſſe, quod vehementius i
reum ſit invectus, aut nimis acrem a
cuſatorem ſe geſſerit. imo qui acrit
in hoc officio verſatur, magnam ſi
laudem cõparat apud univerſos cive
Sed ad incœptam judiciorum ratio
redeamus. Agit ergo coacto conſil
Advocator partes accuſatoris, orati
nemq; in reum habet acerrimam. c
mina & facinora objicit primum, dei
de teſtibus objecta confirmat ac veri
milibus conjecturis aſtruit. Poſtqua
dicendi finem fecerit, agitur cauſa
ab eo patrono, quem ſibi aſciverit. d
inde ſi Advocatorum quiſpiam an
quã judices ſententias rogentur, dice
voluerit, locum dicendi habet: ſimi
ter advocati rei reſpondendi & obje
crimina diluendi facultatem haben
ea que ratione cauſa utrinque agitatu
donec alter eorum, ſive reus ſive Adv
cator, cui dicendi locus, ſuccumben
amplius dicere nolle pronunciave
Perorata cauſa reus ejuſque patroni
ſcedunt è curia judicum: cum judici
clauduntur in conclavi Advocato
eorumque ſcribæ, præterea nullus. A
vocatores primum de puniendo reo
judi

ces referunt, ſentetniaſq;rogant, an
iendus videatur, nulla tamen ad-
conſtituta certa pœna, quem mo-
Athenienſes fere ſervabant. Athe-
namque judices ſententias dupli-
ferebant. primas an reum abſolve-
an condemnarent. ſecunda de-
, ſi priore condemnaretur, pœna
ſtituebatur, ut ex Apologia Socra-
pud Platonem perſpicue intueri li-
Conſimili judiciorum ordine &
pe pari mos utitur ratione. Refer-
igitur primum ab Advocatoribus,
ondemnando reo; judices in ſuffra-
unt. omnia namque conſilia apud
etos res omnes ſuffragiis decer-
t. tres urnæ deferuntur, quarum
reus condemnatur, altera abſolvi-
penitus abſque mulcta, tertia colli-
tur ſuffragia eorum quibus non
liquet utrum ſit ſtatuendum.
na urna qua condemnatur reus al-
oloris eſt, ſecunda qua abſolvitur
dis, tertia rubei. unuſquiſque judi-
, ſive cauſa diſceptantibus xx:: x-
s (ut plerunq;) agatur: ſive Senatus
latur, quod raro accidit, in gravio-
iſque cauſis tantum fieri ſolet: ſivo
magnum conſilium ab Advocato-
s relatum ſit, quod rariſſime acci-
graviſſimiſq; in cauſis fieri conſue-

vit,

vit, clam, ne quis videatur, ſuffragiu
ſuum dimittit, ſeu pilulam linteam in
eam urnam, quam maluerit. Poſtea
prçfectis conſilii ſuffragia numerant.
Quod ſi plures dimidiis reum abſol
rint, confeſtim pronunciatur abſo
tus: eſtque Advocatorum rogatio
pudiata. ſin vero plures dimidiis da
naverint, illico pronunciant dam
tum. At ſi neutri dimidium exceda
puta quod multi ſint judicum qui
nondum liqueat, pronunciant re
comperendinatum fuiſſe, judiceſ
cauſam amplius diſcuti velle. ſi ab
vitur, nihil amplius negocii habet,
eveſtigio liber dimittitur. ſi comper
dinatur, judicibus & reo dies ſtatuit
qua denuo cauſa Advocatoribus ac
ſantibus patroniſque objecta crim
diluentibus agatur. Poſt dictam & p
oratam cauſam judicum ſuffragia
petuntur. Quod ſi ex numero ſuf
giorum, qui in neutram venerant p
tem, dimidium ſummæ non exceda
nihilque decretum ſit, iterum pron
ciant reum comperendinatum, & t
tio conſilium dicitur. Conſtituta
qua tertio quoque cauſa eodem m
repetatur, demum in ſuffragia itur,
tamen amplius ratio ulla eorum ha
tur, quibus nondum liqueat. Ideo

paria fuerint ſuffragia, neceſſe eſt
m vel damnari vel abſolvi. ſi abſol-
ur, jam dici nihil amplius ei negocii
ſin vero pronunciatur damnatus,
ernit quanam pœna in eum ſit ani-
dvertendum. de genere pœnæ refe-
t. tum Advocatores, tum præfecti
egio judicum. mos tamen eſt, ut
vocatores eam pœnam proponant,
pro genere criminis videatur acer-
ma. etenim hujus magiſtratus offi-
n eſt, ut ad ſeveritatem inclinet.
leviores pœnas proponere conſue-
unt, niſi crimen fuerit adeo atrox
lementiæ nullus ſit locus, ſeu advo-
ores lenius egerint quam eum ma-
atum deceat. propoſitis omnium
entiis eodem ferme modo decerni-
pœna qua reus ille ſit afficiendus,
ſupra diximus ſenatusconſultum
ſolere ubi pręconſultorum ſenten-
variant. quam rationem ſi hoc in
repetere vellem, importuneq; tæ-
afficere lectorem, merito ineptus
ri poſſem. hoc tamen dixiſſe ſatis
eam ſententiam judicum pronun-
, quæ rejectis aliis plura dimidiis
agia tulerit. Hoc in loco mihi vi-
non ab re facturus, ſi bina inſtitu-
nnotavero prudentiſſime à majo-
s nobis tradita. Primum eſt quod
nullius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

nullius rei ſeu judicii quempiam ma
ſtratum nedum civem ſine provo
tione arbitrum eſſe voluerunt, ſed
mni in re ſummum jus atq; arbitri
eſſe conſiliis ſeu collegiis tributum.
terum vero non minus utile ſuperi
quod voluere judices non ore ſent
tias dicere aut palam ſtatuere quidn
ſentiant, ſed clam ſuffragiis diſcern
quod maluerunt. utrumque ſane r
judicio prudentiſſime inſtitutum. n
quod ſumma authoritas nulli m
ſtratui conceſſa ſit, recte ſe habet.
enim tum periculum eſt paucis civi
ſummam cujuſque rei concedi & c
mitti: tum illud cavetur, ne ſi fort
deliberata male ceſſerit, civitas de p
cis civibus queri poſſet. Quod v
clam decreta judiciaqut fiant, non
nore prudentia ſancitum eſt. nam
judices liberius judicant. quod ſi
lam ſententiam dicerent, interdum
ambitione abducerentur ab æqui
judicii, vel amici ac bene meriti
cujus offenſionem vererentur, & qu
doque potentioris indignationem
timeſcerent. Illud quoque provi
eſt ut quiſque judicum judicio ſuo
tatur, nec ab alterius judicis auth
tate pendeat: quod facile accidere
ſet ſi ille qui prior dixiſſet ſenten

rudentiſſimus ac ſcientiſſimus habe-
tur. quocirca nec etiam ab excellen-
ſſimis philoſophis genus hoc judicio-
um omiſſum eſt. ſed ad rem redeo.
oſtquam omnis judiciorũ ratio à no-
s expoſita eſt,ad XL. capitalium cau-
rum judices de quibus dicendum in-
ſtueram revertar. Horum collegium
civitate noſtra creatum eſt, ad quod
dvocatores de cauſis capitalibus re-
rant:eoq; deliberante ſontes puniun-
r. Ideoq; non niſi cauſis graviſſimis,
i etiam reipublicæ interſit in utram
rtem judicium ceſſerit, Advocato-
s ſenatum conſulunt. Verum omnes
pitales cauſæ ad hoc quadraginta-
rale collegium deferuntur: cujus ſen-
ntia rata eſt nulluſquè ab ea amplius
provocationi locus.gerunt hi magi-
atũ octimeſtrem,poſtquam ſedecim
nſes expleverint in forenſibus cauſis
licandis. Tria namque collegia in re-
blica Veneta ſunt, quodlibet ex XL.
licibus conſtat. duo forenſibus cau-
judicandis præfecta ſunt,tertium de
o agitur capitalibus. hac tamen di-
buta ratione ſunt,ut quamprimum
giſtratu functi ſunt capitales hi ju-
es, ipſi in ordinem redigantur, alii-
e XL-viri magnis conſilii comitiis
ficiuntur. Non tamen hi ſuffecti

confeſtim ad judicandas capitales cau
ſas accedunt, ſed collegium illud xxx
virale quod urbanis cauſis decerne
dis octimeſtri eo temporis ſpatio pr
fectum fuit, ſubit in locum capitaliu
qui jam defuncti ſunt magiſtratu. h
vero forenſibus atq; urbanis judicib
tertii xxxx-viri, qui item eo octim
ſtri intervallo externorum cauſas jud
carunt, in eorumque locum illi nup
ſuffecti ſubeunt. ſicque per vices iide
judices & de forenſibus cauſis tum ur
banis tũ exteris & de capitalibus dec
nunt, ac totum biennium in judic
iis verſantur. Tria hęc collegia judicu
proprias habẽt appellationes. Primu
ad quod exteræ cauſæ deferuntur, n
vum nominatur. Secundum, quod u
banis præficitur, vetus dicitur. Te
tium, quod de capite ſontium judic
criminale à criminibus dicitur. hi qu
draginta-viri criminales nũcupati p
terquam quod in cauſis criminalib
ſive capitalibus ſummam judicioru
habent. admittuntur etiam in ſenatu
& jus ſuffragii in eo ordine contine
Habent præterea trium-viros ex ſ
ordine, qui ſinguli quibuſq; binis m
ſibus ſorte educuntur, ac per vi
ſemper aſſident duci & conſiliariis, p
temque cum illis autoritatem ad ſe

tu

um referẽdi de quacunq; re voluerint
abent, nec non ad magnum conſi-
um, eo tamen modo quo ſupra teti-
. nec abſque ratione xxxx. hi junio-
s viri-ſenatoribus,qui plærunque ſe-
es eſſe ſolent, admixti ſunt, ut ſcilicet
turalis ſenum frigiditas juvenum ca-
re temperetur. Non tamen juniores
ſenibus numero pares ſunt, ſed lon-
pauciores, tot tamen ut aliquod ca-
ris veſtigium in ſenatusconſultis ap-
rere atque ineſſe queat: quod quan-
q; in rebus agendis perquam neceſ-
ium eſt. necnon etiam ſenatoria au-
oritate xxxx. his viris conceſſa rei-
blicæ adminiſtratio, aliqua in parte
ferioris notæ civibus communicata
eri poteſt, quales plerunque hi ſunt
quadraginta-viratum gerunt, in
o ordine populari quadam lege
jores noſtri uſi ſunt. Nam tribus
xxxx-virûm collegiis ſingulis qui-
ſque diebus quibus conveniunt cer-
m ex ærario ſtipendium conſtitutũ
Ideoque raro admodum divites ci-
hunc magiſtratum petunt, facileq;
petierint repulſam ferunt. verum
nis civibus, probis tamen homini-
facilis eſt ad hunc honorem acceſ-
Qua ratione tum inopiæ probo-
n civium aliqua in parte conſulitur:

tum etiam reipubl. adminiſtratio non
tantum divitibus & inſignioribus ci
vibus, quod optimatium eſt ſtatus &
paucorum potentiæ, commiſſa eſt: ve
rum etiam aliqua in patre, medioc
tamen, cives inferioris ordinis ad rem
publicam acceſſum habent: qui mo
pertinet ad popularem ſtatum. Ex h
compertum cuilibet eſſe poteſt, in o
mni parte reipubl. Venetæ temperatio
nem illam apparere, quam in exord
opuſculi hujus jampridem dixim
majores noſtros plurimum ſtuduiſſ
ut ſcilicet popularis ſtatus ratio opt
matium gubernationi permixta eſſe
eo tamen temperamento adhibito,
plures optimatium partes eſſent. ſa
itaque jam à nobis cum de Advocat
ribus tum de XL-viris dictum arbitr
qui criminales judices dicuntur: & c
inſtituti ſunt ut in crimina ſeu gen
ra peccati ſeu peccantium inſignio
animadverterent. Nunc tempus poſ
lat ut de nonnullis inferioribus ma
ſtratibus qui ulciſcendis delictis & m
leficiis pręſunt minutioribus & gen
ipſo peccati & perſonæ fortuna, pau
quædam perſtringamus. Hi quoqu
duplices ſunt. nam quidam jus ca
tis habent. unus vero omnium m
mus de capite judicium ferre non

ſt: ſed in viliſſimos homines atque
eretrices animadvertit, atque id ge-
us hominum vel virgis cædi jubet vel
carcerem conjici, prout quemque
ccaſſe conſtiterit. Prior vero magi-
atus qui capitis judicium ferre po-
ſt, bipartitus eſt. Nam non iidem ju-
ces quærunt de crimine & quæſtio-
reum adhibent ac ſententiam fe-
unt, ſed priores noctis præfecti totam
ius cauſam reorum agitant ac ſcri-
is mandant quæ teſtes dixerint quæ-
ue vel ſponte vel coacti tormentis rei
nfeſſi fuerint. Demum omnem
uſam ad judices proprietatum defe-
unt. Diverſus à priori hic eſt magiſtra-
us, hique ſententiam ferunt, ubi de
uſa capitis agitur. quod ſi levius fue-
t delictum, ut tantum virgis cæden-
us aut carcere aliquot menſes coërcē-
us reus eſſe videatur, noctis præfecti
tam cauſam expediunt, neque colle-
um XL-virale conſulunt, ſive conji-
re quempiam in carcerem voluerint,
ve quæſtioni adhibere: qui tamen
dvocatorius magiſtratus jus minime
abet. verum opus eſt, ut prius colle-
um conſulat, auctoritateque illius
ecreti collegii nitatur. neque ſine ma-
na ratione hoc ita inſtitutum fuiſſe
idetur. Nam ſi pro quolibet crimine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

etiam reis hominibus qui nihili ſun
conſilium conſulendum eſſet, incred
bile negocium reipublicæ adminiſtra
tioni faceſſerent: ſontibus etiam vir
major peccandi licentia tributa eſſe
majori impunitatis ſpe propoſita. V
ergo judicia hujuſmodi expeditiora e
ſent, Præfecti noctis eam autoritate
qua Advocatores privati ſunt obtine
Præfecti noctis ſex ſunt: ſex item in m
nimo eo magiſtratu cui in infimos ta
tum homines levibuſque criminib
jus eſt. Capita tribuum civitatis app
lantur, hi qui eum magiſtratum g
runt: quoniam ex unaquaque tribu,
ſex enim tribus tota civitas diviſa e
tum eos præfectos noctis, tum capu
tribus eligunt: quo more etiam in co
ſiliariis eligendis uti ſolemus, quod ſ
perius à nobis minime omiſſum fu
Vtriuſque præterea magiſtratus of
cium eſt, ut viciſſim modo præfect
noctis, modo caput tribus, ſuam t
bum circumeant ad gallicinium uſq
cum publicis ſtipatoribus & apparit
ribus armatis, provideantque ne p
nocturnas tenebras quæ majorem
centiam præſtare hominibus ſcele
ſolent, cuipiam fiat injuria: neve f
clam domum quampiam fodiat, a
ne latro ullas per vias graſſetur

quer

emquam. Inprimis Venetæ urbis o-inibus uterque hic magiſtratus ma-æ æſtimationis erat. Poſtmodum ad-nctis novis reipublicæ magiſtratibus, out ratio temporum & commoditas igebat, horum dignitas & authori-s eſt obſcurata: ſummaque poteſtate novos magiſtratus tranſlata parva ædam & viliora negocia veluti fęces eorum ſubſelliis reſidere. Hactenus magiſtratibus qui capitales cauſas cernunt dixiſſe ſufficiat. De forenſi-s in ſequenti volumine dicetur.

CASP. CONTARENI Patricii Veneti

De REPVBLICA VENETORVM.

LIBER QVARTVS.

MOs ille in republica Veneta perpetuus ſemper fuit ne quiſquam magiſtratus in majoribus cauſis ſummam authoritatem habe-t: ſed ſummum illud jus collegio-m & cõſiliorum ut uſitatius loquar ſe voluerunt. Ideo in forẽſibus quoq;

cauſis, quæ ſummam quinquagint
quinque nummorum aureorum exc
ſerint, nullus magiſtratus eſt à quo n
ſit provocatio ad auditores urban
rum cauſarum, qui lingua vernacu
Veteres appellantur, & ad collegia qu
draginta-virûm de quibus ſupra m
minimus. At ut perſpicue tota hæc j
diciorum forenſium ratio intelligatu
ab auditoribus, qui quidem duplic
ſunt, ordiemur. novi etenim ſive rece
tes atque veteres ſunt. Veteres à vet
ſtate nomen ſortiti, quod hic magiſt
tus apud Venetos multo vetuſtior
quam alter, qui non prius in hanc re
publicam inductus eſt quam contine
tis imperium habuerit, multis ſecu
poſt urbem conditam. Veteres hi au
tores eandem fere authoritatem ob
nent in judiciis cauſarum forenſium
quæ urbanis judicibus diſceptantib
dijudicãtur, quam Advocatores in pl
riſque omnibus rebus, ſi qua in par
viderentur officere legibus, intercede
di inquam. cum ergo à judicibus urb
nis contra aliquem ſentẽtia lata fuer
licet illi ab eorum judicio ad audito
provocare. Cauſa ad eorum ſubſell
deducta, & ultro citroq; agitata ab h
inter quos cõtroverſia fuerit, niſi ſu
mam excedat quinquaginta aureoru

mmûm, omneſq; judices in eandem
ntentiam convenerint, poſſunt ipſi
ſq; quadra-ginta-virûm collegio rem
cernere. quod ſi inter ſe diſſenſerint.
eorum unus authoritatem habet
ercedendi, cauſaque illa apud mini-
um quoddam collegium agitatur, in
o uterque auditorum magiſtratus
ſque alii judices conveniunt: ibique
inores hæ cauſæ dijudicantur. Quod
univerſa cauſa eam ſummam exce-
bat, ante noſtram ætatem non po-
rat ad quadraginta-virûm collegium
deduci, niſi aliquis auditorum la-
ſententiæ à judicibus intercesſiſſet,
eaque ad quadraginta-viros retu-
ſet. Noſtra vero tempeſtate lata lex
, qua conceditur illi contra quem
iores judices ſententiam pronun-
verint, ut poſt tres exactos menſes
amvis nullus auditorum interceſſe-
, poſſit diem adverſario dicere, & ad
llegium provocare. qua lege audi-
rum authoritas valde eſt imminu-
, quamvis ejus magiſtratus cum in-
rcedunt nonnihil ad cauſam obti-
ndam valeat. Nam neque tres men-
operiri oportet, eorumque inter-
ſſio velut prærogativa judicii videa-
r eſſe. Si auditor interceſſerit, prio-
us judicibus diem dicit, collegium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

quadraginta-virûm aditur. Ante n
ſtram ætatem uterq; magiſtratus o
bat coram collegio, ſententiamque
uterq; ſuam tuebatur. ſenſim vero
ſegnitiem judicum in deſuetudinem
abiit, ut priores judices quorum ſ
tentiæ interceſſum ſit interſint qu
apud quadraginta-viros cauſa agi
tur, ne dum orent: ſed die eis per
bellionem dicto reſpondent jus f
debere. Mos vero ille ut auditores
mum referrent ad collegium de ca
cui interceſſiſſent, orationemquè
berent, ad noſtra uſque tempora
ductus eſt. Nunc vero penitus inte
dit, ſed patroni tantum eorum in
quos controverſia fuerit, hoc mun
defunguntur, tuenturq; ſuorum cli
tum cauſas: quibus rebus effectum
ut dignitas auditorii magiſtratus, q
diu illuſtris erat, noſtris tempori
obſcura admodum & imminuta
Quadraginta hi urbanarum cauſar
judices eundem fere morem ſervan
judicando, quem à judicibus quad
ginta capitalium cauſarum ſervari
lere diximus. hoc tantum diſcrim
eſt, quod in cauſis in quibus de cap
agitur & fortunis rerum; nullum c
tum orandi tempus ſtatutum eſt.
his vero urbanis litibus præſcript

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

temporis intervallum ultra quod
tionem protendere non poſſunt:id
hora cum dimidia tantum cuilibet
nti conceſſa eſt. neq; in forenſibus
cauſis judicandis variæ referuntur
entiæ ut eam collegium eligat quã
uerit, quemadmodum in ſumen-
pœnis à nequam hominibus fieri
re ſuperius dictum eſt: ſed tantum
rtur an lata prius à judicibus ſen-
tia cõfirmanda ſit vel potius abro-
da. de abrogatione refertur, ſi au-
r quis interceſſerit. quod ſi non
it interceſſum, ſed ſine interceſſio-
auſa ad collegium fuerit deducta,
fecti collegii perorata utrinq; cauſa
n de abroganda ſed de confirmanda
tentia lata referunt. Iurati judices
nes in ſuffragia eunt. Tres item ur-
deferuntur. viridi abrogatur id de
relatum fuerit. candida approba-
r. rubea vero eis deſtinata eſt quibus
ndũ liqueat, ſed velint cauſam am-
ri. nihilque decretum habetur niſi
res quam dimidii abrogaverint aut
robaverint. quod ſi tot judicibus
ndum liqueat, ut in neutram partẽ
icium factum ſit, cauſa ampliata
nunciatur ad alteram diem,qua ea-
n fere repetuntur.quod ſi etiam ea-
m die judicium pendeat, tertio co-

gitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

gitur collegium, cauſa repetitur.
perorata utrinque itur in ſuffragia,
que amplius ulla eorum judicum
bus nondum liqueat habetur ra
quare niſi paria fuerint ſuffragia, in
teram partem fit decretum, ſive de
roganda ſive de confirmanda ſenten
lata. Abrogata ſententia nequaqu
adimitur poteſtas actori, quin de
dem re judicium repetere poſſit. N
enim abrogatione ſtatuitur, ſed ta
lata ſententia antiquatur. Confirm
tione vero & approbatione rata fit
tentia quam priores judices pron
ciaverunt, neque amplius provoca
ni eſt locus, neq; judicium repeti po
ſuper eadem re, niſi cauſæ quippian
novi accedat. Atque ſatis hactenus
auditoribus veteribus dictum ſit: nu
pauca de recentioribus perſtringam
Hic magiſtratus in noſtra republ. n
fuit prius inſtitutus, quam in contin
te æſtuariis iiſce finitima Venetum i
perium extendi cœpit. Ad hos à præ
rum judiciis provocatio eſt, aliorun
magiſtratuum qui extra urbem po
lis qui in noſtram venerunt ſocieta
jus dicunt. Veteres enim audit
utriſque, urbanis ſcilicet & exteris c
ſis, haudquaquam ſatisfacere po
rant. Quamobrem eam appellation
eti

m ſortitus eſt,ut novorum ſive re-
tium diceretur. Nam poſt conſtitu-
m rempublicam imperium Venetum
endi incœpit in Venetiam oram,
e ad veteres dominos veluti quo-
m poſtliminio volens ac libés rediit.
nim ut in exordio operis oſtendi-
s, nobiliſſimi quique provinciæ Ve-
æ barbarorum impetum Italiæque
ius devaſtationem fugientes ſe in
tra æſtuaria receperunt, urbemque
c opulentiſſimam condidêre. Cui
m nomen Venetiæ indiderunt mul-
dinis numero: ut ſignificatum po-
is eſſet eo omnium civitatum Ve-
iæ regionis nobilitatis florem cõve-
e. Igitur cum brevi imperium Ve-
um creviſſet in immenſum, unus
dquaquam magiſtratus urbanis &
eris cauſis ſatis eſſe poterat. Iccirco
vus hic inſtitutus eſt, novumq; qua-
ginta-virale collegium. Provocatio
oque, quæ ab aliis qui extra jus di-
nt fit, ad horum ſubſellia defertur.
que hoc demum collegio diſceptan-
omnes ejuſmodi cauſæ diſcernun-
r. eadem in omnibus ratio eſt, parq;
odus hujus magiſtratus & collegii,
em modo ab auditoribus veteribus
collegio quadraginta-virali urbana-
m cauſarum judice ſervari ſolere,
docui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

docuimus. illud tantum jus audito
bus recentibus additum eſt, quod
cauſis quæ ſummā quadraginta nu
morum aureorum non exceſſerint
tam ſententiam, à qua ad eos ſit p
vocatum, moderari queunt, ejuſ
partem ſi ita ipſis videatur, abroga
partem vero comprobare, dum m
omnes in eandem ſententiam con
niant. quod ea de cauſa inſtitutum
exteris hominibus & advenis, quor
præcipue rationem haberi debere ſu
mi philoſophi tradidere, majus ne
cium fieret, ſed ſine magno rei fami
ris diſpendio litium exitum inveni
Hoc jure veteres privati ſunt, nec
enim illis eſt ut aut totam ſententi
approbent, vel totam reſcindant, a
irritam faciant. Sic novi hi interced
do reliquis omiſſis parti intercedere
poſſunt: at veteres contra. aut en
toti intercedunt, aut univerſam in
gram dimittunt. Hocque pacto exte
rum lites breviori ſpacio dirimunt
quam cauſæ urbanæ: quamvis pat
norum & juriſconſultorum verſut
quæ nihil etiam contra fas intactu
relinquit, in immenſum quævis li
protrahuntur. quod ubique gentiu
fieri ſolet, ubi non temere ſed ſtatu
ordine judicia fiunt. Explicata fer
no

es eſt judiciorum ratio, ſupereſt ut
is perſtringamus eos magiſtratus
primi in cauſis urbanis jus dicunt,
bus ad veteres auditores provo-
nes fiunt & ad collegium quadra-
virorum: quorum judicum ſex
ſubſellia pro qualitate cauſarum
rſonarum diſtributa. nam aut li-
ant de mercatura rebuſque ad ne-
atores ſpectantibus, vel de ædibus
ndis quæ intra æſtuaria fuerint:
de poſſeſſionibus & agris quæ in
continenti ſunt, aut de quibuſvis
contractibus ſtipulationibuſque:
onæq; quæ lites inter ſe conferunt,
unt cives, aut exteri, ſeu cives cum
ris: vel demum cum pupillis res
tur, aut agunt viduæ fœminę poſt
um mariti de dotibus recuperan-
ne ergo inter tot diverſorum gene-
judicia turbatio eſſet, neve aliud
mpedimentum afferret, plura in-
ta fuere judicum ſubſellia: ita ut
tum fieri poſſet unuſquiſque pro
ne negocii & litis ſuos judices co-
ceret. quæ enim lites ad ædes ſive
os intra fines Venetiarum poſitos,
in æſtuariis exiſtentes pertinent,
mnes à judicibus qui proprietatũ
inantur dijudicantur: quos etiam
a adeunt viduę dotes ab hęredibus
marito-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

maritorum defunctorum repeter…
lentes. Hancque appellationem ha…
runt quod majores noſtri ea tan…
civium ſuorum propria exiſtima…
quæ in æſtuariis eſſent poſita, ut…
quæ ad alienos dominos non fac…
transferri poſſent. Cætera vero in …
tinenti exiſtentia, ſive agri, ſive do…
fuiſſent, utpote quæ facile invito …
minis poſſent auferri, injuriæq; n…
expoſita eſſent, mobilia dici volu…
quod ſi de fundis continentis oræ …
troverſia fuerit, judices procurato…
ſunt adeundi. iiſdem judicibus cu…
pupillis, qui adhuc tutores hab…
contendas oportet. qua de re ii ju…
id quoque nomen obtinuerunt. …
apud Venetos curatores & tutores, …
curatores appellari conſueverun…
item lis de mercimoniis intercider…
ad mercaturam ſpectet, ſubſellia …
cum adeuntur qui ex ea re judice…
conſules mercatorum nominantu…
majori quodam compendio judi…
quam alii forenſes magiſtratus: …
ea ratione inſtitutum eſt, ne lon…
ribus litibus impedimentum mo…
fieret negociis mercatorum, quæ …
duam quandam operam exigunt. …
ſi inter exteros homines lis fuerit …
quiſpiam civium hoſpiti diem dix…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

opus eſt accedat judices qui ab advenis nomen habent. Cæteræ vero omnes cauſę contractus ac ſtipulati, ex quibus quiſpiam ab alieno ſibi aliquid deberi contendat, idque judicio petat, judicibus veniunt qui petitionum nuncupantur: hique prętoris urbani vicem gerunt. Sunt præterea minimæ quædam, quibus dijudicandis præfecti ſunt judices mobilium dicti. Eſt & præter hos magiſtratus alius, qui ſi quid inventum fuerit aut olim reconditum aut nuper amiſſum, an ad ærarium aut ad privatum quempiam, an vero ad eum qui reperit, res ea pertineat, decernit, omneſq; hujuſmodi controverſias dijudicat. Expedita univerſa judiciorum ratione ad eos magiſtratus accedamus, qui ærarii curam habent, quibuſve pecuniæ publicæ adminiſtratio commiſſa eſt. Hi fortaſſe alicui plures eſſe videbuntur quam par ſit, paucioribuſq; univerſæ rei pecuniariæ ſatis fieri poſſe. Verum hac in parte id eſt animadvertendum, patres noſtros ſummam diligentiam adhibuiſſe ne in adminiſtrandis pecuniis publicis aliqua fraus fieret. arbitrati enim ſunt ex ærario veluti alimentum univerſis reipub. partibus ſuppeditari, quo deficiente ſeu imminuto deficere quoq; rempu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

blicam aut minui opus eſſe. Quoci
legem etiam fecerunt, qua ſancit
eſt, ut ſi quis civis peculatus damna
fuerit, perpetua ignominię nota ſin
lo quoque anno repetita inureret
Majori enim cõſilio coacto in con
ne civium omnium ſtatuta die ab A
vocatore omnes illo crimine dam
pronunciantur: ut qui tantum ſc
auſi ſunt, perpetuæ ignominiæ pœ
luant. Sed ne ab inſtituto lõgius di
diamur, magiſtratus qui ærarii cur
habent, duorum veluti generum ſu
Qua ratione publicæ quoque pecu
diviſæ ſunt. nam vel ex publicis ve
vectigalibus in ærarium conferun
vel interdum cum reditus reipubl
penſis minime ſatisfacere poſſe vi
tur, à civibus pro cujuſque cenſu ſc
tur. ſæpe etenim id neceſſum mari
terra ingruentibus bellis, quibus civ
noſtra frequenter vexari ſolet: ſi
Turcis in noſtram ditionem irrue
bus, quorum impetum non ſine
ximo detrimento complures anno
ſtinuimus, acerbiſſimumque hoſ
in univerſam rempubl. Chriſtian
ſævientem continuimus. Aut Chri
nis principibus quibus imperii Ve
amplitudo quandoque officit, in
niciem noſtram conſpirantibus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

no ab hinc xv. cum omnes fere
hriſtiani principes inito inter ſe fœ-
re in exitium imperii noſtri conſpi-
ſſent. ſed diis bene juvantibus impe-
s omnium ſunt repreſſi, reſque pene
llapſa in integrum reſtituta eſt. Du-
x ergo cum ſit publicæ pecuniæ ge-
s, duplices quoq; magiſtratus ei rei
nt præfecti. Quidam enim pecuniæ
cenſu civium collatæ præficiuntur:
i vero reditibus & vectigalibus rei-
blicæ. Vectigalia quidem exiguntur
his quæ exportantur ex urbe, aut
urbem importantur. Quædam vero
civitatibus quæ in ſocietatem impe-
Veneti ſunt adſcitæ. Vrbana vectiga-
cum propter maximam mercium
piam mercatorumque conventum,
m ob ingentem hominum multitu-
nem, qui hanc civitatem incolunt,
ajora ſunt quam quæ ſibi quis per-
ſerit. mercium rerumq; urbanarum
ria ſunt genera: ideo diverſi quoque
giſtratus ſunt inſtituti, prout ſcilicet
mmodum viſum fuit, his qui locan-
exigendis hiſce vectigalibus præ-
nt: quos ſi ſingulatim enumerarem,
tidio potius afficerem quam quod
ea narratione aliquid voluptatis eſ-
n allaturus. Illos etiam magiſtratus
i temporarii ſunt, quod interdum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

temporum ratio ita poſcere videat[ur,]
prætermittendos eſſe duco. In ſumm[a]
horum omnium magiſtratuum c[ura]
cium illud eſt, ut caveant ne per dol[um]
aliquid pecuniæ publicæ avertatur, [aut]
per inertiam pereat. Ipſi quoq; om[nes]
controverſias quæ ad id genus pecu[niæ]
pertinent dijudicant. Omnis vero
pecunia quæ ab iiſce magiſtratibus [co-]
gitur, continuo ad gubernatores r[edi-]
tuum publicorum defertur. Eam na[m-]
que appellationem is magiſtratus o[bti-]
nuit qui huic ſummæ præfectus [eſt.]
Sed quoniam ea cura magni eſt m[o-]
menti, non niſi inſignioribus civi[bus]
deferri ſolet. qui ut libétius hoc mu[nus]
ſibi peterent, aut ne demandatum [re-]
jicerent, magnum emolumétum o[neri]
alioquin gravi adjunctum eſt, auth[ori-]
tas quoque non contemnenda. h[i]
enim apparitores, viatores, lictores [o-]
mneque id genus miniſtrorum reip[.]
creant, quibus omnibus ex ære pub[lico]
ſtipendium perſolvitur. id vero q[uod]
reliquum fuerit, ad quæſtores urba[nos]
defertur. ad quem magiſtratum om[nis]
tandem ſumma æris publici, à quib[us-]
cumque quæſtoribus extiterit ſive [ma-]
giſtratibus allata, qui ſeu extra urb[em]
ſeu in urbe pecuniæ publicæ exige[ndæ]
curam habent, pervenit. at urban[i]

quæ

æſtores eam pecuniam ex ſenatus
creto in uſus publicos impendunt,
codicibuſve ſuis & acceptum refe-
t & expenſum ferunt. quod munus
am operoſum, laboris nō exigui ſit,
civibus junioribus committi con-
vit: qui tamen tum nobilitate gene-
tum innocentia vitæ clari ſunt, ne
icet æs publicum quapiam ratione
rem privatam avertatur. Quocirca
banis quæſtoribus jus ſenatorium
um, propemodum idem quod legi-
ti ſenatores habent. pecunia vero
e in reipublicæ anguſtiis ex cenſu à
ibus confertur, quamvis tandem ad
æſtores urbanos omnis cōfluat, pro-
os tamen quoſdam magiſtratus ha-
. Interdum enim de conferenda ex
ſu pecunia ea ratione fit ſenatus-
nſultum, ut nulla mentio habeatur
que de reſtituendo eo ære, nec de ali-
emolumēto civibus erogando, qui
ua re privata eam pecuniam contu-
nt. Quod tamen raro admodū fieri
nſuevit: nam plerunque imo potius
nper niſi res contrarium poſtulet,
atus reipub. ita conſultum eſſe vult
privatorum res non negligantur.
omulgato igitur ſenatusconſulto de
cunia ex cenſu conferenda facto,
nporeque quod commodum fuerit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

viſum conſtituto, unuſquiſque civi
infra id tempus eam ſummam perſ
vit, quam ex cenſu debet. exigunt a
tem gubernatores redituum deferu
que ad quæſtores urbanos. ſæpenun
ro tamen ea ratione fit ſenatusconſ
tum de pecunia ex cenſu conferen
ut poſt certum temporis ſpatium ci
bus qui eam perſolverint reſtitui in
piat aliquo etiam emolumento adju
cto: certaq; in eam rem delegantur v
ctigalia. Interdum vero ſenatusconſ
tum de collatitia ex cenſu pecunia a
noſtram tempeſtatem fieri ſolebat,
de reddenda nulla fieret mentio, neq
ullum certum tempus conſtitueret
niſi id commodum reipublicæ fuiſſ
ſed magiſtratus qui præfectus mut
dicebatur, quod nomen adhuc quoq
retinet, acceptam ab unoquoq; civi
eam vim pecuniæ in codices refereb
interimq; donec reſtitueretur ſingu
quoque anno quinque nummi au
pro centum collatis, veluti in vice
reditus privatis civibus creditorib
numerabantur: in quem uſum mu
vectigalia erant quoq; deſignata. Q
ratione priſcis bellis facilis erat pec
niæ exactio, quæ ex cenſu ſolvebat
neque iniquum exiſtimari debet, ci
bus qui rem familiarem in temporib

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

publicæ neceſſariis conſumpſerant,
magna ex parte imminuerant, vi-
m aliquid impendi ex reditibus pu-
is. Nam quemadmodum partes to-
incolumitati conſulere debent, ita
ura comparatum eſt ut totum cu-
habeat ne partes magnum incō-
dum patiantur, ſed pro viribus pro-
at ut incolumes perdurent, ali-
ntaq; impartiantur quibus reſician-
& conſerventur. Verum noſtra æ-
e hoc æs alienum reipubl. adeo in-
s erat, ut in eo emolumento quod
imus civibus erogari, trecenta fere
mmorum aureorum millia ſingulis
buſque annis expenderentur. Quo-
m ſolutio proximis annis propter
guſtiſſima reipubl. tempora quum
ermiſſa fuiſſet, tandem quarto ab
c anno, referentibus Dominico Tri-
no ſenatore ampliſſimo, atque An-
ea Gritto, cujus ducis auſpiciis nunc
publica Veneta regitur, ſapientiſſi-
o atq; integerrimo ſenatore, factum
ſenatusconſultum ut nulla amplius
olumenti erogandi mentio fieret,
q; in codicibus publicis poſt id tem-
s id æris acceptum à civibus refer-
ur. verum ne omnino à republica
ludati eſſe viderentur capitis reſti-
ione, necnon etiam emolumenti

 quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

quod ad eam diem eis debebatur,cu
multa vectigalia deſignata ſunt, tu
reipublicæ poſſeſſiones omnes in agr
Rodigienſi poſitę ſunt diſtributę. Cuj
muneris maxima parte nos functi ſ
mus,qui illo tempore magiſtratum g
rebamus, qui ante noſtra tempora i
ſtitutus præcipue fuerat ad hujuſmo
æs alienum reipubl. minuendum, a
ſi fieri poſſet extinguendum: de qu
pauca infra dicemus. ſicq; magna pa
ingentis ac incredibilis fere publici a
ris alieni imminuta fuit, necnon p
vatorum civium facultatibus ſatis c
mode conſultum: ita tamen ut pri
ac potior ſemper fuerit reipubl. rati
quam privati commodi. quod inſtit
tum à majoribus noſtris ad hæc uſqu
tempora per manus deductum eſt. V
ergo redeamus unde divertit orati
Præfecti mutuis eam pecuniam exigũ
quæ à privatis ex cenſu in reipubl. uſ
neceſſarios confertur: acceptamque
ſuos codices referunt, ac demum u
banis quęſtoribus numerant. iidemqu
præfecti curam habent exigendi à qu
ſtoribus urbanis eam ſummam pec
niæ, quæ quotannis erogari ſoleba
in vicem reditus civibus privatis: ean
que & acceptam & expenſam in ſu
codices referebant. Pecunia vero qu

c

a lege ex ſenatusconſulto erogatur, à rivatis ut certo tempore reſtitui deeat, à proprio quodam magiſtratu & xigi & reſtitui ſolebat. nunc univerım hoc munus gubernatoribus reditus demandatum eſt. Alius etiam præter hos eſt pecuniarius magiſtratus miime prætereundus, qui in eam curam ıcumbit, ut cives ærarios factos, eoſq; ui conſtitutam non perſolverunt peuniam quam ex cenſu debent, inveſtiet: eorumque bona publicet, & tanem ſub haſta vendat. Nonnulli ſunt ræterea magiſtratus pecuniarii, à quius ęrarii cives inveſtigantur: rationeſue in publicis codicibus privatorum c reipubl. diligenter inſpiciuntur, ne ua fraus publicis reditibus atq; ærario ieri poſſit: quos conſulto prætereunlos exiſtimo, ne tædio lectorem affiiam. neque enim momenti quippiam ıabent ad eam quam potiſſimum hoc pere mihi exponendam reipubl. guernationem inſtitui. Prętereà hos magiratus nónulli etiam ſunt qui multum ıciunt ad civitatis commodum, & d bene beateque vivendum, ideoque nobis minime ſunt omittendi. Primi ıobis ſe offerunt monetæ aureæ arenteæque præſides: qua maxime ciium commercia continentur cum ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ternis hominibus, & ſecum viciſſim
Dein annonæ triticeæ præfecti, item
ſalubritati Venetæ civitatis præfecti
ſine quibus vita conſtare non pote
Necnon etiam præſides ampliſſimi n
valis. Ædiles quoque, qui viarum, po
tium & hujuſmodi rerum reſarciend
rum curam habent, perquam neceſſ
rii ſunt. Ac demum ampliſſimus m
giſtratus, quem procuratorum Ven
appellant, maximæ eſt civitati noſt
oportunus. De præfectis monetæ nil
eſt quod amplius dicamus, niſi qu
ejus magiſtratus intereſt providere,
argentum aut aurum imperfectius a
impurius, quã id quod lex ſtatuit cu
debere, aliquo pacto cudatur: neve e
cuſi nummi pondere ſint minores q
lex jubeat. quod ſanctiſſime apud n
obſervatum fuit. quamobrem maxin
in precio apud omnes nationes barb
ras, necdum apud Chriſtianos, Ven
nummi ſemper fuerunt, hodieq; ſun
Cæteri namque principes plerique
mnes impurius aliquauto argentum
aurum cuderunt, ut facilius impen
ſatisfacere poſſent. At noſtri conſta
tiſſime ſemper hac in parte dignitate
à majoribus acceptam retinuere. M
giſtratus vero, qui annonæ tritic
præfectus eſt, civitati Venetæ perqua
neceſ

ceſſarius eſt. etenim cum nulla pro-
frumenti vis ex agro Veneto colli-
tur, quod omni ex parte urbs æſtua-
s ampliſſimis ambiatur, civitaſque
pulosiſſima exiſtat, opus eſt rei fru-
entariæ magnam haberi curam: ne
ando populus, cujus commodo ma-
res noſtri maxime conſultum eſſe
luerunt, rei frumentariæ inopia la-
ret, nimiaque annonæ caritate pre-
atur. Idcirco rei frumẽtariæ tres ſunt
æfecti, qui XVI. menſibus magiſtra-
m gerunt. horum eſt officium pro-
dere ne civitas unquam frumenti
opia laboret. quæ ſi quando timea-
r, Principem Sapientumq; collegium
eunt, reque inter eos diſcuſſa decer-
nt quæ ad frumenti copiam compa-
ndã præcipua eſſe videantur. Quan-
que etiam ſolet certa merces ex æra-
his cõſtitui, qui ex longinquioribus
ovinciis frumentum Venetias adve-
rint. Interdum ære publico triticum
ercantur à negociatoribus, qui polli-
antur certam vim frumenti ſtatuto
npore ex deſtinatis etiam provin-
s ſe Venetias delaturos: quod niſi
æſtent, pecuniaria mulcta taxantur.
nitque reſpublica magno precio, &
i vendit. ut commodo populi ac ino-
r conſulatur: qua in re magnam

inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

interdum jacturam ærarium facit. I
re frumentaria præterea plurimæ ſu
leges pulcherrimaque inſtituta: quæ
in præſentia recenſerem, longius qua
par ſit ab inſtituto digrederer. ſequ
tur magiſtratus is, cui urbis ſalubrit
eſt curæ. hujus præcipuum munus e
providere ne aliquo pacto ex contagi
ne tabes ſerpat in civitatem. quod
clam quandoq; obrepſerit, ut nonnu
quam ſolet accidere, ſedulo opera
dat, ne longius vagetur. Qua de re
des publicæ ampliſſimæ ſunt ædifica
in æſtuariis, intervallo trium milliu
paſſuum ab urbe: quibus finitimi ſu
horti pulchre conſtituti: in quas ſi qu
ex plebe eo morbo ægrotare cœper
confeſtim cum tota familia defert
hi vero qui cum ægrotante conſuet
dinem aliquam habuerant, opus e
ne alios inficiant, ut proprios lares
ſerant, concedantque ad alias ædes p
blicas, itidem extra urbem in eum
ſum cõditas, regione à prioribus lon
diverſa. ibique XL. dies detinentur,
quibus ſi ſani perſtiterint, civitati
domeſticis laribus reſtituuntur. ſu
pellectilis quoq; magna cura habet
ne ejus contagione quiſpiam infic
tur. hic quoque magiſtratus provi
ne quid putridum aut quod incolu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

i civitatis officere poſſit vendatur. num id ſedulo curat ut quam ſa- errime Venetiis agatur. Nam non ilto ante noſtram tempeſtatem hoc efectorum genus inſtitutum fuit: & n ſæpius antea civitas peſtilentia la- raſſet, adeo ut pleriq; omnes quan- que proprios deſeruiſſent lares ob truentem vim tabis,& in continen- n proximam ſeceſſiſſent: nunquam nen, poſtquam hæc cura novo huic giſtratui demandata eſt,divino mu- e favente civitas hæc hujuſmodi morbo vexata eſt gravius: licet in- dum quod in magna hominum un- ; convenientium frequentia evitari n potuit, nonnullæ domus fuerint ectę:cura vero hujus magiſtratus at- e ope à Deo præſtita malum latius gari non potuit. Nunc de ampliſſimi valis præfectis dicendum eſt: quod te nō ſolum Venetæ urbi magno eſt namento, ſed etiam univerſæ Italiæ q; publicæ noſtræ non mediocré di- itatem affert. immenſum namque us eſt & admiratione digniſſimum. m in ea urbis regione quæ præ aliis ri vicina eſt, & præterea maxime mmoda,navale ædificatum eſt,ac in s ſinus,ſeu ſi malueris receſſus,exca- tū: intra quos mare recipitur unico

tantum

tantum oſtio tam lato ut etiam ſatis
ad maximas triremes capiundas. M
nitum eſt oſtium duabus turribus
utraque parte,ſuntque hæ ponte ſub
cio junctæ portiſque cancellatis, q
nunquam reſerantur niſi quum op
ſit triremes educere, ſeu in navale i
ducere. nullibi etiam aditus ad interi
ra navalis patet, præterquam hoc u
oſtio ingredientibus. Primus ſinus
currit omnium minimus, amplus
men. hic undiq; circum tecta habe
fornicis modũ ædificata contignat
nibus ac tegulis tecta. ſub hæc triren
è mari ſubducuntur,ibiq;ab omni v
torum ac pluviarum injuria tutæ p
durant,quoad illis uti libeat. ea ratio
multos annos incolumes & illæſæ p
manent. Novas item ſub eiſdem te
ædificant, atque veteres ſubducunt
reſarciunt:magnum ſane opus,quod
maximo ornamento ſit, & ad navi
fabricam utiliſſimũ. Poſt hunc ſin
alius eſt interior ampliſſimus, circ
omni ex parte ejuſmodi tectis ut c
inſtructus:nec ullum ex eis inſpicias
remibus vacuum ſed binis ſi tecta f
rint latiora, aut ſingulis ſi anguſtio
Tertius vero nõ minor ſecundo, pa
ante noſtram ætatem ſuperioribus
ditus fuit, circumſeptuſque mœni

cherrimis. in eo autem plura ſunt
ia ædificata,quamvis non ſint omni
uc ex parte perfecta: verum ſum-
cum diligentia opera datur ut ei fa-
ę extrema imponatur manus. Tres
ceſſus invicem ſunt pervii, ac uni-
muro ambiuntur nonnullis turri-
diſtincto, in quibus vigiles noctu
bias agunt, ne quid detrimenti
inſigne opus vi ignis injecti, ſeu
facinoroſi cujuſpiam, ſeu caſu
piam, ut interdum evenire ſolet,
piat. Intraque mœnia tabernę ſunt
amentorum ampliſſimæ, univer-
ue nauticæ ſupellectilis: ac fabri
ſcunque generis quod ad rem na-
m pertineat, ſuas officinas ibidem
ent. Ibi etiam æs funditur ad tor-
nta conficienda: magna quoq; ibi-
i fit tormentarii pulveris copia, ad-
t nihil quidem quod ad rem nauti-
ciat, in eo navali deſiderari queat.
m videre licet ingentem fabrorũ
itudinem, quorum quiſq; ſuo mu-
fungitur. Sunt præterea nonnulla
bene ampla, in quibus ingens ar-
um vis, tormentorum ſcilicet ac
um, ad uſus bellicos ſervatur: nec
magna velorum copia, remorum,
amentorumque omnium, in ſuis
que cellis condita: ut cum ſenatus

arman-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

armandam claſſem decreverit, omn
in promptu ſint, quæ ad eam rem
quiruntur. His rebus officiiſque om
bus, de quo dicere inſtitueram, p
fectus eſt: omniaque providet cur
que quæ in uſum navalis fuerint.
ſeligit fabros cum lignarios tum eti
ærarios cæteroſque opifices qui ac
pus faciundum admitti debeant: d
gentem quoque impendit operam
quiſpiam officio ſuo deſit. Huic m
ſtratui numeratur pecunia ex ærari
uſus navalis, non prius tamen quã
legium conſulatur, ac rationes à pa
bus illis videantur. Apud majores
ſtros, penes quos res maritimæ ma
in precio erant, hic honos magnus
bebatur: temporibus tamẽ noſtris m
giſtratus hujus dignitas eſt immin
ac pene intercidit. quo fit ut ſi qu
do opus fuerit in ea re opera dilig
tiori, alios ſenatores primæ exiſti
tiones cives navali ſenatus præfic
qui jus in priores habeant, eiſque v
miniſtris utantur. Poſtremo loco
à nobis recenſendi divi Marci pr
ratores, ampliſſimus omnium pr
ducem magiſtratus: quippe qui p
nitum tempus non habeat, ſed cu
vita perduret. Huic honori conju
eſt perpetua ſenatorii ordinis dign

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

jus ſuffragii ferendi æquum cum le-
timis ſenatoribus. illud enim præ aliis
mnibus magiſtratibus obtinuerunt.
am cum cæteris non cedatur à ſenio-
bus civibus certiſque locis certiſque
bſelliis, procuratoribus ubique idem
onor præſtatur. quocunque enim
co ſedeatur, illis ſemper ceditur, di-
niorique ſede ſemper honeſtantur:
on ſecus ac ſi quovis in loco magiſtra-
ıs eorum munere fungerentur. ho-
ım officium eſt tutelam pupillorum
abere, quibus minori ætate exiſtenti-
us nullus defuncto parente ex teſta-
ıento tutor eſt inſtitutus, veluti ergo
ublici quidam tutores à republ. ſunt
ıſtituti. hi divi Marci procuratores di-
ıntur, quod munus cum egregiam fi-
em ac ſanctitatem vitæ præcipuam
igat. hi cives huic officio deleguntur
ui jam publicis fere omnibus muneri-
us defuncti ſint, ſpectatæq; ſunt pro-
tatis: in quo verſantes tanquam mili-
s emeriti perpetuam obtinent reip.
lminiſtrationem. Priſcis temporibus
m magna fuit non tantum Venetiis,
erum etiam apud exteras nationes,
ıjus magiſtratus exiſtimatio, ut pleri-
ıe exteri homines, nedum indigenæ
ſtamento ſuo hoſce procuratores hę-
dum ſuorum tutores ac totius rei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

domeſticæ curatores inſtituerint: quo-
rum fidei magna pecuniæ vis paupe-
bus eroganda commiſſa fuerit. ade
noſtris quoque temporibus inge
opes ab hoc magiſtratu adminiſt
tur, ac pro eorum arbitrio in uſu
pauperum diſtribuantur. hic magi
tus initio inſtitutus fuit, ne hære
tes civium qui pro tuenda ſeu e
pro amplificanda republica apud
ras nationes excederent, aut ſtudi
familiaris negociis ac mercimonii
cupati peregre morerentur, nullo
condito teſtamento, per fraudē qu
piam ab hæredibus pupillis averte
tur. Qua de cauſa effectum eſt, u
vibus illis publice ea cura deman
ſit, de quorum probitate omnibu
pertum ſit. Principio tres fuere. de
aucta civitate tres alii additi, hac
men ratione diſtributi, ut veteres
pillorum, qui citra rivum magnu
urbem mediam interfluit habitan
ram habeant: tres item curent eo
ultra rivum magnum proprios ha
lares: ut dimidiam urbem alteri,
dimidiam poſteriores curent. Tre
ro præter hos patroni ſunt ampli
atque auguſtiſſimi templi, quod
Marco Evangeliſtæ dicatum eſt,
cujus numine Veneta reſpublica

ibus aucta eſt, ditionemque imperii
vit. ab his poſtremis tanquam à no-
oribus nomen in omnes deductum
ut divi Marci procuratores appel-
tur. De ſtructura hujus templi im-
eſentiarum nihil dicere conſtitui,
q; marmorum copia, columnarum
quentia, ex porphyritide ac praſio
ide opere teſſellato atque aurato,
o tamen laquearia forniceſq; omnes
npli confecti ſunt, tum demum
vimentum univerſum ſtratum:
m multi mortalium fereque omnes
na perceperint. Templi hujus in-
rationi ſi qua in parte labaſcit, nec-
n ſacerdotibus ipſius, hi tres procu-
ores præſunt, ac provident ut pro
itatis dignitate & illuſtriſſimi patro-
noſtri Marci Evangeliſtæ Deus opti-
us in eo templo pie colatur. hi ſunt
præter cæteros magiſtratus meo
icio per quam neceſſarii videri de-
nt ad bene beateq; vivendum. Nam
monetæ cudendæ cura nequaquam
gligenda eſt, qua omnium commer-
civium contineantur, annonæque
ticeæ copia ſedulo procuranda eſt:
minor bonæ valetudinis civium
ra habenda eſt: minimeque præter-
nda fuit viarum ac pontium idque
us ædificiorum inſtauratio. hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

communia cuique civitati. iſta vero
Venetias magis attinent, rei ſcili
maritimæ procuratio ac pupillor
tutela, cum multi civium cum prop
publica negocia, tum propter mer
turæ induſtriam peregre profecti di
obeant. idcirco magiſtratus qui
muneribus incumbant publice in
tuti ſunt, ut nulla in parte majo
noſtri communi bono defuiſſe
deantur, ſi quis diligenter omnem
hujus reipublicæ inſtitutionem a-
nimadvertat.

CASP. CONTARENI Patricii Veneti *De* REPVBLICA VENETORVM.

LIBER QVINTVS.

POSTQVAM omnis ratio gubernationis reipublicæ à nobis expoſita omneſque recenſiti magiſtratus urbani, nō importunam alienamve ab opere rem facturus videbor, ſi de magiſtratibus ex verba fecero: his ſcilicet quibus

tes quæ in noſtram venerunt ſocie-
tem regi ſoleant: necnon de milita-
ibus imperiis, ac demum de muneri-
b aliorum civium, qui patricii non
ſunt ordinis. His etenim expoſitis ex-
trema manus cõmode operi inſtituto
impoſita videri poterit. Inſignioribus
civitatibus quę ſub ditione noſtra ſunt,
quatuor magiſtratus pręficiuntur. prę-
tor unus omnibus jus dicit, & forenſes
lites dijudicat, atque in ſontes animad-
vertit. habet his prætor in judiciis pro-
ſedis aſſeſſores homines juriſperitos,
quorum conſilio utitur. & licet apud
prætorem ſit omnis authoritas, præter
hunc eſt pręfectus, qui militibus pręeſt,
qui urbem vel agros urbis coluerint. in
hos nullum eſt jus prætoris, ſed præfe-
ctus tantũ jus in eos habet. Arcis præ-
terea, mœnium portarumq; cura præ-
fecto eſt demandata, nec non vectiga-
lium, ac redituum omnium, tum urbis,
tum agri totius. præter hos quæſtor u-
nus, aut duo. hic magiſtratus pecuniam
publicam adminiſtrat, impendit & exi-
git, habetque codices rationum publi-
carum. nihil tamen fere agit niſi ex
mandato præfecti, ac interdum utriuſ-
que, ſcilicet prætoris & præfecti. Ea
enim ratio adminiſtrandæ utilior viſa
eſt, quam ſi penes eundẽ eſſet & autho-

ritas & adminiſtratio ærarii. faci
namque liceret per fraudem ærari
peculari. id vero pecuniæ quod
quum fuerit ab impenſis, Venetias
quęſtores urbanos defertur, ad quo
ſupra diximus undique pecuniæ pu
cæ conferuntur. Quartus qui in u
quaq; urbium magiſtratum obtin
eſt cuſtos arcium. alibi unus, alibi
res ſunt: hique militibus præſident
arcem tuentur, curamque habent
morum, commeatus, & tormentor
quæ ad munitionem contra hoſte
arce poſita ſunt. Neque tamen cu
ita præeſt arci, quin præfecti imp
ſubjectus ſit: cui quidem omne ju
mniſq; poteſtas in hujus generis re
curandis tributum eſt. In minori
vero civitatibus ſeu urbibus nullu
præfectus, ſed prætor utriuſque pa
agit. in oppidis quoque quæ in a
majorum urbium frequentia ſunt
lus prætor eſt qui jus oppidanis d
nullus præterea magiſtratus. nam
ſtores ac prędecti principum urbiu
univerſo quoque agro jus obtinen
prætoribus omnibus ad auditores
vos provocatio eſt. Advocatores et
quandoque ſententiis capitalibus
torum intercedere ſolebant: ſed
niam uſu plerumque evenire ſoli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ut judicia protraherentur, neque
es criminum ac ſcelerum pœnas
ent: lata fuit lex à decem virûm
egio, minime id juris Advocato-
ris amplius in ſententiis eſſe, quæ
rætoribus aſſidentibus juriſperitis
is ſecum comites ducunt, ut ſupra
, pronunciatæ eſſent. Et hactenus
dem ſatis de magiſtratibus quibus
ublica tum domi tum foris admi-
ratur. Verum quoniam non tantũ
is, ſed etiam belli gerendi ratio ha-
da eſt, quam univerſam, qui negle-
e, ut inquit Plato in Politico, nequa-
m libertatem diutius tueri queunt:
qui recte reipublicę inſtitutionem
eris tradiderunt, illud inprimis ad-
nitos eſſe voluerunt, ut cives inſti-
ntur ad utrumque munus: ut ſcili-
bello gerendo idonei ſint, & in pa-
domi ſubjecti legibus inſtitutiſque
riis in præclara aliqua functione vi-
t: ita tamen virtutes arteſque bel-
referantur ad ſtudia pacis, tanquã
potiora. unaquæq; etenim res eam
bet à natura inſitam vim, ut primũ
num ſibi quiſque conveniens appe-
deinde ut contrario obſiſtat, nita-
que quantum poſſit à ſe injuriam
pulſare: quæ res in animante natu-
omnium perfectiſſima, dilucidius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

dignoſcuntur. Nam unicuique anim
tributa eſt vis appetendi, qua proſequ
tur id quod naturæ ſuæ conſentaneu
fuerit. præter hanc unicuique adje
fuit vis iraſcendi, quam Plato in cor
atque in præcordiis collocavit, ut ſc
cet animal quodcunque, ejus virtu
ſtimulis actum, contrarium naturæq
repugnans repelleret. Vtriuſque igit
partis virtutes, quarum ſemina in a
mis hominum natura indidit, civil
virum fovere oportet, & ad frug
perducere, ſicve & belli & pacis ger
dæ rationem habere. Quæ ratio à n
joribus noſtris non fuit neglecta,
quibuſdam videri ſolet: ſed quoni
initio in mari ædificata civitas, q
multis annis imperium cõtempſit, c
tinentis terreſtris belli ſtudiis detin
non potuit, univerſam ſe ad mar
mum bellũ convertit: in quo egregi
operam navavit, & pro tuenda liber
te & in hoſtibus ulciſcendis: multa
præclara Venetorũ geſta priſcis mo
mentis memoriæ prodita ſunt, pl
mique triumphi ex devictis hoſtibu
eorum claſſibus ſuperatis reportati
quibus facile quivis intellexerit Vene
in re maritima longe aliis præſtiti
Victa tandem poſt longũ tempus pe
nacia precibus finitimorum popul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

orum quiſq; ſui reguli tyrannidem,
am diutius paſſus fuit, amplius tole-
e non poterat,adhibuit animum ſe-
tus ad continentis imperium : uni-
ſamq; Venetiæ regionem pulſis ty-
nnis , ac paſſim civibus deditionem
ientibus veluti poſtliminio recupe-
it: quæ libenti animo redibat ad ve-
es incolas,ejectis & tyrannis exteris,
i ex reliquiis barbarorum in tota re-
ne conſederant,duriſſimaq; ſervitu-
victos eos populos premebant. Pro-
o igitur imperio in cõtinentem ter-
m, præterquam quod bonis legibus,
pacis ſtudiis ii populi erant recrean-
, qui nuper venerant in noſtram ſo-
etatem , danda etiam opera fuit ut
eri libertatem poſſent in quam ſe
ſeruerant.Cæterum Venetæ urbis ſi-
s utpote quæ condita eſt in mediis
ſtuariis , minime patiebatur noſtros
ves impenſius operam dare bello ter-
ſtri, illiuſve ſtudio diutius detineri,
ne magno periculo ſeditionis civilis.
am cives illos qui terreſtris belli ſtu-
iis addicti fuiſſent , majorem anni
artem agere in continenti, ibique &
quos alere, & terreſtribus certamini-
us ſe exercere: quin ut peritiores rei
ilitaris fierent , opus fuerat ut ſi
uando domi ocium ab armis fuiſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

externa bella adirent, in hiſque animum pariter & corpora durarent, u in ea functione cum laude verſari poſſent & patriæ prodeſſe: ſecus autem ſi fuiſſent, propemodum non tantum imperatores, verum etiam milites futuri fuerant. Hæc vero frequens conſuetudo continentis urbanæque intermiſſio factionem quandam civium facile paritura fuerat ab aliis civibus disjunctam. quapropter procul dubio res Veneta brevi ad factiones ac bella civilia deducta fuiſſet. Omitto interim quam magnos ſpiritus animi civium concepiſſent, cum plurimum armis potuiſſent, habuiſſentque frequentes adſectatores: ut hominum natura ſemper ad militiam pronior eſt. quæ res ut ex priſcorum monumentis facile intelligi poteſt, ſemper Romanam rem publ. vexavit, contumaceſq; non paucos Romanos cives reipublicæ legibus & ſenatus decretis reddidit, ac demum Iulium Cæſarem tyrannum Romani imperii fecit. Ne ergo hujuſmodi quispiam morbus in Venetam civitatem obreperet, ſatius majores noſtri eſſe ſtatuerunt, ut continentis imperium externo potius ac conducto milite quam Veneto defenderetur. ſtipendium vero illis ſtatuit ex vectigalibus totius pro-

vincia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ciæ. æquum enim erat ejus regio-
impenſis militem vivere, qui ad
n tuendam accerſitus fuerat. in quã
itiam plurimi cives ditionis noſtræ
ii adſcripti ſunt: quorum nonnulli
ſummam imperii in noſtro exerci-
devenere, atq; ob res egregie geſtas
neta civitate patricioq; jure donati
t. Viget adhuc noſtra ætate nomen
rtholomęi Cojonei Bergomenſis viri
ſtriſſimi & ſummi imperatoris, qui
ulta præclara bella confecit, ac Vene-
m ditionem auxit: quapropter erecta
equeſtri ſtatua in celebri urbis loco
epubl. honeſtatus fuit. Cives igitur
neti ea de cauſa, quam retuli, terre-
is militiæ honoribus privati ſunt, o-
neſque ad exteros delati, cum lege
utum erat, nullum patricium Vene-
m pluribus quam XXV. militibus prę-
e poſſe. hæc tamen lex noſtra tempe-
te ob bella frequentia quibus vexati
imus, in deſuetudinem abiit. Cum ta-
en terreſtre bellum ingruit, nonnulli
tricii ordinis cives in exercitum mit-
ntur, qui dum bellum urget tempo-
rium magiſtratum gerunt. quæſto-
s ii ſunt, item legati, qui imperatori
ercitus externo homini ſemper ad-
nt: neque ei quicquam aut facere
t decernere licet, niſi ex legatorum
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

conſilio. Bello finito utrique magiſtra-
tus domum revertuntur ac in ord
nem redigũtur, nec quicquam ampliu
juris habent. hæcque eſt belli terreſtri
ve militiæ ratio apud Venetos. Bell
vero maritimo ac navali civitas noſtr
magis idonea eſt natura, cujus ſtudi
ſemper Veneti ſtuduere. nam in ma
urbs condita parum timere poter
terreſtres copias, quæ ei negocium fa
ceſſerent: ac non tantum iniquum, ſe
etiam valde incommodum erat, con
parare exercitum ex civibus, quem i
continentem trajicerent, ac finitim
populos bello laceſſerent. At à ma
timeri injuria poterat, tum etiam fa
cile erat illatam ab exteris vindicare
quamobrem univerſa civitas ad ſtud
rei maritimæ converſa eſt, atq; juven
tutem legibus inſtituit, ac totius vit
conſuetudine firmavit. hic enim m
inſtituendi patritios homines ſemp
fuit, ut à teneris annis uſque ad pube
tatem ſub pædagogi diſciplina deg
rent, ac latinis literis imbuerentur pr
cujuſque captu. ab ea ætate, præt
paucos quoſdam qui literarum ſtudi
ſe manciparant, genio naturaq; duct
omnes fere rei maritimæ ac familia
operam darent. ac alii quidem nav
gabant ad longinquas oras, ubi me
catur

tùræ induſtria rem domeſticam au-
ebant, ſimulque efficiebantur periti
orum ac conſuetudinis legumque
ultorum hominum. plurimi conſcē-
ebant triremes armatas atq; à teneris
nis & corpus laboribus firmabant,
animum excolebant rei maritimæ
iſciplina, necnon navalis belli peritia:
uibus artibus ſemper Veneti excelluē-
. Quin lege cautum fuit, quæ ad uſ-
ue noſtra tempora pervenit, ut in
naquaq; triremi armata ſtipendium
ære publico non exiguum daretur
uobus adoleſcentibus patricii ordinis:
uorum officium nullum aliud eſſet,
ræterquam imbui diſciplina rei ma-
itimæ: ac ut id facilius aſſequerentur,
xigua quædam munera eis incum-
unt, in quorum functione exercitan-
ur ac proficiunt, ſicq; idonei fiunt ad
najora capeſſenda. In gravibus vero
riremibus ſeu ad claſſem & rem belli-
am inſtructæ fuerint, ſive privatim ci-
ibus locatæ ad mercaturam, octo ju-
enes patricii quandoq; deſtinati ſunt:
ec mediocre eis ſtipendium conſtitu-
um, vel ex pecunia publica, vel ex ære
rivato. tunc ad mercationes locātur,
ui nauticis ac bellicis ſtudiis in eis aſ-
ueſcat. Quin etiam privatorum navi-
us hoc onus legibus impoſitum eſt
ad

ad publicam utilitatem, ut ex ære d
mini privati hominis uni ſeu duobus
navis major fuerit, patriciis adoleſce
tibus ſtipendium ſolvatur, quorum
aliud nullum officium ſit præterqua
exerceri muniis nauticis. Cōceſſa qu
que his adoleſcentibus facultas eſt,
in triremibus onerariis, ac in navib
privatorum quibus adſcripti ſunt, fe
queant certam mercium ſummam
nullo naulo ſoluto: quam ſi non h
beant, jus hoc ſuum aliis concedunt
locant. Qua lege conſultum fuit n
ſolum exercitationi juventutis, veru
etiam utilitati tenuiorum civium, q
anguſtia rei familiaris premerentu
Qua de re facile intelligi poteſt à qu
cumque curam inſtituendæ juventu
minime à majoribus noſtris præte
tam fuiſſe, ut nonnullis videtur: imo
ea navium triremium copia ducenti
amplius nobiles adoleſcētes legis iſti
beneficio alienis impenſis ad rem na
ticam inſtruebantur: prȩterquam qu
civili conſuetudine ac more patrio q
libet patricius juvenis aut literis a
ſtudiis rei maritimæ operam dabat:
qua exercitatione tum ſibi plurimu
tum rei domeſticæ nōnihil conſuleb
ac proderat. Hæ priſcæ leges & huj
modi inſtituta etiam noſtra tempeſt

pe

erdurant, licet plerique adoleſcentes
mbitione aut luxu poſt ampliatum
perium corrupti patrias inſtitutio-
es neglexerint: ac civium copia adeo
evit ut noſtra ętate ingruentibus bel-
ac rerum domeſticarum ſtipendiis
nge plures effecti ſint pauperes, quã
uod ſatis conſuli illis queat iſtius legis
neficio. Ita namq; natura compara-
m eſt, ut nihil inter homines perpe-
um eſſe poſſit: verum cũcta quamvis
itio perfecte cõſtituta eſſe videantur,
ſt aliquot annos natura in deterius
bente inſtauratione indigent: adeo ut
uemadmodum corpus prandio ſatu-
tum diutius incolumitatem ſervare
on poteſt niſi poſt aliquot horas cœ-
ſucceſſerit: ſic in unaquaque re opi-
lari oporteat naturę ad interitum la-
enti, atque inſtaurationem adhibere.
ujuſmodi rationem nos quoque Deo
ne juvante imitabimur, ac aliquod
medium excogitabimus. quo ſit ut
c etiam in parte nihil ſit in noſtra re-
blica deſiderandum. ſed de his hacte-
us. Nunc à nobis recenſendi ſunt ma-
ſtratus qui præficiuntur rei mariti-
æ. Vnaquæq; triremis ad bellum in-
ructa præfectum habet virum patri-
um, qui in ea triremi omnium po-
ſtatem obtinet præter quam ultimi
ſupplicii

ſupplicii inferendi. ac veluti in terre
militia Centurio ſeu aciei prefectus
rum curam habent qui fuerint in
acie. Hic triremis præfectus nau
cunctaque quæ in ſua triremi ſunt,
quæ ad ejus apparatum faciunt, d
géter curat. Quotannis quamvis nu
neceſſitas ſit, Veneti aliquot trire
armant, quæ reddant mare tutum
vigantibus, ſecuramque navigation
compreſſis piratis præſtent viris bo
qui res ſuas agunt ſine alicujus inju
Præter triremium præſides eſt to
claſſis legatus, qui imperium habe
univerſam claſſem, ac in cunctos tr
mium præfectos. hic veluti legatus
ercitus, niſi adſit imperator, jus ha
& capite mulctandi quos velit & d
gendi claſſem quo maluerit. hic qu
magiſtratus ſemper fere etiam p
tempore creatur, præficiturque his
remibus, quæ armatæ ſunt. Quo
tempora reipubl. ita poſtulent ut
gna claſſis paranda ſit, tunc unive
claſſi preficiunt imperatorem, qui t
in claſſe tum in cunctis provinciis
ritimis ampliſſimam poteſtatem
bet, ac eam prope quam olim in
mana republica Dictator retinebat,
quod omnibus in rebus paret aut
ritati ſenatus & reipublicæ decr

ſumm

ummum tamen illi jus tributum eſt, um in claſſem, præfectos, legatoſve aſſis, tum in prætores ac magiſtratus nnes qui cum imperio ſunt in locis ſuliſq; maritimis, ac munus publicũ ercent: adeo ut cum claſſis impera- r ad aliquam civitatem acceſſerit, ntinuo ei ſacerdotum clerus obviam odeat, claves portarum & arcium ei ntur, jura prætorum ſileant, ab om- bus magiſtratibus ad imperatorem eat provocare. Quin ſi ita ei libuerit, teſt ſolus jus dicere, ſolus adminiſtra- pecuniam publicam, ac denique ſo- omnium poteſtatem habet. Nullus apud Venetos magiſtratus majoris thoritatis, idcirco raro admodum ſſi imperator præficitur. Non enim nere niſi rerum neceſſitas ita exigat, cui conceditur tã magna poteſtas, ut nia ex unius civis arbitrio pẽdeant. c in loco ea lex non eſt à nobis præ- mittenda, imperatorem, legatum, æfectumve claſſis ullum, non poſſe m triremibus armatis ingredi Vene- n urbem, neq; etiam tunc cum in pa- m redit: ſed cum primum Iſtriam venerit, quæ provincia centum milibus paſſuum ab urbe diſtat, endium nautis ex legis decretis ſol- ebet, ibique omnes dimitti: deinde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

triremes à paucis Venetias deduci ſol
bant, ac in navale ſubvehi ſub tecta
eum uſum ædificata, ubi tutæ ſerva
tur à ventorum & pluviarum injuri
nunc lex hæc non ita omni ex par
ſervatur, quemadmodum patrum n
ſtrorum temporibus ſervabatur. R
cenſiti à nobis ſunt omnes fere ma
ſtratus, quibus veluti coronam & a
cem majores noſtri impoſuere,
quos vernacula lingua à Græca app
latione educta, Syndicos dicere cõſ
vimus; nos eos appellamus recogni
res, novo fortaſſe vocabulo, ſed ſa
idoneo ad idem munus explicandu
Hi poſt quatuor quinqueve annos c
ari ſolent, ac mitti tum in continen
oram noſtræ ditionis, tum in regio
maritimas ac inſulas: recognoſcun
geſta omnium prætorum atq; alioru
qui foris publicam poteſtatem hab
rint. In quos animadvertunt ea pro
modum authoritate quæ Advocat
bus tributa eſt. Nam, ut ſapienter A
ſtoteles inquit, hi qui in poteſtate ſu
niſi ex aliis pendeant, ægre in offi
perſiſtunt propter ingenitam cui
malitiam. Peregimus jam omnes
tritiorum hominum magiſtratus,
bus reſpubl. Veneta domi foriſque
miniſtratur: reliquum eſt, ut ea rat
n

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

nobis referatur, qua prudentiſſimi homines majores noſtri ſemper in officio plebem ac univerſum populum continuerunt, rem certe ſupra omnium fidem, tot annos populum gubernationis publicæ expertem nunquam patriciorum imperium detrectaſſe aut ægre tuliſſe, nec quippiam unquam molitũ eſſe ut mutata reipublicæ forma ipſe quoque ad jus publicum admitteretur, imo ſemper amantiſſimum atque obſequentiſſimum nobilitatis ſe prȩſtitiſſe. Verum ſi quis præter ſitus opportunitatem valde cõmodi ad rempublicam tuendam, moderationem noſtram in legẽdo animadverterit, comperiet populum non omnino repudiatum fuiſſe: ſed ad ea munera fuiſſe admiſſum, quæ ei committi poterant abſque rei communis detrimento. Ideoque facile perſpicere poterit, id in hac repub. temperamentum extitiſſe, quod cæteris omnibus tum priſcis tum junioribus ſemper defuit. Quamobrem eveniſſe etiam comperiet, ut in cunctis aliis tumultus populares frequenter fuerint excitati, qui tandem omnes reſpublicas verterint: econtra in noſtra civitate ob eam cauſam nullum unquam tumultum popularem aut ſeditionem extitiſſe. neceſſarium namque fuerat,

ut in exordio operis dixi, ſi recte reſp
blica inſtituenda erat, populum à g
bernatione reipubl. excludi. qua in p
te majores noſtri non tantum auth
ritatem ſummorum philoſophoru
ac rationem ſecuti ſunt, verumeti
imitati ſunt Seſoſtrim antiquiſſim
Ægyptiorum legiſlatorem. qui, ut
Politicis Ariſtoteles perhibet, genere
ſtinctos voluit eos qui armis region
tuerentur, quive de bono publico c
ſultarent ac judicia exercerent, ab a
colis mechanicaſque artes exerce
bus, ac mercenariam operam loca
bus. Verum inſtitutum hoc facile e
tere rempublicam poterat, niſi tem
ratio ea adhibita fuiſſet, quam maj
noſtri ſapientiſſimi homines adhib
re. Primum ergo apud Venetos c
ſtantiſſime hoc obſervatum fuit, u
mnibus æquum jus eſſet, neq; ulli
pune liceret vel hominem ex in
plebe injuria afficere: patricium
hominem cõtumeliam facere pleb
pro ſacrilegio ac ſcelere maximo
per habitum fuit. Quod ſi quis tem
rius hujuſmodi quippiam perpe
auſus unquam fuit, nullus quoq
fuit impunitatis locus: ſed tanto
viores pœnas dedit, quanto ma
exiſtimationis dignitatiſve extitit.

ea diligenter à ſenatu cõſulitur tum
nonæ triticeæ, tum omnium rerum
piæ, quæ faciunt ad victum civium
ad incolumitatem totius populi:
o ut magna interdum diſpendia fa-
publicũ ærarium, ne civitas penu-
laboret. quod exploratum cuilibet
poteſt ex his quæ ſupra à nobis di-
ſunt, cum de præfectis annonæ tri-
æ ac de curatoribus publicę ſalubri-
is ageremus. Ac populi quidem hæc
potiſſimum requirunt à rectori-
civitatum, ut ſcilicet commode vi-
nt in rerum copia, neq; obnoxii ſint
uriæ potentiſſimorum civium: quæ
m aſſecuti fuerint, res ſuas agunt cæ-
torum ſecuri. Nihil vero à majoribus
ſtris omiſſum fuit, quod ad ea duo
tineret. quin potius multa præterea
lita ſunt, quibus mirifice conſulitur
puli commodo, atque eorum homi-
m inopiæ qui in ſtudiis honeſtis rei-
pl. utilibus verſantur, aut olim ver-
ſunt. nec amplius per ætatem aut
becillitatem valetudinis id muneris
re queunt. Nam Venetiis innumerę
mus ędificatę ſunt, ſatis idoneę aptę-
rei domeſticę, quæ hominibus iiſce
tis conceduntur, in quibus cum fa-
ia degant quoad vixerint ſine rei
iliaris diſpendio. His adde, quod in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

navali ampliſſimo, quod vicem opp
obtinet, conſtitutum ſtipendium
non mediocri hominum multitudi
qui tamẽ nil agũt, ſeu propter ſeniu
ſeu ob incommodum acceptum, et
tamen tunc cũ in florenti ætate eſſe
ſuum munus in ædificandis triremil
aut in hujuſmodi quopiam muner
reipubl. utili obierint. Præterea ve
inſtituto in cõtractibus emptionis v
ditioniſque mercium precioſaru n
teruter, emptor ſcilicet aut vendit
certum quippiam ſolvunt pro ſum
mercium: quod pauperibus nautis
partitur, qui amplius ei officio ſati
cere minimè poſſint propter ætate
quam tamen in ea functione conſu
pſerint. Cæterum hęc optimè inſtit
ad continendam plebẽ in officio. R
nonnullas alias leges recenſebimus,
ſapientiſſime mihi à majoribus no
inventæ videri ſolent, ut pro eor
hominum conditione ſatisfactum
cherrime ſit ambitioni & honoris
piditati, quæ in cunctorum animis
tura inſita eſt, nec tamen propterea
bernatio nobilitatis ulla in parte
turbetur. Univerſus populus in
genera eſt diſtributus. nam quida
honeſtioris ſunt generis, alii vero e
ſima plebe, ut artifices, & id g
hc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ominum, quod ab Ariſtotele in Poli-
is ſervorum publicorum eſſe perhi-
tur; utriſque meo judicio conſultum
nec incommodè nec iniquè. Nam
ebejis hominibus qui ſuapte natura
rum honori ſtudent, ſed potius rei
miliaris ſtudio inſerviunt, modica et-
m jura conceſſa ſunt, ſuiq; honores.
tot etenim claſſes diſtributi ſunt,
ot ſunt artificia in quibus degunt, ac
icuique claſſi propriè quædam datæ
nt leges, ſub quibus ſua quiſque exer-
t officia. His præficiuntur totius claſ-
ſuffragiis ex eorum numero non-
lli, qui non incommode artificii il-
s præfecti appellari poſſunt. horum
ſſu multa præſcribuntur, nonnullæq;
viores lites horum arbitrio dirimun-
r. Quo fit ut plerique omnes artifi-
s cum ejus honoris compotes fuerint
cti, in eo munere ſibi placeant, pu-
ntq; ſe non parum dignitatis eſſe aſ-
quutos, cum eo pervenerint, ut à ſui
dinis hominibus ea præfectura digni
abiti fuerint. Sunt præterea in una-
aque claſſe inferiores quidam præ-
ctorum, qui tamen nonnullius exi-
imationis ſunt. hoc igitur modo ma-
na in parte ſatisfit honoris cupidita-
, quæ indita eſſe videtur animis et-
m plebejorum hominum ac infimæ
 plebis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

plebis. Alterum populi genus honeſti
in Veneta civitate honoratiorem qu
que locum habet, cui privata quæda
ac propria munera ſunt conſtituta d
cora atque honeſta, quibus patritii c
dinis viri privati ſunt, nec ad ea ulla r
tione acceſſum habent. quorum mu
ſunt, ut nec patricium hominem tu
propter emolumentum tum hono
titulum eorum pœnitere poſſit. Sc
barum ordo honeſtiſſimus eſt, qui m
giſtratibus quibuſq; aſſident. id mun
plebis tantum hominibus datur, pat
cio nulli: quod quamvis illuſtre nõ
eſt tamen honeſtum. horum namq
fidei & ſolertiæ codices ſcriptaque p
blica quibus res omnes privata & p
blica continetur, cõmiſſa ſunt. cui pr
vinciȩ qui dignus habeatur, is jure op
mo & probi viri & induſtrii nom
habet, ac exiſtimationem ſibi vendic
verit. atque id pleriſq; omnibus ſtipe
dium conſtitutum eſt, ut rei domeſti
non tantum tuendæ ſed etiam amp
ficandæ ſatis ſit. Ad hoc hi omnes, q
ſunt à ſecretis ſenatus, ex populo ſur
patricius nullus. Hic ordo ſuperio
honeſtior eſt, idcirco illi ex populo q
nobiliori genere orti ſunt, eo mune
fungi ſolent. reditus habent ex ære p
blico non mediocres, neque ullum
natu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

atuscõſultum hos latet. ſemper nam-
ue interſunt & collegii ac ſenatus con-
ultationibus, ex qua re in magno pre-
io ab omnibus habentur. Ex his non-
ulli ſeliguntur qui decem-viris mini-
trant, eorumque acta in codices refe-
unt, ac conſcii omnium ſunt, quæ ab
ollegio aguntur. quo in honore per-
urant quoad vixerint, non per vices,
uemadmodũ patricii viri in ſuis ma-
iſtratibus, quorum nullus præter pro-
uratorium perpetuus eſt. Horum qui
ſecretis ſenatus ſunt, unus primas
artes tenet, ac Cancellarius Venetia-
um nominatur, qui in maximo eſt ho-
ore. Nam à quovis patricio ei loco ce-
itur præterquam à procuratoribus.
ullum is reipubl. ignorat arcanum:
nagni quoque ſunt ei reditus ex ære
eipublicæ conſtituti: ac cum diem
bierit, funebri oratione honeſtatur:
uæ dignitas nulli in Veneta civitate
eferri conſuevit, prçterquam duci, aut
uipiam civi, qui ſit extra aleam, ut
ici ſolet, præterea nemini, quaſi Can-
ellarius ducem ex populo referat hic
nus creatur comitiis magni conſilii.
æteri omnes qui à ſecretis ſunt de-
em-viris eliguntur, atq; ſubduntur eo-
um cenſuræ, ſi quid in functione pu-
lica quam habent deliquerint. Omnes
 etiam

etiam populares cœtus, ut artificum claſſes & cujuſq; artificii præfecti, nonnullique alii de quibus infra dicemus, ex arbitrio decem-virûm pendent ac eorum ditioni ſubjecti ſunt: illiuſque collegii authoritate & initio conſtituti fuere & nunc continentur. Sapiens certe inſtitutum, ut is magiſtratus provideat, ne hujuſmodi cœtus qui ad bonum publicum ſunt inſtituti, quandoque ſimulatione officii aliquid in rempublicam molirentur: qui ad ejus morbi cautionem initio creatus fuit, ne qua ſcilicet malorum civium conſpiratio faceſſeret negocium reipublicæ. Sunt præterea Venetiis quinq; ſocietates initæ ſub divorum quorundam nomine & religione, innumeri homines ſunt & plebei & patricii ordinis. Harum ſuas quæque veſtes habet ſuaq; inſignia, quibus tamen non ſemper ac paſſim utuntur, ſed cum ſimul coacti prodeunt, aut ad honeſtandum cujuſpiam funus, aut ad ſacrum quodpiam munus. Feſtis diebus ſtatutis cuncti fere in ſuam ſocietatem coguntur. ibi ſacris primum interſunt. deinde inviſunt templa deorum immortalium, deumq; optimum ſupplicationibus pompaq; ſolenni venerantur. harum quæque ſocietatum propriam ædem habét, in qua amplum

atrium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

trium ædificatum eſt, quo ſtatutis die-
us conveniunt, ut exhibeant officium
eligioni quod debent. Etenim cele-
rant quandoque ſacra myſteria, in-
erdum ſimul coacti templum cujuſ-
iam Divi inviſunt, ſæpius exequias ac
unus fratris exornant, cum eorum
uiſpiam diem extremum clauſerit:
ujus etiam delicta expiant ſacrificio ac
recibus identidem repetitis. Præter
mpliſſima illa atria ſingulæ deſtinatū
onclave habent, in quod coguntur ſo-
ietatum præfecti, qui magiſtratus eſt
nnuus, atque inter plebejos non me-
diocris dignitatis. hi ſimul congregati
le agendis conſultant, dantq; operam
ue qua in parte deſint bono ſocietatis.
orum quoq; fidei magna vis pecuniæ
pauperibus erogandæ cōmiſſa eſt. nam
riſcis temporibus tam ingentis fue-
unt exiſtimationis hæ ſocietates, ut
lurimi qui rem ſuam teſtamēto lega-
erant in uſum pauperum diſtribuen-
lam, hos potiſſimum tutores fecerint,
uorum arbitrio ea pecunia erogare-
ur. quo effectum eſt ut harum ſocieta-
um aliquæ copia facultatum quæ in
hos uſus erogandæ ſunt, quotannis
procuratoribus divi Mari concedant:
qui magiſtratus patricius ampliſſimus
eſt. Ad hunc honorem, præfecturam
ſcilicet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſcilicet iſtam ſocietatum, patriciis viris nullis eſt acceſſus, quamvis ſint è numero fratrum: ſed plebeii tantum homines illius dignitatis compotes eſſe queunt, ut hac etiam in parte populus nobilitatem æmularetur. hi namq; ſocietatum pręfecti quodammodo in populo referunt procuratoriam dignitatem. Verum ne qua ratione hujuſmodi ſocietates atque hi pręfecti reipub. officerent, omnes ſub poteſtate decem-virum continentur, ut ne quid immutare queant, aut in unũ cogi præter tempora ſtatuta, niſi ex eorum arbitrio ac poteſtate à Decemviris impetrata. Hujuſmodi honores in noſtra republ. viris plebeiis utriuſque ordinis conſtituti ſunt, ut omnino expertes non eſſent juris publici ac civilium munerum, ſed cupiditati honoris ambitioniſve hac ratione ſatisfacerent, non ſollicitato perturbatione ſtatu nobilium. Quo gubernationis temperamento id eſt reſpublica noſtra conſequuta, quod priſcarum nulla alioquin illuſtrium. nam à primis initiis uſque ad hæc tempora mille ac ducentis annis tuta perſeveravit, non tantum ab exterorum hominum dominatu, verumetiam à civili ſeditione quæ fuerit alicujus momenti. quod adepta eſt non vi ulla aut

armatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

armatis ſatellitibus ſeu munita arce ſed
æqua ac temperata ratione regendi:
adeo ut populus libenti animo pareat
nobilitati: neque ullam mutationem
rerum optet, quin potius egregie ſit
affectus nobilibus. Quæ res noſtra tem-
peſtate potuit eſſe compertiſſima. Nam
cum omnes Chriſtiani principes con-
ſpiraſſent in perniciem atque exitium
nominis Veneti, fuſuſque noſter ex-
ercitus fuiſſet à Ludovico Gallorum re-
ge juxta Caſſanum oppidum agri Cre-
monenſis ingenti clade accepta, immi-
nerentque inde Germani, hinc Iulius
Romanus pontifex, ac univerſa pene
continentis ora ab imperio Veneto de-
civiſſet: ea rerum anguſtia perturba-
tus Venetus populus, adeo nihil in no-
bilitatem eſt molitus, ut lachrimantes
omnes ſe ſuaque obtulerint ad reipub.
defenſionem, neque ipſa præſtiterint.
Nam Patavio urbe propter incolarum
animum erga nos egregie propenſum
nullo negocio recuperata, cum Maxi-
milianus Imperator undique contra-
ctis auxiliis ingenti exercitu eam ur-
bem obſediſſet, quam plurimi non tan-
tum patricii verum etiam plebeii or-
dinis ſponte cum militibus ſtipendio
eorum privato conductis ad tuendam
illam civitatem profecti ſunt, egre-
giam-

giamque in ea expeditione operam na-
varunt: adeo ut imperator coactus fue-
rit reducere exercitum expugnatione
urbis non tentata. nec minori negocio
aliæ quoque civitates recuperatæ ſunt
maximo populorum omnium favore
ex alieno imperio ad Venetum velut
ad portum tutiſſimum cōfugientium.
Evidens certe argumentum juſtæ do-
minationis cum volentibus imperatur.
quod non abſque ratione contigiſſe, ſi
quis bene attenderit, facile comperiet.
Cuiq; etiam civitati quæ in ſocietatem
Veneti imperii venit, municipales leges
relictæ ſunt, multiſque honoribus cives
in ſua quaque civitate potiuntur. non-
nulla oppida in agris urbium ſita eo-
rum ratione gubernantur. His adde
quod prætoribus civitatum qui illu-
ſtres ſunt, aſſident cum jus populo di-
cant homines juriſperiti: quibuſcum
conſultant antequam quippiam decer-
nant. qui honos eſt non exiguus, nec
modicum inde emolumentum ad eos
venit. hujus generis magiſtratibus fun-
gi patricii Veneti non poſſunt, ſed vel
ex Veneto populo, vel, ut plerumque
ex ſociis civitatibus deliguntur. Ex qui-
bus facile quivis intelliget, eam adhi-
bitam fuiſſe in hac republica modera-
tionem, quæ maxime videatur rerum
natu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

uram imitari. Nam in animantis
rpore videndi officium reſpiciendi-
e munus ſolis oculis eſt attributum.
qua vero munera ignobiliora cæte-
membris relicta ſunt, quæ uſu vi-
ndi careant, ſed pareant, nec aliquo
cto obaudiant his quæ ab oculis ita
e nunciata fuerint, neve alio feran-
quam quo oculi ea direxerint: ſic-
e optime univerſum corpus conſiſtit
conſervatur. Non diſſimili ratione
republica Veneta ſumma rerum gu-
rnatio patritio ordini eſt demanda-
veluti quibuſdam oculis civitatis,
obiliora officia cæteris ex populo:
que tanquam bene compactum cor-
s Veneti fœliciſſimè vivunt, cum
li reipublicæ non ſibi tantum ſed
iverſis membris proſpiciunt: cæteræ
ro civitatis partes non tantum ſui
beant rationem, verum etiam hiſce
ulis veluti potioribus membris rei-
bl. libentiſſime obtemperent. Quod
n quapiam republica eo inſaniæ ve-
rint cives, quod in pleriſque contin-
, ut populus videndi munere fungi
lit ac oculorum officium uſurpet,
ntinuo univerſam rempublicam ne-
ſe eſt everti. Quod ſi etiam patricii
es ſibi tantum proſpexerint, alia
o civitatis membra contempſerint,
irritato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

irritato populo ad perniciem nobili-
tis procul dubio reipubl. male ſucce-
rit. Noſtri majores naturam imit-
utrique incommodo providere, illa-
que præſtitere moderationem, ut n-
ſus niſi invidus locum habeat obt-
ctandi tam legitimæ quam optimæ
ſtitutioni. Quam Deum optimum p-
camur diu ſervet incolumem. ſi en-
quippiam boni à Deo immortali hom-
nibus provenire eſt credibile, hoc p-
cipue divinitus Venetæ urbi obtig-
perſuaſiſſimum eſſe debet.

Viro Clariſsimo

IOANNI FRANCISCO

CORNEANIO

matrueli ſuo,

BALTHASAR BONIFACIVS.

S. D.

REGES Lacedæmoniorum, ap-
quos ejus Reipublicæ milita-
poteſtas erat, cum civile im-
rium penes Ephoros eſſet, duplicis
fragii jure utebantur; duoſque cal-
los ponebat quiſquis excelleret R-
dignitate; quod ex Xenophonte, P-
tarcho, Luciano, cæteriſque priſcæ
ſtoriæ ſcriptoribus ſatis conſtat. Id-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

juris habere Venetorum Hegemona vulgo fama percrebuit, quam veritati, reiq; ipſi adverſari inter peritos publicæ adminiſtrationis compertiſſimum eſt. Nam quemadmodum Lacedæmone duo Reges creabantur, qui ſinguli binos calculos inferrent, imo tertium quoque ſi quid pro ſe decerni vellent, ſuperadderent; reique militari ſummo cum imperio præeſſent: Ita ex contrario Venetiis unus tantum Dux dici ſolet, qui nihil bellicæ authoritatis, præter nomen, habeat, quique non amplius, quam Princeps ſenatus, prioro loco ſententiam dicat; unumque duntaxat, idque primum, ſuffragium ferat. Ut pereleganter neſcio quis dixerit, Venetorum Hegemona pompa & ornatu eſſe Regem, poteſtate ſenatorem, in Vrbe captivum, extra urbem reo proximum, ac tantum non hoſtem: neque enim licet illi, ſenatus injuſſu Vrbe excedere. Hæc ut in literas darem, ad tollendam, quæ temere increvit opinionem, Vir clariſſime, præcepiſti. Sed & illud viſum eſt tibi noſtræ huic qualicunque diligentiæ committere, ut ſuffragandi modum, quo Patres utuntur manſuris apud poſteros monumentis conſignarem. Quanquam enim noſtris omnium votis, ho-

minumque communi judicio, forſitan etiam Deorum immortalium fato Inclytæ Venetiæ, quam merito Vrbem Æternam nominamus, non niſi cum rerum natura, & mundi machina perituræ videantur, æquum tamen eſt ut pulcherrimi inſtituti ratio, atq; ingenioſiſſimi inſtrumenti longe utilior quam operoſa ſtructura, cujus inventor perpetuum ducétorum aureorum ſtipendium ex ærario retulerit, exteras nationes non lateat, quo vel exemplo juvari, vel admiratione oblectari poſſint. In Comitio maximo, cui majoris Conſilii nomen eſt inditum, viginti ſubſelliorum ordines recti, æquidiſtantes, & nuſquam convenientes, tamquam parallelæ quædam lineæ, per longum producuntur, in quibus Patricii ſeden ſuffragium daturi. Ordo item aliu qui ſuperior vocatur, quod ſupra cæteros aliquantiſper emineat, parietibus hærens, totum Comitii conclave circum ambit. Singulis autem ordinibus inſerviunt aliquot pueri, impuberes fere, & quartum decimum annum non excedentes; ex tribus ephebiis Pietatis, Incurabilium, Divorumque fratrum Pauli & Ioannis, ubi publice aluntur, evocati in hoc miniſterium terni fere, aut quaterni ſingulis Patricioru

iorum lineis aſcripti, neque enim ſunt
lures quatuor & quinquaginta uni-
ormi habitu induti, hoc eſt chlamide
inicea tantiſper infra genua, non ta-
nen uſque ad talos demiſſa; ad femur
extrum peris coriaceis accincti; è qui-
us ſuffragia ſingillatim producta ſin-
alis Patriciis ſingula dantur; ſimulque
orriguntur cadiſci, pyxides inquam,
ffragatoriæ, in quas ab ipſis Patriciis
ffragia conjiciantur. Porro hujuſce-
odi ſuffragia non fabæ, aut lupini,
on calculi, non tabellæ punctis inſi-
nes, aut lineis, non ſpondyli ænei,
on conchæ, non teſtulæ, non oſtra-
a, non denique oſſa ex porcinis cru-
bus, unde Gręcis χοίρινας, ἀπὸ τοῦ χοίρου,
ffragia latinis, à ſuffraginibus viden-
ir nuncupata; ſed globuli ſunt, ad
acis avellanæ magnitudinem prope
cedentes, ex ſcutis linteis conſuti,
e ſcilicet in vaſculum decidentes, ſtre-
tu prodant ſuffragatorem, ſed leni-
r, & ſine ullo ſonitu delabantur. Ca-
iſcus enim ea concinnatus compa-
uſq; induſtria eſt, ut, cum duas quaſi
llulas conjunctim habeat, alteram
iridem negantem, alteram candidam
firmantem, ſitque ſuperne contectus
concameratus, unumque tantum
odo os proferat, in quod ſuffraga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

toris brachium inſeratur, pervium cuique ſit in utram velit cellulam ſuf fragium occulte & clanculum ponere nemine intelligente, utrum is legem rogaverit, an abrogaverit. In front vero hujus Curiæ, ſeu Concilii majo ris, quæ quidem eſt pœcile, longe late que ampliſſima atq; auguſtiſſima, con ſpicuum omnibus extat Prætorium ſive Tribunal, in quo medius ſedet Prin ceps inter eos, qui Reipubl. præſun In utroque cornu editioris hujus ſu geſtus capſulæ duæ ſtatuuntur, recta gulæ non tamen quadratæ ſed alter tanto latitudine longiores, non ſolu loco, ſed etiam colore inter ſe diſti ctæ, ad dexteram candida, in qua qu rogationi aſſentiuntur; ad lævam vi dis, in qua quæ diſſentiunt ſuffrag numerantur. Fit vero ingentis nume mira celeritate, certitudine, & faci tate ſupputatio. Nam utraque capſu operculum habet, digituli ſpiſſitudi ſuperficie plana ac læviſſima aſſercu eminentibus circumquaque vallatu inſtar cribri ordinate pertuſum, c centis foraminibus interſtinctum, q bus totidem globuli ſeſe inſerunt, m nu tantum expanſi, aut radiolo p truſi: ſuſtinentur autem, ne decida neve per foramina dilabantur, tab

q

uapiam habili, ſuppoſititia, pertuſo
li operculo ſubtus cohærente hinc ad
ıtus capſulæ cardinibus affixa, hinc
d latus diverſum obſerata. Ubi vero
ramina oppleta, & globuli reliqui,
lic prius acervatim projecti, in aceta-
ulum quoddam mobile, & conca-
um, ad caput capſulæ binis anſulis
inctum, atque aptatum, radio ſunt
ropulſi; cumque jam certum eſt glo-
ulos illos, foraminibus inſertos, nec
iinus eſſe, nec plus, quam ducentos,
ompreſſo ferramento quodam, ultro,
troque inſtar ſerræ Germanicæ com-
ıeante, laxatur tabella illa inferior,
uæ perforatam alteram occludebat,
raminaque hactenus obſtructa, ape-
untur; tabella illa, quæ alteri ſubſter-
ebatur, inferius cedente; & globuli
atim ſponte ſua in fundum capſæ præ-
pitant. Nec mora, adducto funiculo,
ſerculus ille inferior, perforatæ rur-
m tabulæ adhærens foramina obtu-
t; nam peſſulus, qui venienti conceſ-
rat, prætergreſſum intercipit. Mox
rſantur alii denuo calculi ex aceta-
ılo, foraminibus includuntur; eoque,
uem proxime declaravimus, modo
umerantur. Tam admirabile artifi-
um, nunquam poſt homines natos
cogitatũ, ab importuna ſannionum

ſcurrilitate videtur, quaſi à piſtoribu
mutuo acceptum, quorum artophora
rotundis quibuſdam, concaviſque ſcu
tulis ita panes excipiunt, ut ſine ullo
enumerandi labore exploratiſſimum
ſit, quot uno quoque artophoro pane
contineantur. Ac ita prorſus invenien
dorum Antipodum fertur ab invidi
exprobata facilitas Chriſtophoro Co
lumbo. Quos ille per quam ſubtilite
eluſurus, ſponſione conventa juſſi
eos ovum ſtans, ut erectum in men
collocare. Quod cum illi fruſtra cona
rentur, tandemque factu impoſſibil
pronunciaſſent; ille ovum ad perpen
diculum allibratum, crebroque a
aſperiorem tabulam frictu aliquanti
per obtuſum, ſtatuit in menſa rectiſſ
mum: Tritum illud uſurpans, faci
eſſe aliena inventa reprehendere, a
canaque hactenus eſſe arcana done
ignorantur: At, ubi reſcieris, qu
difficillima videbantur, videri facill
ma. Vale. Tarviſio, Die intercala
anni biſextilis, cIↄ Iↄc XXVIII.

Ampli

Ampliſſimo Vrbis Maximæ Senatori,

DOMINICO MOLINO,

Hero ſuo beneficentiſſimo.

BALTHAS. BONIFACIVS

S. D.

NON tantum Adriaticum, & Ionium, verum etiam Ægeum, & Pamphylium, totumq; adeo Mediterraneum Venetorum claſſibus velificatum, univerſasque opes,& omnem potentiam Italiæ principis populi in mari hauſtum fuiſſe; & Vrbem urbium Venetias, Reginamque olim Peloponneſi Lacedæmona diverſis inter ſe fatis uſas,apud omnes conſtat. Hanc enim tradit Philoſtratus, quandiu terreſtribus negociis intenta fuit, ad cœlum uſq; gloriam ſuam extuliſſe; poſtquam vero maritimis ſtudiis ſeſe dedit, ad incitas redactam, & propemodum extinctam, terræ pariter, atque maris imperium amiſiſſe. E converſo Venetias multo prȩclarius maritimis,quam terreſtribus ſtudiis, atque artibus floruiſſe, & feliciorem mari, quam terra fuiſſe liquet. Quippe quæ, ceu miraculum quoddam, tota in æquoris ſuper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ficie ſita, nihil ſolo debeat. Huic ſiquidem Vrbium unicæ accepto ferimus quod Italia noſtra neque Græcorum machinamentis, neque Barbarorum conatibus, neque Romanorum operibus quicquam invideat. Nam, ut alia tranſeam, cum veteres Regis Perſarum Cyri deſidiam verius & ineptiam, quam laborem atque induſtriam ſuſpiciant, qui Pyndem, Aſſyriæ fluvium, cujus vorticibus unus ex iis equis, qui trahere Regium currum albi ſolebant, fuerat abreptus, tam ſevere multavit, ut eum in trecentos ſexaginta rivulos diduxerit; nos multo rationabilius Venetorum ſolertiam admiramur, qui urbem ſuam ita in mari medio collocarunt, ut mare ipſum, in quingentos, eoque amplius nilos, & canales mirifice diviſum, omnibus ſeſe tantæ Vrbis anfractibus, & omnium fere domorum penetralibus inſinuet. Sed & aliud quiddam non minus mirabiliter atq; operoſe, quam magnifice & ſapienter memoria noſtra Veneti fecerunt. Herculis enim labores, Græcorum fabulis inclytos, pari animo, ac viribus æmulati, Eridanum, & Medoacum, amnium Italiæ non obſcuriſſimos, impenſa atque induſtria pene incredibili avertentes, alio detorſerunt. Nimirum

metuen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

etuentes ne ſtagna maris fluminum
fluentium impetu oblimarentur.
am & Herodotus aſſerit Acheloum,
r Acarnaniam in Echinadum pela-
s influentem, eas inſulas media ex
rte feciſſe continentem; & Diodo-
s memoriæ poſteritatis mandavit,
gyptum, cum mare olim eſſet, Nili
undationibus exaggeratam, paula-
n in ſiccam, & habitabilem terram
aſiſſe. Quod ſi parva magnis con-
re licet, maribus in euripos diſper-
is, ac fluminibus in dioryges diſſec-
ſuffragatoriam pyxidem tres in par-
s belliſſime diviſam, libenter compa-
verim. De illa nunc loquimur pyxi-
, quam adhibent Venetorum magi-
ratuum Collegia cum de fortunis,
t capite civium cognoſcunt: nam de
na illa duplice, qua utuntur quoties
unera atque honores diſtribuunt, ſa-
à nobis alio loco dictum putamus.
ræcis judicibus, ſuffragium daturis,
æ tantum urnæ apponebantur, alte-
ἐλέȣ, hoc eſt miſericordiæ, quæ ab-
lveret, altera θανάτȣ, hoc eſt mor-
s, quæ condemnaret. Romanis vero
es veluti ſchedulæ porrigebantur,
arum uni A. hoc eſt Abſolvo, alteri
, hoc eſt Condemno, tertiæ N. L.

hoc eſt Non Liquet, inſcriptum er
ut illam quiſque in vaſculum poner
qua ſenſum, voluntatemque ſuam
gnificare ſe commode poſſe arbitra
tur. Sed Veneti ex utriuſque gentis
ſtitutis quod optimum erat decerp
tes, ſubtiliter & prudenter unican
illam, eandemque triplicem pyxid
machinati ſunt, quæ cum tres hab
cellulas, primam condemnantem,
cundam dubitantem, tertiam abſ
ventem, unico operculo affabre co
tectas, & unum duntaxat oſtium,
potius foramen exerat labroſum,
exporrectum, manus in pugnum co
tractæ, & primoris lacerti capax; pr
num & pervium cuique eſt aut co
demnare, aut abſolvere, aut neutru
facere. Ac, ut nemo divinare, ſed
ſuſpicari quidem poſſit, quam in cel
lam calculum injeceris, poſteriore e
loco feliciorem voluerunt, quo ſcili
oporteret manum tuam per alias n
nus proſperas cellulas tranſire, ant
quam ad meliorem perveniret; poſt
que facile, tam eunte manu, quam
deunte, calculus, ſummis digitis
cuſſus. in peiorem urnam decidere
Hæc, mihi abs te, Domine, perhun
niter indicata, non tam tibi, quam
tis olim naſcituris nepotibus, ſi mo
ſcripti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ptiones meæ genium habebunt, de-
randa putavi; me de hominum ge-
e bene aliquid mereri poſſe ratus,
ulcherrima patriæ noſtræ inſtituta
ſemotas quoque & diſcluſas ab Ita-
nationes transferenda curarem;
bus edoctæ, publicis aliquando re-
; conſulerent. Illis enim fortaſſe
tum fecero, qui Venetorum comi-
nunquam interfuerunt; præſer-
cum de ſuffragiis nonnulla ſcripſe-
Contarenus, Reipubl. lib. ... cap.
. quæ tempus hoc præſens inſpi-
ntibus, partim ſupplenda, partim
am corrigenda videantur. Vale.
rviſio pridie Nonarum Martii cIↃ-
CXXVIII.

SY-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

III.

SYNOPSIS REIPVBLICÆ VENETÆ,

Auctore

IOANNE COTOVICO Vltrajectino I.V.D. & Milite Hieroſolymitano.

CAP. I.

Reipublicæ Venetæ idea generalis.

RESPVBLICA VENETA mixtionem omnium S[...] tuum refert: videlicet, [...]

Monarchiam, ſive R[...]gium Principatum; [...] penes Ducem eſt.

Ariſtocratiam, ſive Optimatium gubernationem; quæ conſtat ex Senatu, qui cxx. Senatores habet; decemviris, quorum Collegium xvII. Senatorum numerum; & Seniorum [...] Præconſultorum Collegio, quod è x[...] conſtat Senatoribus.

Democratiam, ſeu Populare regimen. Idque ex univerſo civium co[...]ſtat conventu, ac Venetorum Magnum Conſilium conſtituit: à quo univerſa pendet reſpublica.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

CAP. II.

De Duce, ejuſque munere.

V x itaque primum in Republica locum tenet.

egiam præ ſe fert poteſtatem.

egiam ſpeciem habet, ac gravita dignitatemque Regis ſervat.

enerabilis in eo eſt cultus: purpura holoſerico in omni tẽpore veſtitur; eoque interdum pallio, ac ſtola cana uſus, in publicum prodit; caputtenui vitta obtectum habet, & cocea infula (quam limbus aureus prægit) fronte decore aptatur, ac retro eretis formam cornu attollitur; alque armellinorum pelles circũ ſcaas ad medium uſque demiſſæ majee plenum conſpectum reddunt. Ge & picturata ſandalia, fibulaſque reas, & baltheum gemmatum.

Sedem habet in ſuggeſtu veluti Rem.

Præter publicos, peculiares etiam iciales & miniſtros habet, variis nonibus tituliſque inſignitos, & è puco ſtipendiatos. Cancellarium nimim, quẽ vulgo Inferiorem vocant: Eitem vulgo Ducis appellatum: Sacelum, Clericũ, & Domicellos duodes, vulgo *Donzelles* dictos: qui omnes

dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

dum in publicum prodit, præcedu
& honoris cauſa comitantur.

Omnes cives tum privati, tum m
giſtratum tenentes, detecto capite,
ſtantes, ſedentem alloquuntur: ij
vero nulli aſſurgit.

Cunctæ epiſtolæ Reipublicæ ſub n
mine ipſius prodeunt, obſignanturq
ſigillo plumbeo.

Decretorum, Legum, ac Senat
conſultorum promulgationes nomi
ejus fiunt.

Nummi omnes, tam aurei quam
gentei cum nomine ac figura ejus
cuduntur.

Orator quivis, Prætor, Præfectus, a
quilibet aliud ad Senatum ſcribere qu
volens, literas ad ipſum deſtinat.

Ducis munus eſt, ut

Magno Conſilio cæteriſq; Colleg
Optimatium dum vixerit præſideat

Quoſcunque magiſtratus in offic
ita contineat, atque ea ratione mod
retur, ut veluti quadam harmonia
mnia conſonent communi bono:

Singulis diebus Mercurii magiſt
tus omnes adeat, eorumque ſubſel
viſitet, ſui muneris ut reminiſcant
privatorum cauſas ne negligant, ne
negligentia publicæ utilitati officia
admoneat:

Nu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Nulla privata functione utatur, ſed
nque boni communis curam ha-
t, & tanquam in alta Reipublicæ
ula poſitus, quid unuſquiſque,
ſertim qui publicis funguntur mu-
bus, agant, diligenter inſpiciat &
uirat:
quempiam ſuo deeſſe officio com-
at accerſitum coram univerſo Col-
o verbis primum acriter objurget;
ſi ita res ferat, Advocatoribus, ſeu
em-virorum præfectis mandet cul-
n ejus dignoſci:
Omnibus ſe adjungat magiſtrati-
, ac par cum ſingulis habere ſuffra-
m libere poſſit:
Solus nihil efficere valeat: aliis vero
giſtratibus adjunctus, non amplius
toritatis obtineat, quam quivis
s eorum qui eo magiſtratus fun-
ntur:
n comitiis denique neque gentili,
ue conſanguineo competitori ſuf-
gari poſſit.
x his facile liquet, omnem Principi
ultatem eſſe ademptam Principatu
tendi, aut pro tyranno ſe gerendi;
icet ſpeciem Regis in eo ubique cer-
, poteſtatem tamen nuſquam con-
eres.

CAP.

CAP. III.

De Senatu, ejuſque munere.

SENATVS centum viginti Senato[illegible] habet. Ex iis ſexaginta Ordinarii, [illegible]xaginta *Della gionta* appellati.

Sexaginta ordinarii ſingulis cre[illegible]tur annis, publicis Magni Conſilii ſ[illegible]fragiis, Auguſto nempe & Septem[illegible] menſibus; eo ſervato ordine, ut ſin[illegible]lis Comitiis ſex eligantur Senator[illegible] quouſque ſexaginta electorum exple[illegible]rint numerum. Hic honos vacation[illegible] non habet, ut cæteri magiſtratus[illegible] enim qui prius electus fuerit, po[illegible] denuo eligi.

Sexaginta reliqui, vulgo *Della Gi[illegible]ta* appellati, adſcripti ſūt prioribus,[illegible] ad tertium Kalend. Octob. coacto [illegible]natu à ſingulis primi ordinis Senato[illegible]bus, eliguntur, & ſi poſt plura dimid[illegible] aut ſaltem dimidia Magni Conſilii ſ[illegible]fragia tulerint, eo anno adſcripti Se[illegible]tui habentur; ea lege ne plures quā d[illegible] gentiles in eorum numero ſint; c[illegible] tres tantum ejuſdem gentis in num[illegible] Senatorum Ordinariorum eſſe quea[illegible]

His centum viginti Senatoribus [illegible]ri jure adjunguntur; Dux, Conſili[illegible] ſex Præcōſultores ac cæteri Prudent[illegible] ordines, Decemviri, Quadraginta [illegible]

Iu-

lices capitalium cauſarum, Salis & nonæ frumentariæ præfecti, Salu- itatis & Arſenatus ſeu rei navalis efecti, D. Marci Procuratores; multi eterea alii Magiſtratus. Adeo ſum- a omnium bis centum & viginti Se- tores excedat. Hi

Vniverſæ gubernandæ Reipublicæ ram habent:

Paces & bella publico decreto ſuſci- nt:

Pecuniam omnem Reiplicæ exigi ent:

Nova tributa & decimas imponũt:

Eligendi Oratores, qui ad exteros ncipes mittantur, jus habent:

Collegium etiam Sapientum qui Se- ũ cogunt, & ad ipſos referunt, alioſ- : præterea magiſtratus primarios andi auctoritatem habent.

Cap. IV.

e Decem-viris, eorumque Collegio.

ECEMVIRORVM Collegium ſep- decim Senatorum numerũ explet. his decem numero Magni Conſilii fragiis eliguntur, & ordinarii ſunt; nque vocationem habent, ut ei qui diem in eo magiſtratu fuerit, fas n ſit proximo biennio procurare, od de ſe in decem-viralibus comitiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

mentio habeatur. Ex horum nume
ſingulis menſibus ſorte eliguntur tr
Senatores. Hi Principes Collegii ſun
vulgo *Capi de Dieci* dicti, & jus coge
di decem-virale collegium habent, r
ferendique ad illud: conclave item p
vatum, in quo quotidie conveniun
nec non privatos miniſtros, janitor
apparitores, ſtipatores habent: Liter
ad Collegium decem-virale ſcriptas
gunt, & de illis ad idem referunt. N
tamen temere cogatur collegium, d
ſint, opus eſt qui referre velint de e
dem re; ſeu quatuor Conſiliarii, q
etiam cogendi illud jus habeant.

Decem-viris enim hiſce adjungūt

Princeps, de quo ſpeciatim ſup
actum eſt; tum

Conſiliarii ſex. Horū peculiare eſt,

Ex ſenis tribubus ſeu regionibus (
quas univerſa civitas diviſa eſt) ſing
eligantur: hoc ſervato ordine, ut t
citra magnum Rivum, tres vero a
ultra, ex unaquaque Vrbis regione
ſumantur:

Octo menſibus Duci aſſideant:

Quatuor vero menſibus Præfect
Quadraginta-viralis Conſilii (cui c
pitis graviores cauſæ ſunt demand
tæ) agant:

Simul cum Principe omnium q

Rempublicam ſpectant, curam
beant:

Publicis literis quatuor ſaltem ſub-
bant; non his quæ prodeunt, ſed
quas Scribæ publici primum ſcri-
runt, ac poſt edita exempla ſervant:

De rebus maximi momenti ad Ma-
um Conſilium ſoli vel cum trium-
s referant:

Ad Senatum quoque cum Præcon-
oribus, & ad Decem-virale conſi-
m cum ejus Conſilii Præfectis refe-
di jus habeant.

Princeps itaque, Decem-viri & ſex
nſiliarii ſimul *Decem-virale* ſeu ſe-
ndecim Senatorum conſtituunt
legium: quod ſummæ eſt auctori-
s, ad inſtar Dictatoriæ poteſtatis.
cipue nimirum curam habent,

e qua inter cives diſcordia, quæ
ionem pariat, oriatur:

e qua factio, aut ne quis pernicio-
ivis Reipublicæ inſidias moliatur:

e quis nummos adulterinos cudat:

eVenere maſcula quiſpiam utatur:

eve alia graviſſima quælibet cri-
n & enormia facinora quis com-
at:

qui contra faciant, in omnes ſum-
m auctoritatem animadvertendi
nt.

CAP. V.

De Collegio Seniorum ſeu Præconſultorum, &c.

SENIORVM ſeu PRAECONSVLTOR Collegium è ſedecim conſtat Se toribus & in tres ordines diviſum e

Primus ſex continet Senatores, ci primarios, vulgo *Savii grandi* Sapi tes magnos, appellatos: qui alios & gnitate & rerum experientia facile excellunt, deque adminiſtranda Re blica, de bello & pace, atque aliis m joribus rebus præconſultant, & ad natum referunt.

Secundus quinque cives habet, vu *Savii di terra firma,* Sapientes Co nentis dictos: qui etſi parem auct tatem referendi ad Senatum habe ſuperioribus tamen & dignitate æſtimatione longe inferiores ſunt. tam vero præcipue habent milit qui Reip. ſtipendio aluntur, & me ſub Veneto Imperat.

Tertius ex quinque conſtat civi iiſque adoleſcentibus, ac primæ l ginis hominibus, eruditioribus ta & in literis verſatis: qui cæteris infe res ſunt, & de rebus maritimis ad natum referunt; dicunturque v *Savii de gl'ordini.*

Hiſce præconſultoribus adjungun-
r,Princeps,ConſiliariiSex,Triumviri
uadraginta-virûm cauſarum crimi-
lium Pręfecti. Ita ut univerſum Col-
ium reapſe ex XXVI. Senatoribus,ſeu
tritii ordinis civibus, conſtet.

Hujus Collegii conſeſſus talis eſt. Se-
t Princeps medio ſublimis ſolio; ju-
ique eum Conſiliarii, ii qui ex ſenis
bubus Vrbis eliguntur;hoc pacto,ut
s dextrum, tres vero ſiniſtrum cin-
nt latus, parique ratione & Præcon-
tores primæ & ſecundæ claſſis ſe-
untur. Tertii autem ordinis Sapien-
, loco paulo inferiori conſident.

Horum omnium officium eſt:

Singulis diebus (Dominicis feſtiſque
joribus exceptis) in Ducario con-
nire:

Ad tertiam diei horam privatos au-
e homines, quibus aliquid rei eſt in
publica, aut cum quopiam magi-
atu, eaſque cauſas decernere,aut de-
are, aut ad Senatum referre:

oſtea Epiſtolas omnes quę ad Sena-
m mittuntur (legente eas Scriba,qui
ecretis Reipublicæ eſt) audire:

Demum ſi Oratores fuerint Princi-
m, qui audiri velint, auſcultare.

Præconſultoribus tamen peculiare:ut
Semeſtrem magiſtratum gerant:

Singulis diebus privatorum cauſi
atque Oratorum Principum audi
petitionibus, in conclave conſultatu
de negotiis publicis ſecedant, hoc ſe
vato ordine:

Pręfectus ſeptimanæ (nam per vic
ſingulis hebdomadibus quilibet pr
cæteris agendorum curam habet) re
proponit de qua Conſilium ſit adeu
dum, ſinguloſque ſententiam rogat.

Primæ claſſis conſultores, & ex
qui proximis ſeptem diebus præfu
primo reſpondet; deinde maxime
nex, atque inde cæteri, prout æta
præſtiterint. Poſtremi autem ordi
Conſultores ſilent niſi de maritima
agatur. Vltimus omnium qui alios r
gat, remque deliberandam propoſu
ſentẽtiam ſuam adfert. Re diſcuſſà, ſ
in eandem ſententiam convenerit
ſive in duas aut tres diviſi fuerint, Pr
cipem conveniunt & Conſiliarios. I
nuo re iterum tractata, omniumc
ſententiis recitatis; cui Princeps Co
liariiq; adhæſerint, ſcriptis mandat
Poſtremo cogitur Senatus; coram q
quæ à Collegio Præconſultorum d
berata fuerint, primum tractantur;
rumq; ſententiæ, quibus plures qu
dimidia pars Senatorum fuerint
fragati, pro decreto habentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

CAP. VI.

De Scribis publicis, deque Magno Cancellario.

Ingulis Optimatium Collegiis, quæ
Ariſtocratiam in Republica Veneta
ræſentare dictum eſt, *Scribæ Publi-*
qui à Secretis Senatus ſunt, atque ex
puli honeſtioribus cenſentur, publi-
q; decem-virûm ſuffragiis eliguntur,
dent. Hoc illis injuncto munere:
Vt ſemper Collegii & Senatus con-
tationibus interſint:
Nullum eos Senatusconſultũ lateat:
Eorum fidei & ſolertiæ codices ſcri-
q; publica (quibus res omnis priva-
& publica cõtinetur) commiſſa ſint.
Stipendio hinc gaudent ad id cuiq;
ublico conſtituto non mediocri.
Ex his rurſum nonnulli ſeliguntur,
i Decem-viris miniſtrant, eorum-
e acta in codices referunt, ac conſcii
nium ſint, quæ in illo Collegio a-
ntur. Quo in honore perdurant
oad vixerint.
x his demum Magni Conſilii ſuffra-
s unus ſeligitur qui primas partes te-
ac vulgo *il Gran Cancelliero* nomi-
tur, id eſt, *Magnus Cancellarius* Ve-
iarum, & in maximo eſt honore &
tio:

Nam Equeſtri dignitate inſignitur
A quovis Patricio ei loco ceditu
præterquā à Procuratoribus D Marc
Nullum in republ. ignorat arcan
Magni ſunt ei reditus ex ære public
conſtituti:

Cumque diem obierit, funebri or
tione honeſtatur: quæ dignitas nulli
Veneta Civitate deferri conſuevit præ
terquam Duci.

Ita ut Cancellarius Ducem quaſi
populo referre videatur.

CAP. VII.

De Conſilio Magno.

MAGNVM CONSILIVM ex univer
Civium conſtat conventu: ab e
que univerſa pendet Reſpublica. Coll
ctum eſt autem ex ſolis Patritii ordin
civibus, qui vigeſimum excedentes a
num, poſtea quam ad Advocator
magiſtratu, nobili ſeu patritia ſe ort
familia, non ſpurios, ſed matrimon
legitimo natos duobus teſtibus fide c
gnis probaverint, patris inſuper ſ
matris, aut iis orbati, proximioris c
ſanguinei jurejurando vigeſimum
exceſſiſſe annum docuerint, ſortis b
neficio jus ſuffragii ferendi in Comit
adipiſcuntur. Vel quibus ſors non fav
rit, ubi vigeſimum quintum annu

egerint, tandem publicæ poteſtatis
rticipes fiunt, atque in hunc nobili-
tis cœtum admittuntur.

Hujus munus eſt,

Leges omnes quæ ad conſtitutionem
eipublicæ pertinent ſancire; quod In-
rregni plerumque tempore fieri con-
evit.

Omnes item Magiſtratus, cum Vr-
nos, tum Exteros, ſeu eos qui foris
s habent publicæ poteſtatis, com-
unibus ſuffragiis eligere.

CAP. VIII.

De Magiſtratibus in genere.

MAGISTRATVS omnes ſunt vel Vr-
bani, vel Exteri.

Vrbani pertinent ad

Ius, tam in cognitione criminalium
capitalium cauſarum, quam civi-
m.

Adminiſtrationem publicarum pe-
niarum, quæ vel ex publicis vectiga-
us in ærarium conferuntur, vel, re-
ibus reipubl. impenſis non ſufficien-
us, à civibus pro cujuſque cenſu ſol-
ntur, & in publicum inferuntur:

Commodum & utilitatem Civita-
, & ad bene beateque vivendum, ac
corem Reipublicæ.

Exteri Magiſtratus ſpectant ad Gu-

 berna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

bernationem Civitatum & Oppid[o]rum; aut Claſſium & exercituum.

Hiſce non immerito addendi ſu[nt] Magiſtratus cæteri extra ordinem creari ſoliti: Syndici videlicet tres, Pr[o]viſor generalis Cretæ: &c.

Cæterum omnibus hiſce magiſtr[a]tibus certum limitatumque temp[us] conſtitutum eſt. Sunt enim

Vrbani, vel ſemeſtres, vel octim[e]ſtres, vel annales:

Exteri Continenti duplo longior[es] quam urbani:

Maritimi biennales, aliqui triennale[s]

Claſſium quinquennales.

CAP. IX.

De Iudicibus Vrbanis cauſarum Civ[i]lium primæ inſtantiæ.

IVs bifariam diviſum eſt; in cognitio[ne] ſcilicet Criminalium, ſeu capit[a]lium cauſarum, itemque Civilium. Quocirca inter Magiſtratus Vrban[os] duo ſunt genera Iudicum: alii eni[m] Forenſibus cauſis præfecti ſunt; al[ii] Criminalibus ſive rerum capitaliu[m] Iudiciis præſunt.

Forenſibus cauſis præfecti, ſunt etia[m] duum generum:

Iudices primæ inſtantiæ:

Iudices appellationis.

Iudi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Iudices primæ inſtantiæ in plura di-
a ſunt ſubſellia.

Prima *Iudicum Proprietatum* qui de
bus quæ ad ædes ſive fundos intra
es Venetiarum poſitos, id eſt, in æ-
ariis exiſtentes, pertinent, cognoſ-
nt & dijudicant: quos item adeunt
uæ dotes ab hæredibus maritorum
unctorum repetentes.

Secunda *Iudicum Procuratorum*. hi
e fundis Continentis oræ contro-
ſia ſit, judicant, & de pupillorum
ſis, deque dote aſſecuranda judi-
m dicunt.

Tertia *Iudicum* ſeu *Conſulum Merca-
um*. qui ſi de mercimoniis quæſtio
iderit, aut de rebus mercaturam
ctantibus lis oriatur, adeundi ſunt.

Quarta *Iudicum Advenarum*. hoſce
nter exteros homines lis fuerit, vel
ſpiam civium hoſpiti diem dixerit,
actione locati vel conducti con-
nire quempiam voluerit, accedat ne-
ſe eſt.

Quinta *Iudicum Petitionum*. apud
os omnes cauſæ contractus ac ſtipu-
i (ex quibus quiſpiam ab altero ſibi
quid deberi contendat) agitantur.

Sexta *Iudicum Mobilium*. coram qui-
s minimæ quædam cauſæ & minu-
æ lites ventilantur.

Septi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Septima *Iudicum* quos vulgus *Cat*
taveros , quaſi, Veritatis inquiſitores
nuncupat,qui ſi quid inventum fuerit
aut clam reconditum,aut nuper amiſ
ſum, ad ærarium , an ad privatum
quempiam, an vero ad eum qui repe
rerit, res ea pertineat, decernunt.

Octava *Iudicum Publici*,vulgo *Piov*
gi qui de validitate aut robore contra
ctuum,ac ſtipulationum,utrum uſura
riæ ſint nec ne,judicium dant;curant
ne quis privatus ædificiis vias publica
canaleſve Vrbis occupet aut impediat
liteſque his de cauſis motas dijudican

Nona *Iudicum* quos vulgus *Sopra*
gaſtaldos vocat. hi bona condemnato
rum ſub haſta vendunt; Publicæ ven
ditioni prædiorum decretum interpo
nunt: Lites ſuper executione ſenten
tiarum ab aliis Iudicibus latarum ſu
judicio dirimunt.

Decima *Iudicum examinatorum*. I
teſtes ad futuram rei memoriam exa
minant: de vẽditionibus immobilium
an juxta formam legum peractæ fue
rint, cognoſcunt: Alienationes præ
diorum ratas habent: inſtrument
donationum ſubſcribunt : Sequeſtr
agunt: Legatorum conditiones , n
quid contra voluntatem teſtatoris ali
netur,in publicis codicibus deſcribun

Vndec

Vndecima *Iudicum Præfectorum no-*
i, hi vulgo *Civiles* dicti, ad differen-
m aliorum, quos vulgus *Criminales*
bellat, judices ſunt executionis ſen-
tiarum: Curiæ advenarum: Taxant
penſas litium : In cauſis vertentibus
er famulos & ancillas, eorumque
ronos patronaſve, judicium dant.

CAP. X.

Iudicibus Appellationis, in cauſis Fo-renſibus & appellationum ordo.

DICES Appellationis in quatuor di-viſi ſunt claſſes.

Cum enim appellatur ad ſuperiorem cauſis levioribus,

Si ſententiam dixerint Judices primę tantiæ non excedentem ſummam inquaginta quinque aureorum, ad *uditores veteres* pertinet cauſæ co-itio, maxime ſi ab Vrbano magiſtra- ſententia lata ſit.

Si vero exteri judices, Præfecti vi-licet & Prætores urbium & oppido-m, ſententiam tulerint, & ab ea pro-cetur; ad *Auditores novos* ſpectat pellatio: qui ſi omnes in eandem tentiam convenerint, poſſunt ipſi ſque Collegiorum auctoritate rem cernere.

Si de minimis litigiis, nec ſummam

viginti-

vigintiquinque aureorum exceden
bus provocetur, ad *Auditores novi*
mos ſpectat cauſæ cognitio.

Si de ſententiis Iudicum Execut
nis, quos vulgus *Sopragaſtaldos* indi
tat, provocatū fuerit, ad *Iudices* vul
Superiores dictos defertur appellatio

His addi poſſunt bina collegia, q
vulgus *Septem Sapientes*, itemque *D*
cem Sapientes, nominat, quorum p
mi in cauſis appellationum locati
conducti judicium dant; poſtremi c
terarum litium quinquaginta ducat
rum ſummam non excedentium,
quibus *Rivo altini* Iudices ſententia
debere, judices exiſtunt.

Verum ſi de majoribus litigiis, ad
periorem provocatur.

Quod ſi excedat lata ſententia, ſi
Vrbani ſive Exteri magiſtratus, dicta
ſummam, aſcendatque ad trecent
aureos, datur provocatio ad *Duod*
cem-virale Collegium.

Si vero major ſit ſumma, & ad qui
gentos uſque aureos extendatur, pr
vocetur que ad ſuperiorem, penes *Co*
ſilium Viginti-virale eſt judicium.

In reliquis majoris ſummæ cau
Conſilium Quadraginta-virale vetus j
dicium dicit, ſi ſententia ab Vrbar
magiſtratu lata ſit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

... vero ſententia à qua provocatum ... ab Extero magiſtratu lata ſit, *Conſi-* ... *Quadraginta-virale novum* co- ... gſcit & judicium fert.

Ordo Appellationum.

... a tamen in omnibus Appellatio- ... cauſis appellatio demum ad præ- ... iorum aliquod Collegium devolui- ... ſi prius Auditorum Magiſtratus ... tur, apud quem ultro citroque ... appellationis prius agitari debet. ... ſi de cauſa cognoverint, & vel o- ... s ſimul, vel unus eorum interceſ- ... cauſam ad Conſilium ſive Colle- ... introduxerit, prioribuſque judi- ... diem dixerit, aut vel omnes in- ... ſſionem negaverint, tum demum ... gium, ad quod appellatio ipſa ... at, adire licet.

CAP. XI.

... Iudicibus Urbanis cauſarum Criminalium graviorum, ſeu inſignioris facinoris.

... er Urbanos quo ad jus Magiſtra- ... , alios eſſe diximus Civilium cau- ... Iudices, alios Criminalium. de ... ctum eſt Capitibus præcedētibus. ... *iminalibus* vero, ſive rerum ca- ... um judiciis qui præſunt, quoque

bipar-

bipartiti ſunt. Vel enim agitur de m-
nutiorib⁹ delictis & maleficiis: de qu-
rum Iudicibus capite ſequenti: vel
gravioribus cauſis & inſignioribus
cinoribus.

Horum cognitio ad majores Ma-
ſtratus pertinet: videlicet,

Decem-virale Conſilium. De hu-
munere & auctoritate ſupra ſatis c-

Quadraginta-virale CriminaleC-
ſilium.

Gerunt hi Quadraginta-viri ma-
ſtratum octimeſtré, poſtquam in Q-
draginta virali ConſilioNovo & V-
ri Iudicis munere functi fuerint:
enim prius ad Quadraginta-virale C-
ſilium Criminale admittuntur.

Suffragiis ſententias dicunt, à Præ-
ctiſque Conſilii ſuffragia numerant-
Quod ſi plures dimidiis reum abſo-
rint, confeſtim pronunciatur abſ-
tus: ſi vero plures dimidiis dãnaver-
pronuntiatur damnatus. Quod ſi p-
na locum habeat, decernitur dem-
quanam pœna in reum animadv-
tendum ſit. Advocatores pœnã ac-
rem, Præfecti mitiorem proponu-
Initis ſuffragiis, eorum prævalet ſ-
tentia, qui plura dimidiis ſuffragia-
lerint.

Habent Trium-viros ex ſuo ord-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

i ſingulis binis quibuſque menſibus
te educuntur, ac per vices ſemper
ci & Conſiliariis aſſident, parem-
e illis auctoritatem ad Senatum ac
agnum Conſilium referendi de qua-
q; re voluerint, habent. His adjun-
ntur tres Conſiliarii Ducis, qui præ-
tos Conſilii agunt.
Advocatores Communis numero
s. Hi ne legibus aliqua in parte offi-
tur, ſummopere procurant: ut vero
n legum tueantur, ad Quadraginta-
ale Conſilium de levioribus, de ma-
ibus ad Senatum, de maximis in-
dum ad Magnum Conſilium refe-
us habent.
In parvis cauſis contra reos ſtatuen-
auctoritatem habent:
Conclave privatum, itemque priva-
miniſtros, janitores, apparitores,
bas habent.
uilibet vero eorum intercedendi in
minalibus poteſtatem habet. Crimi-
enim ad hos delato, vel ab omnibus,
ab uno eorum interceditur, & reus
citur ille cujus nomen delatum eſt.
Inde ab interceſſore refertur ad
ſilium Quadraginta-virale, vel ad
d quod voluerit; ibique cauſa reci-
, de Conſilii ſententia decernitur,
reus in carcerem conjiciendus &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

quæſtioni adhibendus ſit;an potius ſo
lutus cauſam dicere debeat. Poſt id ve
accerſitur reus, vel clam capitur ab ap
paritoribus; ibique ſive ſolutus, ſive i
vinculis coactus, de quo crimine ro
gatur, reſpondet: teſtes utrimq; citan
tur:omnia ſcriptis mandantur,ſive pr
reo, ſive contra reum faciunt. Hac ra
tione tota cauſa in codicem relata, o
mnium quæ ſcriptis mandata ſunt,re
fit copia, conſtituiturque tempus qu
cauſam dicere & conſulere advocatu
poſſit. Quod ſi reus tenuis fortunę fu
rit,ut advocatum,qui ſuas partes tuea
tur,conducere ſuis ſumptibus nequea
Advocatus, qui conductus Reipublic
ſtipendio eſt, inopis illius tuendas pa
tes ſuſcipit. Advocatores dein reo die
conſtituunt, quo cauſam dicturus
Conſilio coacto. Quia vero accuſat
ris vice funguntur,quod nemini priv
to licet, orationem Advocatorius M
giſtratus in reum acerrimam habe
crimina & facinora objicit, teſtib
confirmat, ac veriſimilibus conject
ris adſtruit. Poſtea agitur cauſa rei
eo patrono, quem ſibi adſciverit: r
plicandi & duplicandi utrique parti f
cultas relinquitur. Cauſa utrimque ag
tata, & perorata, & reus, & patron
diſcedunt è Curia Iudicum. Cum Iud
cibu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

bus clauduntur in conclavi Advoca-
ores eorumque ſcribæ, qui de punien-
o reo ſententias rogant, an ſcilicet pu-
niendus videatur, nulla adhuc conſti-
ta pœna. Suffragia ineunt Iudices: ſi
ures dimidiis reum abſolverint, decla-
tur abſolutus; ſi vero plures dimidiis
mnaverint, pronũciatur damnatus:
o caſu decernitur, quanam pœna in
m animadvertendum ſit. Advocato-
pœnam acriorem; Præfecti, ut dixi-
us, mitiorem proponunt, Poſtea ſuf-
gia ineunt; eorumque prævalet ſen-
tia quæ plura dimidiis ſuffragia tu-
it.

CAP. XII.

Iudicibus Vrbanis, ad quos ſpectant Iudicia de minoribus delictis.

MAGISTRATVVM inferiorum qui de
minutioribus delictis & maleficiis,
æ vel ratione delicti, vel perſonæ, le-
ra ſunt, cognoſcunt, alii Præfecti
ctis, alii Capita tribuum dicuntur.
Præfecti noctu jus capitis habent: cau-
vero reorũ agitant, ac ſcriptis man-
nt quæ teſtes dixerint, quæque vel
nte vel coacti tormentis rei confeſſi
rint; atque ita totam cauſam expe-
nt, & ſententiam dicunt. Si capita-
crimen, capite damnant: ſi levius

fuerit delictum, vel virgis cædendur reum, vel carcere coërcendum juben aut ad remos damnant.

Capita Tribuum ſex numero ſunt. E capite autem judicium ferre non po ſunt, ſed in viliſſimos homines & mer trices animadvertunt: quos vel virg cædi jubent, vel in carcerem cōjiciun aliaſque pœnas corporales infligunt.

Præterea utriuſque hujus magiſtra tus officium eſt, ut viciſſim, modo Præ fectus noctis, modo caput tribus, ſua tribum (in ſex ſiquidem tribus diviſa eſſe totam Civitatem diximus) ad ga licinium uſque circumeant, cum pu blicis ſtipatoribus & apparitoribus a matis.

CAP. XIII.

De Magiſtratibus penes quos publicarum pecuniarum eſt administratio.

PVblicæ pecuniæ bifariam dividu tur. Nam vel ex publicis vectigalib in ærarium conferuntur; vel interdu cum reditus Reipublicæ impenſis n nime ſatisfacere poſſe videntur, à ci bus pro cujuſque cenſu ſolvuntur & publicum inferuntur.

Vectigalia publica vel exiguntur,
Ab his quæ exportantur: ex Vrb
Ab iis quæ in Vrbem importantu

Ex civitatibus, quæ in ſocietatem
perii Veneti ſunt adſcitæ.
Hiſce ſingulis diverſi Magiſtratus
uniarii præfecti ſunt: quibus varia
go indita ſunt nomina, dicuntur.
: *Signori alla Dogana, Signori o Of-*
del datio del vino. Signori della ter-
ria vecchia. Signori di Ragion nuo-
Signori à i Dieci officii, Signori della
vola dell' intrada. Signori della Ta-
la dell' uſcita Signori Extraordinarii
nori ſopra le camere. Signori della
ſettaria.
Quorum omnium officium illud
ut.
Caveant ne per dolum fraudemve
quid publicæ pecuniæ avertatur,
per inertiam pereat:
Omnes controverſias, quæ ad id
us pecuniæ pertinent, dijudicent.
Pecunias quas quiſque exegerit, ad
giſtratus deferat, ad quos pecunia
lica defertur.
Magiſtratus ad quos publica pecunia
rtur, bini ſunt numero.
Gubernatores redituum, vulgo *Gou-*
nadori dell' Intrade.
Quæſtores Urbani, vulgo *Camerlinghi.*
Gubernatores Redituum ſunt nume-
res.
Magni momenti eſt magiſtratus &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

emolumenti maximi; qui non niſi in ſignioribus & provectæ ætatis civibu conferri ſolet.

Creant Apparitores, Viatores, L ctores, omneque id genus miniſtroru Reipublicæ.

Publicæ pecuniæ curam & cuſt diam habent, eamque in uſus public impẽdunt ex ſupremi Collegii decret

Acceptum & expenſum in public codicibus deſcribunt.

Quæſtores Vrbani numero item tres,

Ius ſenatorium propemodum h bent, & emolumenta maxima:

Publicam pecuniam ex Senatus d creto in uſus publicos impendunt:

In codicibus ſuis & acceptum ref runt; & expenſum ferunt:

Quia vero operoſum eſt officium, laboris non exigui; junioribus plerun que, nec niſi nobilitate generis & vi innocentia claris Magiſtratus hic co mitti conſuevit.

Magiſtratus pecuniis, quæ in nece ſitate Reip. à civibus pro cujuſq; cen ſolvuntur, exigendis diverſi præficiu tur: qui vel à taxis vel à decimis nom habent, aliiſque variis nominibus i ſigniti ſunt, dicti vulgo: *Li Caſudi D ci Savi Signori ſopra iconti. Sign*

ſop

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

*ora le Camere di monti nuovi, noviſ-
mi, & del ſubſidio.*

Quibus omnibus id muneris incum-
t, ut

Pecunias à civibus colligant:

Bona eorum, ſi ſolutionem negli-
nt, ſub haſta vendant.

De controverſiis eas pecunias con-
rnentibus cognoſcant, & ſenten-
am dicant:

Rationes in publicis codicibus dili-
nter inſpiciant, ac ne qua fraus pu-
icis reditibus atq; ærario fieri poſſit,
mmopere curent:

Pecunias quas quiſque exegerit, ad
pra nominatos magiſtratus deferat.

CAP. XIV.

e Magiſtratibus variis pertinentibus ad commodum & utilitatem Civitatis, & ad bene beatque vivendum, ac decorem Reipublicæ.

C Ommodum & utilitas, decuſque
reipublicæ, & alia ad bene beate-
e vivendum facientia, cum varie
nſiderentur, diverſi in Republica
troducti ſunt Magiſtratus. Potiſſi-
um autem hi:

Paci Præfecti quinque. Hi querelas
rum qui vel in ripa ſe invicem vul-
rarunt, vel conviciis & injuriis lace-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

rarunt, vel pugnis concertarunt, au-
ſcultant, eoſdemq; reconciliare, ac pa-
cem inter partes componere ſatagun-
Præfecti pannis auratis, vulgo. *Si-
gnori di panni d'oro.* Hi
Textoribus ſericariis, & polymita-
riis præſunt:
Ne qua fraus in texendis ſericis, a-
læis, poly..itis, aliiſque byſſinis auro
argento intertextis committatur, ſum-
mopere curant:
Legum tranſgreſſores pœna ad
ſtatuta mulctant.
Farinæ Præfecti, vulgo *Signori a*
farina. Hi
Farinæ publicæ curam habent, ean-
que commeatus cauſa emtam in ho-
reis publicis recondunt:
Quandoque ſi res exigat, aut ſi fa-
nam rancidam futuram timeant, ea-
revendunt, aliamque in locum vend-
tæ, publico ære comparant.
Salis annonæ Præfecti, vulgo *Sign-
ri al Sale.* Hi
Omnem ſalis copiam ex publicis S-
linis Venetias advectam diſtrahunt,
in publicis horreis reponunt: nu-
enim privato ſalem vendere licitu-
eſt, niſi ab hoc magiſtratu cōparaver-
In codicibus ſuis & acceptum re-
runt, & expenſum ferunt:

Li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

[...]ites ea de re occurrentes ſuo judi[...] dirimunt.

Monetæ aureæ argenteæque Præfecti [...] vulgo *Trovinetori della zeccha.* [...]rum munus eſt,

[P]rovidere ne argentum aut aurum [im]perfectius aut impurius quã lex cu[...] debere ſtatuit, aliquo pacto cudatur: [N]eve excuſi nummi pondere ſint [mi]nores quam lex jubeat.

Annonæ Triticeæ Præfecti tres, vul[go] *Signori dellebiavi.* His id muneris [i]nnabit, ut

[...]um nulla prope fruméti vis ex agro [...]neto colligatur, quod omni ex par[te u]rbs æſtuariis ampliſſimis ambiatur, [...]taſq; populoſiſſima exiſtat, rei fru[me]ntariæ curam habeant, ne populus [...] frumentariæ inopia laboret, nimia[...] annonæ caritate prematur:

[...]i quandoque timeatur annonæ ca[rita]s, Principem, Sapientumq; Colle[giu]m ut adeant; req; inter eos diſcuſ[...] decernant, quæ ad frumenti copiam [co]mparandã præcipua eſſe videantur: [N]eceſſitate exigente triticum à mer[cat]oribus comparent, qui polliceantur [...]cam vim frumenti ſtatuto tempore [...] deſtinatis provinciis ſe Venetias de[...]bros: quod niſi præſtent negotiato[...] pecuniaria mulcta taxãtur. Emunt

autem vel magno pretio; ſed vend
vili, ut commodo & inopiæ pop
conſulatur.

Salubritati Venetæ Vrbis Præf
tres vulgo *Signori alla ſanita*. Hor
præcipuum officium eſt,

Ne aliquo pacto ex contagione
bes ſerpat in Civitatem, providere:

Quod ſi clam quandoque obre
rit, ſedulo operam dare ne longius
getur:

Ne quid putridum, aut quod in
lumitati Civitatis officere poſſit, v
datur; atque ut quam ſaluberrime
netiis agatur, ſummopere curare:

Quod ſi quempiam contagione
fectum cognoſcant, illico ad publ
quaſdam ædes in æſtuariis adfica
trium millium paſſum ſpatio ab V
diſtantes deferri curare:

Si quis cũ morboſo conſuetudin
aliquam habuerit, ne alios inficiat,
prios deſerere lares, & ad alias ædes
blicas extra Vrbem conditas migr
ibique quadraginta continuis die
permanere compellere: qui ſi ſanus p
ſtiterit, eo tranſacto tempore, do
ſticis laribus reſtitui jubere:

Nullas præterea naves nullaſq; m
ces aliunde advectas admittere ut
ram captent, niſi publico teſtimoni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

[l]oco ſalubri, nec contagioni obno-
[.]ſolviſſe doceant: quod ſi non præ-
[.]rint, ad dictas publicas ædes ut ſe
[.]erant, ibique permaneant ſuo pro
[.]rio, imperare.
[]Ediles Communis, ſeu Proviſores
[.]ni, tres, vulgo *Proveditori di com-*
[.]. Hi
[p]ræſunt Fraternitatibus minoribus,
[.]ctibus, bibliopolis, & librorum re-
[.] impreſſorum precium edicunt:
[f]ontium, puteorum, viarum, alia-
[.]que hujuſmodi rerum publicarum
[.]ciendarum curam habent:
[.]e naves nimio onere prægraven-
[.]diligenter curant:
[.] tranſgreſſores pœna ſtatuta ani-
[.]vertunt.
[N]*avalis*, ſeu Arſenalis, publici Præ-
[.] tres. vulgo *Proveditori all' Arſe-*
[.] Hi
[a]mpliſſimo Navali præſident, ejuſ-
[.] curam habent, atque omnia provi-
[.] quæ in ejus uſū neceſſaria fuerint:
[.]bros cum lignarios, tum etiam
[.]ios, cæteroſque opifices, qui ad
[.] faciundum admitti debeant, ſeli-
[.]; diligentemque adhibent operam
[q]uiſpiam officio ſuo deſit, ſingulis
[.] octiduis cuiq; promiſſum ſtipen-
[.]n ex publico ærario perſolvunt.
Aquis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Aquis Lacuniſque publicis Præfe
vulgo *Signori all' acque.* Horum o
cium eſt,

Providere ne quis publicis aquis
viſve noceat, aut detrimentum ull
adferat neve immunditias quis a
immiſceat, navigationemve imped
in tranſgreſſores vero ſevere anim
vertere: ea ratione quod aquæ Ven
pro muro ſint, adeoque veluti mær
rum jus ſortitę ſacroſanctę habeant

Procurare ut Vrbis lacunarum
rivi emundentur, excaventurque:

De navium ſtatione decernere, c
ræque quæ ad aquas ſpectant nego
expedire.

Cenſores Hi

Vt leges Comitii ſerventur, ſumm
pere curant:

Si qui contra decreta quid egeri
pœna legibus conſtituta puniunt.

Ambitus etiam reos pœna pecu
ria mulctant:

In ſervos & ancillas, qui heris
quid furati fuerint, animadvertunt:

De litibus occaſione ſtipendii in
ſervum ancillamve & patronum
gnoſcunt.

Syndici. Hi

Scribarum publicorũ magiſtrat
Vrbanis inſervientium acta recog

ſcu

t: in eoſque, ſi quid contra leges
nt, aut illicitam exegerint merce-
vel rite officio ſuo functi non fue-
animadvertunt:
ges ſtipendiorum magiſtratuum
ium miniſtris præſcribunt.
tes iiſdem de rebus judicio ſuo di-
unt.
ch-conſules, vulgo *Sopraconſoli.* Hi
e cauſis mercatorum, qui vel cre-
ribus, vel foro cedunt, ac ſolum
unt, cognoſcunt:
os item à carceribus præſervant,
ommeatum concedunt:
ertum deniq; tempus, & ad ſum-
m bimeſtre iiſdem præfigunt, ut in-
n cum creditoribus paciſcantur:
uod ſi creditores paciſci recuſent,
e difficiles exhibeant, publica au-
itate ad pacta eos inducunt.
ona fugitivorum ad uſum credito-
ſub haſta vendunt:
epoſita ad uſum jus habentium
bdiunt, dominiſque ad quos ſpe-
t, ubi de dominio docuerint, re-
unt.
ercaturæ Præfecti, vulgo *Signori*
mercantia. Hi
echanicis ſalaria ſtatuunt, eorum-
lites, mercium ſeu operum occa-
e mptas, ſuo judicio dirimunt:

De

De precio mercium cognoſcu[nt]
caſque moderantur:

Ne mechanicarum artium opifi[ces]
fraudem ullam in ſuis opificiis co[m]-
mittant, ſummopere curant, & tra[n]ſ-
greſſores pœna pecuniaria mulctan[t].

Adipatus Præfecti, vulgo *Signori*
la graſcia. Hi

Caſei, butyri, olei, carnium ſalita[rum]
ſuminis & laridi inſtitoribus præſu[nt]:

Precium his vendendis indicu[nt]
præſcribuntque:

In tranſgreſſores pœna ad id ſtat[uta]
animadvertunt.

Rationi veteri Prefecti, vulgo *Ra[gioni]*
vecchie. Hi

Expenſas Principum occaſione,
rumve Oratorum in urbem adveni-
tium, Senatus decreto factas, in [pu]-
blicis codicibus deſcribunt:

Id quoque ſummopere curant,
dum in urbe Principes morãtur, qu[i]
honorifice tractentur.

Iuſtitiæ veteri Præfecti, vulgo *Giu[ſ]*-
tia vecchia

Menſuris ponderibuſque præſu[nt]
curantque ut res venales quæ pond[ere]
& menſura veneunt, juſto pondere
menſura venundentur:

Fructibus, cæteriſque eduliis ve[na]-
libus precium indicũt preſcribuntq[ue]

[t]ranſgreſſores ad legis præſcrip-
[a]nimadvertunt:
[Me]chanicarum item artium opifi-
[cibus] præſunt: quorum ſi quis novum
[...] erigere, aut vetus mutare pro-
[...]ds, ab his veniam prius impetret
[...]et:
[...]erum quis aut famulum condu-
[...]os adeat, pacta denunciet, neceſ-
[...]t: ſecus ſi fecerit, pacta inutilia
[...]nec ſtare quis cogitur.
[In p]ublicis codicibus poſt contra-
[...]m denuntiationem pacta deſcri-

[Iu]ſtitiæ novæ præfecti, vulgo *Guiſti-
[tia n]ova.* Hi
[...]oponis, œnopoliis, ceteriſque Vr-
[...]erſoriis præſunt:
[...]rum inſtitoribus ut vectigalia de-
[...]lvant imperant:
[...]um ne mucidum aut acidum
[...]ur, ſummopere curant:
[...]s denique hiſce de cauſis motas
[i]udicio dirimunt.
[Pom]pæ Præfecti, ſeu Triumviri Sum-
[...]u vulgo *Signori ſopra le pompe.* Hi
[ſu]mtuariarum ſanctionum curam
[...]odiam habent, ideoq ſumtui im-
[m]o[d]rato veſtium, epularum, & do-
[...]æ ſupplectilis, aliarumque rerum
[...] uſum & victum quotidianum
per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

pertinent, modum apponunt, im-
dicaſve impenſas coërcent, ne civi-
patrimonia nimia intemperantia a-
guriantur & profundantur:

Legum tranſgreſſores pœna ad
ſtatuta mulctant:

Lites ea de cauſa dijudicant.

Procuratores Divi Marci Hi

Summa & perpetua Senatorii o-
nis dignitate fruũtur, ac jus ſuffragi-
rendi cũ legitimis Senatoribus hab-

Magiſtratũ gerunt non tempore p-
finitum, ut cæteri ſed cum vita per-
rantē, inſtar Ducis Cancellariiq; Ma-

Iique tantum cives huic officio d-
gantur, qui jam publicis fere omni-
muneribus defuncti, ſpectatę ſunt p-
bitatis: in quo verſantes tanquam n-
tes emeriti perpetuam obtinent
publicæ adminiſtrationem:

Summo itaque honore omnes
proſequuntur; dignioríque ſemper
de, quocunque loco ſedeant, honeſt-
tur; & ab omnibus etiam ſeniori-
ubique illis ceditur.

Tutelam pupillorum habent,
bus parentum teſtanrentis nullus
tor eſt datus.

In tres claſſes (ſive ut vocant) Pro-
ratias diviſi; quorum ſingulis tres p-
ſunt Procuratores.

Pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Primæ claſſis Procuratores Patroni
nt ampliſſimi & auguſtiſſimi Tem-
D.Marco dicati, unaque cum Duce
iſdem gubernacula tenent, redituum
nium ad Templum ſpectantium,
ampliſſimi ſunt, adminiſtrationem
bent: omnibus inibi miniſtrantibus,
ſacris addictis, menſtrua ſolaria ero-
nt; ceteraque omnia, quæ ad tantæ
ſilicæ ornatum & ſplendorem ſpe-
nt, quam diligenter curant.

Secundæ claſſis Procuratores, qui à
ribus nomen obtinent, licet Tem-
curam non habeant, Veteris (ut vo-
t) Procuratiæ adminiſtratores ſunt,
pupillorum omnium citra Rivum
gnum (qui Vrbem mediam inter-
t) habitantium curam habent.

Tertiæ claſſis Procuratores idem
nen obtinent, & Novæ Procuratiæ
ſunt, eorumque pupillorum hære-
ntes curant, qui ultra Rivum ma-
um proprios lares habent.

Singulæ hæ claſſes, cum eorum fidei
gna pecuniæ vis pauperibus ero-
da commiſſa fuerit, ingentes opes
ſum pauperum, carceratorum, at-
etiam pro redimendis captivis, &
biſera ſervitute apud Turcas degen-
s quotidie diſtribuunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

CAP. XV.

De Magiſtratibus Exteris ad Civitat[um] & oppidorum gubernationem ſpe-ctantibus.

EXteri Magiſtratus ſpectant ad g[u]bernationem Civitatum & oppid[o]rum: Claſſium & Exercituum.

Civitatum & oppidorum ad Ma[gi]ſtratus quod attinet,

Inſignoribus urbibus IV. Magiſtra[tus] præficiuntur: nempe, Prætor; Præ[fe]ctus; Quæſtor, aut unus, aut duo qua[n]doque Cuſtos arcium, alibi unus, al[ibi] plures.

Minoribus urbibus ſeu oppidis u[ni]cus præeſt Magiſtratus, nomine Præt[or].

Inſigniorum itaque urbium

Prætor, Omnibus civitatis inc[olis] jus dicit, & forenſes lites dijudicat, in ſontes animadvertit; habetq; a[ſ]ſores Iuriſperitos, non patritios, [ſed] exteros, quorum conſilio utitur.

Præfectus, militibus præeſt qui [ur]bem vel agros coluerint, iiſq; jus di[cit] & in noxios animadvertit Arcis præ[to]rea, mœnium, portarumque curam [ha]bet; necnon vectigalium & reditu[um] omnium, cum urbis, tum agri to[tius].

Ab hiſce in cauſis forenſibus appe[lla]re licet vel ad Auditores Novos, ve[l]

ſilium Quadraginta-virale Novum,
que Collegia quæ ſupra memora-
us; eo ſervato ordine, quem in ur-
barum cauſarum litibus obſervari
imus.

n criminalibus vero quandoque ad
ocatores Communis datur appel-
o: quod tamen raro contingit.

uæſtor, aut unus, aut duo quan-
ue. Hi pecuniam publicam admi-
rant, impendunt & exigunt, ha-
que codices publicarũ rationum:
n tamen fere niſi ex mandato Prçfe-
ac interdum utriuſque, puta Præ-
s & Præfecti, expendere illis fas eſt.
ſulis etiam titulo Conſiliariorum
ent, & in jure dicundo Præfectis
ent. Iuriſdictionem tamen nullam
nt.

ſtos arcium, alibi unus, alibi plu-
Hi militibus præſident qui arcem
tur, curamque habent armorum,
meatus, & tormentorum, quæ ad
itionem contra hoſtes in arce po-
ſunt. Non tamen ita quiſquam
ſt arci, quin Præfecti imperio ſub-
s ſit. Nullam itidem juriſdictio-
habet.

inorum autem Vrbium ſeu oppi-
m *Prætor* utriuſque partes agit.
& Præfecti & Quæſtoris quoque

munere fungitur: Oppidanis jus di
& in ſontes animadvertit; publicæ
pecuniæ adminiſtrationem habet.
quo pari modo appellatur, idem
ſervatur ordo quem ſupra receſuim

CAP. XVI.

De Magiſtratibus Exteris Claßium & Exercituum guber-nationi præfectis.

MAgiſtratus Exteri qui ad guber tionem claſſium & exercitu ſpectant, duorum ſunt generum.

Terreſtris enim belli copiis præfici tur, Summus Imperator Continen Legati exercitus; Quæſtores,

Claſſi, ſeu rei navali, vel bello mar mo præſunt, Præfecti triremium, P ſides triremium; Claſſis Legatus, C ſis Imperator.

Imperator Summus Continentis ex ordine Patritiorum eligitur: ſed terno Principi ſeu militi id munus buitur:

Amplum ex publicis vectigalibus pendium meret:

Nihil niſi ex Legatorum conſilio(patricii ordinis ſunt cives) facit aut cernit: nec ut quicquam ſolus de nat, illi jus eſt.

Legati Exercitus, Imperatori E ci

,externo homini, ſemper adſtant,
que conſilio juvant:
ipendia militibus ut ſolvantur, cu-
;
n id denique ſummopere incum-
, ut Reipubl. cõmodo conſulatur.
uæſtores publicę pecuniæ admini-
ionem habent:
ilitibus ſtipendia debita ex Legato-
& Imperatoris decreto exſolvunt:
codicibus ſuis acceptum referunt,
xpenſum ferunt.
ræfecti Triremium, ſinguli in ea
mi cui præſunt (nam unaquæque
mis ad bellum inſtructa Prefectum
t) omnium poteſtatem habent,
terquam ultimi ſupplicii inferendi:
autas, remiges, cunctaque quæ in
riremi ſunt, & quæ ad ejus appa-
m faciunt, diligenter curant.
ræſides Triremium ſinguli quinque
quatuor triremibus præſunt:
acis tempore plerumque quatuor
ero ſunt:
n hoc maxime incumbunt, ut ma-
etum navigantibus reddant:
ratas comprimant, ac ſecuram
gationẽ omnibus bonis præſtent.
aſſis Legatus imperium habet in
erſam Claſſem, ac in cunctos trire-
m Prefectos:

Veluti Legatus exercitus, niſi ad
Imperator, & capite mulctādi quos v
lit, & dirigendi Claſſem quo maluer
jus habet:

Semper & pacis & belli tempo
creari ſolet.

Imperator Claſſis bello ingruen
creatur, & univerſæ Claſſi præficitur

In Claſſe atq; etiam in cunctis pr
vinciis maritimis ampliſſimam pot
ſtatem habet inſtar dictatoriæ:

In omnibus tamen rebus parere d
bet auctoritati Senatus, & Reipublic
decretis,

CAP. XVII.

De Magiſtratibus Exeteris extra ordinem creari ſolitis.

MAgiſtratibus hiſce non immeri
addendi ſunt Magiſtratus cæte
extra ordinem creari ſoliti. videlicet:

Syndici numero tres. Hi

Singulis quinquenniis creari ſolen
ac mitti cum in continentis oram V
netæ ditionis, tum in regiones mari
mas, ac inſulas Veneto imperio ſubj
ctas:

Geſta omnium Prætorum, cæter
rumq; Magiſtratuum, qui foris pub
cam poteſtatem habent, recognoſcun

Si quos contra leges quicquam pe
petrat

ſtraſſe comperiant, in hos animadvertunt, ea propemodum auctoritate Advocatoribus tributa eſt.

Proviſor Generalis Cretæ. Hic Reipublicæ neceſſitate exigente Senatus ſuffragiis creari & ad inſulam mitti ſolet:

Vniverſæ inſulæ præeſt, ac ſupremæ auctoritatis, inſtar dictatoriæ:

Ubi ad aliquam civitatem arcemve accedat, claves portarum & arcium ei traduntur:

Solus jus dicere, ſolus adminiſtrare publicam pecuniam, ſi ei ita libuerit, poteſt; ſolus de omnium magiſtratuum ſententiis cognoſcit; ſolus denique omnium poteſtatem habet, niſi Senatus inhiberit, aut aliter juſſerit.

Proviſor Generalis Continentis. Hic Quoque ſenatus ſuffragiis (ſi res ita ferat) extra ordinem creari ſolet:

Vniverſæ præeſt Continenti, ſumma cum auctoritate:

Summum in omnes militiæ Præfectos, Duces, Magiſtratuſque cæteros Continentis Veneti imperii jus habet:

Nihil tamen quod alicujus momenti abſque Senatus conſilio ſtatuit aut decernit.

Proconſules Mercatorum Syriæ & Ægypti. Hi

Senatus ſuffragiis creantur, & trien nio in magiſtratu perdurant:

In Alapia ſeu Alepo Syriæ urbe, ve in Cayro Ægypti regia, toto Magiſtra tus tempore domicilium habent:

De litigantium cauſis, maxime Ve netorum in ſingulis provinciis degen tium, cognoſcunt:

Apud Baſſas Reipublicæ nomin Oratorum munere funguntur.

Oratores. Hi ordinarii, vel Extraor dinarii.

Ordinarii ex Præconſultorum Co legio Senatus ſuffragiis creantur:

Reipublicæ nomine ad exteros Prin cipes ſingulis trienniis mittuntur:

Solent autem ad Papam, Imperato rem, Reges Galliæ, Hiſpaniæ, Angliæ Vngariæ, nec non Ducem Sabaudiæ & Turcarum Principem ablegari.

Extraordinarii pari modo iiſdem que ſuffragiis extra ordinem creantu

Officii tantum cauſa ad Principe exteros, cum vel congratulandi v condolendi occaſio ſe offert, Reipubl cæ nomine mittuntur:

Senioribus, nec niſi plurimis per functis legationibus, id munus de mandatur:

IV. Re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

IV.

RELATIO
De
SERENISSIMA
REPUBLICA
VENETORUM,

Deque illius Imperio & Populorum moribus.

SCripſiſti ad me, Vir illuſtriſſime, cum tibi diverſas præteritis diebus Venetorum Legatorum Relationes, quæ ad Principes, eo-
mque ditiones & opes pertinebant,
abili eloquio conſcriptas miſerim,
ere te vehementer, ut Venetorum
erium ob oculos tibi ponam.
amobrem obſequii cauſa hanc tibi
riptionem hujuſce Reipubl. mitto,
ria diviſam capita. Primum Venetę
onis terminos terra marique, redi-
expenſas, civitatum dotes, præſer-
quas in continenti poſſident, mo-
opes, paupertatem populorum ex-
abit. Alterum docebit, quot na-
n numerũ poſſint inſtruere, unde
apparent, quo pacto triremes ar-
tur; & comparatæ triremibus cæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

terorum Principum quid prętent. P
ſtremo, quibus legum inſtitutis pręcl
riſſimi illi viri Rempublicam ſuam g
bernent, populos judicent, cujuſmo
ſint Conſilia, tribunalia, mores, de
que omnia, quæcunque relatu dig
mihi viſa ſunt, intelliges.

Venetiæ, ut omnibus patet, civit
eſt in maris Adriatici æſtuariis colloc
ta, pulcherrima, ac ſingulari ſuo ſi
admirabilis præ cæteris civitatib⁹; qu
bus nulli cedit, ſive ſpectetur magni
centiſſimarũ ędium eximia pulchrit
do, ſive incolentium ſplendor ſive
pes publicę ac privatæ ſive temploru
ornamenta, inter quæ Sancti Marci f
num principatum obtinet; ſive religi
quæ Venetos cives ſupra cæteros exo
nat, ſive advenarum multitudo, q
terra marique conveniunt, ſive me
cium opulentia, quibus civitas miru
in modum abundat. Veruntamen et
urbs illa pulchra eſt, dives, pompoſ
amœna, nihilominus ipſa quoque ſu
vitiis, ut res humanæ ſunt, carere no
poteſt: hoc autem non prætermittam
canalium illorũ alveos aliquando ſo
dibus ita repleri, ut fœtentiſſimam e
halent mephitim. Sunt Veneti aſpect
formoſi: mulieres laſcivæ ſunt, Gratii
que debent plurimum; peregrinis de
lectan

untur, eorumque amorem pretio, officiis ſibi ſtudioſe conciliant. Solæ viduæ, virgines, ac meretrices per incedere nigris veſtibus, facie o... a, item nigris velaminibus: ſed ...ratæ veſtibus coloratis utuntur, ...tamque faciem gerunt.

De præcipuis Venetorum civitatibus in Continente.

...dua nobiliſſima civitas cunctas Se...niſſimæ hujus Reipublicę civitates ...litudine ſua excedit: novem mil... paſſuum circuitu ambitur, propu...culis, arcibuſque, quæ ad eam de...endam requiruntur, munitiſſima. ... illam regunt Senatores Præturæ ...æfecturæ nomine, qui cæteris ci...tum Rectoribus dignitate præce...t. Habet Padua celeberrimũ Gym...um, & cæteris in Italia præſtantiſ...um, cum ob Iuriſtarum, Philoſo...rumque excellentiam, tum etiam ...dolefcentium ſtudioſorum multi...nem, qui nonnunquam quater ...e numerantur. Frugum, vini, cæte...umque fructuum affatim ſuppetit ...a, majorque ſuppeteret, niſi Vene...vicinas haberet. In agro Patavino ...ella permulta videntur, ac nullum ...e munitum, iiſque patricii Veneti guber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

gubernandis præfecti ſunt. Patavini c
ves natura ſuperbi habentur, & qu
dam ex nobilioribus reditus poſſidet
annuos xxv millium aureorum; plur
mi depauperati ſunt, quia Veneti agr
ipſorum ſibi vendicaverunt, & abſqu
ſtudioſorum ſubſidio, qui pecuniar
afferunt, urbemque exornant, civita
illa incommodius ſeſe haberet. Pere
grinos oderunt, & ſine Gymnaſio l
bentius viverent, cum quia à ſtudioſ
perſæpe injurias patiuntur, tum poti
ſſimum quia perpetuo cogũtur eſſe ze
lotypi uxorum ſuarum, quæ eo man
ſuetiores ſunt, & benignæ erga amaſio
ſuos, quo natura formoſæ ſunt ac pere
legantes. Reditus, quos ex hac urbe Ve
neti colligunt, ſunt aurei 140000.

Viginti milliaribus Patavia diſtat Vi
cẽtia, civitas etſi parva, tamen pulchra
jucunda, prædives, fæcunda & civibu
multis exculta, ſed nullis munita pro
pugnaculis. Sunt Vicentini opulenti, fa
ctioſi, homicidę, neque pejores uſquam
homines tellus ulla in Venetorum di
tione progenerat: nulla iis fides: ipſo
rumq; ſcelera atq; homicidia fere impu
nita remanent, quia urbis rectores, et
juſtitiæ aſſertores, nequeunt crimina
les, ut ajunt, cauſas decernere abſqu
Conſultatione quorundã ex præcipui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ncentiæ civibus, qui hoc privilegio
antur antiquitus, ut criminalia de-
a ſimul cum magiſtratu ipſi quoque
idicent: qua de cauſa hæc gens cri-
ibus patrandis adeo aſſuefacta eſt,
tamq; ſibi arrogavit licentiam, ut
l ſupra. Ex hac civitate colligit quo-
nis Reſpublica aureos 36000.
Verona abeſt ab urbe Vincentia tri-
a millibus paſſuum, pulcherrima
nium quæcunq; in Venetorum di-
ne quieſcunt, & paulo minor eſt Pa-
o. Circa mœnia latiſſimis cingitur
is, ante mœnibus, propugnaculis
pliſſimis ſolidiſſimiſque. In media
e caſtellum eſt munitum, & bellicis
mentis inſtructum: Civitas jucunde
eſt, eamque præterfluit Atheſis,
gnus ac limpidus fluvius: multæ ibi
iquitates conſpiciuntur, præſertim
pitheatrum, quod Romano Coloſ-
perſimile eſt, ſed hoc pulchrius ac
fectius: ager ſterilis ut plurimum eſt.
uobus gubernatur Venetis Patriciis,
ibito numero civium, qui inſtar
entinorum Conſultationi, judiciiſ-
e interſunt, ſed ii majore judicāt in-
ritate. Habet Veronenſis ager duo
tella præcipua; videlicet Liniacum,
d cũ agro Mantuano terminos ha-
, & Peſcheriã, quę cũ Brixienſi: illud
ad

ad ripam Atheſis poſitum, procul
urbe milliaribus ſexdecim, hoc ad B
nacum lacum; Liviacum vero ſingu
ris eſt arx, & propugnaculum non
lum Veronenſis territorii, ſed etiam
Patavini, ac Vincentini. In utroque c
ſtello, titulo Proviſorum, patricii ſig
latim habentur, cum equitum pe
tumque cohortibus. Ex hac civita
Reſpublica annuum vectigal habet a
reos 90000.

Brixia nobiliſſima Lombardiæ ci
tas quadraginta millibus paſſuum
ſtat Verona, quæ ſicuti pulchrior,
hæc ditior eſt cunctis Venetorum ci
tatibus. Quinq; milliarium circuitu
habet, ſolidiſſimis mœnibus, ac prop
gnaculis, foſſiſque profundiſſimis pr
cincta. Arx in colle ſita civitati imm
net, & quamvis ab arte munitiſſim
eſſe videatur, tamen à vicinis qui pr
dominantur, montibus oppugnari p
teſt: Sic civitas domibus pulchris exo
natur, ſed palatiis & fanis exquiſitu
in modum ædificatis caret, cum civ
ædium ſuarum magnificentiæ paru
exiſtent curioſi: Brixienſis ager ampl
ſimus, & Veronenſi ac Patavino ſim
amplior eſt. Civitas, quantum dom
capaces ſunt, habitatur: artificibus a
undat, potiſſimum qui arma paran
qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ũ copia per multas orbis terrarũ
s diſtrahitur: ager pleriſq; fluviis
tur, unde rivis mirabili arte de-
s, fertilis redditur. Oppidis ma-
ncolitur, ut Salodio, cujus terri-
m latum eſt non minus, quam
ntinum territorium: ſitum eſt op-
m hoc ad ripam Benaci ſub monte
lá, unde præcipua loci amœnitas.
etiam Aſulę & Orcinovi arces: illa
hes Mantuanorũ viſitur: hæc Me-
nenſium agro adjacet: & utrique
ſitꝰ eſt Patricius Venetus nomine
eralis Proviſoris, aliiq; Gubernato-
um delecto milite: Verum huc, &
ia oppida ac municipia, Prętorum
, mittuntur cives Brixienſes à ſuo
ſilio electi; qui civilia & criminalia
cia exercent, & vitæ neciſque po-
tem habent. Divites ſunt & ſuper-
multoque oblectantur famulitio,
que & mulieres ſuæ pompoſe ince-
t: equis, curribus, ornamentis u-
ur ſplendidis, & ante omnia con-
ntur opipare: armigeri ſunt: viri
oſi ſunt: fœminæ pudicitia magis
m forma inſignes. Duo urbem gu-
ant, ut alias, præfecti, ſed melius
m alibi adminiſtratur juſtitia, quod
ſultationem civium, ut Veronæ ac
entiæ, non habeant. Præter extra-
ordinariæ

ordinaria ſubſidia pédent;hęc urbs
publicæ aureos 1000450. ſubſidiis a
ejuſmodi popul⁹ ille perſæpe gravat
Parum hinc diſtat Bergomum c
tas genialis, paucis abhinc annis
munita, prout neceſſitudo poſtu
videbatur,cum ad fines imperii Ve
ſita ſit. Magno inſignitur agro,ſed
rilibus interſtincto vallibus; frug
minus abundat,neque vix pro ſeme
victum ſuppeditat: unde Bergom
per totum terrarum orbem diſp
adeo ſua exacuunt ingenia,etſi loqu
rudem habent, ut quocunque vad
divitias ſibi comparent, & per hæc
pora inveniuntur Bergomates pala
rũ immenſarumq; opum poſſeſſo
quorum parentes bajulabant. Co
net Bergomum vivacia & excitata
genia, præſertim in re poëtica. A b
præſidibus regitur, redditque Rei
blicæ annuos aureos 60000.
In Forojulio poſſident Veneti c
brem urbem Vtinum, quæ tamen n
nita nõ eſt:adeo ut hoſtes ipſam agg
di ex tẽpore & offendere queant ab
ulla repugnantia, & recta Tarviſi
contendere, quæ civitas duodevigi
millarib⁹ abeſt Venetiis,de qua dicen
nonnihil inferius,Forumjulium ſte
eſt,& pauperib⁹ incolis habitata reg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

vero ingenio rudes, & natura ſor-
i, & inhoneſti ſunt, & Germano-
m moribus quibus adjacent, fere ſi-
illimi. Habet multa caſtella, Prodo-
rum, Cividalem, & alia: regitur uno
ſide titulo Locumtenentis: & ex
provincia colligit Reſpub. quotan-
aureos 30000.
Tarviſium non admodũ magna eſt
tas, ſed munita valde, & inter fines
avii, Forijulii, Venetiarũ collocata:
iles alit cives, ſatiſque opulentos,
d ejus territorium latiſſimum ſit,
taque habeat caſtella; frugibus a-
dat, vinoque, ſed agri pars major
ibus Venetis poſſidetur. Tarviſini
ra avari ſunt, & imbelles, & pigri-
tur libenter, nunquam à patrio ni-
abſcedentes, uno quoque Præſide
ntur, & pendunt Reipub. aureos
os 90000.
Hactenus præcipuas continentis ur-
deſcripſi, oppidorum & ſeparata-
jurisdictionum mentione poſtha-
Crema arx eſt & civitas munitiſ-
. Poleſinum quoq; præcipuis ca-
s frequentatur, ut Rhodigio, Len-
aria, & Badia, quod totum territo-
Atheſi irrigatur: prætermiſi etiam
mera alia caſtella & municipia,
us Patricii Veneti imperitant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Ommnibus arcibus præficiuntu
Patricii, & includuntur milites ad cu
ſtodiam ſufficientes, & ex ditionibu
hiſce militia terreſtris, ac maritim
non parvo numero deligi poteſt. Sfo
cia Palavicinus Dux eſt Generalis Re
publicæ, qui experientia, prudenti
virtute plurimum valet, poſt ipſu
habet Reſpublica cataphractorum Du
ces: illi vero tres viritim equos in l
ſtrationibus offerre tenentur,

De Provinciis maritimis.

AD provincias maritimas Vene
ſubjectas devenio. Catharum,
Ladram arces maximi momenti poſ
dent, & honeſtis exornatas ædifici
atque civibus:ex tota Dalmatia dece
millia aureorum exigunt. Poſſide
præterea Corcyram atque Cretam i
ſulas: quæ ſumptum majorem, qua
cenſum afferunt,ſiquidem ibi præſic
militum detinentur, ſalaria præſidib
ac miniſtris plurimis conſtituta ſun
ædificia, & mœnia conſtituuntur,
reparantur, armamentaria & nava
ſuſtinentur: ob quæ & ſimilia grav
mina vix dimidiam fructuum parte
Reſpublica inferre poteſt ærario p
blico.

P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Pars Secunda.

Poſt hæc de claſſe Venetorum Ora-
tionem inſtituam. Centum Venetia-
n civitas triremes educere poteſt,
rum omnium remiges jam deſcri-
habentur: L. à collegiis opificũ urbis
ruuntur: aliæ vero, quæ Palatinæ
remes vocantur, navicularum urba-
um remigibus armantur, aliiſque,
ce omnibus Patricii præficiuntur,
tinis tamen præſtantiores: nautas,
rarios, milites urbs ipſa ſuppeditat:
decim triremes, quæ Faliſeæ dicun-
implentur hominibus, qui deligun-
n oppidis & pagis Continentis, &
liter à Patriciis reguntur. Iterum
decim per Hiſtriam, Dalmatiam
lavoniam armantur, hoc eſt, Iuſti-
olis duas, Vegla unam, Spalatrum
m, Tragarium unam, Curzola u-
, & Catharum alteram: quarum
ſides cives ſunt earundem civita-
, ab ipſarũ Conſilio electi. Eſt quo-
Proviſor claſſis, qui ſemper in mari
atur, cujus imperium in omnes ex-
ditur, ſexque ducit ſecum triremes
tas, apud Corcyram perpetuo reſi-
s, ut Orientem verſus excurrat, at-
cuſtodiat. Reliquas decem armat
a inſula, & liberis remigibus im-

plentur,

plentur, quibus indigenæ cives præ
ciuntur. Eſt in ſinu Adriatico magiſtr
tus alius nomine Capitanei, cui in Ph
ro inſula reſidenti quatuor ſubſunt t
remes cum uno duce. Habent quoq
gubernatorem unum cum quatu
triremibus, quæ ab invitis militib
remigantur: hic apud Corcyram ſt
tionem habet ſub vexillo Proviſoris,
apud Cretam hybernat, ut ſi vert
tempore bellum ingruerit, decem pr
ſto ſint triremes: at pacis tempo
quatuor tantum armātur, quibus cu
ad ProviſoremCorcyram verſus reve
titur.

Præterea in finibus fere ſinus Adr
tici Capitaneum Fuſtarum, hoc eſt m
norum triremium, detinét cum qu
que fuſtis totidemque navigiis arma
ad reprimendos inſultus Vſuccoru
quæ gens Signiam incolit, ſub ditio
Regis Romanorum, plurimaq; dam
inferre conſuevit. Triremes liberæ
runt homines duos & quinquagin
coactæ totidem; & utræque belli
tormentis, aliiſque neceſſariis mu
mentis inſtructæ ſunt, præfecti vero
larium habent centum ſexaginta a
reos menſtruos.

Vt dixi, omnes hi Præſides Duceſv
Republica ſtatuta loca, ubi reſideant,
exc

currant, habent, neque oportet eos
ndata vel tantillum tranſgredi. Hæ
remes optime navigant,ſed in navi-
ionibus ſuis timidæ ſunt, quia ante
peras portum petunt, & nunquam
ſtu iter faciunt.

Præſides ſingularum triremium, &
viſores triennio abſunt,mox rever-
ntur in patriam magiſtratum depo-
ri, & ſucceſſorem accipiunt, ad-
e alia eliguntur munia. Etſi bene re-
gant,tamen in velificãdo tardę ſunt,
milesque nimium, adeo ut ab irato
ri impedimentum habeant,quo mi-
s progredi poſſint:ſed affabre,ac per-
te ædificatæ ſunt, habentque remi-
m ordines ſex & viginti.

enetiis viſitur navale,in quo trecen-
ſunt triremes,omniaque armamen-
d illas inſtruendas neceſſaria:& po-
ante neceſſitate Veneti, quotlibet
remes omnis generis armare queũt:
quanquam id efficere poſſunt, &
uniam theſauroſque admirandos
ſident, eas tamen ſuſtentare difficil-
um illis eſſet, cum frugem, vix ſuf-
turam Venetiis, in ditionibus ſuis
ligant, nedum claſſium egeſtati ſa-
acturam.

Verum hæc Reſpublica ejuſmodi
let ſapientia,ut pacem colat,& ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

citiam tueatur omnium Principum
præſertim Chriſtianorum: adeo ut e
Sicilia aliiſq; partibus commeatus d
futuri non ſint & milites ob celebrer
ſtipendiorum promptitudinem liben
ter advolaturi: qua de cauſa claſſes e
rum formidabiles eſſe oportet.

Pars Tertia & ultima.

RElìquum eſt,ut Politia conſideretu
TotamRempublicam quadragint
fere Senatores tractant. Hi ſunt Procu
ratores Sancti Marci ſex,qui gradus e
cepto Principe ſupremus eſt. Et non
nulli ad hanc dignitatem eliguntur
quod in minoribus magiſtratibus,
reipublicæ adminiſtrationibus hone
ac laudabiliter ſeſe geſſerint: alii m
gnam pecuniæ ſummam erogaverin
ut hoc gradu cohoneſtarẽtur. Sequu
tur hos Conſiliarii ſex, & Decem-vi
tres Sapientes, ut vocant, magni, tr
continentis. Qui omnes magiſtratu
exceptis Procuratoribus qui perenn
ſunt, paſſim immutantur, ſuntque
cæteris omnibus honeſtiores, ut po
penes quos totum regendæ Reipub
pondus recumbit.

Princeps autem etſi id nominis h
bet, tamẽ omni caret auctoritate: qu
nihil ſine Conſiliariis efficere,& ne ep
ſtola

lam quidem aperire valet: quolibet
iduo, Mercurii die, ſalarium exigit
ntum zecchinorum: aulam non alit,
liberi Principes, ſed congruam ſolũ
miliam. Iiſdem fere veſtibus, quo ad
mam, utitur, quibus dicti Senato-
s, excepto, quod pileum fert ab uno
ere acutum, quaſi in cornu deſinat.
goties terra marive progreditur, u-
verſus eum Senatus comitatur, maxi-
o quidem cum decoro ac majeſtate
edi è civitate abſque Senatus venia
n licet. Primus Dux Venetiarum
atus fuit anno Chriſtiano ſeptin-
ateſimo ſexto, & ad hæc uſque tem-
ra fuere Duces octuaginta novem.
cem-viri cæteris magiſtratibus præ-
nt, quia coram iis graviora Reipubl.
gotia agitantur, & delicta plectun-
ur, ut falſæ monetæ, læſæ Majeſtatis,
tricidiorum homicidia, aliique atrociſ-
ni caſus. In hoc Decem-virorum
nſilio interveniunt etiam Dux, &
nſiliarii cæteri cum ſupra nume-
riis.

Quicunque Collegium conſtituunt,
mero ſunt ſeptem & viginti, hoc eſt,
nſiliarii ſex, ſapientes magni ſex, to-
tem ſapientes continentis, tria capita
adrageſimi ordinis, & quinque ſa-
entes ordinum. Verum cum aliquid

arcani tractandum eſt, capita decem
virûm vocantur, quæ tria ſunt; qu
ſingulis menſibus capita creantur: q
cum advenerint, jubentur egredi tr
capita quadrageſimi ordinis, & quin
que capita ordinum: tuncque delib
rant inter ſe, quicquid neceſſe eſt.

In Conſilio Rogatorum, hoc eſt,
Senatu comprehenduntur urbani ſe
omnes magiſtratus, & nonnulloru
tantum capita, ſeu limitatus numeru
quorum plerique ſuffragii jure caren
omneſque circiter centum quinqu
ginta ſunt. Leguntur in hoc Sena
epiſtolæ, quęcunq; ad eum ſcribuntur
Principibus totius orbis terrarum,
Legatis, à rectoribus urbium, aliiſq; ſu
miniſtris, & politica negotia quælib
tractantur, bellumque aut induciæ d
cernuntur. Cuilibet Senatori licet
materia, qua de agitur, diſſerere, ſuam
interponere ſententiam: ſed per ſuffr
gia concluditur, ſicuti in cæteris Co
ſiliis uſitatũ eſt. Ad hoc Conſilium
mnes omnium preces porrigũtur, D
cum militum, aliorumq; adminiſtr
rum, qui benemeriti alicujus cauſa, v
laudabili aliquo opere præmium p
cunt, vel juſta aliqua ratione petunt a
mitti ad ſe purgandũ: & revera in ex
randis precibus benignum eſt hoc Co
ſiliun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

m. Referunt in Senatum Sapientes
mi quolibet octiduo de omnibus,
agenda ſunt, factiſq; relationibus
olæ tribuuntur neceſſariæ. Omnia
ſilia ſuos habent epiſtolarum ma-
ros, ſed ii majore ſunt in exiſtima-
e: qui Decem-viris inſerviunt, hi-
à Senatu eliguntur, & ſtipendia
rent gradibuſque multis fruuntur.
unt etiam diverſi magiſtratus, qui
ias civiles & criminales ſeparatim
rminãt, limitatis juriſdictionibus.
rum magiſtratuum ſententiæ defi-
væ ſunt, neque ab iis datur provo-
o: ſunt quoque minores magiſtra-
, quos enumerare ſupervacaneum
o. Illud tamen non prætermittam,
re quolibet Solis die Cõſilium con-
gari, in quod omnes patricii omnis
tis ſupra vigeſimum annum ingre-
ntur: in quo Conſilio omnes terra
rique magiſtratus eliguntur: gra-
q; juxta meritorum proportionem
tribuuntur: ad civitates autem re-
das viri profectę mittuntur ætatis.
od ſi laudabiliter ſe geſſerint, ad
jora promovẽtur: ſin minus, depri-
tur, adeo, ut nunquã amplius ad ho-
es emergere queant: quod ſi iniqui-
es cõmiſerint, ſevere puniuntur: ſin-
s trienniis aut quinquẽniis cõſuevit

Reſpublica terra marique Syndicos
pedire, quorum munus eſt in acta
mnium rectorum inquirere, quicu
ſubditos gubernaverunt: aut gub
nant: cumque redierint Venetias,
jus vocant reos,& cauſa tractatur,
nec de jure terminetur. Revera hu
Reipublicæ leges, quæ tam pulchr
imperium tamdiu ſervarunt, ſumr
laudibus efferendæ ſunt. Fruuntur V
neti in præſens pace cũ omnibus Pr
cipibus, & quia timidi ſunt potit
quam militares, tranquillitatem pa
turbis anteponunt. Nullam tamer
quoquam injuriam tolerant, & à n
mine præter Turcam ſe timere pro
tentur: qui Turca, quia omnibus V
netorum ditionibus maritimis imr
net, ab iiſdem omnia quæ vult ext
quet: ſtatim enim atq; malum aliqu
affectum iis oſtendit, illi munerib
ipſum placare conantur. Et nihilon
nus ſi ab ipſo vexarentur, poſſent a
junctis auxiliis Principum, ac præſe
tim Hiſpanorum, à tanto tyranno
tis ſe & ſua defendere.

Reditus Venetiarum in plurib
conſiſtunt: ex vino ſunt aureorum
octuaginta millia. Ex oleo ſex mill
Ex mercium portoriis centum mill
Ex ingreſſu mercium quadragin
mill

a. Ex triceſima quadraginta mil- x egreſſu mercium triginta octo a. Ex tritici portorio viginti mil- x ferro decem millia. Ex carne nta millia. Ex fructibus ſex millia. gnis octo millia. Ex Paneriis octo a. Ex molendinis octo millia. Hi- ere ſunt omnes Reipublicæ redi- præter eos, quos ex ſingulis civita- colligi retulimus.

lectio redituum annuorum pro ut ſupra annotantur.

be Patavina Aureor.	140000
rbe Vincentina	36000
ronenſi diſtrictu	90000
xienſi	100450
rgomenſi	60000
o-Julienſi Patria	30000
rviſina civitate	90000
lmatia	10000
ſa urbe Venetiar.	394000
Summa totalis	950450.

V. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

V.

DE POTENTIA ET ÆRAR VENETORVM COPIA AVT INOPIA;

ex Sr. D. T. V. Y. & aliis.

DOMINIVM Venetur
quotannis ex omnibus
ibus eidem ſubjectis te
pore pacis percipit d
milliones aureorum
hanc modum.

Ex urbibus quas in Italiæ contin
te poſſidet octigenta coronatorũ m
lia; quarum Brixia & Bergomum f
trecenta millia pendunt. In ipſa aut
Civitate Venetiarum è diverſis por
riis & vectigalibus aliisq; tributis ſe
tingenta millia coronatorum nam
lum vectigal vini quotannis cxxx m
lib. coronatorum redimitur.

Præterea è diverſis decimis & ta
nobilitati & vulgo impoſitis in ipſa
vitate magna argenti vis percipitu
reliqua Iↄ. mill. è vectigalibus ſalis c
liguntur (cujus magna copia in lo
maritimis conficitur) itemque è po
toriis & tributis urbium maritimar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

[..]n quoque è Regno Cypri quingen-
[..]illia Coronatorũ percepiſſe Rem-
[..] authores ſunt idonei; quam ſum-
[..]m hodieque ex aliis ſubditis ſuis,
[..]alium modum, haurire vulgo
[..]itur.

[..]i ergo ſunt Reipub. Venetæ redi-
[..]annui, cujus haud diſſimile eſt fa-
[..] quam aliorum principatuum in
[..]iſtiano orbe, nimirum omnes re-
[..]s ſuos quotannis in ordinarias ex-
[..]ſas quæ fiunt in præſidiarios, claſ-
[..], munitiones urbium & caſtello-
[..], ſalaria magiſtratuum & ſimilia,
[..]endere. unde vulgo creditur nihil
[..]pſa reponi, & ſi quid forte ſuper eſt,
[..]ntiquis debitis abſolvendis inſumi.
[..]ue tamen propterea Rempub. hanc
[..]us potentem eſſe, credibile eſt,
[..] principes & Reſpubl. eo poten-
[..]es judicantur quo plures habent
[..]ſiones & modos pecunias extra
[..]inem è ſuis emungédi; Reſpubl. au-
[..] Veneta & longe habet plures mo-
[..]& valde tutos neque eſt cur ſub-
[..]s ſuos in hac parte metuat, quem-
[..]modum plerique alii principes co-
[..]tur facere. Nam bello ingruente,
[..]quando ſupra ordinarium modum
[..]ſſis armanda eſt, (pacis quidé tem-
[..]re, ſed cum tamen ob magnos Tur-
carum

carũ apparatus merito ſibi metu ad extraordinarios ærarium ſuum gendi modos Reſpubl. ſe convertit quidem varii ſunt, ſed ad tres fere cies revocantur.

Prior eſt decimarum, quæ patri juxta & plebeis ratione bonorum & immobilium conſtitutæ ſunt in mentum; nimirum ut quod ſe quotannis pendere conſueverant jam bis terue prout ſenatus decrev pendant. In eundem modum & ve galia aut portoria mercium omni quæ à mercatoribus ſecũdum valo earundem ſolvuntur (quod vect plerumq; decimam partem lucri q ex illis mercibus vulgo percipitur quat) augent; idque perfacili negot nobilibus juxta & plebeis conſequ tur.

Secundus modus eſt; ubi prior ſufficit neceſſitati Reipublicæ, Pat magiſtratuum munera gratis obe aliquot annis; itemque præcipuos nores, quos pro meritis conferre ſo bant in patricios, pretio vendunt, n tamen in perpetuum neque iis ſem qui plurimum offerunt; nam non r eoſdem potius minus offerentibus dicunt, quam ut indignos in iiſd propter opũ abundantiam verſari

tiant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tur. Hoc modo, cum ex fœdere eracenſi pene omnes Europę prin- n Rempubl. impetum facerent, il- ſupra quingenta millia aureorum rarium retuliſſe conſtat. Huic ac- quod per diſpenſationem & cer- retio nobiles adhuc minores ad lii aditum admittant, & hono- capaces declarent.

rtius eſt, grandi aliqua neceſſita- gente, à particularibus argentum uo accipere, vel ingratiis ſi non ul- onſentiant, quem in finem & ſu- ctilem & bona immobilia vende- nnunquam ſolent eorum qui per- iter reluctantur. Reſpub. autem ligat ad reſtituendum intra certos s quicquid in hunc modum ſum- & modicas uſuras quotannis per- ,puta aut duo pro unoquoq; cen- rio, quo modo vetera debita ab- t; aut quinque pro unoquoque enario.

ræterea & bona certa immobilia ſortes à Repub. ad particulares nnumquam tranſtulerunt. Denique itos habet hæc Reſpubl. ærarium n ſupplendi modos, quibus & uſa terdum & ubi res exegerit adhuc oſſit; nam cum privato um opes enſæ ſint, & Reſpub. leni ſuo im-

perio

perio omnium obſequium & amo
ſibi conciliaverit, nullo non tem
publico ærario laboranti ſuccurre
perfacile erit. Neque facile ratio
poteſt, quos quantoſque Theſa
Reſpubl. poſſideat. Hactenus ille.

Poſſemus hic quoque aliorum
niones adjicere, ſed quia in libell
Principibus Italiæ jam illas attuli
ſupervacaneum exiſtimamus hic
nuo eaſdem repetere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

VI.

F. LEANDRI ALBERTI
De
CREMENTIS DOMINII VENETI DIATRIBE.

PRIMORDIO ac amplitudi-
ne civitatis hujus qua nunc
eſt, dicta, conſequitur ut
formam reipublicæ dica-
mus; qua narratione ſimul
rementa tum populi, tum ædificio-
rum, & imperii quoque tam mari-
i, quam terreni ſpecies commemo-
atur. Ab initio itaque Conſulũ ma-
ſtratꝰ, dein Tribunorum, ut diximus,
mpe ſub imperii Romani nomine
uit; at quamdiu, nec ſatis inter au-
es conſtat. Sabellicus ſcribit annos
CCLXXXII, ut aliqui voluerũt, qui-
CCXCVII, alii CCXCVI, nec minus
x ſub iis magiſtratibꝰ exactos tra-
t; tanta hic authorum varietas. His
poribus autem maxima civitas in-
menta ſumpſit, acceſſione magnæ
itudinis quæ Roma, Mediolano,
no, Brixia, Mantua, Verona, Vicen-
Patavio, multiſque præterea ex lo-
uc confluebat ob Italiæ vaſtitatem,
n Athila, Gothi, Longobardi, aliæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

que barbarę gentes effecerant, uti ape
te Blondus & Sabellicus in hiſtor
perſcribũt. Tribunis etiam poteſtate
urbis gerentibus cum Narſes eunuch
Imperatoris Iuſtiniani legat⁹ in Italia
contra Gothos veniſſet, rege tunc ill
rum Totila, profectum ad hæc tu
Venetæ civitatis initia vehementer a
miratũ legitur ædificiorum in ſtag
tam multorum tamq; magnificoru
ſitum, & maximam item populi fr
quentiam; ideoque votum D. Theod
ro D. que Geminiano nuncupaſſe, ſi
ctoria potiretur, iis hic templa con
tuendi; victoremq; ſubinde reverſ
voti fidem perſolviſſe, ſtructis illoru
Divorum templis ad pomarii cap
Auctu igitur ingenti circa hæc tem
ra crevit, quum aliarum Italiæ civi
tum quas barbari indies vaſtabant
loni huc confluerent, maximeque
ca Rivum altum conſiderent. Ædifi
vere tum quoque Patavini Caſtell
Olivolenſe, quod poſterioribus ſec
Epiſcoporum Caſtelli qui nunc Patri
chæ dicuntur, ſedes ac domicili
effectum eſt. Narſetem etiam Ve
cõtra Gothos magnis auxiliis navi
aliiſque belli ſubſidiis juvere, & ac
interrupta itinera munivere ponti
quibus ab Tarviſio Ravennam exe

Romanus commode traduceretur, à Procopio, Blondoque ac Sabellimemoriæ proditum eſt. Sub Tribunrum etiam poteſtate D. Martini Diue IoannisBragolani ſana dedicata. luſquam in magiſtratuum ſerie ſuccioneque procedamus, dicenda quæn viſa ſunt prius, quæ ad ſequẽtium ellectum neceſſaria ſunt, & à nobis a maxima fieri poſſit brevitate meorabuntur. Circa DCX à Chriſti natiate annum Giſulphus Dux Forijuli triarchã fecit veteris Aquileiæ Ioanm Abbatem, ſuperſtite tum adhuc ndiano Novæ Aquileiæ Patriarcha: nitatem enim illam Pontifices Roni jam tum ante Gradum tranſtuleat. Quinto igitur anno poſt, bini hi triarchæ depacti inter ſe ſunt, ut Aalienſis cõtinente potiretur, ad Graaſis vero diœceſim pertinerent om in ſtagnis loca quæ nunc Ducatus neti nomine complectuntur. Exin no XIV quum Rhotaris Longobarrum rex Opitergium evertiſſet, & s urbis Epiſcopus Magnus in æſtua- tanquam in tutum conceſſiſſet, ibi auctoritate, Severini Pontificis Roani ac ImperatorisHeraclii civitatem ignem condidit, Heracliamque deminavit in gratiam Cæſaris. Eodem

anno Paulus Altinatium antiſtes cu
ea multitudine quæ deleto à Long
bardis Altino ſuperfuerat Torcellu
commigravit, ibique ſedem Epiſco
tus ex auctoritate quoq; Severini Po
tificis Romani fixit, quæ in hodiern
uſque diem ipſo in loco manet. Præ
rea domicilium Præſulatus antiſtes
iam Patavinus ad Methamaucum ej
dem etiam Pontificis conſenſu tranſ
lit, Arrianæ hęreſis contagium fugie
quæ tũ iis in locis indies gliſcebat. H
ipſo quoque tempore ſtagnorum &
ludium incolæ ac eorum magiſtrat
cum regibus Longobardis pacto c
venerunt, ut univerſa regio Vene
quæ continentem amplectitur, ab A
dua flumine uſque ad ipſam oram &
ſtuaria Longobardiæ nomen cape
quicquid auté in ſtagnis marinis ſit
erat, id Venetiæ retinerent. Ita Sab
cus. Dein anno poſt Chriſti nativitat
DCL. Conſtantinus Imperator Hera
filius Romam cogitans, cum Tor
lum veniſſet, primum ejus vicum
Conſtantiacũ vocari voluit. Circa h
quoque tempora prægravans He
cliam multitudo laxiorum ſedium c
ſa vicinam occupavit inſulam, urbe
que novam in ea condidit Æquilit
Ita cum ſtagna hæc jam multitud
po

pulorum frequentarentur, qui prius
nſulum, deinde Tribunorum magi-
tus (nam ut Donatus Ianottus ſcri-
inſula quæque Tribunum creabat
n) habuere, nimirum annis fere cc-
I. Blondo Sabellicoque auctoribus,
quidam CCLXXXII. alii CCXCVI. non-
i etiam CCLXXVI. dixerint; tandem
nium populorum conſenſu novum
giſtratum erigere, veteremque for-
n publicæ poteſtatis Duce creato
are viſum fuit. Itaque conventu
d Heracliam Patriarchæ Graden-
ſacerdotumque ac Tribunorum,
nariorumque civium cujuſque po-
Dux creatus Paulinus, ſeu Paula-
Heraclianus, anno poſt Chriſti na-
atem DCXVII. ſed ut Ianottus
it DCCIII. ab conditis Venetiis
XXXII. Primus igitur ille Dux
ulorum conſenſu votiſque com-
ibus appellatus, imperio ſumpto,
quam nihilominus adhuc inſulæ
unos legerent, ab iis quippe ad
s provocatio erat, pacem cum
gobardis fecit, & Heracliæ fines à
bri planitie uſq; ad minorem pro-
Diem functus anno principatus
ſucceſſorem accepit Vrſum He-
num, quem ſeptimo anno po-
concurſu caſum Blondus auctor

 eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

eſt. Sabellicus aliter; Paulatium an
imperii vigeſimo, menſe ſeptimo fa
interceptum, ſucceſſorē habuiſſe Ma
cellum Heraclianum ſcribit, cui ann
novemDucatu potito ſublectus ſit O
leus Hipatus cognomento Vrſus,que
undecimo imperii anno populus occ
derit. Apparet igitur horum auctoru
non mediocris circa primos Duces v
rietas quippe quia Blondus unum pr
terire videtur:conſentiunt tamen Vr
cæſo novum magiſtratum conditur
Duciſque nomen in Magiſtri militu
qui Ducis plane poteſtatem habere
commutatum, idque Sabellicus qu
drageſimo anno poſt Ducem primu
creatum accidiſſe perhibet. Itaque pı
mum Magiſtrum militum Veneti fec
re Dominicum Leonem; cui poſt a
nalem magiſtratū mortuo populi ſu
fragiis Fælix Cornicula ſuffectus, Fæl
ci Theodatus Vrſi ducis interfecti fili
ab exilio revocatus, Theodato Iulian
Ceparius vel ut quidam volunt Hep
tes, poſt hunc Cianus Fabricianus q
Magiſter militum quintus fuit, an
quinto ſcilicet poſt conditum mag
ſtratum, ut Sabellicus memoriæ pr
didit. Blondus tamen quatuor tantu
Magiſtros militum fuiſſe refert, D
micicum, Leonem, Fœlicem Cornic
lan

h, Iulianum Ceparium, & Ioannem
bricianum quem Sabellicus Cianum
minat. Is magiſtratu inito populi
itione captus orbatuſque lumini-
s & ab imperio depoſitus eſt. Qui-
n hoc anno graviter inter ſe confli-
ſe ſcribunt Heraclianos & Ieſulinos
o qui nunc Canalis Arcus ab illa
ctabili cruentaque pugna dicitur;
; de cauſa tam magnam hominum
ultitudinem ex Heraclia, Ieſulo, Æ-
ilioque migraviſſe. Poſt id certamen
nventu apud Meduacum indicto
icum magiſtratum reſtituere viſum
; ſimulque Dux tum Theodatus Vr-
Ducis interfecti filius appellatur, ut
Magiſtrorum Militum nomine in-
cto circa DCCXLII. à Chriſti nativita-
annum Ducaria poteſtas redierit.
eodatum qui ſedem Ducatus ab He-
lia Methamaucũ tranſtulerat, cum
ad oſtium Meduaci arcem ædifica-
, eaq; propter in ſuſpicionem tyran-
dis & vi retinẽdi imperii veniſſet, an-
principatus XIII. popul⁹ per tumul-
m cepit, oculiſque ſpoliatum à ma-
ſtratu depoſuit, ſublecto in locũ ejus
lla. Sed & is cum anno XIV. principa-
s ſeditione popularium captus orba-
ſque luminibus & ab imperio deje-
s fuiſſet, novum publicæ poteſtatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

inſtitutum eſt formatum, Duce crea
Dominico Monetario Methamaucen
& additis illi per ſuffragia populi bi
Tribunis, qui una rempublicam p
authoritate ac annuo magiſtratu g
rerent. Vix tamen annum primum i
perii Dux ille implere potuit, quin m
titudinis furore luminib⁹ orbat⁹ pri
cipatu detruderetur. Exin imperii p
teſtas iterum ad Heraclianos venit D
ce creato Mauritio Galbio, qui exac
anno primo, ut filius ſibi in principa
collega daretur effecit, pernitioſo
poſteros exemplo. Hoc anno Adrian
primus. Pontifex Romanus Obelaltu
Marinum Olivolenſi Eccleſiæ primu
Epiſcopũ dedit; qui dein ædem D. M
ſis condidit. Poſt hæc Caſtelli nom
accepit Olivolum, quod in urbis par
eſt; ubi inſulæ quædam olim ipſi Ol
volo ſubjectæ. Mauritius Dux ſuperb
magna fuit, adeo quidem ut Ioanne
Patriarchã Gradenſem verberibus gr
viter cæciderit, ex quibus paucos po
dies mortem obiit: ſucceſſorque Fort
natus cum in ultionem necis ejus co
juraviſſet, populi impetu exactus
Franciam profugit. Dein autem Duc
tus patri filioque abrogatus eſt, Obel
rio tum Methamauci Tribuno ſubl
cto, qui poſt Chriſti nativitatẽ DCCCI
ann

nus fuit. In nondum expleto magi-
atus anno primo, ſeditione multitu-
is pulſus Tarviſium ſe recepit, ibique
x iterum ab exulibus Venetiis crea-
, fratrem Beatum collegam ſumpſit.
rca hæc tempora, nempe poſt Chri-
nati DCCC. annum, cum Pipinus Ca-
li Magni filius Italiæ rex factus, For-
nati Patriarchæ ac Obelerii Beatique
ſu bello Venetos peteret, ii non pro-
Tarviſio acie victi his conditioni-
s pacem cum Carolo Pipinoque fe-
unt, ut Obelerius cum Beato fratre
principatum reſtitueretur. Ita non-
lli prodiderunt ſcriptis, adduntque,
ſt abitum Pipini cæſum cum uxore
belerium populi ſedicione, Beatum-
e ſolum in Principatu relictum. Alii
ibunt utrumque relegatum ad Me-
amaucum, nec unquam exin ad im-
rium reverſos; ſuffectumque populi
fragiis. Valentinum eorum fratrem
tu minimum. Vtcunque tamen, in-
it Sabellicus hoc ſe habeat, quintum
s annum principatus conſtat haud
ceſſiſſe. Eodem anno quo cum Pipino
pugnatum eſt, Heracliam Veneti
cidêre; quamobrem magna tum in-
o nobilium hominum multitudo Ve-
tias traducta, non mediocri incre-
ento urbem auxit; quorum deinde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

plurimi reipublicæ gubernacula tenu
re, ac poſteri in hodiernum uſq; die
regunt. Iiſdem temporibus & ex Aqu
leia multi huc domicilia ſedeſq; tran
tulere; quorum acceſſione præter ali
ex variis indies urbibus Venetias quo
ſe recipientes in tantum civitas auc
tum eſt, ut iterum hoc tempore cond
ta poſſet dici. Accidit porro id Gallo
rum metu, qui illa tempeſtate Ven
tiam habebant infeſtam. Itaque Du
tum Angelo Patriciaco Heracliano
Tribuniſque cum illo duobus remp
blicam gerentibus, quia tam frequen
circa Rivum altum concurſus hom
num fiebat, ut ibi ſimul conſiſtere
omnes haud poſſent, inſulæ vicin
pontibus connecti LX. cœpere, quo la
xius habitaretur. Deinde quia nobilio
res potiſſimaque civitatis pars Rivum
altum incolebat, iſque majori dignitat
locus, & magis reipubl. gubernation
idoneus eſſe videbatur, ſententia com
muni ſedes Ducatus eo tranſlata eſt
Sic igitur Angelus Dux huc commigra
vit, ædeſque magnificas in loco extru
xit, quarum in hodiernum uſque dien
reliquiæ ſuperſunt: qua occaſione tun
civitatis mutari nomen cœpit, ut pr
Venetiis Rivuſaltus diceretur, ut Blon
dus auctor eſt; pariterque templum
Olive

ivolenſe ab Caſtello quod juxta erat,
ſtellanum vocatum. Triennio poſt
gelus Dux Heracliam refecit, at non
dem qua fuerat amplitudine, civita-
mq; novam denominavit; quæ nunc
idem adhuc appellatio ſupereſt, nec
men ideo quod locus incolatur, ſed
opter Epiſcopatum. Idem Dux cœ-
bium D. Zachariæ fundavit illatis
s ſancti viri oſſibus. Circa hæc quo-
e tempora Caſtellanam ædem Vrſus
iſcopus D. Petro dedicavit. ejuſque
ntiles templa duo binis inſulis erexe-
D. Severo D. que Laurentio. Dein
ngelusDux collegam imperii ſumpſit
annem filium natu minorem: qua-
opter cumIuſtiniani majoris natu ab
per. Leone Bizantio reverſi indigna-
nem in ſe convertiſſet, quo ejus ani-
o ſatisfaceret, Ioannem populi judi-
o Conſtantinopolim exulatum mitti
ravit, ſimulque in imperii ſocietatem
ſtinianum cum Angelo nepote ex
anne filio relegato ſumpſit. Exin de-
cta conjuratione Ioannis Tornarici,
onique Bragadini contra Duces eos
es inita, reis comprehenſis & morte
ultatis, Duces periculo defuncti ſunt.
irca hæc tempora gens Tornaricorũ,
onuſq; Bragadinus ædem D. Danielis
ondidere. Mox anno à Chriſti nativi-
tate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tate DCCCXXVII. fatis interceptoAngel
Duce, ſolus in principatu Iuſtinianus
filius ſuperfuit, nec tamen ſupra bien
nium. Ejus ultimo anno D. Marci E
vangeliſtæ corpus ex Aſia Venetias al
latum traditur. Iuſtiniano diem functo
frater ejus Ioannes ab exilio revocatu
Bizantio, Duxque nominatus eſt. I
ædis auguſtiſſimæ D. Marci quæ Curia
Ducali cohæret fundamenta jecit, ma
gnaque cum religione ſancta D. Marc
oſſa delubro intulit. Hoc tempore
Veneti maximis copiis in Methamau-
cenos miſſis Obelerium interfecere,
quem eum in locum relegaverant; ur-
bemque ipſam everterunt: quamob-
rem Dux tum in Franciam ad Regem
citatus eo ivit. Sabellicus tamen ſcripſit
ejectum conjuratione nobiliorum ali-
quot civium, principe conjurationis
Caroſio Bonicis filio, eaque propter in
Galliam profugiſſe, Caroſium vero
Ducatu præter auctoritatẽ populi oc-
cupato, mox Baſilii Traſimũdi, Ioannis
Martunii, ac Dominici Ortianici præ-
tereaque xxx. primariorũ civium, quos
libertatis publicæ deſiderium impelle-
bat conſpiratione captum, & oculis a-
demptis in exilium actum, occiſo prius
Theodato Aureo, Marino Patriciaco,
Dominico Monetario, aliiſque ex fa-
ctione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ne Caroſiana plurimis. Commiſſa
n reſpublica donec Ioannes è Gallia
iret Vrſo Olivolenſi Epiſcopo, Baſi-
que Traſimundo & Ioanni Martu-
t eſt. Reverſus Ioannes non diu poſt
nicitias cum Maſtalicia familia con-
ctas in æde Divi Petri circumventus,
ornamentis ducalibus ſpoliatus,
empta barba capilloque, magiſtra-
anno octavo relegatus in Fran-
n eſt, ubi ſacris inauguratus, vitę ſu-
mum diem cum męrore finivit. Du-
n illi populus ſublegit Petrum Tra-
nicum Polæ natum, qui Gallico tu-
ltu Æquilio pulſus Venetias ſe rece-
rat. Is filium in principatu Collegam
tulavit Ioannem, & claſſe LX. trire-
um Michaëlem imperatorem Con-
ntinopolis adverſus Saracenos Apu-
m infeſtantes juvit, ideoque Proto-
tarius ab eo dictus, qui tum tẽporis
undus ab imperatore Græciæ cen-
atur honor, Dux hic D. Pauli ædem
ificavit. Quarto dein anno Sclavi
prularum urbem delevere ſub Pon-
catu Maximo Sergii, qui prius Os
rci dictus fuerat: eodemque anno fa-
m D. Margaritæ Maurus Epiſcopus
ſtellanus cõdidit. Dein orbatus filio
x Petrus, & rempubl. ſolus gerens,
um in reditu à D. Zachariæ domum,
à con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

à conjuratis quibuſdam anno princ
patus XXIX. fuiſſet occiſus, populi co
ventu Tres-viri creati Petrus antiſt
Æquilius, Ioannes Archidiaconus Gr
denſis & Dominicus Maſſonius, q
de conjuratis & percuſſoribus hab
rent quæſtionem ; ipſeque Dux in l
Zachariæ tumulatus anno poſt C.
D CCC LXIV. quemadmodum Blond
ſcribit. Sublecto tū Vrſo Patriciaco, c
principis familia non prius ædes Duc
les ut populo traderet adduci potu
quam inſula ſibi Pipilia cū immunita
& conditionibus certis incolenda co
cederetur, ut Blondus auctor eſt. Sab
licus tamé aliter, quoſdam ex princi
interfecti domeſticis reos ejus cædis
exilium ejectos, quoſdam ad quintum
Venetiis lapidem Pupiliam in inſula
relegatos ſcribit, qui eo cum uxorib
ac liberis profecti tantis incremētis a
geri cœperunt, ut frequentiſſimum
oppidum poſt evaſerit; quod deinde G
nuenſi bello deletum eſt. Locus nu
vulgo Poveia nominatur; antiqui Pu
liam, ut ait Sabellicus, dixere. Dux Vr
an. principatus XIII. populi conſen
Ioannem filium collegam aſſumpſi
Multa prꝍclare contra Saracenos geſ
qui Anconem cremaverant; hoſtem
ipſum ora maris Adriatici tota prop
modu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

num ab Hydrunte Anconam uſque
ta vaſtataq;ad ſinum Tarentinum
em ibi faceret converſum, magna
multitudine Chriſtianorum perſe-
s,tanta fortitudine virtuteq;petiit,
genti cum detriméto ejus fugaret;
ſq; dein ad inſulam Gradum pro-
m, eamque diripientem, tanta vi
q; animo aggreſſus eſt, ut fugere
n ocyſſime cogeret:nec inſequi de-
ti uſq; dum ex Adriatico ſinu pror-
jecta peſte,Italiam parte hac paca-
tutamq; reddidiſſet. Hac de cauſa
ab Imp. Conſtantinopolitano Ba-
Protoſpatarius Apocriſanorũ fuiſ-
appellatus, honoris illius gratiam
io munere XII. ingentium ex ære
innabulorũ rependit anno poſt C.
t Blondus auctor perhibet DCCC-
. Prima hæc omnino tintinnabula,
gus campanas vocat, Græcia vidit.
xima deinde gloria rerum geſtarũ
ytus Vrſus vita cõceſſit anno prin-
tus XVII. Ioanne filio ſolo Duce ſu-
ſtite. Nihil & hic à veſtigiis laudatiſ-
i patris deflectens, Comaclum Ra-
natibus ademit: at anno tertio poſt
valetudinem infirmam cum populi
untate fratrem ſibi Petrum ſubſti-
t,confirmatuſque dein collegam re-
uit. Is æde DD.Cornelii & Cypriani
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

in Methamauceno littore cond
diem obiit. Tum Ioannes majorem
fratrem Vrſum accepit collegam c
populi voluntate: quo poſt dies p
cos imperio ſe abdicante, Ioan
etiam dein idem valetudinis cauſa
cit, ſexto poſt obitum patris anno.
cum amboDuces magiſtratu ultro c
ſiſſent, populus per comitia Duc
legit Petrum Candianum pruden
conſiliique maximi virum, ann
Chriſti nativitate DCCCLXXXVII.
præclara claſſe Naretanos ſeu Scla
ſuperavit, & iterum adverſus eoſd
pugnans in conflictu cecidit quin
menſe principatus. Hujus ob morte
turbatis vehementer populi animis
annes Patriciacus quē abdicaviſſe m
giſtratum modo diximus, gubernac
Ducatus recepit ad tēpus, donec tr
quillis comitiis Dux alius deſignaret
uti ſexto poſt interitū Candiani me
contigit. Electo itaque tum Petro T
buno, qui à Chriſti nativitate DCCC
XXVIII. annus fuit, Ioannes novo D
magiſtratum ceſſit. His temporibus
Italia duo reges caput efferre cœpert
Francis ſpretis. Berengarius fuit Foro
lienſis, & Guido Spoletinus. Petrum T
bunum Ducem Bizantinus Impera
Protoſpatarium etiam appellavit. Is
net

tias mœnibus cinxit à Rivo Caſtelli
que ad D.Mariæ Iudenicæ quo in lo-
magnum canalem ab æde Iudenicæ
; ad D. Gregorii catena ducta clau-
Hoc anno Italiam vehementer affli-
xút Hungari, qui ab Tarviſio Mediola-
m uſq; ferro flammaq; cuncta vaſta-
t,& ſtagna quoq; Venetorum navi-
s repente factis ingreſſi Civitaté no-
n, Foſſamque Clodiam & Caput ag-
is diripuerant. Fuſi tamen dein à
engario qui exercitum xv. mill. ar-
torum contraxerat; verũ non tam
cti quin iterum acie dimicantes co-
s illius propemodum ad internecio-
n cæderent: quamobrem cum ho-
h vi pelli haud poſſe Berengarius
nadverteret, ad artes & munera
erſum largitione effeciſſe ut ad ſua
erterentur, Blondus & Sabellicus
hibẽt, qui copioſe temporum horũ
mitates monumentis prodidere.
rus Tribunus Dux gloria rerũ præ-
e geſtarũ inſignis diem ſupremum
levit anno principatus XXIII. popu-
Vrſum Patriciatum ſuffecit ut Blon-
ſcribit, ſed Vrſum Badoarium dicit
ellicus. Is prudentia bonitateq; vir
ma fuit,& Protoſpatarius etiam ab
eratore Conſtantinopolitano ap-
tus. Circa hæc tempora Conradus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

GermanusImperiiRomani gubernacu
la adeptus eſt: quamobrẽ turbatis pa
ſimItaliæ rebus maximam ejus parte
occupavere Saraceni. Dux Vrſus po
geſtam ſapienter rempubl. annis fe
XIX.imperium populo reſtituit,& in I
Fælicis Amiani cœnobio vitã reliqua
inſtituto monaſtico ſancte exegit. Su
ceſſit illi Petrus Candianus qui & S
nutus; nam Candianorum gentem S
nutos poſtea dictos Sabellicus auct
eſt.Patrem is habuit Petrũ Candianu
Ducem, qui uti prædiximus in pug
cum Narentanis cecidit. Protoſpata
quoq; dignitate ornatus uti ſuperior
Duces abImperatoreBizantino eſt.Pr
mus imperiumVenetum in Liburnia
Dalmatiamque provexit; tam enim
ſeculo res Imperatorum afflictæ ja
bant, ut quacunque vi facile dictione
ſuam occupari paterentur.Genua qu
que tum à Saracenis direpta, cum ej
urbis maritimæ opes vireſque labef
ctatæ graviter ea clade fuiſſent, Ven
ſubinde mari potentes eſſe cœperu
& exin continuo proceſſu ad tantu
maritimæ fortunæ culmen evecti ſu
ut hoc tempore non modo rem.ali
rum quamvis æquent, verum etia
plurimas excedant, quemadmodu
exemplis documentiſque frequen

itiſſe Blondus, Sabellicus, Platina, mul-
que præterea ſcriptores docent, Pe-
o Duci poſt annum alterum fere
rincipatus, vel ut alii tradunt, ſepti-
ium, fatis intercepto, populi ſuffra-
is Petrus Badoarius Vrſi olim Ducis
ater ſuffectus eſt; cui quoque bien-
o poſt diem functo populi item ſen-
ntiis creatus ſucceſſit Candianus Ba-
oarius filius. Is à patre collega prius
oluntate populi aſſumptus, propter
ſolentiam ab imperio depoſitus fue-
t; verum in melius dein mutato vi-
inſtituto, caſtigante mores ætate,
ntam opinionem virtutis collegit, ut
mma totius civitatis voluntate ac
titia patri defuncto in principatu
legeretur quo dejectus antea fuerat.
que Dux factus populi conſenſu Pe-
im filium natu minorem imperii
nſortem aſcivit, qui poſt ob morum
itatem & inſolentiam non ſolum
teſtate publica ſpoliatus, verum
am in carcerem detruſus & capitis
ndemnatus eſt; Vitam tamen patris
petravere preces, ut Ravennam exu-
um mitteretur; ubi poſtea nullis in
tiam injuriis abſtinuit, ut ea propter
rens pater anno principatus ſepti-
, vel ut alii volunt, undecimo de vi-
nigraret. Huic tamen per comitia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

filium eundé qui carcerem & exiliun
tulerat uti jam diximus, Petrum Can
dianum civitas ſuffecit. Is anno XVIII
vel XIX. Ducatus tyrannice geſti cum
per ſeditionem popularium circumſeſ
ſus in Ducali domo fortiter inde cun
ſuis ſe tueretur, flammis in ædes al
tumultuantibus injectis, ardente tect
fugam capiens una cum filiolo crude
liter obtruncatus eſt; incendioque ill
non ſolum curia Ducalis, ſed etiam D
Marci, D. Theodori, Divæque Mari
Iudenicæ templa, privatæ vero domu
ſupra CCC. conflagrarũt. Blondus triun
Ducum qui hunc Petrum Candianun
ordine præceſſere memoriam omitti
nempe Petri Candiani primi, Candia
ni & Petri Baduariorum; nonnullaqu
ſub hoc ultimo Petro Candiano com
memorat, quæ ſub primo contigere
& rurſus quædam primi tẽporibus at
tribuit, quæ ſunt poſterioris, ut hæ
tẽpora liquido confundat, fortaſſe qui
non animaduertit geminum fuiſſe Pe
trum Candianum Ducem. Creatus ex
pacata poſt interitum Petri Candian
civitate Dux Petrus Vrſeolus, qui pro
vinciam oblatam magna conſtanti
recuſavit, & vix tandem ut ſuſciper
precibus ſe amicorum ſummis ſivit pe
moveri, maturus vir & ſapiens. Init
itaqu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

aque licet invito magiſtratu,D.Marci
ſilicam refecit, magnaque cum reli-
one ſanctiſſimas ejus reliquias quæ
ammis ardente téplo fuerant ereptæ,
um in locũ repoſuit. Tabulam quoq;
tiſſimã illam & artificioſiſſimam ex
ro mirabili nobilitate gemmarum
natam, quæ ab Conſtantinopoli de-
a tum erat, & in hodiernum uſque
em hic viſitur, & aram templi ſum-
am collocavit.Hoc tempore Ioannes
aurocenus monachus D.Georgii cœ-
bium auxit.Dux haud diu poſt clam
Aquitaniam anno imperii ſecundo
ofugiens, monaſticum inſtitutum vi-
cepit, in luctum & lachrymas cũcta
itate merito propter amiſſum tanta
ientia humanitateque Principem eſ-
a. Sublectus illi Vitalis Candianus
tri tertii filius; at non diu rempubli-
n geſſit : etenim anno altero cauſa
letudinis abdicato Ducato,in cœno-
mD.Hilarii ſe deferri voluit, ubi fa-
deinde conceſſit.Ejus ædis ruinæ ad-
c ſuperſunt ad Brentã in pago Gam-
arum à Venetiis VIII. lapide. Lectus
c per comitia Dux Tribunꝰ Memus,
dentię ſingularis,ſed admodum ta-
urnus & verborum parcus vir.Hunc
no XIV.principatus magiſtratum ab-
are, monaſticamque veſtem ſumere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

populus coëgit; cui injuriæ nec diu ſ
perſuit. Depoſitum ab eo magiſtratu
civitas paribus ſententiis ad Petru
Vrſeolum detulit, ſub quo res Vene
non ſolum finitimis in locis, veru
etiam extra ſtagna longe lateq; crev
ſubjunxit quippe in ditionē Parentiu
& Polam, itemque Iaderam ; dein
omnem oram Dalmatiæ quæ mari a
poſita domuit, etiam Belgrado Trag
rioque Dalmaticis inſulis cùm Epe
parere coactis. Corcyram nigram in
per expugnavit, & vi quoque cepit I
ſinam evertitque. Epidaurios in ami
tiam accepit: Naretanis imperia ded
breviter univerſumDalmatiæ tractu
circa mare cū inſulis finitimis ab Iſt
uſque ad extremosIllyrici fines ditio
effecit Venetæ. Cum hac inſigni reru
geſtarū gloria reverſus, ex Senatuſco
ſulto Dux Venetiarum,&Dalmatiæ
ctus eſt, ita quidem ut hoc nominis
poſteriores exinde principes etiam c
mearet. Vrbem quoq; Gradum inſta
ravit, quam PepoAquileienſis Patria
cha fraude captam everterat: refe
ibidem etiam ædē ſplendidiſſimam
latis ſummo cū honore DD.Fortun
Hermacoræ, Dionyſii, Largi, & H
mogenæ oſſibus. Domum quoq; no
em ſeceſſus cauſa ſibi ſtruxit Herac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

m ſummo templo. Circa hęc tempo-
Venetias Roma venit Imperat. Cæſ.
tho, civitatemque munere liberavit
rei pallii, quod imperatoribus Ro-
anis in annos ſingulos ex pacto præ-
bat. Poſthæc voluntate populi colle-
m ſibi Dux Petrus filium aſſumpſit
annem. His temporibus Faletrorum
ns nobilis ædem D. Benedicti cum
enobio fundavit, additis ad alimenta
onachorum fundis plurimis. Petrus
ux annis XI. principatu geſto cū jam
te Ioannes fili⁹ deceſſiſſet diem obiit;
pultus in atrio D. Zachariæ. Suble-
us eſt Otho filius. Is virtuti paternæ
udquaquam impar Adrianos apud
uretum tanta ſtrage cæcidit, ut dies
tremum urbis Adriæ fatum ac inte-
ū habuiſſe viſa ſit, quæ mari Adria-
o propter celebritatem olim nomen
derat, uti in Romanula tranſpadana
imus. Idem Dux Valerianos etiam
orum regio nunc Corvatia, devicit:
dem vero conjuratione Dominici
bonici hominis nefarii circumven-
s, ademptaque barba in Græciam
ulatum miſſus, ibi poſt dies paucos
œrens animam edidit, poſt V. fere
mpti Ducatus annum. Suffecit popu-
s Petrum Centranicum vel Barbola-
m, nam utrumque nomen ejus fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

miliæ fuit. Sub hoc Duce Pont. R. Gra-
denſem Eccleſiam regionis Venetię ca-
terarum metropolitanam conſtituit.
Quarto principatus anno ſeditione po-
pularium, auctore Vrſo Gradēſe Patria-
cha Dux Petrus captus & barba ſpoli-
tus cum habitu monaſtico in exiliu-
ivit. Imperium mox Vrſo Patriarch-
commiſſum, donec Otho Vrſeolus fr-
ter ab exilio revocatus adveniret:
poſtquam eum vita jam prius deceſſiſ-
conſtitit, Vrſus Patriarcha Ducatus g-
bernationem apud populum depoſu-
quem mox Dominicus Vrſeolus præt-
auctoritatem civitatis capeſſere auſu-
non ultra biduum potuit tenere: imp-
tu enim multitudinis ad cædem qua-
ſitus, fuga Ravennam evaſit, ubi jud-
catus exul poſt dies paucos morte-
obiit. Eo itaq; fuga dilapſo Dominic-
Flabonicus per comitia Dux creatur.
& auctor prius fuerat ut Otho Vrſeol-
in exilium truderetur, & principatu-
adeptus propter inimicitias odiumq-
quod cum Vrſeola gente privatum e-
xercebat, omnibus viribus conten-
effecitque quo gens illa plebiſcito ve-
retur ad Ducatum alioſve magiſtrat-
ac honores unquam aſpirare, juſq-
ſuffragiorum etiam in civitate de-
ceps habere ullum, Legem vero & u-

ſimam reipublicę rogavit, ne poſteris
ducibus collegam in imperio ſumere,
quod ſuperiores plerique fecerant, jus
erro eſſet. Decimo principatus anno
gravis ætate vitam finivit. Blondus in
rum Ducum recenſione plurimum
ficit, uti & in ſequentium; quamob-
rem Sabellicũ nos ſequemur, quod ha-
nus etiam fere fecimus. Dominico
abonico Duci vita defuncto populus
ominicum Contarenum ſuffecit. Hic
leram quæ ab imperio defecerat, ex-
gnavit: intereaque Pepo Aquilienſis
triarcha, Gradu iterum capto, majo-
ibi clade quam prius, incendio ac va-
itione graſſatus eſt. Dominicus Con-
renus Dux cœnobium D. Nicolai li-
rei, nec procul hinc aliud D. Angeli
ndavit. Animam edidit poſt annum
agiſtratus XXVI. & ad D. Nicolai li-
rei funere publico elatus eſt. Ibi tum
exequiarum ejus ſolennibus repente
ux novus à populo communibus vo-
& ingenti totius civitatis lætitia no-
inatur Dominicus Sylvius. His tem-
oribus Dominico Olivolenſi Epiſco-
o mortuo, Ducis filius ſuffectus Hen-
cus, qui Olivolenſem Eccleſiam Caſtel-
nam juſſit vocari, quod nomen hinc
d poſteritatem manavit. Ducem Syl-
um cum in Normannos ad Dyrra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

chium eſſet profectus, anno princi-
tus XIII. male geſta re Venetias rev
ſum populus ab imperio depoſuit. A
tamen anno XXIII. Principatus fa
conceſſiſſe prodiderunt, & in D.Ma
ſepultum. Succeſſit rite per comitia V
talis Falerius, qui per legatos ab Im-
rat. Conſtantinopolitano Alexio, Da
matiæ Corvatiæq; imperium obtinu
primuſque regionum illarum omniu
Dux, uti in quibuſdam annalibus leg
tur, appellatus eſt. Circa hæc tempo
Venetias ab Tarviſio venit Imperat
Henricus IV. qui admiratione ſumm
propter ſitum loci ac deſcriptionem a
dificiorum commotus, poſt multa c
laudibus civitatis dicta, Regnum ea
nuncupavit, quoniam regni forma
tot inſulæ confertæ tectis habere vid
bantur. Hoc anno quoq; ſacrum Div
Marci Evangeliſtæ corpus, quod di
abditum latuerat, repertum, & max
mis populi honoribus affectum trad
tur, Marcus quoque Iulianus cœn
bium Virginis tum quod Charitat
dicitur, ædificavit. Deinde Laureti ca
ſtellum quod ob antiquitatem pene
conciderat, Dux Vitalis refecit, addit
immunitatibus permultis quo freque
tius incoleretur locus. Defuncto e
duodecimo Principatus anno, vel, u
ali

decimo tertio, Vitalem Michaëlem pulus Ducem dixit. Is claſſem duarum navium in Ioniam miſit quo pore Chriſtiani ad bellum ſacrum Aſiam ivere. Obiit anno Ducatus nto; ſuffectuſque civitatis ſuffragiis lafus Falerius, ſub quo Balduinus rex roſolymarum Venetis ob res maxis contra Saracenos geſtas ædem, vim, forum, aream, una cum Francis bere permiſit apud Ptolemaidem, i jus arbitrio exercent ſuo; nec ſolum in urbe, ſed in Hieroſolymitani regni nibus ubi vellent idem conceſſit, ditis præterea multis prærogativis. oc tẽpore quoq; Venetiis incendium ſtiſſimum eſt obortum, quo plurima ta magnaq; pars urbis conflagravit: enim à domibus Henrici Zenonis egata flamma uſque ad ædem D. Aoſtoli proceſſit, crem ataque tota hac gione trans canalem magnum venacta, etiam D. Caſſiani inſulam abmpſit: hinc inſuper uſque ad Matris omini fanum omnia hauſit, & ulteus etiam D. Agathæ vicum, D. Auſtini, Diviq; Stephani trans canalem aſtavit. Ignem hunc alius eſt ſecutus ajor, altero vel paulo amplius menſe, i ab ædificiis Zancanorum in inſum D. Laurentii proceſſit; hinc evagatus

tus utrinque denas ſenas urbis inſt
exedit cum parte Ducalis domus q
ad ædem D. Baſſi erat cōverſa. Blon
auctor eſt plebanica templa fere vig
ti arſiſſe. Eodem tempore Metham
cum etiam incendio flagravit, pauc
poſt dies cum terręmotibus, tum inu
datione deletum pene totum eſt: q
bus caſibus etiam Venetiæ tum mag
ex parte conquaſſatæ. Mirum po
videri debet nemini, tanta his temp
ribus incendia coorta neque ſolum V
netiis, verum etiam aliis in urbibus I
liæ, quemadmodum apud Bononien
atque Mediolanenſes, uti in hiſto
Bononiæ ſcripſimus; quippe quia tu
domus plerumque materia conſtaba
lignea, uti etiamnum in Gallia Germ
niaque; quamobrem accenſus uno
loco ignis facili momento ventoru
vi longe lateq; ſpargebatur. Hujus qu
que Ducis temporibꝰ Gradonici fanu
D. Cypriani cū cœnobio condidere M
riani, quo virgines à Methamauce
D. Cypriano monaſterio tranſlatæ. P
riter & domus Hilarianæ; Methama
cenæ ſodales ædem D. Sorboli incole
dam acceperunt, Badoariiq, templu
Sanctæ Crucis cum virginio fund
vere. Poſt hæc Ordelaſus Dux Iadera
recepit quæ à Venetis ad Hungar
rege

m defecerat;ac dein bellum adver-
Húgaros in Illyrico gerens,ictu lan-
periit anno principatus XIX. Vene-
ue delatus ſepulchrum in D.Marci
nis cum honoribus adeptus eſt.
itiis inde protinus indictis Domi-
s Michael Dux appellatur,qui claſ-
cc. navium in Turcas Syriam infe-
tes Chriſtianis duxit auxilio; maxi-
q;rebus in Aſia geſtis domum ſe re-
ens apudChion inſulam glorioſoD.
odori corpore potitus, id maximis
n honoribus Venetias attulit. Me-
mem etiam inPeloponneſo domuit,
Tragurium & Epetium cepit. Hac
peſtate D. Donati oſſa Venetias à
a delata, religioſeq; in ejus æde po-
ſunt. Dominicus Dux anno magi-
tus XI. fatis interceptus in veſtibulo
pli D. Georgii ſepultus eſt ſucceſſo-
n illi populus deditPetrumPolanum
erum. Hujus ſub principatu Fanum
Venetam ditionem venit, Petruſ-
Gatiloſus ædem D Clementis cum
nodochio juxta Canalem orpha-
m extruxit; odia quoque graviſſima
cordiæque inter Venetos & Piſanos
rtæ. Dux hic Corcyram inſulam
it & Emanuelem imperatorem
verſus Ruggerium Siciliæ regem
uvit : tandem principatu annis.
XIX.

XIX. geſto vita concedens ſucceſſo
habuit ex auctoritate populi Don
cum Maurocenum, qui urbes I
tributo devinxit. Sub hoc turris
mia D. Marci tintinnabulorum, C
panile vocant, ædificari cœpta, c
fundamenta quę latent plus operis
bere credo, quam ad auras extet,
Sabellicus, & ſummum faſtigium a
ſublime eſt, ut aurei tecti fulgor in
navigantibus ad cc. ſtad. veluti f
appareat, ipſaq; ex turre naves ab I
Liburniaq; ſolventes conſpici que
Sed antea ſatis multa hoc de oper
ximus. Eodem tempore fanum D.
ginis quod crucigerorũ dicitur, co
tum, item ædes D. Matthiæ Apoſt
Gauſonibus, aream cõcedente Ber
do Cornario. Supremum ſpiritum I
Dominicus edidit anno fere princ
tus octavo; tumulatus honorifice in
de Cruceia. Populus ſubinde Ducem
pellavit Vitalem Michaëlem ſecund
qui ſumptis imperii ſolennibus pac
cum Piſanis fecit, Tragurium excid
partem murorum Epidauri dejecit,
ſulam inſuper Chion in ditionem
junxit. Tandem inclyta virtute ho
principatus ann. XVII. circumven
inimicorum invidia trucidatuſque
qua re intellecta populus comitiis c

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

creatiſque ſtatim decem-viris,rem-
p. donec de ſumma rerum ſtatuere
illis cõmendavit. Dein communi-
ſententiis AurcusMalipetra vir op.
Dux appellatur;qui recuſato prin-
tu auctor populo fuit utSebaſtianũ
num ingenii ſummi ac ſpectatæ vir-
s hominem eo magiſtratu ornaret,
madmodum etiam ſtatim factũ eſt.
us temporibus Venetias è Græcia
ibus onerariis quas vulgo zattaras
ant, tres eximię magnitudinis colũ-
ſunt advectæ. Quidam Conſtanti-
oli delatas tradidere, nulla pene di-
itate, quoniam & illa Græciæ urbs
ſetur. Quum ex navibus in terram
onerentur, una molis vi fractis ar-
um organis in aquas decidit, ubi
mnum imo in fundo cerni poteſt:
duæ circa fori Marciani caput lo-
æ modico inter ſe ſpatio, quemad-
dum nunc conſpiciuntur, de qui-
ſupra mentionem fecimus. Artem
a tam vaſtæ moles erigi potuere Sa-
dicus præſcriptã ſe reperiſſe teſtatur,
erginem validiſſimorum rudẽtum,
funes novos aquis madefactos pau-
m ſe contrahentes; inventorem rei
ngobardum fuiſſe, nec aliud indu-
æ poſtulaſſe præmium, quã ut alea-
ibus hoc intercolumnio ludere vel
dolo

doło malo impune liceret. Primus
Dux pontem Rivialti fecit. Tempori
ejus Venetias acceſſere Pontifex Ro
nus Alexander III. & Imperator Ca
Fridericus Ænobarbus, quos in grati
invicem reſtituit; quamobrem ut
gratū rurſus Pontifex oſtenderet, ite
que Fridericus Imperator, pręter do
multis eum etiam prærogativis or
runt. Inter cætera dedere tubas arg
teas octonas, umbraculum, facem c
didam, juſque in plumbum ſignar
Sub hoc etiam ſapientiſſimo Duce
Marci templum auctum eſt. Dece
dein anno imperii ſeptimo, vel ut
ſcribunt octavo, gravis admodum a
te; ſepultus in D. Georgii. Tum comi
coactis populus Quatuor-viros crea
deligendorum quadraginta virorur
quibus Dux diceretur. Ita Dux fac
Aureus Malipetra qui prius imperi
recuſaverat. Is induſtria ſumma P
nos ab Anconitanorū amicitia diſi
ctos in ſocietatem Veneti nominis p
traxit; tandemq; nono anno, vel de
mo quarto vel vigeſimo principat
tanta quippe hic auctorum variet
depoſito magiſtratu vitam monal
cam in cœnobio Sanctæ Crucis cap
ſivit, ubi ſupremum edidit ſpiritum
Huic igitur imperium abdicanti ex p
biſc

rito de quadraginta-viris electori-
ũ Dux ſuffectus eſt Henricus Danda-
l. Is Polam à Piſanis occupatam re-
git, & mœnibus nudavit, deinde pa-
cum Piſanis facta claſſem CCXL. na-
m prçter LX. triremes quas ab initio
li inſtructas Veneti habuerant, in
rcas miſit: Iaderam quartum expu-
avit: una cum Francis Iſaacum olim
peratorem ab Alexio fratre lumini-
orbatum in imperium Conſtanti-
polis reduxit Alexio pulſo. Deinde
rato Alexio alterius Alexii Mirtilli fi-
ſimul cum Francis Conſtantinopo-
n cepit, quum ſortibus ductis impe-
m Francis, Patriarchatus cum impe-
quadrante Venetis ex pacto ceſſit,
emadmodum nonnulli prodiderũt.
s ipſis temporibus inſula Creta Ve-
tis à Balduino Gallo Imperatore Bi-
ntii condonata eſt. Diem poſtea fun-
o hoc Duce, & in atrio D. Sophiæ tu-
lato, ſententiis XL. virorum Dux
atus Petrus Cianus Sebaſtiani olim
icis filius; ſub quo Venetis civibus
erſis loca hæc cõceſſa, ſic ut auctori-
imperii ſumma penes remp. Vene-
n maneret, Corcyra, Methone, Co-
ne, Gallipolis, Naxos, Paros, Melos,
rina, Andros, Chalcis, Tenos, Mirina,
atos, Philocalos & Lemnos. Conceſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſionis ea cauſa fuit quoniam ab ipſi
quibus cõcedebantur, in ditionem ſub
junctæ fuerant: diu vero deinceps i
Veneti nominis poteſtate conſtitere
Deducta etiam hoc tempore coloni
eſt Candacem, uti olim vocabatur, qu
Candia nunc, in Cretam: equites ex pa
triciorum ordine; pedites è plebe dedu
cti. Tabulam quoque ſub hoc Duce au
ream in D. Marci ara qua de ſupra me
moravimus plurimũ nobiliſſimis gem
mis & margaritis uti nunc cernitur, or
navit Angelus Falerius reip. procurator
Dux jam ætate confectus ann. imper
XXII. quum ſe porro negotiis curiſq; re
publ. ſufficere haud poſſe putaret, v
tamq; reliquam in otio ſancte cuper
exigere, depoſito ſpõte magiſtratu co
nobium D. Georgii ingreſſus nec di
poſt vitam finiit, illatus monument
juxta patrem. Deinde XL-virorum ſu
fragiis Dux creatus eſt Iacobus Theup
lus. Hujus principatu Iadera quintu
à Venetis defecit; protinus tamen re
cepta, concedente quoque Bela Hu
garorum rege jus omne quod ad Hu
garicum regnum ex ea urbe pertinere
Iacobus annis XX. repub. geſta morien
ſepulcro conditus eſt in DD. Ioann
& Pauli æde quam Prædicatorum f
milia tenet, primuſque Ducum tumu
ho

fanum nobilitavit. Succeſſorem in
catu habuit Marinum Maurocenũ,
ro inſtituto deſignatum, ut prodi-
Sabellicus: condita namq; tunc alia
cum creandorum ratio, quam ſi
s cognoſcere velit, apud Sabellicum
eniet, qui libro hac de re compoſito
mum ingenium ſummamq; pru-
tiam legis auctorum celebravit.
mmemoratur etiam à Donato Ia-
to Florentino. Deceſſit Marinus
anno imperii quarto, conditusque
numento in D. Marci. Succeſſorem
tus eſt per electorum ſuffragia Ray-
ium Zenonem, cujus tempore ma-
cum Genuenſibus mari bella ge-
quemadmodum Blondus & Sabel-
s memoriæ prodiderunt. Mortem
biit an. principatus XVII. ſepulcroq;
ditus in DD. Ioan. & Pauli. Suffe-
Laurentius Theupolus Iacobi Du-
filius, à quo præliis aliquot cum Bo-
nienſibus ad Primarium varia fortu-
tractis, tandem ad cõditiones & pa-
ventum, uti apud Blondum & item
Bononienſium annalibus perſcriptũ
tur. Is dein anno imperii ſumma
n laude ac gloria geſti ſexto defun-
s monumento DD. Ioannis & Pauli
ta patrem illatus eſt. Electores com-
nibus ſententiis Iacobum Conta-

renum ſuffecere. Sub hoc armis in p
teſtatem retracti Iuſtinopolitani Iſtr
qui defecerant, pugnæque graves cu
Anconitanis in mari factæ, cum qu
bus tamen & pax deinde compoſit
Confectꝰ ætate Iacobus imparque ja
reipublicæ curis magiſtratum patrib
reſtituit: nec diu poſt vita concedens
ſodalium Minorum æde ſepultus e
primus omnino Ducum eo illatus.Pe
ejus abdicationem communi conſil
Dux electus abſens Ioannes Dandal
ſub quo Ptolemaidem Saraceni cep
runt. Animam edidit anno principat
decimo, magnaque pompa funus d
ctum ad ædem DD. Ioannis & Pau
ubi monumento majorum illatus.Pe
actis ſtatim ejus exequiis ſeditio in
vitate gravis oborta plebis, minacit
& acerbe de patritiorum ordine co
querentis, & Iacobum Theupolum v
rum gravem prudentemque Duce
poſtulantis; qui re cognita, ſtudio r
pub. libertatiſque patriæ ductus ple
ſapienter reſtitit;ſed ut vi & furori mu
titudinis obviam iri haud poſſe vid
ret,inſequēti nocte clam ad Marociu
cepit fugam;ibiq;tantiſper latuit don
tumultus conſideret. Dein ex inſtitu
ac lege civitatis Dux creatus eſt Petr
Gradonicus, tum tēporibus in Prætu
Iuſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſtinopolis abſens. Hujus principatu
rante Veneti à Genuenſibus claſſe
ſti; conjuravitq; Bajamontes Theu-
lus cum Quirinis, Barociis, Doriis.
doariis,& Baſiliis,in necē Ducis alio-
mq; plurimorum imperii occupandi
uſa; ſed proditis eorum conſiliis, rei
pplicio affecti. Iaderani ſexto defece-
nt. Exceſſit Dux Petrus, imperio an-
s XII. menſibus IX. geſto: ſepultus in
. Cypriani. Secutus per Electorū ſuf-
agiaMarin⁹ Georgius,qui cœnobium
. Dominici fratrum Prædicatorum
ſervantię ut vocant,fundavit,& mē-
principatus X. fatis interceptus, mo-
mento in DD. Ioa nnis & Pauli æde
cet. Huic rite ſucceſſit Ioannes Supe-
ntius, qui Ducatus ſexto menſe XVI.
ani Iaderanis in ditionem receptis ſu-
remum diem explevit, ſitus inD.Mar-
templo juxtaBaptiſterium.Sublectus
atrum ſuffragiis Franciſcus Dandalus
gnomento Canis ob pietatem erga
atriam inſignem, ut Blondus & Sa-
ellicus in hiſtoriis perhibent. Is bello
caligeros petiit Veronæ Pataviique
gulos, & Tarviſium, Baſſianum, Ca-
ellum Baldi,aliaque multa oppida ce-
it. Caſtellum Baldi tamē & Baſſianum
C. Carrienſibus Patavinorum regu-
s poſtea condonata. Diem Franciſcus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

obiit anno principatus XI. ſucceſſitq;
lege civitatis Bartholomæus Gradon-
cus Hoc Duce ſpatioſiſſimum illud co-
mitium in Curia factum, ubi patricior.
ordo magiſtratibus tum urbanis tum
provincialibus creandis coit, & non
nunquam diebus integris octo dũ ſen-
tentiis variaretur, nec priuſquam con-
veniret abſcedendi eſſet facultas, com-
moratus eſt, uti Sabellicus tradidit. Co-
mitium id ſummorum pictorum oper.
nobilitant, præcipueque Belinorum: &
viſuntur hic Iacobi Sannazarii, Petri
Bembi Cardinalis & Andreæ Navageri
doctiſſimorum hominum expreſſæ ad
vivum imagines. Sabellicus ſcribit tra-
didiſſe quoſdam, his temporibus pri-
mũ omnium ex urbe magiſtratus Me-
thamaucum, Pupiliam, & Paleſtrinam
miſſos. Bartholomæus Dux annũ alte-
rum, menſes novẽ in principatu tantũ
vixit, monumento illatus magna cum
pompa in D. Marci æde, Succeſſit rite
deſignatus Andreas Dandal⁹ ab inſigni
benignitate humanitateque, nec major
annis XXXVI. manſuetiſſimus appella-
tus. Literarum ſtudiis admodum dedi-
tus erat, & non inelegantes, ut Fran-
ciſcus Petrarcha teſtatur, hiſtorias ſcrip-
ſit nominatimque celeberrimas rerum
Venetarum. Hac tempeſtate Iaderani
ſepti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ptimo defecerunt; ſed armis & vi
otinus in poteſtatem redire coacti.
laſſem quoque Genuenſium apud
rdiniam Veneta devicit. Anno dein-
principatus magna cum laude geſti
todecimo, Andreas fato cum conceſ-
ſet, in æde D. Marci conditus monu-
ento eſt, Sublectus rite Marinus Fale-
us Vallis Marinæ Comes & Eques au-
tus, legatione ad Max. Pontificem
ſens. Hoc tempore claſſem Venetam
ganus Aurius Genuenſium claſſis
æfectus rupit. Dux Marinus ob affe-
atam tyrannidem imperii menſe no-
cæſus eſt, ſublectuſque Ioannes Gra-
onicus cognomento Naſonus, qui
cem mox cum Genuenſibus fecit, &
oſt menſem imperii decimũ quartum
to interceptus, honorifico funere de-
tus ad ædem Sodalium Minorum ibi
pultus eſt. Dux tum dictus abſens
annes Delphinus, qui principatus
nno quinto ſupremum diem clauſit
que Divorum Ioannis & Pauli æde
cet. Patres Laurentium Celſum ab-
ntem quoque tum ſuffecere, ſub quo
m ab imperio defeciſſent Cretenſes,
omiti mox armis & bello ſunt ductu
uſpiciiſque Ludovici Vermii copiarum
eneti nominis præfecti. Tertio dehinc
nno, mẽſe decimo principatus exacto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Laurentium fata rapuere, qui mag
cum pompa ſepultus apud Cæleſtinc
Succeſſorem accepit Marcum Corn
lem; cujus tẽporibus cum iterum Cr
tenſes defeciſſent, armis in poteſtate
redacti ſunt. Obiit poſt anni III. me
ſem octavum, ſitus in D D. Ioannis
Pauli. Ducatus hinc ad Andream Co
tarenum rite delatus. Is accepto de
civitatis judicio clam in agrum Patav
num ſe ſubduxerat: multis tamen co
junctorum amicorumque conſil
adactus, qui patrum mentem volunt
temq; certam eſſe docebant magiſtr
tum capere eum oportere; ſin minu
exilio multatum tanquam patriæ h
ſtem, domoq; direpta bona ejus in p
blicum redigenda, ſuſcepit quidem im
perium, at prorſus invitiſſime. Cir
hæc tempora cum Tergeſtini defeci
ſent, bello petiti atq; in ditionem retr
cti ſunt. Pugnatũ etiam cum Genue
ſibus frequenter, qui fortunam belli ſ
cuti maximis jam cladibus affecta re
Veneta Foſſam Clodiam uſq; perven
rant. Vicit tamen ad extremum Ven
ta claſſis, & exinde feliciter hoſtem pe
ſecuta Foſſam Clodiam decimo men
poſtquam à Genuenſibus occupata fu
rat, recepit. Pax dein anni ſexti men
quarto poſt inceptum bellum facta
Co

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ntarenus ſupra XIV. annũ princeps
o raptus, in D. Stephani æde ſepul-
s eſt. Patres inſignia Ducatus Mi-
aëli Mauroceno tradidere, qui poſt
artũ menſem vita decedens in D D.
annis & Pauli ſepulchrum habuit.
cceſſit Antonius Venerius abſens e-
ctorum votis dictus. Is tanta integri-
te ſeveritateque fuit vir, ut filium ob-
ro carcere necari voluerit propter
prum virgini oblatũ civis filię: quan-
am & occidendum publice decreve-
t, niſi patrum interceſſiſſent preces,
ibus ſe permoveri hactenus eſt paſ-
s, ut in carcere ſupremum vitæ diem
ere eum pateretur, exemplum her-
le nec impar gloriæ Bruti Torquati-
. Vita conceſſit tam juſtus ac ſeverus
rinceps anno Ducatus XVIII. delatuſq;
t in ædem D D. Ioannis & Pauli. Suc-
ſſorem accepit Michaëlem Stenum;
b quo in Venetam venere ditionem
erona, Vicentia, Colonia, Feltrium,
ellunum, Patavium: Iaderamque La-
iſlaus Hungariæ rex Venetis vendidit.
iem functus anno principatus XIII.
onorifice delatus eſt in ædem D. Ma-
næ. Traditum à quibuſdam ſcimus,
ltimum eum familiæ ſuæ, Stenorum
xtinxiſſe nomen. Sublectus patrum
ntentiis ſtatim Thomas Mocenicus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

qui tum legationem ad Gabrinũ Fo
dulum Cremonæ tyrannum obiba
Eo inſignia Ducatus tenente Venet
in imperium venere Civitas Fori-Iu
Opitergium, totaque Fori-Iulii reg
Baſilica D. Marci incendio conflag
vit, inſtaurατæque Ducales ædes. P
decimum principatus annum, menſe
tertium mortuus, in æde D D. Ioa
nis & Pauli monumento conditus e
Patres Franciſcum Fuſcarum ſuffec
runt, ſub quo ad Veneti nominis a
ctoritatem ſe contulere Brixia, Berg
mum, & Ravenna. Clades etiam ad C
ravagium à Franciſco Sfortia Medio
nenſium legato accepta; cum quo dei
de cõtracta ſocietas in imperium acc
pta Crema, rurſuſq; bellum geſtum, ta
dem vero cum Dux Mediolani eſſet f
ctus, amicitia denuo inita fœduſq; pe
cuſſum. His temporibus Venetias v
nit Fridericus III. Imper. cum Eleon
ra Imperatrice, quibus haud diu an
Pontifex Max. Auguſtulem corona
Romæ impoſuerat. Eos Dux & patr
ſummis honoribus exceptos ampliſſ
mis quoque muneribus ornavere. D
cem hunc dein annum ætatis XIX.
gentem prudentiſſime repub. geſta a
ctaque, quoniam ob decrepitam æt
tem publicis amplius curis haud ſuff
ce:

re videbatur, patres ab imperio de-
poſuere, ſubleсto Paſchale Malipetra:
qua re ſenex intellecta, principatus an.
XXIV. quoniam in affecto corpore vis
tamen animi vigebat, non diu poſt ex
dolore mæroreq; mortẽ obiit; delatuſ-
que eſt in ędem ſodalium Minorum ha-
bitu inſignibuſq; Ducalibus exornatus,
pompa funeris comitante novo Du-
cum patribus magiſtratibuſq; urbis
veſtem atram ac lugubrem indutis;
quod omnino abſq; temporũ ſuperio-
rum exemplo contigiſſe, nimirum ut
Dux alter alteri funus duceret, etiam
Sabellicus teſtatur. Paſchalis vero poſt
annum quartum, menſem ſextũ & ipſe
vita conceſſit, in DD. Ioannis & Pauli
ædus. Succeſſit rite Chriſtophorus Mau-
rus, qui Anconam ad Pium II. Pontifi-
cem cum triremib⁹ aliquot profectus,
operam ſuam in bellum Turcicum de
quo conſilia tum erant inita, obtulit.
Sub hoc Principe Chalcidem expugna-
vit Othomanus Turcarum rex. Ædem
in cœnobio D. Iobis ſtruxit; anniſ-
que novem, menſibus ſex republica ge-
ſta, ſpiritum ſupremum edidit, monu-
mento poſitus in Divi Iobis ęde. Patres
Nicolaum Tronum ſuffecere, qui num-
mum argenteum percuſſit cum ſua
imagine, Tronos vocant, & poſt xx.
Duca-

Ducatus menſem exceſſit, ſitus in æ
ſodalium Minorum. Sublectus inde N
colaus Marcellus, qui nummum & ip
cum ſuæ gentis appellatione ſignav
& vix XV. menſe principatus exac
moriens ſepulcrũ habuit in D. Marin
Secutus eſt Dux rite deſignatus Petr
Mocenicus, à quo nũmus dictus gen
ni Marcelli pretio Mocenicus. Fato co
ceſſit anni principatus ſecundi men
altero, in D D. Ioannis & Pauli ſitu
Ejus temporibus in Forum-Iulium i
curſarunt Turcæ, ferroque & incend
cuncta vaſtavere paſſim, ut Sabellic
in hiſtoria rerum Venetarum copio
perſcripſit. Succeſſit in Ducatu patru
ſententiis Andreas Vendraminus, q
anno principatus altero diem ſupr
mum finivit, delatuſque eſt funere
ędem Servorum. Excepit hunc Ioann
Mocenicus Petri olim Ducis frater; ſu
quo Scodram Turca cepit ob præfec
ſocordiam quem Venetus pręſidio lo
impoſuerat; maximumque bellum
diuturnum cum Hercule Ateſtino Fe
rariæ regulo geſtum: in quo totius pr
pemodum Italię principes adverſus V
netos pugnavere: ſed cũ ii de magnitu
dine animorum ac viribus nihil qui
quam demitterent, tandẽ pax hujuſc
modi conditionibus facta eſt, ut Polic
niu

um Rhodiginum apud ipſos relin-
eretur. Ducales etiam ædes hoc tem-
re conflagrarunt, refecitq; mox Ioan-
s. Eo dein principatus anno ſeptimo
em functo, ac in DD. Ioannis & Pauli
le tumulato, Marcum Barbadicum
tres Ducem appellarunt, qui fato ra-
us ingenti cum civitatis dolore, quo-
am mirifice diligebatur, monumen-
illatus eſt in fanum Charitatis. Suc-
ſſorem habuit Auguſtinum Barbadi-
m fratrem. Is cum Ludovico Fran-
e rege fœdus icit de Ludovico Sfortia
ediolani imperio pellendo. Societatis
at perſcriptum legibus ut Cremona
Soncinum cum tota Abduæ Glarea
netis cederet, uti etiam evenit. Antea
oque Ferrandinus rex Neapolis bello
roli octavi Francorum regis qui re-
um Neapolitanum cepit, Brundu-
m, Monopolim, Hydruntũ, & Man-
doniam magna pecuniæ vi accepta
enetis oppignoraverat. Hujus inſuper
ucis temporibus Methonem & Coro-
m in Peloponneſo, item Naupactum
jazetes Othomanus Turcarum rex
cupavit. Imperio dein annis xv. ge-
fatis abſumptus Auguſtinus in æ-
Charitatis monumento poſitus eſt.
ucceſſorem habuit Leonardum Lau-
danum, virum bonum ac ſapientem,
cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

cujus tẽporibus omnes propemodum
orbis Chriſtiani principes ſocietatem
contraxerant adverſus Venetos; quo
cum Ludovicus XII. Franciæ rex in
Italiam exercitu adducto, memorabili
apud Ripaltam pugna cæcidiſſet, impe-
rium eorum exuere, Bergomum, Bri-
xia, Cremona, Verona, Vicentia, Pata-
uium, cum maxima Forijulii parte
Crema item & Soncinum, & alia plu-
ma Lombardiæ Marchiæque Tarviſinæ
oppida, Romanulæ quoque Ravenna
Cervia, Faventia, Ariminum. Apuliæ
Monopolis, Brunduſium, Trinium, &
Hydruntum. Vidit tamẽ idem Princeps
receptũ primo Patavium, deinde cum
Veneti Ludovicum regem ejuſque ſuc-
ceſſorem Franciſcũ fœdere ſibi conjun-
xiſſent, etiam, Bergomum, Brixiam,
Vicentiam, totumque Forumjulium.
Mortuus, annis XIX. menſibus VIII. die-
bus XX. ſapientiſſime geſta republica
poſt Chriſti nativitatem MDXXI. anno
Funus maxima pompa ductum ad DD.
Ioan. & Pauli ædem, ubi ſitus eſt. Pa-
tres Antonium Grimanum poſtridie
Nonas Iunii ſublegere, ſenẽ admodum
& ætatis annum LXXXVI. menſem VI
agentem. Is fortunæ ludum variis caſi-
bus tulerat: nam cum olim ob rem in-
fæliciter adverſus Turcas mari geſtam
ſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſima ſane cum dignitatis & exiſti-
tionis jactura exulare in Creta uno
entum annis fuiſſet juſſus, difficili-
inde reipublicæ temporibus amiſ-
ene toto continentis imperio poſt
iſti nativitatem MDX. anno revoca-
ab exilio, Divique Marci Procura-
erat factus; ad extremum Dux in-
r appellatur. Deceſſit in hoc magi-
tu anno ſecundo, à Chriſti nativita-
DXXIII. funere delatus honorifice
D. Antonii Caſtellani fanũ. Hoc ita-
ſummi ingenii ac ſapiẽtiæ viro or-
a civitas, Andream Grittum Ducem
ta eſt, eximium hominem, & tam
poris, quam animi dotibus egregie
oratum: erat enim præclara ſtatu-
commodiſſimoque membrorum
homini contingere queat habitu,
manus, facundus, & uſu rerum ma-
arum pacis bellique temporibus
rcitus. Multos calamitoſis reipubli-
temporibus pro patria labores obi-
at, quum illa totius fere continen-
amiſiſſet imperium; nec unquam
atigari ſe ulla in re erat paſſus. Eadẽ
o cõmendatione principatum geſ-
qua ſuperiores reipublicæ curas o-
es, ſapienter nimirum & juſte mo-
ateque. Vita conceſſit anno poſt
riſti nativitatẽ milleſimo quingen-
teſimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

teſimo, trigeſimo octavo, menſe I
cembri, magno ſui apud mortales
ſiderio relicto; ſepulchroque condi
eſt in Divi Franciſci Venialis, Pat
inſequenti menſe M D XXXIX. an
Petrum Landum appellavere Duce
qui conſiliis optimis ſummaque p
dentia rem maritimam itemque c
tinentis rexerat, & maximam ap
omnes virtutis opinionem erat c
ſecutus. Præfuit ad annum uſqu
M D XIV. à Chriſti nativitate, c
menſe Novembri fatis conceſſit.
nus ductum in D. Antonii Caſtell
ædem, ubi monumentum vivus i
ſibi nobile poſuerat. Succeſſorem
buit eodem anno ac menſe deſig
tum Franciſcum Donatum, explor
notæque virtutis & ſummæ ſeverit
prudentiæque virum, qui nunc i
gnia Ducatus gerit.

VII.

SERIES DVCVM
ENETORVM
ET BREVIS ANNOTATIO
eorum quæ ſub ipſis memo-
rabilia contigerunt.

a. Chriſti

7. PAVLVTIVS Anafeſtus primus in Heraclia Venetorum Dux, cum antea per CC. XXX. & amplius an-
s Reſpub. Tribunitia poteſtate fuiſ-
t adminiſtrata. præfuit ann. XX.
nſ. VI.

717. Marcellus Tegalianus Hera-
anus: præfuit ann. IX.

726. Vrſus Hypatus, anno Ducatus
decimo ob inſolentem Dominatum
uis trucidatus.

Medoacum migratum, & Magiſter
litum in Ducis locum ſubſtitutus,
i magiſtratus aliquot annis duravit.

742. Theodatus Hypatus Vrſi Fil.
tio decimo Duc. anno à Galla ex-
catus & dignitate per vim dejectus.

755. Galla ſecundo Ducatus ſui an-
cum poteſtate male uteretur & ipſe
ulis privatus & in exilium actus.

756. Dominicus Monegareus, que ob ferociam ingenii & tyrannide Reſp. oculis & Ducatu privavit quin Duc. ſui anno.

764. Mauritius Galbajus Heraclie ſis, hic ob Remp. bene geſtam obtinu ut Ioannem filium ſibi collegam in D catu cooptaret. Incidit lis & mox b lum cum Gradenſi antiſtite, cui Pi nus Caroli F. ſubſidio venit; Ioan nequaquam patriis artibus Remp adminiſtrans Gradenſem antiſtit nefario ſcelere occidit; præfuit aut Mauritius an. XXIII. Ioannes cum p tre IX. totidemque poſt illius obitu & cooptato filio Mauritio minore a nos VII. obiit cum filio in exilio.

804. Obelerius Anthenorius, Beatum fratrẽ ſibi collegam aſſum & mox Valentinum: hujus temp acerrime inter Gallos & Venetos b geratum; de exitu trium horũ Duc varia & incerta traduntur; ſed con eorum principatum quintum ann non exceſſiſſe.

809. Angelus Particiatius, prin Dux in Rivoalto; is Iuſtinianum fili & Angelo ex eodem nepotem coll ſibi aſcivit; & rebus præclare in C nis geſtis XVIII. regiminis ſui anno ceſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

827. Iuſtinianus Particiatius ſolus
ntum duos annos Rempub. admini-
avit.

828. Ioannes Particiatius Iuſtin. F.
tavo Duc. an. à nobilibus Gradum
legatus & monaſtico habitu indutus.

836. Petrus Tradonicus, hic ex Po-
oriundus Ioannem F. ſibi collegam
mſit. Ingens clades in mari à Mauris
cepta. Inteſtinaq; diſcordia inter no-
les familias laboratum. Ipſe decimo
ono Ducatus ſui anno à conjuratis
ede trucidatus eſt.

864. Vrſus Particiatius, Ducatum
is proſpere adminiſtravit & anno
uc. ſui XVII. obiit.

881. IoannesParticiatius.Comaclium
Venetiis captum; hic ob adverſam
letudinem VI. anno magiſtratu ſe
dicavit.

887. Petrus Candianus,quinto Du-
tus ſui menſe in navali cum Naren-
nis pugna fortiter dimicans occu-
uit.

888. Petrus Tribunus; magna cla-
es ab Hunnis accepta, qui tandem
alia exceſſerunt: obiit anno Duc. un-
evigeſimo.

909. Vrſus Badoarius, anno unde-
mo Ducatu ſe abdicavit & monaſti-
am vitam eſt amplexus.

920. Petrus Candianus hujus tem-
pore Iuſtinopolitani ſub Ventor.diti-
nem veniſſe dicuntur: occubuit ann.
Duc. VII.

939. Petrus Badearius duos tantu
annos Reipub. præfuit.

941. Candianus Petri fil. Petrum
in collegam aſſumpſit qui ob inſolen
ingenium in exilium actus. Pater un
decimo ann. ob filii hoſtiles in patriam
conatus ex mœrore animi diceſſit.

952. Petrus Candianus ab exilio r
vocatus ſucceſſit; in tyrannidem ve
ſus, cum parvulo filio à populo truc
datus eſt.

976. Petrus Vrſeolus Dux creatu
Inclyta victoria de Saracenis parta: Du
omnibus inſciis peregre profectus Sa
ctæ in Aquitania vixit.

978. Vitalis Candianus Petri fil. un
anno in Ducatu exacto, magiſtratu
abdicavit & vitam monaſticam e
amplexus.

979. Tribunus Menius: inteſtin
diſſidiis in urbe laboratum. Otho I
Imp. Venetis omni commercio inte
dixit, ſed illius morte urbs gravi di
ſcrimine liberata. Dux anno XIV. ma
giſtratu abiit.

991. Petrus Vrſeolus. Reſpub. miru
in modum aucta Narentanos comp

ſcui

it; Parentium & Polla multæque
Iſtriæ & Dalmatiæ urbes ad Vene-
um imperium acceſſerunt: Iadera
oque quæ jam ante in Venetorum
rocinio erat, dominio ſe aſtrinxit.
igradenſes & Tragurini per legatos
nperio ſubjecerunt; Spalatum urbs
Venetorum fidem conceſſit. Leſina
rentanorum latronum domicilium
capta: obiit anno XVIII. principa-
.

09. Ottho Vrſeolus Petri fil. Hi-
s & Dalmatas perdomuit, ſeditio-
populari in Gręcia exulare coactus.

028. Petrus Centranicus, cum diſ-
is civilibus componendis impar eſ-
magiſtratu abiit.

030. Dominicus Flabanicus, præ-
annis X. & menſ. IV.

041. Dominicus Contarenus, Dal-
tiæ pacem reſtituit Zarenſium diſſi-
agitatæ, præfuit annis XXVIII.

059. Dominicus Sylvius, bellum
Roberto Apuliæ infeliciter geſſit
fuit ann. XIII.

082. Vitalis Falerius, præfuit ann.
X.

094. Vitalis Michael, limites impe-
multum auxit, præfuit annis VI.

102 Ordelaphus Falerius Vitalis
In Syria & Dalmatia proſpere rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

geſſit, & in Dalmatia anno XV. princi-
patus pugnans interiit.

1117. Dominicus Michaël, bellum
in Syria fortiter gerens, Tyrum cep-
& Patriarchæ Hieroſolymitano condo-
navit; anno XIII. Principatus mag-
ſtratu ſe abdicavit.

1130. Petrus Polanus, ſapiens prin-
ceps, & arbiter inter Conradum &
Emanuelem Imperatores. Piſanos &
Patavinos prælio ſuperavit. obiit ann-
Principatus XVIII.

1148. Dominicus Maurocenus, Po-
lanos & Parentinos in Iſtria rebellant-
compeſcuit. Anconitani in Venetoru-
ſocietatem venerunt: cum Guilielm-
Siciliæ R. fœdus percuſſum, multæqu-
immunitates Venetis in Sicilia neg-
tiantibus impetratæ. obiit anno Duca-
tus VIII.

1156. Vitalis Michaël II. Bellum pr-
Pontifice contra Fredericum Barba-
roſſam geſtum. Emanuelis Imp. dol-
magnum detrimentum acceptum; V-
neta claſſe veneno pene extincta. Cl-
dis cauſa in Ducem collata à popu-
per ſeditionem cæſus eſt. XVII. Prin-
cipatus ſui anno.

1164. Sebaſtianus Zianus; Alexan-
der Pontifex R. Venetias perfugit: c-
lebris victoria de Imperat. claſſe pa-
ta: Pon

Pontifex annulo aureo Venetis ma-
Hadriatici imperium deſponſavit.
iit dux ſenio confectus anno prin-
atus ſui VIII.
78. Aurius Maſtropetrus; Res felici-
in Syria cum aliis principibus geſtæ.
iit ann. ducatus nono vel ut alii XIV.
1192. Henricus Dandulus;fines im-
rii multum producti: Iadera recepta:
reta accepta. obiit anno XIII. princi-
tus; Byzantii ſepultus.
1205. Petrus Zianus Sebaſtiani fil.
olonia nobilium Venetorum in Cor-
ram deducta; multæ inſulæ in mari
editerraneo particularibus conceſſæ,
mmo imperio penes Remp. manen-
: Creta perdomita & colonia in illam
educta. Deceſſit poſtquã annos XXII.
eipub. præfuiſſet.
1228. Iacobus Teupolus; motus ali-
uot in Creta orti, & ſedati: Navalis
ictoria de Græcis parta: tenuit prin-
ipatum annos XX.
1248. Marinus Maurocenus primus
ovo electionis genere Dux creatus:
atavium captum: deceſſit anno Regi-
ninis quarto.
1252. Rainerius Zenus: bellum cum
Genuenſibus inchoatum, & clades ut-
inque datæ & acceptæ. Seditione in
urbe ob novum vectigal laboratum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Mortuus decimo ſeptimo anno princi-
patus.

1268. Laurentius Teupolus: Anno-
næ penuria laboratum, bellum cum
Bononienſibus toto triennio geſtum:
obiit anno principatus VI.

1274. Iacobus Contarenus: cum
Anconitanis armis certatum, ſed mox
pax reſtaurata. Dux ob ſenium anno
quarto principatu ſponte ſe abdicavit.

1280. Ioannes Dandulus: bellum
in Hiſtria & cum Aquilegienſi antiſti-
te geſtum, ſed parum proſpere: tenuit
principatum ann. X.

1290. Petrus Gradonicus: bellum
cum Genuenſibus denuo exarſit: ma-
gna clades à Venetis accepta; quædam
& Genuenſibus illata: inde pax facta.
Ferraria à Venetis in fidem accepta, qui
propterea à Pontifice anathemate per-
cuſſi: domeſtica conjuratione Reſpub.
in ſummum diſcrimen adducta: Dux
cum Rempub. ſupra XII. annos admi-
niſtraſſet diem obiit.

1303. Marinus Georgius, qui decimo
principatus ſui menſe deceſſit.

1304. Ioannes Superantius: Civitas
interdicto liberata. Armamentarium
auctum: præfuit annos XVI. menſ. VI.

1320. Franciſcus Dandulus; Polani
& Valenſes Venetorum imperio ſe ſub-
jecere

cerunt: primum fœdus contra Tur-
s: Bellum cum Scaligeris Veronæ Do-
inis inchoatum, Sacienſes ſe dedide-
nt, & mox Conaglenſes; oppida ali-
ot in Patavino agro capta. Serraval-
m ad Venetos defecit; Patavium cap-
m: Brixia, Bergomumque ad Vene-
s defecerunt. Patavium Marſelio tra-
tum: tandemque de pace cum Ma-
no Scaligero tranſactum. Dux anno
decimo principatus ſui obiit.

1332. Bartholomeus Gradonicus:
etenſes rebellantes non magno ne-
tio compreſſi. exceſſit anno princi-
tus quarto.

1336. Andreas Dandulus: Ægyptiæ
Syriaca navigatio primum inſtituta:
derenſium rebellio repreſſa: Ingens
urbe annonæ caritas: etiam peſti-
ntia laboratum: motus in Hiſtria
mpreſſi: Bellum cum Genuenſibus
ſtum; claſſis illorum ſuperata: fœdus
m Arragonum Rege à Venetis factũ:
œlium atrox cũ Genuenſibus com-
iſſum circa Thracium Boſphorum,
nuenſes haud incruentam victo-
m reportarunt. Dein ingens clades
nuenſibus inflicta: Genuenſes & Vi-
comiti Mediolanenſi ſe tradiderunt.
ux poſtquam ann. XII. principatum
uiſſet, deceſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

1354. Marinus Falerius: hoc Duc
magna clades accepta ab hoſtibus, &
intus periculoſiſſime conjuratione la
boratum, cujus Dux ipſe auctor, ple
bei cujuſdam indicio proditus ſecur
percuſſus fuit.

1356. Ioannes Gradonicus, pax cum
Genuenſibus facta: Bellum Pannoni
cum inchoatum: Dux autem quarto
decimo principatus menſe obiit.

1358. Ioannes Delphinus: Seraval
lum à Pannoniæ Rege captum; in Da
matia plura oppida ad hoſtes defece
runt: Pax deinde cum Pannoniæ R
facta ea conditione ut Veneti Dalma
tiæ Imperio cederent: obiit quint
principatus anno.

1363. Laurentius Celſus: Cretenſe
rebellarunt, ſed cito oppreſſi grave
pœnas dederunt: exceſſit anno princ
patus ſui quarto.

1366, Marcus Cornelius, (aliis Cor
narius) novi in Creta motus, varia
que utrinque clades, ſed mox ſublat
rebellionis authoribus pax inſulæ red
dita. Præfuit annos II. menſ. VIII.

1368. Andreas Contarenus: mult
hoc Principe adverſa Reipubl. cont
gere, ejuſque libertas pene ab hoſtibu
fuit oppreſſa: Tergeſtini primo defec
runt, quibus Auſtriæ Dux ſubſidio v

ni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

t, ſed adverſo prœlio victus ſtatim
ceſſit, & Tergeſtum receptum. Bel-
m cum Carrario Patavii Principe
arſit: Carrario Pannoniæ Rex auxi-
o venit, à quo inſignem cladem Ve-
eti accepere & mox non minorem
tulerunt: atque ita pax reformata.
oſt triennium Auſtrium ſecutum eſt
ellum, agrique vaſtati: ſed mox pax
erfecta. Deinceps fœdus à Pannoniæ
ege, Aquilienſi antiſtite, Carrario
c Genuenſibus adverſus Venetos per-
uſſum, Tenedus Venetis tradita: ma-
nam Genuenſes cladem perpeſſi ſunt:
eneti fœdus cum Cypri Rege fece-
unt; Aſcrivium in Illyrico ceperunt;
c mox Siccum; in mari Veneti ma-
nam cladem à Genuenſibus accepe-
unt. Clodia cum magna clade amiſſa:
n urbe miſere trepidatum; ſed animis
onfirmatis Lauretum receptum; Ge-
uenſium triremes captæ & incenſæ:
radi oppidum receptum: & poſt va-
ias clades Genuenſibus illatas etiam
lodia: Targeſtum defecit, & Iuſtino-
olis ab hoſte capta, mox recepta fuit.
Maranum fruſtra oppugnatum, in con-
inenti quoque cladem à Venetis paſſi
unt, & oppida aliquot amiſſa: Tarvi-
ium Duci Auſtriæ traditum ſponte à
Venetis. De pace inter Genuenſes &
Vene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Venetos actum, & poſt varias clade[s] datas atque acceptas tandem Sabaud[i] interventu convenit. Auſtrius Tarviſium Carrario conceſſit. Dux quarto decimo principatus ſui anno fatis conceſſit.

1382. Michaël Maurocenus tantum quatuor menſes Reip. præfuit.

1382. Antonius Venerius: bellum acerrimum inter Scaligerum & Carrarium exarſit, cui cum Galeatius Vicecomes ſe adiunxiſſet, Veronam & Vicentiam Scaligeris eripuit: moxq; cum Venetis in Carrarium verſus Patavium cepit. Tarviſium Venetis redditum. Patavium à Carrario Venetorum ope recuperatum. Verona à Galeatii militibus direpta. Dux poſtquam decem & octo annos præfuiſſet, obiit.

1400. Michaël Stenus: claſſis Genuenſium profligata: novum bellum inter Carrarium & Venetos exarſit; Vicentini ſe Venetis dediderunt: Feltrenſes quoque Bellunenſes, Baſſànici imperium Venetum ultro receperunt: Verona Venetis dedita: Patavium captum. atque ita res Venetorum ſupra modum creverunt. Iadera à Pannone áuro comparata. Dux tertio decimo principatus anno obiit.

1413. Thomas Mocenicus: orta inter

r Aquilejenſem antiſtitem & Vtinen-
diſcordia; Veneti Sacilium & Civi-
dum receperunt; & mox Serraval-
m, Feltrum Bellunum ac Mortam; &
nique omnis Forojulienſis ditio quæ
atria appellatur Veneto imperio ceſ-
. Dux cum annos x. præfuiſſet è vi-
s exceſſit.

1423. Franciſcus Fuſcarus: Bellum
m Inſubribus geſtum, irrita cum Flo-
ntinis ſocietate. Brixia capta & ali-
ot Cremonenſium oppida; quæ à
enetis pace cum Philippo Vicecomite
cta, fuerunt retenta. Bergomũ quo-
e illis traditum. Sed bello recrude-
ente magnam cladem in Pado Vene-
acceperunt; quam deinde inſigniore
Genuenſibus parta, ulti ſunt: Pax
enuo cum Philippo facta: ſed bello
rtio jam recrudeſcente res Veneto-
m aliquot cladibus & Mantuani per-
dia in diſcrimen adducta; ſed Sfortia
ercitus Duce adſcito, egregiam de
ſtibus victoriam reportarunt; Vero-
capta ab hoſtibus, & ſtatim recep-
. Ravenna in Venetorum poteſta-
m conceſſit. Pax iterum cum Philip-
facta, quæ ſtatim turbavit. Lauden-
& Placentini ſe Venetis dediderunt;
ortuo interim Philippo Sfortia Me-
olanenſium Dux factus, Papiam ce-
pit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

pit, Placentiamq; captam militibus di-
ripiendam conceſſit. Veneta claſſis in
Pado disjecta; & ingens clades ad Ca-
ravagium accepta. Cum Sfortia pa-
cta; qui in Mediolanenſes movit
Crema in Venetorum fidem conceſſit.
Veneti Sfortiæ potentiam ſuſpecta
habentes cum Mediolanenſibus ad-
verſus ipſum fœdus ineunt: ille inte-
rim Mediolano potitus, tandem cum
Venetis pacem fecit. Fuſcarus Dux cum
annis circiter triginta ſex (aut ut a-
quatuor) Reipub. præfuiſſet, & ob
nium rebus agendis minus idoneus
ſet ſucceſſorē accepit, unde paulo p-
mœrore extinctus eſt.

1457. Paſchalis Maripetrus: Pacem
prædeceſſore ſuo partam conſervav-
præfuit annis IV. menſib. VI.

1462. Chriſtoph. Maurus: ejus an-
II. bellū cum Othomanno Turcoru-
Rege ſuſceptum & copiæ in Pelopo-
neſum miſſæ; quæ Argos expugnaru-
Turci contra Chalcidem cœperun-
de pace cum Turcis agi cæptum: D-
cum an. IX. menſ. VI. præfuiſſet deceſ-

1471. Nicolaus Tronus: fœdus cu-
Pontifice & Ferdinando Rege adver-
Turcos ictum; Smyrna capta & inc-
ſa: Dux uno tantū anno & octo me-
ſib. Reipubl. præfuit.

1473.

1473. Nicolaus Marcellus: Cypri regnum variis motibus agitatum, quibus ſopitis Regina regnum obtinuit: multa quoque proſpere in Macedonia à Venetis geſta; Dux quartodecimo Ducatus menſe mortuus.

1474. Petrus Mocenicus: qui tantum uno anno & duobus menſibus Reipubl. præfuit.

1475. Andreas Vendraminus: Veneti ad Crojam à Turcis cæſi; iterumque ad Liſuntium: præfuit annum unum menſ. VIII.

1477. Ioannes Mocenicus, Pax cum Othomanno facta hiſce legibus, ut Veneti Scodram cum Lemno Inſula Othomanno relinquerent. Darentque illi quotannis VIII. aureorum millia, eo titulo, ut Pontica navigatio tuto Venetis pateret. Veneti pro Florentinis arma ſumſerunt; ſed pace facta, copias ſuas reduxerunt. Mox Vegiam inſulam Dalmatiæ, imperio ſuo adjunxerunt. Inde bellum cum Ferrariç Duce geſtum: Rodigium, Lendenaria, Abatia & alia Poleſini loca, non ſine oppugnatione in Venetorum poteſtatem venerunt: Figarolum itidem expugnatum. Sed Sixtus Pontifex (cujus ſuaſu bellum cœperant) rem Venetam in ſummum diſcrimen adduxit: qui cum eis ut bello

Ferra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Ferrarienſi abſtinerent edixiſſet, ne
parentes anathemate percuſſit, & ſ
ciale bellum cum Ferdinando & al
in Venetos decrevit. Plurima oppi
Venetis ademta. Pace fruſtra tentat
Gallipolis à Venetis expugnata, & m
pacis conditiones acceptæ. Dux octa
principatus ſui anno deceſſit.

1485. Marcus Barbadicus: ment
tantum novem Reipub. in ſumma p
ce præfuit.

1486. Auguſtinus Barbadicus: Pri
cipes Germaniæ pene omnes Vene
bellum intulerunt; & Roverenſe opp
dum aggreſſi, cum arce expugnarun
quod Veneti digreſſis hoſtibus ſtati
receperunt: ſed dein magna clade ap
Tridentum perculſi ſunt: & pax fac
Regina Cypri Venetias reducta: Car
lus Rex Gallorum in Italiam venit
Neapolitani regni compos factus,) f
dere à Pontifice; Romanorum Re
Hiſpano, Venetis, & Mediolani Du
adverſus, illum icto) cum præda on
ſtus rediret, à fœderatorum exerci
prope Caſtrum novum laceſſitus, pe
victus diſceſſit. In Apulia Manopo
Pulignanum & Mola à Venetis occ
pata: & Galli ope Venetorum ex to
Regno Neapolitano expulſi. Ven
dein Carolo mortuo cum Ludov

C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Gallorum R. fœdus inierunt, adverſus Mediolani Ducem, ea conditione, ut Rex Ludovico Sfortia dejecto Mediolani & reliquarum Ducatus urbium poſſeſſionem caperet; Veneti Cremonam cum agro & totam Abduæ glaream haberent. Vtrique voti ſui compotes facti. Turcus Iaderenſium fines hoſtiliter invaſit: Naupactũ amiſſum: Venetorũ claſſis maximam jacturam apud Cephaleniam paſſa eſt: Methon urbs amiſſa; Cephalenia autem à Venetis & Hiſpanis capta: Dux decimo quinto principatus ſui anno è vivis ceſſit.

1501. Leonardus Lauredanus. Pax cum Turcis facta: Grave dein bellum Venetis conflavit Iulius II. Papa perfactis in unum fœdus Galliæ, Hiſpaniæque regibus, necnon Imper. Maximiliano; primum illis cum Ludovico XII. Gall. R. prælium fuit; qui illos ingenti ſtrage in Abduæ glarea percuſſit: mox Brixia ſe victori dedidit, Bergomum, Cremona & reliquæ illius regionis civitates. Patavini Vicentini & Veronenſes Cæſari ſe dediderunt: Patavium receptum: Ravenna fruſtra à Pontificiis oppugnata ſed Veneti ut Pontificem placarent, omnia loca quæ in Flaminia tenebant ultro ipſi conceſſerunt. Ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

gnam dein ſtragem Veneti à Ferrarien paſſi ſunt. Iulius Pontifex Hiſpania Regem & Venetos contra Galloru regem in fœdus pertraxit. Brixia cu ſe Venetis reddidiſſet à Gallis ſubit oppreſſa & pene exciſa fuit. Ingens pra lium apud Ravennam à confœderat cum Gallico exercitu commiſſum, i quo Galli ſuperiores facti, Ravenna expugnarunt & diripuerunt. Sed hau multo poſt Galli cruenta pugna ab He vetiis victi in Galliam ſe recipere coac ſunt. Veneti recuperarunt Cremam Brixiam: Hiſpani Gallis eripuerunt quam cum Venetis reſtituere detrecta rent uti ex fœdere tenebantur, Vene cum Gallo fœdus adverſus Hiſpanu inierunt; & à Gallis adiuti Brixiam re cuperarunt: Cæſarei & Hiſpani Vene tum Dominium miſere vaſtarunt; & Venetorum exercitũ ceciderunt. Fran ciſcus I. venit in Italiam & magna l cet clade ab. Helvetiis affectus, victo tamen Mediolanum recepit Veneto rum maxime ope; & mox fruſtra ten tata Verona, induciæ cum Maximilia no Imp. factæ: ſed novo bello inte Carolum V. Socioſque & Galloru regem accenſo, Veneti auxiliares co pias Gallo miſerunt. Dux Lauredanu interim mortuus cum ann. XIX. men

VIII. Re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

VIII. Reipub. difficillimis temporibus præfuiſſet.

1521. Antonius Grimanus jam pene nonagenarius: Mediolanum ab Hiſpanis ereptum Gallis; Genua quoque ab iiſdem capta: Rhodus à Turcis capta. Dux tantum annum unum & menſes x. præfuit.

1523. Andreas Grittus: Veneti à Gallorum Rege deſciſcentes, Cæſari & Pontifici ſe fœdere junxerunt: Rex Galliæ Mediolanum & multa alia oppida cepit; Veneti deſerto Cæſare fœdus cum Gallo renovant: Rex Galliæ apud Ticinum captus, & in Hiſpaniam abductus, & demum dimiſſus: Roma ab Hiſpanis direpta & Clemens in arce S. Angeli obſeſſus. Rex Galliæ rurſus Italiam infeſto exercitu ingreſſus Ticinum cepit & diripuit. Monopolis in Regno Neapolitano à Venetis capta. Cæſariana claſſis à Doria qui Gallo militabat profligata: Sed ipſe mox ad Cæſarem defecit. Pax dein inter Cæſarem & Regem Galliæ facta. Bononiæ fœdus inter Cæſarem, Pontificem & Venetos factum. Cæſarianis & Gallis in Pedemontana regione bellum gerentibus, Veneti quievere: Sulimannus Venetis bellum movet; Corcyrã per ſuos obſtat: Scardona à Venetis capta: fœ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

dus à Pontifice & Cæſare cum Venet
contraTurcos ictum: Caſtrum novu
in Dalmatia Turcis ereptum: Dux cu
xv. ann. vii. menſes præfuiſſet obiit.

1539. Petrus Landus: Summa an
nonæ in Italia & urbe Veneta carita
Caſtrum novum in Dalmatia rurſ
amiſſum: Pax dein à Venetis cum S
limano facta: Dux cum vi. ann. & 1
menſ. præfuiſſet, obiit.

1545. Franciſcus Donatus: Cen
tenſi populo de Cardinali Griman
graviter queſto, temporalis Domin
jus Cardinali ablatum & Reipub. V
netæ reſtitutum: Dux poſtquam an
nos vii. & menſes vi. præfuiſſet, obii

1553. Marcus Antonius Treviſanu
qui anno nondum in principatu ci
cumacto obiit.

1554. Franciſcus Venerius: qui pri
cipatum tantum annum unum & u
decim menſes tenuit.

1556. Laurentius Priulus: Annon
inopia & peſte in urbe laboratum: V
neti licet à Pontifice ſollicitati, tame
in fœdere cum Hiſpano perſtiterun
Dux cum paulo plus triennio præfui
ſet, moritur.

1559. Hieronymus Priolus: Cir
Gradum res inter Cæſarem & Venet
compoſitæ ſunt: de Forojulienſibus t
me

men finibus, ad quos Commiſſarii utriuſque partis componendæ rei cauſa Cludum profecti fuerant, nihil agi potuit. Dux cum annos VIII. menſes duos Rempub. gubernaſſet è vivis exceſſit.

1567. Petrus Lauredanus: Selymus Turcarum Imper Cyprum à Venetis ſibi dedi poſtulat;& negantibus bellum indicit. Dux poſtquam præfuiſſet ann. II. menſ. V. obiit.

1570. Aloyſius Mocenicus: claſſis Venetorum centū & ſeptuaginta longis navibus conſtans: Turci Xemonicum VIII. paſſ' M. Iadera diſtans proditione occuparunt; mox & Polizana potiti ſunt. Veneti contra Suppotum e regione Corcyræ in Epiro oppidum ceperunt: Ad Catharum à Venetis male pugnatum. Turcæ copias in Cyprum ad Salaminam expoſuerunt; & Leucoſiam ſtatim aggreſſi poſt acrē quadraginta dierum oppugnationem expugnarunt: Inde ad Famaguſtam caſtra admota, quæ urbs cum obſidionem ſumma præfecti Bragadini virtute eouſque ſuſtinuiſſet ut jam annonæ nihil ipſis eſſet reliquum, deditionem facere coacta eſt, quam perfidus hoſtis ſumma immanitate violavit. Atque ita Turca Cypri potens eſt factus. In mari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

autem prope Naupactum inſignis vi-
ctoria navalis à Chriſtianis de Turc-
parta, ann. 1571. tanta hoſtium ſtrag
ut univerſa pene Othomannica claſſ
vel interfectis vel in mare lapſis Epiba-
tis & vectoribus, capta, in Chriſtiano-
poteſtatem venerit: nec Venetis &
confœderatis incruenta victoria fui
nobiliſſimis aliquot viris & III. milli-
militum in conflictu deſideratis. Se-
dum ſocii cunctantur victoriæ fructu
è manibus elapſus eſt, nihilque memo-
ria dignum poſtea à fœderatorum cla-
ſe actum. Veneti autem animadverſ
rerum ſuarum periculo, bellum tacit
conſilio in pacem commutare ſatage-
runt; quæ brevi ſecuta eſt, hiſce con-
dicionibus, ut Cyprum Turcę haberent
eorumque imperio Antibaris & Olchi-
nium oppida in Epiro adjicerentur
Suppotum redderetur; deniq; trecen-
ta millia aureorum tribus penſionibu
ſolverent Veneti; cæterum unuſquiſ
que haberet quæ ante bellum poſſediſ-
ſet. Dux anno cIↃ IↃ LXXIV. defunctus

1574. Sebaſtianus Venerius: peſti-
lentia in urbe laboratum; Duxq; cum
nondum annum præfuiſſet è vita ex-
ceſſit.

1575. Nicolaus Pontius homo do-
ctiſſimus per omnes pene honorum
gra-

gradus ad Ducatum aſcendit: & poſt-
quam ſeptem annos & IX. menſes Rei-
publ. præfuiſſet obiit.

1583. Paſchalis Cigogna: hujus tem-
poribus Palma arx in confinibus Fori-
julii primum ſtructa; & in inſula Ce-
phalenia novum munimentum excita-
tum. Pons quoque admirabilis in urbe
ad Rivum altum ſtructus: præfuit Rei-
publ. annis circiter x.

1544. Marinus Grimanus è Procu-
ratore S.Marci Dux factus ſummo po-
puli plauſu: Rempublicam in ſumma
pace per decem annos & decem men-
ſes adminiſtravit.

1606. Leonardus Donatus, hujus
tempore Paulus V. Pontifex R. Rem-
publicam poſuit ſub interdicto parum-
que res abfuit à bello, niſi Galliæ Re-
gis opera Pontifex iram remiſiſſet, &
ſibi ſatisfieri paſſus fuiſſet, in qua Reſ-
publ. ita ſe geſſit uti ne ad momentum
quidem Interdictum agnoſcere volue-
rit; hiſtoria recens eſt & accurate de-
ſcripta à Patre Paulo Servita uti credi-
tur ſub ficto nomine. Dux poſtquam
annos VI. & menſes VI. Reipubl. præ-
fuiſſet obiit.

1612. Antonius Memmus qui diem
ſuum obiit anno CIƆ IƆ CXV.

1615. Ioannes Bembus in Ducem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

electus menſe Novembri; Hujus prin
cipatus initio, ad veteres de finibu
controverſias inter Archiduces Auſtri
& Rempubl. Venetam, novis injuri
Vſcognorum accedentibus; bellum
inter Rempubl. & Archiducem Fer
dinandum exarſit, (cujus cauſas ſcrip
to edito Veneti explicarunt) Venet
que in Fori Iulienſem patriam cu
exercitu profecti, oppidula aliquot i
limite utriuſque dominii ceperunt,
Gradiſcam obſederunt; agri utrimqu
vaſtati: Moſcaniza à Venetis capta
Gradiſcæ obſidio ſoluta: magna dam
na utrimque data & accepta in Cro
tia, in Iſtria, Dalmatia ipſoque Foro-Iu
lio. Exercitus Venetus peſtilentia gra
ſante pene diſſolutus fuit: Lucinis dei
arx à Venetis Auſtriis erepta. item Zi
mini in Comitatu Piſini; Ferdinand
interim Bohemiæ regnum adepto, d
pace inter ipſum & Rempub. agi cæpi
Galliarum & Hiſpaniarum Regibu
partes ſuas interponentibus, anno cI
IↃ XVII. ſed ob novas difficultates, tu
convenire inter partes non potuit: it
que utrimque bello certatum ad me
ſem Novembrem, quo induciæ int
ipſos pactæ fuerunt; Anno autem cI
IↃ XVIII. pacis condiciones perfecta
Dux Paulo poſt deceſſit.

1618. Ni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

9 1618. Nicolaus Donatus jam pene
ctuagenarius, à Senatu in Ducem e-
ctus, populo minus probante, & ſe-
itioſe ſe agente; quo facili negotio
dato; poſtquam menſem unum &
es dies præfuiſſet obiit.

9 1618. Antonius Priulus: ſub hoc
uce anno 1623. fœdus inter Sereniſ-
mam Rempublicam & Illuſtriſſimos
Ordines Generales Fœderati Belgii per-
ectum, & utrimque legati miſſi; pau-
oque poſt menſe Auguſto Dux deceſ-
t annum ętatis agens ſeptuageſimum
c quintum.

1623. Franciſcus Contarenus: fœ-
us inter Regem Galliæ Rempublicam
Venetam & Ducem Sabaudiæ factum
d Vallem Tellinam in integrum reſti-
uendam: obiit anno cIↃIↃc XXV.
nenſe Auguſto.

1625. Ioannes Correlius; adhuc ho-
die ſuperſtes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

VIII.

VARIORVM IVDICIA De REPVBLICA VENETORVM:

Et ſingularia quædam ad illam pertinentia.

Bodinus de Republ, lib. II.

CONTARENVS idem judicandum putat de Republica Venetorum quan ipſe ex tribus confuſam eſſe ſcribit. *Eſt*, inquit, *i Duce regia quodammodo poteſtas; in Senatu, Ariſtocratia; in Concilio maximo, Democratia.* At Ianotus, qui Rei publ. illius ſtatum ab ipſis primordii & quidem ex actis ſecretioribus, accuratiſſime deſcripſit, in maximis erroribus fuiſſe Contarenum facile convincit. Demonſtrat igitur ante Sebaſtianum Cianum Venetiarum Ducem, a quo trecenteſimus circiter annus labitur, Rempublicam plane Monarchian fuiſſe. Contarenus in eo ſtatu, qui nunc eſt, octingentos annos fuiſſe ſcribit; Paulus Manutius mille ac ducentos; quæ ex actis publicis ac cer

tiſſim

...ſima hiſtoria falſa eſſe docet Iano-
...s. Vt ut ſit, perſpicuum eſt his tem-
...oribus puram Ariſtocratiam eſſe:
...am ex urbis & civium deſcriptione
...æ facta eſt ante annos triginta, cenſa
...nt civium quinquaginta novem
...illia CCCXLIX. exceptis infantibus,
...ui annum ſeptimum non attigerant;
... Patritiis penes quos verſatur Rei-
...ubl. poteſtas, quorum numerus &
...atuor circiter millium; ex quo nu-
...ero eximendi ſunt ſacerdotes, ac ju-
...iores XXV. annorum; quibus neque
...l Concilium neque ad Rempubli-
...am gerendam patet aditus: niſi ma-
...ores annis XX. rogatione ad Conci-
...um lata id obtinuerint: nec certe in
...aximi Concilii comitiis quæ noſtra
... majorum ætate coacta ſunt, plures
...uam mille & quingenti patritii, ac
...mper multo pauciores in eorum
...tis & ſcriptoribus leguntur. Hic igi-
...r Patritiorum cœtus ſummam Rei-
...ubl. poteſtatem id eſt omnium legum
... magiſtratuum, belli ac pacis, extre-
...æ provocationis, vitæ ac necis jus
...abet, ut Contarenus ipſe confitetur.
...uæ cum ita ſint, quis dubitet Rem-
...ublicam Ariſtocraticam appellare?
...t ſi optimates nihil aliud quam le-
...um ac magiſtratuum jus haberent,
ſatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ſatis eſſet argumenti ad judicandu
ſtatum plane optimatum eſſe, ut ante
docuimus; cum Magiſtratuum, Sena
tus, Collegiorum, quæ ſeptem-vir
decem-viri, quadraginta-viri privato
rum ac totidem publicorum judicio
rum nulla ſit omnino, niſi ab optima
tum concilio & quidem precaria po
teſtas. Dux vero ſolus eſt ex omnibu
magiſtratibus qui imperio vacat; qu
nec vocare quemquam ad ſe, nec pre
hendere, nec jure rogare, nec plus i
unoquoque collegio, ſeu maximo, ſe
minimo poteſt quam collegarũ unu
præterquam quod poſtremus ſuffra
gium ferre conſueuit: ut ne Princip
quidem ullius aut populi literas reſe
rare aut legatos admittere, aut dimi
tere, niſi pro collegio ſeptem-virorum
aut decem-virorum, ac ne urbe qu
dem injuſſus excedere poteſt. Quin
etiam Falerium Ducem, quod uxorem
peregrinam ſibi deſponderat, decem
viri in crucem egerunt: præter hun
XII. Duces enumerat Sabellicus v
populari tumultu cæſos vel ſuppl
cio affectos, cum poteſtate abute
rentur.

'*Idem lib.* III.

Sed hoc imprimis Senatori caven
dum, ne peregrinorum Principum lar
gition

ctionibus depravari ſe aut ullo bene-
cio illigari patiatur; quod tametſi ca-
tale eſſe debet, nihil tamen frequen-
ius in omnium oculos incurrit; ex-
plo Venetiarum civitatem, quæ ab
oc ſordium genere adeo purum ha-
t Senatum, ut etiam ſacerdotes,
uantumvis cives ac Patritios, ob id à
omitiis procul arceant, quod jurati
atantur nihil contra Romani Ponti-
cis utilitates & commoda ſe factu-
os: contritum eſt illud quod ante
ffragia cives in Comitio acclamare
lent *Fora i preti*. Quinetiam Her-
olaum Barbarum (quem virum?)
non ita pridem Cardinalem Mula-
um exſilio damnarunt, quod cum
egationem apud Pontifices Roma-
os obirent, in collegium Cardina-
um cooptari ſe paterentur injuſſi.

Iac. Aug. Thuanus lib. XXIII.

Venetum Senatum, qui merito o-
nis civilis prudentiæ officina vocari
ebeat, id diligenter cavere; apud
uem ſacris initiati nullam Reipubl.
artem attingunt.

Idem lib. XXVII.

Nullum item Principem tota Italia
ſe excepta Republ. Veneta, in cujus
micitia comparanda Rex multum
laborare debeat, illam vero per leges
ſuas

ſuas non ſinere, ut quiſquam è ſuo n-
mero à Principe externo penſion-
accipiat.

Bodinus de Repub. lib. III.

Quod ſi quis putet conſilioru-
multitudine, tantum Imperium va-
re non poſſe, cogitare debet, Vene-
rum fines, non admodum late pat-
tes quatuor habere conſilia, præ-
Senatum, ac cœtum omnium optim-
tum. Eſt enim Conſilium ſapientu-
quod marinum dicitur: deinde Co-
ſilium ſapientum qui quæ terra gera-
tur curare poſſint: item Conſili-
decem-virorum & ſeptem-viroru-
quibus, ut collegiis omnibus, Dux i-
præeſſe poteſt: quæ Conſilia tame-
collegiis & officiis ſejuncta ſunt, ſæ-
tamen pro rerum & cauſarum oppo-
tunitate conſociantur. Eſt etiam S-
natus ſexaginta-virorum qui cum M-
giſtratibus numerum duplicare co-
ſuevit.

Idem ibidem.

Quæ de Conſilii capiendi ratio-
diximus, nuſquam fere melius qua-
Venetiis fieri conſueverunt. Quaru-
enim rerum anceps eſt deliberatio -
utroque Conſilio ſapientum, ea cu-
decem-viris conjunctim expediri -
lent: ac propterea decretis ſubjiciunt
ha-

hæc verba, *Con la giunta*. Si Conſilium propter ſententiarum diſcrepantiam, exitum reperire non poteſt, cumulantur ſeptem-viri; ſi ne hac quidem ratione quicquam, propter diſſidentium varietatem, decerni poteſt, cogitur Senatus univerſus, ubi res explicatur: quod ſi ſalva Majeſtate Reip. Senatus auctoritas ſufficere non videatur, aut inter ſe diſſideant, id ab optimatum omnium cœtu conſtituitur.

Idem lib. V.

Veneti lege de dotibus lata mille ſexcentis aureis patritiæ dotem definierunt, ne familiarum illuſtrium opes dotibus exhaurirentur: ſi vero patritius plebeiam uxorem duceret, duobus quidem aureorum millibus dotem terminaverunt: ſed legem facile antiquari patiuntur, ut patritiorum quorundam egeſtati locupletorum plebeiarum nuptiis & utriuſque ordinis concordiæ conſuli poſſit. Illud tamen prudenter, quod fœminas ab hæreditario jure, quoad ejus fieri poteſt, exſtantibus maſculis ſummovere conſueverunt.

Idem lib. VI.

Non ita pridem id eſt anno cIɔ Iɔ LXXVI. Veneti tres Magiſtratus cum cenſoria poteſtate crearunt, quos ipſi Tres-

Tres-viros conformandis civium mo-
ribus appellant; vulgo *I Seignori ſ-
pra il ben vivere de la Citta:* quia Cen-
ſorum nomen liberæ civitati ac om-
genere voluptatum diffluenti nim-
grave ac ſeverum videbatur.

Idem eodem lib.

Veneti quatuor circiter hominu-
millia operibus publicis aſſidue exe-
cent ac fovent; quo nihil aut plebi u-
tilius aut civitati commodius aut u-
verſis jucundius fieri poteſt: quod pr-
ter opera publica civitati neceſſari-
etiam publicas opes tenuibus alen-
ſumma benignitate largiuntur.

Arnoldus Oſſatus Cardinalis Epi-
CCCLIII.

Veneti quidem non plus habent d-
votionis, quam opus eſt; tamen r-
ſuas tanta prudentia agunt, quam
alius quivis Princeps. Recordaris hau-
dubio quo pacto poſt ſuperioris Re-
obitum, Regem qui hodie rerum p-
titur ſtatim agnoverint, & Legatu-
noſtrum, eodem plane loco habueri-
quo antea, præterquam quod n-
ante voluerint illum cum cæteris I-
gatis ad Capellam admittere, qua-
Rex Eccleſiæ fuiſſet reconciliatus,
nimirum Papæ & Regi Hiſpaniæ

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

[...]pti mundo fidem facerent ſe utcun-[...]ue ob rationes Politicas agerent, ta-[...]men exacte obſervantes eſſe religionis, [...]eque cum Principe minus Catholico [...]elle communicare.

Interdicti Veneti Hiſtor. lib. I.

[...] Reſpubl. Veneta Eccleſiaſticos pror-[...]us ab omni participatione ſui regi-[...]minis excludit; ſolaque inter omnes [...]rincipes neminem ex Curia Romana [...]enſione demeretur.

Paulus Paruta in Hiſtor. Venet. [...]*b.* IV.

[...] Majores noſtri maxime operam de-[...]erunt ut cives ſui, negotiationi & na-[...]igationi maritimæ induſtriæ incum-[...]erent, atque ita & privatas publicas-[...]ue opes augerent, & nomen Venetum [...]d peregrinas & longinquas nationes [...]ropagarent. Situs ipſius urbis ad ejuſ-[...]modi ſtudia & exercitia videbatur in-[...]itare, & per ſe ejuſmodi mentem in-[...]olis ſuis ſuggerere; quippe cum Civi-[...]s agrum proprium non haberet, [...]ujus fœcunditas tanta eſſet aut indu-[...]ria colonorum talis ut locupletes eos [...]eddere poſſet, quin imo nec paucæ [...]es ad vitam neceſſariæ ipſis deeſſent, [...]eceſſitas induſtriam accendit, quæ [...]einceps omnium rerum abundan-

tiam genuit. Imprimis autem ſolebant
plurimas majores triremes in diverſa
regiones tam Chriſtianorum quam
infidelium deſtinare, indeque peter
multimodas merces, non modo a
uſum concivium ſuorum, ſed etian
ad commercia cum aliis nationibu
magno lucro exercenda. Cum hiſc
triremibus multi nobiles & patriti
gentis juvenes navigabant, tam mer
caturam faciendi gratia, quam mari
timas res cognoſcendi & artem nav
gandi percipiendi. Alii per multos an
nos apud exteras nationes hærebant
ubicunque mercatura exercetur, no
tantum res proprias ſed & alienas cu
rantes: quo facto magnam omniun
rerum experientiam conſequebantu
& domum reverſi, nequaquam rud
& omnium rerum ignari, ſed jam
ſubacti,& ad frugalitatem modeſtiam
que compoſiti ad Rempubl. tractan
dam accedebant.

Idem lib. VII.

A majoribus noſtris magna pru
dentia & Reipublicæ commodo le
cautum fuit, ne cives ſui qui legatio
nem apud exteros Principes obiren
quicquam dono ſibi datum retinere
ſed in publicum conferrent, quip
qui judicarent non convenire hon

re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

m eis qui Rempublicam quaſi re-
æſentant, habitum refutare, aut per-
ittere ſingulos habere, quæ omni-
is donata videantur; quod ſi non-
umquam Legatis dona illa retinere
rmitterent, id ſuffragiis Senatus fie-
t, ut non tam ex Principum liber-
te quam Senatus benevolentia ea
cepiſſe viderentur.

Paulus Iovius Hiſtor. lib. 1.

Vrbs Venetiarum ampla atque ma-
ifica, mercaturæ & rei navalis ſtu-
o à parvis initiis crevit. Sed ea pro-
er incredibilem ſitus munitionem
te alias & beata & admirabilis exi-
imatur, quod interfluentis Hadriæ
ludibus cincta, nulliſque ob id op-
rtuna hoſtium injuriis, veteres the-
uros domeſtica in pace cumulatos
riculoſis etiam temporibus conſer-
rit. Nulli etenim à terra aditus, in-
rcedente quadraginta ſtadiorum pe-
go, nulli penitus à mari ingreſſus
opter cœca & humilia vada, uſu tan-
m indigenis nota, aut ingruentium
rbarorum avaritiæ, aut magnis ab
o claſſibus patuerunt. Veneti ho-
ines in univerſum conſilio ſunt gra-
s, ſeveri in judiciis & in adverſa re-
m fortuna conſtantes, in altera
mquam immodici. Omnibus cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

idem ſit conſervandæ libertatis & a
gendi imperii incredibile ſtudium
Senatu libere & ſæpius acerrime ſe
tentias dicunt: nec quemquam tem
re ex optimatibus, qui vel inſigni v
tute vel ſpiritu in gerendis rebus, c
teris antecellat, nimio plus creſce
vel collecta gratia potentem & claru
fieri patiuntur. Quibus inſtitutis, du
ſervitutis metu, aliena virtute qua
ſua terreſtri in bello uti longe utili
& tutius putant, togati omnes p
octingentos amplius annos Rempu
nullis fere inteſtinis ſeditionibus e
gitatam adminiſtrarunt. Cæterum i
nobilitas totius maritimi negotii
navalis diſciplinæ munera naviter i
plet, exutiſque togis arma deſumit.

IX. I

IX.

Regimen civile magnificæ Civitatis VERONÆ.

E libris Statutorum hujus Civitatis.

SVPREMVS Civitatis hujus magiſtratus qui ab Illuſtri Dominio Venetiarum mittitur, vulgo, Poteſtas appellatur; intrat regimen ſuum ad ſonitum campanæ cum conſuetis inſignibus poteſtatis ſuæ; & primo viſitat Eccleſiam S. Zenonis; deinde Cathedralem & ſucceſſive cum venerit ad Plateam communis, aſcendit ſolitam ſedem capitelli, ubi habita ad populum oratione recipit Sceptrum Poteſtariç ut vocant, Civitatis & diſtrictus Veronæ, juxta veterem conſuetudinem & dignitatem civitatis. Habet autem per totum temp⁹ regiminis ſui, & impenſis Dominii Veneti alit, unum Vicarium legũ Doctorem; unum judicem maleficiorum Iuriſperitum; duos judices Aſſeſſores ad civilia; unum Cancellarium, duos milites ſocios; unum Comeſtabilem; qui omnes debent eſſe forenſes, non in Civitate Veronæ nati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

aut affinitate juncti Veronenſibus civibus: & ſtatim in introituPoteſtatis juramentum præſtant, ſe jus dicturos integre & ſincere, & Statuta Veronæ inviolatè conſervaturos. Habet præterea viginti (plures, paucioreſve) ut vocant Baroerios, qui arma geſtant, & inſignia Poteſtatis.

Regitur porro Communitas Veronæ à Domino Poteſtate cum Conſilio XII. & L. ad utilia communis deputatorum. Quod conſilium cum Domino Poteſtate omnimodam habet in Republ. auctoritatem. Præterquam ſi D. Poteſtati videretur in reb⁹ arduis univerſale conſilium totius anni, (quod conſtat LXXII. qui in ſexies XII. diſtributi per mudas id eſt bimeſtria ſpatia ſucceſſive Reip. inſerviunt) advocare.

Omnes autem ſub finem cujuſque anni olim eligebantur à XXIV. viris nimirum XII. è magno conſilio quibus ultimæ mudæ ſors obtigerat, VI. è numero quinquaginta, & ſex extra aſſumtis; hoc modo: Ballotari debebant ſecundum librum Eſtimi ſinguli patres familias qui cuipiam dictorum XXIV. viderentur idonei, aut illis deficientibus filii familias perfectæ ætatis. Et quicunque à duabus partibus fuiſſent approbati, in electione manebant: E quorum

rum cumulo deinde CXXII.eligebantur; & in XII. diſtribuebantur: quibus cum muneri ſuo vacāt unus additur Iuriſta. Sed hanc eligendi formā poſtea mutavit Reſp. Veneta, & per totum cōſilium electionē fieri mandavit, cętera reliquit.

Conſilium XII. Deputatorum congregatur omni die ſi fuerit expediens, ad præſentiam D. Poteſtatis vel Vicarii illius: conſilium vero XII. & L. communiter cōgregatur die Veneris. Quod autem in hoc conſilio major pars Senatorum cenſuerit id ratum habetur, dummodo ex tribus partibus duæ præſentes fuerint. præterquam in cauſis de alienandis vel obligandis bonis communitatis aut ſimilibus cauſis, quæ præjudicium aliquod Civitati poſſent adferre; in quibus duarum partium è tribus conſenſus requiritur.

Ex Collegio XII. & L. Deputatorum ſingulis ſex menſibus eliguntur octo conſules; quorum quatuor ſint judices de Collegio Advocatorum quatuor alii ſint laici boni & idonei. Iudices autem Conſules cognoſcunt de qualibet quæſtione civili; Laici tantum de quæſtionib. civilibus quæ non excedunt valorem L. librarum. Tenentur autem autem venire ad Palatium omni die quo jus dicitur: Itemque intereſſe Curiæ

condemnationum,& cum D. Poteſta-te & Vicario illius atque Iudicibus ha-bent vocem; denique ex præcepto Po-teſtatis ſeu Iudicis maleficiorum tenen-tur ire ad villas & loca diſtrictus Vero-nenſis. Percipiunt à Dominio Veneto ſtipendium annuum; ubi vero exeant foras etiam pro itinere & labore ſala-rium.

Inſuper à Collegio XII & L. Deputa-torum una cum D. Poteſtate eligitur Cancellarius communitatis Veronæ, qui ſibi eligit coadiutorem fidelem ali-quem & expertum notarium civem Veronæ origenarium.

Itemque duo Proviſores, quorum officium durat ſex menſes tantum, & electio fit ſingulis trimeſtribus de uno. Ita ut alter alterum præveniat in offi-cio menſes tres: quorum unus atten-dit ad exigendum quaſcunque pecu-nias communis, alter convocat conſi-lia ad tractandas res communis, in qui-bus tamen ſibi invicem ſuffragantur. Idem Conſilium XII. & L. hiſce adjun-git Scribam unum, qui eo officio fun-gitur ad beneplacitum communis. Proviſores autem hi quartam partem percipiunt multarum quas ipſi com-muni applicaverint. Iidem pondera & menſuras obſervant. Securitates ac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ipiunt ab iis quibus aliquid publici lo-
caverint.

Item ab iiſdem ſingulis ſex menſibus
igitur, Vicarius Domus mercatorum;
emque miles conſul, qui lanificii alia-
umque artium mechanicarum peritus
t; aliique tres conſules dictæ domus;
um uno Notario atque uno Maſſario
dicant hi de cauſis mercaturam aut
rtem mechanicam concernentibus;
b ipſis autem appellatur ad Poteſta-
em & Iudices conſules communis Ve-
onæ, præterquam in cauſis quæ valo-
em x. lib. non excedunt: Poteſtas ve-
o & Iudices litem definire tenentur
ntra trigeſimum diem à lata ſententia.

Ab iiſdem cõſtituitur & Capitaneus
arcerum cujus officium eſt captivos
rvare, iis omnem humanitatem præ-
are, eorum ſæpius apud Rectores &
dices mentionem facere, &c. Itemq;
uo diſpenſatores Eleemoſynarum quę
aptivis dantur, qui & carcerem viſita-
ſæpe coguntur, & de Capitanei & fa-
ulorum illius œconomia cognoſcere

Eliguntur & Capitanei duo; unus
tra, alter ultra Atheſim quorum of-
cium eſt rebelles bannitos & alios
aleficos indagere & captivos ſiſtere;
quem finem non licet ipſi præter
am formam habitationem, in ullo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

alio diſtrictus Veronæ loco per ſe ve
famulos ſuos cõmorari ultra triduum
ſed tenetur equitare de loco in locum
& perſequi malefactores. Ab eoden
conſilio XII. & L. eligitur Capitaneu
Lacus Gardæ cujus officium eſt ſollic
te attendere cuſtodiæ ejuſdem lacus &
providere, ne ulla quantitas frumen
torum, farinæ, aut leguminum con
ducatur ad alienas terras & loca Do
minio Veneto non ſubjecta. Item n
ulla quantitas ſalis alio tranſportetu
itemque ne ullæ merces ſine licent
alio vehantur & imprimis ne lanæ Ve
ronenſes & pecudes extrahantur; D
nique ut omnes piſces qui in illo la
cu capiuntur, toto, quadrigeſimali t
pore Veronam deducantur. Ab integr
autem conſilio CXXII. Vicarii per ſu
fragia & Ballotas ut ſupra eliguntur p
totum diſtrictum Veronæ; qui tene
tur officium ſuum per ſe & non per d
legatos obire : hi jus reddunt unicui
uſque ad valorem X. librarum & n
ultra ſine ſpeciali commiſſione. Vt a
tem fidelius munere ſuo fungantu
ſingulis annis menſe Decembri à co
ſilio XII. & L. eliguntur quatuor ſyn
catores, qui ad ſyndicandum exeu
initio menſis Ianuarii, & Vicarios o
nes & alios miniſtros coram ſe in lo

Vic

Vicariatus ſui citant, & rationem ab iiſdem repoſcunt geſti Magiſtratus, eoſdem mulctant, condemnant aut abſolvunt;ſyndicationem autem abſolvere tenentur intra menſem, & de iis quæ offenderint ad idem conſilium referre. Atque hæc de Regimine Civitatis Veronæ in communi dicta ſunto, nam minutiora perſequi nimis longum eſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

X.

DE CLARIS VIRIS REIPVBLICÆ VENETÆ.

Ex F. Leandro Alberto.

HACTENVS imperii forma quam illuſtris & præclara hęc civitas à primordio ſui in hunc uſque diem habuit, expoſita; conſequitur ut celebrium ac nobiliorũ ejus alumnorum memoriam quoque referamus. Non tamen dicentur omnes quippe quia tam multos in lucem edidit, ut niſi longiſſima narratione complecti haudquaquam poſſent. Itaque ex iis primum qui in Eccleſiæ Romanæ gubernatione ac honoribus enituerunt, tres Pontifices Max. urbs hæc genuit, Gregorium XII. familia Corarium natum eximiæ prorſus integritatis hominem, Eugenium IV. ex Condulmaria gente ſapientiſſimum virum. Paulum ſecundum ex Barborum magni ingenii virum. de quibus copioſe Platina in eorum vitis, itemque Blondus & Sabellicus ſcripſerunt. Cardinales Ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

netiis orti quamplurimi, Petrus Maurocenus, Marcus Landus literis & moribus admodum ornatus vir, Antonius Gregorii Pontificis quem commemoravimus, nepos, Ioannes Amadeus, & noſtra memoria IoannesBaptiſta Zeno, Dominicus Grimanus, qui & Aquileienſis Patriarcha diſciplinarum ſtudiis eximiaq; morum gravitate perornatus fuit, adeo quidem ut inſigni ſua doctrina virtuteque dignitatem Cardinalatus illuſtrare magis videretur quam ipſe ab illa decorari. Bibliothecam reliquit voluminum amplius VIII. mill. partim Græcorum, partimque Latinorum, ex omni ſcientiarum genere. Multis de hujus viri tum ſcriptis, tum humanitate commemorari poſſet, verum cauſa brevitatis quam hic inſtituimus, memoriam ejus honorificam pro noſtræ facultatis modulo celebrabimus alibi. Genuerunt etiam Venetiæ Cardinales Marcum Cornarium, itemque Marinum Grimanum Domici nepotem Aquileiæ quoque Patriarcham, qui annis ſuperioribus fato conceſſit, inſuper Gaſparum Contarenum virum optimum ac doctiſſimum, qui à Paulo III. Pontifice Max. Cardinalium ordini allectus eſt, & legationem Bononienſem geſſit, ubi ſupremum vitæ ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tæ explevit diem anno poſt Chriſti nativitatem MDXLII. Doctiſſimus & ipſe erat, & doctorum alter Mœcenas. Accedit his Petrus Bembus quem Paulus quoque III. Pontifex in Cardinalium collegium ob inſignem virtutem adoptavit; de cujus ornatu ac elegãtia tam in ſermonibus quam ſcriptis, neque ſolum latinis & græcis, verumetiam vernaculis, quæ jam Europa tota legit & admiratur, multa profecto dicere poſſemus, ſed in alium locum quicquid ejus eſt rejicere cogimur. Mortem obiit Romæ ſummo cum dolore literatorum anno poſt Chriſti nativitatem MDXLVII. Vivunt adhuc Franciſcus Cornarius Marci de quo dictum eſt frater, & Franciſcus Piſanus Cardinales. Exiſtimatione ſumma fuit Marinus Grimanus Cardinalis & Aquileiæ Patriarcha, vir eloquentiſſimus doctiſſimuſque; cujus induſtria Pontifex Romanus in multis legationibus eſt uſus, veluti in Parmæ ac Placentiæ gubernatione, quas urbes eximia prudentia rexit. Orator etiam ad Franciſcum primum, Galliæ regem bello cum Imp. Carolo V. contendentem gratia conciliandæ pacis ivit. Supereſt ejus frater Ioannes Aquileiæ Patriarcha diſertus homo & ingeniorum pater, item Car-

dinalis,

nalis, cum Victore alio fratre graviſ-
no viro, reipublicæq; cumprimis ſtu-
oſo, ac eloquente, qui D. Marci Pro-
ratorem agit, dignus plane tam illu-
i ſtirpe: quodque nullum adhuc ſuc-
ſſorem familiæ genuerit, cuncta ci-
tas ſumme dolet. Alios præterea ce-
berrimos Præſules Venetiæ tulerunt,
ter quos Pantaleon Iuſtinianus pri-
usLatinorumByzantinusPatriarcha,
ſtquam ejus urbis imperium ad
ancos devenerat. Succeſſerunt ei no-
les alii viri. Fuit etiam Hermolaus
rbarus non minori rerum publica-
m uſu, quam eruditione præditus.
ſignem ejus doctrinam cum in lati-
s, tum græcis literis monumenta
riptorum quæ reliquit abunde teſtan-
r; patriæ nomen profecto mirifice
uſtravit. Aquileiæ Patriarcha crea-
s eſt ob ſummas virtutes ab Alexan-
o ſexto Pontifice Romano. Lauren-
usIuſtinianus ex ordineCęleſtinorum
onachus primum Epiſcopus Caſtelli,
ein Patriarcha Venetiarum & Primas
almatiæ nuncupatus ab Eugenio IV.
ontifice mirifica ſanctitatis opinione
aruit; eamque miracula teſtata ſunt,
urima beneficiaDeo mortalibus elar-
ente qui patrocinium ejus invocaſ-
nt. Secutus hunc eſt in Patriarchatu
Ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Maphæus Contarenus inſtituti Cœleſ
norum ſodalis, Dein Andreas Bond
merius Canonicus regularis, Gregori
Corarius. Ioannes Boratius, Maphæ
Gerardus ex ordine Camalduloru
poſtea Cardinalis, Thomas Donat
ordinis prædicatorum, Antonius S
rianus inſtituti Carthuſiani, Ludovic
Contarenus Cœleſtinorum, Antoni
Contarenus Scopetinorum, Hieron
mus Quirinus Prędicatorum, qui nu
ſedem tenet. Inſuper & alios inſign
Eccleſiarum præſules urbs hæc edid
uti Epiſcopos Henricum Contarenu
Caſtelli, Dominicum Dominicum, I
trum Æmilianum Vicentiæ, Fantinu
Patavii, Petrum Monteum Brixiæ,
cobum Zenonem Feltrii Belluniq
Dominicum Torcelli, omnes doctri
moribuſque perornatos. cum Ant
nio Pizamano Feltrinorum antiſti
qui non ſolum doctrina, ſed etiam ſa
ctitate claruit, & diem functus ann
Chriſti nativitate MDXII, Venetiis, t
muloque conditus in D.Petri Caſtel
ni miraculis illuſtratus eſt. Deo O
Max. mortalibus eximia munera co
cedente qui in illius nomen rogare
maximeque MDXX. anno, quum ap
to ſepulcro corpus ejus integrum
huc apparuit. His addendus Hiero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

nus Treviſanus cum philoſophiæ, tum iuris peritus, Epiſcopus Cremonenſium & Abbas apud D. Thomam Burgundionum Torcelli, quo in cœnobio jus patronatus habet Treviſana familia. Præter hos vero tam multos Venetiæ nobiliſſimos Præſules ediderunt, ut omnes referre nimis longum foret; ex quibus tamen in urbis ipſius Epiſcoporum catalogo nonnullos adhuc commemorabimus. Vivit etiamnunc Aloyſius Lippamanus antiſtes Veronenſium, literis & virtutibus inſignis homo; qui catenam auream in vetus teſtamentum elegantiſſimam compoſuit. Nec minori numero litteratos viros urbs hæc tulit quam Præſules; quanquam & ex illis exornati doctrina multi fuerint, uti oſtendimus. In doctorum cohorte fuit Andreas Dandalus Dux, quem hiſtoriam inſignem ſcripſiſſe prædiximus, & Petrarcha, Blondus, Sabellicuſque perquam honorifice memorant. Carolus Zeno non ſolum apprime doctus, verumetiam eximius claſſium præfectus fuit, uti Blondus & Sabellicus in hiſtoriis perhibent. De Genuenſibus triumphum egit, itemq; Francicam fudit claſſem, cui Bucicalcus imper. præerat validiſſimus homo, Carrarienſibus Patavii regulis auxilio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

miſſus. Memoriam Caroli ſummo cum honore celebrat Leonardus Iuſtinianus oratione quadam funebri, item Petrus Paulus Vergerius duabus elegantiſſimis epiſtolis. Zacharias Trevi-ſanus non minori ſapientia prudentiaque polluit in conſiliis, quam erat literarum diſciplinis excultus; idque probant orationes ejus editæ, nominatim illa quam coram Gregorio Pontifice habuit, qua rationem Eccleſiæ pacandæ: nam terni tum erant Pontifices commemorat, nec ſolum eloquentiam inſignem, verumetiam ingenium ſummum ea in re excogitanda teſtatur. Leonardus Iuſtinianus fuit vir maximi conſilii pariſque facundiæ. Iuvenis adhuc verſus lingua vernacula plurimos arte magna panxit. ætate vero confirmata dein eloquentiſſimus ac literatiſſimus evaſit: neque ſolum oratione ſoluta, verumetiam recitatione carminis ſermone vernaculo mirifice delectabatur, uſque adeo ut inter ætatis ſuæ doctiſſimos homines ſit habitus, præterquam quod eximius reipublicæ conſiliarius erat. Marcus Lippamanus ſcientia juris enituit, itemque tam linguæ Græcæ quam Latinæ. Franciſcus Barbadicus conſilio maxime valuit, pariterque Daniel Veturius ordinis

patri-

patritiorum egregium ornamentum, reipublicæ ſumme ſtudioſus. Franciſcus Barbarus in quo græcæ latinæque linguæ cognitio pariter cum eloquentia gerendæque reipublicæ prudentia collucebat, non ſatis hercule ſcio literatuſne ac diſertus & ſapiens & bonus appellari debeat potius quam fœlix, ob eximias ejus res quæ memoriæ ſunt proditæ, in acquirenda conſervandaque adverſus Philippum Vicecomitem Mediolani ducem Brixia geſtas. Mentionem ejus in hiſtoriis Blondus, Simoneta, Sabellicus honorifice faciunt. Andreas Maurocenus & Hermolaus Donatus, quanquam reipublicæ curis aſſidue vacaverint, eruditionis tamen etiam eximiæ documenta perilluſtria dederunt, relictis heroico carmine ſuorum temporum hiſtoriis. Zacharias Treviſanus alterius Zachariæ filius laudatiſſimo comparandus patri fuit, primo literarum ſtudiis, dein adminiſtratione reipublicæ. Genuit etiam urbs hæc pernobilis Barbonum Maurocenum, Ludovicum Fuſcarum, Vitalem Landum, Candianum Polanum, Nicolaum Canalem cum Lauro Quirino cunctos juris conſultiſſimos, & cum humanitatis artibus eloquentiaque, tum in publicarum rerum adminiſtra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

tione mirifica ingenii præſtantia pollentes, ideoque non minus ob literarum ſcientiam in honore habitos, quam propter optima prudentiſſimaque conſilia. Ioannes Cornalis & Paulus Barbus nobiliſſimi viri præter inſignem gravitatem latinarum quoque literarum ſcientiam habebant. Andreas Iulianus & Bernardus Iuſtinianus Leonardi F. item Hieronymus Barbadicus Franciſci F. cum Nicolao Barbo ſingulari ingenio maximaque doctrina viri fuerunt: uti quoque Vitalis Landus, Petrus Thomas, Ludovicus Donatus, Franciſcus Dedus, Marcus Sanutus, & & Hieronymus Donatus omnes præclari Senatores, & docti, facundi, prudentes, ingeniique ſummi homines; præcipue vero poſtremus, quem Græce Latineque dicentem omnes cum ſtupore mirabantur ob orationis majeſtatem, qua cum antiquis illis Græcis aut Romanis oratoribus conferri poterat. Nec prætermittendus eſt Andreas Navagerius, qui cum illuſtri vita tum literis perornatus fuit, ideoque ſcribendis Venetorum hiſtoriis per Senatuſconſultum Marco Antonio Sabellico ſucceſſit. Diem functus eſt annis ſuperioribus. Vivit nunc Ioannes Baptiſta Egnatius vir doctiſſimus uti literaria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ejus opera teſtantur. Præter eruditos vero homines urbs hæc etiam præſtantiſſimos duces edidit, præcipueque claſſium, qui maximis victoriis potiti, Venetamque rem mari terraque plurimum auxerunt. Ex his fuere Ioannes & Raynus Polani, qui Corcyram in ditionem ſubjunxerunt, item Marinus Gradonicus cum Dominico Mauroceno, à quibus capta Pola, tributoque Parentini ſubacti: Ioannes Baſilius & Thomas Falerius Piſanos mare infeſtantes domuerunt. Reinherus Dandalus cum Rugerio Permarino claſſe xxx. navium actuariarum Methonem & Coronem expugnarunt. Ioannes Treviſanus novem navibus duodenas Genuenſium apud Drepanum Siciliȩ cepit. Inſignem etiam artem virtutemque militarem adverſus Cretenſes qui defecerant, præſtitere Petrus Thomas, Ioannes Grittus, Nicolaus Baleſtrerius, Marcus Bonus, & Andreas Thealdus. Maximam claſſem regis Exagonorum & Ioannis Vataſii, cui Bavala præerat dux, juxta Conſtantinopolim vicere Leonardus Quirinus & Marcus Oniſſorus. Iaderam cum defeciſſet Reinerius Zeno obſedit, & in imperium Venetum retraxit, Laurentius Theupolus claſſis præfectus tres & viginti Genuenſium naves

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

ves in portu Ptolemaidis confregit, ac
dein una cum Andrea Zenone ſpecta-
bili pugna Genuenſes apud Tyrum ag-
greſſus, eorum navibus magnis XXV
potitus eſt, inſignemque victoriam re-
tulit. Claſſis quoque præfecturam Mar-
co Gradonico dedit ob eximiam vir-
tutem Balduinus Imperator Conſtan-
tinopolis. Marcus Michaël IIXX. na-
vium claſſe circa Tenedum cum Ge-
nuenſibus quorum claſſis navium ma-
gnarum viginti erat, eos in fugam ver-
tit, ita Chalcidem cepit. Gilbertus Dan-
dalus præfecturam duarum & triginta
triremium geſſit. Iacobus Dandalus &
Marcus Gradonicus quem ſupra no-
minavimus, cum claſſe Genuenſium
viginti octo navium longarum apud
Drepanum congreſſi, viginti quatuor
ex iis cepere, reliquis incendio abſump-
tis. Idem Marcus alia præter hæc me-
morabilia multa geſſit, quæ niſi lon-
giſſime referri haud poſſent, & Sabel-
lici rerum Venetarum, ac item ultima
Enneadum parte legi poterunt. Rug-
gerius Maurocenus LX. triremium
imperator res maximas confecit, Io-
annes Superantius cum XXV. Theo-
doſiam in Taurica Cherſoneſo expu-
gnavit, & Benedictus, Iuſtinianus ma-
gnam Græcarum navium multitudi-
nem

nem cepit. Primus omnino in Turcas Dux belli à Venetis ivit Petrus Zeno, qui potentiſſima claſſe multas victorias retulit inſignes. Succeſſerunt illi deinde Marinus, Falerius, Andreas Cornalis', Petrus & Marcus Canalus, Marcus Iuſtinianus, omnes ſtrenui bellatores, fortiſſimique duces. Primi Legati quos Proviſores vocant, exercitibus additi Andreas Maurocenus & Simon Dandalus, poſteaque Nicolaus Gradonicus & Pancratius Iuſtinianus: quæ munera patrum ſententiis ob eximiam in conſiliis prudentiam illis viris demandata. Nicolaus Piſanus claſſis præfectura ſummam quoque laudem meruit cum Ioanne Delphino, pugnaque una Genuenſibus quinquaginta naves ademit. Secuti ſunt eum in re navali Paulus Lauredanus, Marcus Michaël, & Ioannes Sanutus. Nec his minori virtutis commendatione fuit Marcus Cornalis quem ſupra memoravimus, præclaro libertatis patriæ ſtudio, cum Senatus occiſo Marino Falerio Duce rempubl. illi commiſiſſet, donec princeps rite nominaretur. Gloriam quoque ductu claſſium adeptus eſt Bernardus Iuſtinianus. Victoris Piſani memorabilis ſapientia fortitudoque fuit in caſibus fortunæ ſuperandis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

etenim magna patrum totiuſq; civitatis opinione ac gratia præfectus claſſis deſignatus, cum poſt rem initio fœliciter geſtam, dein reluctante fortuna, carceri traditus inique fuiſſet Genuenſibus jam Foſſam Clodiam tenentibus, Venetis autem adeo perculſis, ut ad hoſtis quaſcunque conditiones ſe depacturos eſſent profeſſi, vocibus popularium in libertatem poſtulatus, tanta moderatione fuit ut admirari ſatis nequeas; & dux belli dictus Victoriam inſignem obtinuit. Sabellicus hoc de viro perhibet, cum mature ad ſenatum è carcere venire eſſet juſſus, etiam in cuſtodia pernoctare voluiſſe, ac ſacerdoti explicata mente ſacram Euchariſtiam accepiſſe, ſimulque per id ſacroſanctum Chriſti corpus teſtatum, ignoſcere ſe cunctis quorum ulla injuria fuiſſet affectus, neque minores deinceps pro republica labores ſuſcepturum quam feciſſet unquam. Itaque ſic tum è carcere profectus in Senatum, maximis honoribus exceptus, & præfecturæ claſſis inſignibus ornatus eſt, tantoque patrum populique ſtudio contra Genuenſes movens, eos ſpectabili victoria devicit, uti diximus, Blondus Sabellicuſque memoriæ prodiderunt. Dominicus Michaël quatuor & vigint

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

viginti longis navibus octoque myoparonibus Cretam quæ defecerat in poteſtatem retraxit. Illi in claſſis præfectura deinceps ſucceſſère Creſſus Molinus Michael Delphinus, Iacobus Maurus, Marcus Iuſtinianus, Carolus Zeno, qui Clodiana quoque pugna cum Genuenſibus egregiæ virtutis documenta præbuerat. Magna etiam gloria rem navalem exercuere Michaël Iuſtinianus, Petrus Hemus ſummi conſilii vir, Fantinus Georgius, Marcus Grimanus, Ioannes Barbus, Victor Barbarus cohortium etiam præfectura nobilitatus Brixiano contra Philippum Mariam Vicecomitem Mediolani Ducem bello. Laudem inſuper claſſis ductu Franciſcus Bembus eſt adeptus, qui claſſem myoparonum aliarumque navium haud ſpernendam adverſus Philippum Mariam Pado ſubvexit, ut Blodus, Sabellicus, & Corius in hiſtoriis tradunt. Præfectura navali bello Genuenſium etiam Petrus Lauredanus inclytus fuit, cui Andreas Mocenicus ſucceſſit. Et Stephanus Contarenus Claſſis Dux in Pado fuit, contra Philippum Mariam Mediolani Ducem, poſtquam in Venetum imperium Brixia conceſſèrat. Aloyſium Lauredanum illa contra Turcas expeditio, in qua Pontificis Eugenii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Burgundionumque Ducis claſſes una iverunt Imperatorem habuit, maxi. miſque rebus geſtis & egregiis victo. riis illuſtrem fecit. Secutus eſt in præfe. ctura claſſis Victor Capellus ſapientiſſi. mus & prudentiſſimus vir, qui ob vir. tutem ſummam iterum quoque Præ. fecturam accepit. Huic Vrſatus Iuſti. nianus, Iacobus Lauredanus, Nicolaus Canalis, Petrus Mocenicus, Victor Su. perantius ſtrenui Præfecti omnes ſuc- ceſſere. Gloriam quoque magnam re navali conſecutus eſt Hieronymus Ca nalis, qui Maurum Alexandrinum pi ratam admodum nobilem & inſignem cepit. Vicentius etiam Capellus claſſi Imperator Venetæ magnam virtuti commendationem meruit, uti inſupe Andreas Treviſanus eques auratus ol virtutem factus; qui opinione in urb tanta fuit ut ſi fata vitam conceſſiſſent inſignia Ducatus adepturus credere tur. Sed & præterea multos homine illuſtres Venetiæ tulerunt, veluti An tonium Cornarium, Nicolaum Prio lum, Hieronymum Georgium Equi tem auratum & maximum oratorem qui legationes plurimas ad varios prin cipes obivit, nominatim ad Carolum VIII. Franciæ regem alioſque non pau cos quorum memoriam aliis celebran

dan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

dam tradimus. Nec deſunt nunc in hac fœliciſſima republica maximi ingenii ſummique conſilii, & ad quævis ingentia negotia tractanda prompti viri, quorum è numero Marcus Fuſcarus, Thomas Contarenus, item Laurentius Amulius, qui claſſis præfecturam gerens anno poſt Chriſti nativitatem milleſimo quingenteſimo quadrageſimo octavo Sabarneſſam nobilem piratam cepit. Vrbs hæc maximorum animorum homines & ingenia præclara ſemper magna multitudine habuit; nec in præſentia talibus quoque caret, uti oſtendimus.

Catalogus Epiſcop. & Patriarch. urbis Venetiarum.

I. Primus urbis hujus Epiſcopus ab Romano Pontifice inſtitutus eſt anno 747. poſt Chriſti nativitatem Obelaltus Marinus Eneagri tribuni Methamauceni filius.

II. Alter Chriſtophorus Damiatus Græcus, anno à Chriſti nativitate 792. creatus. Secuti deinceps.

III. Chriſtophorus Tancredus Græcus an. 809.

IV. Vrſus Badoarius Venetus 841.

V. Ioan-

V. Ioannes Sanutus Venetus ſodalitatis Humiliatorum Monachus 842.

VI. Maurus Vincentius Ven. 852.

VII. Dominicus Badoarius Ven. 862.

VIII. Craſſus Facius 873.

IX. Ioannes Sanutus Ven. 889.

X. Ioannes Aventuratis Aquilinus 891.

XI. Laurentius Timenſdeum monachus albus 918.

XII. Dominicus Maurus Venetus 936.

XIII. Dominicus David Venetus ex ordine Eremitanorum 946.

XIV. Petrus Malefactus Patavinus 971.

XV. Vrſus Magaditius Ven. 981.

XVI. Dominicus Badoarius Venetus 992.

XVII. Petrus Quintavallis Venetus 1001.

XVIII. Gregorius Georgius Ven. 1009.

XIX. Marin⁹ Caſſianus Ven. 1020.

XX Dominicus Gradonicus Venetus 1040.

XXI. Dominicus Gradonicus Venetus 1059.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

XXII.	Dominicus Contarenus Venetus 1070.
XXIII.	Henricus Contarenus Venetus 1091.
XXIV.	VitalisMichaëlVenetus 1125.
XXV,	Bonifacius Falerius Ven. ex ordine Eremitanorũ 1132.
XXVI.	Ioannes Polanus Ven. ex ordine Humiliatorum 1155.
XXVII.	Vitalis Michaël Venet. 1178.
XXVIII.	Philippus Caſolus Ven. 1191.
XXIX.	Marcus Nicolaus Ven. 1220.
XXX.	Vitalis Michaël Venetus 1235.
XXXI.	Marcus Marocenus Venet. 1236.
XXXII.	Petrus Pinus Venet. 1252.
XXXIII.	Gualterus Agnus dei Ven. ex ordine Prædicatorum 1268.
XXXIV.	Thomas Arimundus Venet. 1272.
XXXV.	Thomas Rancus Ven. 1272.
XXXVI.	BartholomæusQuirinusVenetus 1274.
XXXVII.	Simeon Maurus Ven. 1282.
XXXVIII.	Rambertus Polus ſeu Primaditius Bonon. ex ordine Prædicatorum 1292.
XXXIX.	Iacobus Contarenus Venet. 1303.

XL. Bar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

XL. Bartholomæus Quirinus Venetus 1325.

XLI. Michaël Catergus Venet. ordinis Eremitanorum 1332.

XLII. Angelus Delphinus Ven. 1336.

XLIII. Nicolaus Maurocenus Venetus 1340.

XLIV. Ioannes Barbus Venetus 1349.

XLV. Paulus Fuſcarus Venetus 1359.

XLVI. Ioannes Amadeus Venetus Cardinalis 1379.

XLVII. Angelus Corrarius poſtea Romanor. Pontifex Gregorius XII. Venetus 1379.

XLVIII. Ioannes Lauredanus Ven. 1385.

XLIX. Franciſcus Falerius Ven. 1390.

L. Leonardus Delphinus Venet. 1312.

LI. Franciſcus Bembus Ven. 1398.

LII. Marcus Landus Venetus 1416.

LIII. Franciſc. Malipetra. Ven. 1425.

LIV. Laurentius Iuſtinianus Venetus ex ordine Cæleſtinorum 1432. quem dein anno 1450. Pontifex Max. Eugenius IV. Patriarcham Venetiarum & Primatem Dalmatiæ dixit, tranſlata huc Gradenſi Eccleſia Patriarchali, ac illa dignitate tributa Venetiis. Ptimus igitur is Patriarcha

factus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

factus eſt anno poſt Chriſti nativiratem 1450. Secuti deinceps hi:

II. Maphæus Contarenus Venetus ex ordine Cœleſtinorũ 1451.

III. Andreas Bondelmerius Venetus ordinis Canonicorum regularium. 1460.

IV. Gregorius Corrarius Ven. 1465.

V. Ioannes Barotius Venetus 1465.

VI. Maphæus Gerardus Venet. ſodalitatis Camaldulorum, poſtea Cardinalis 1466.

VII. Thomas Donatus Venet. ex ordine Prædicatorum 1492.

VIII. Antonius Syrianus Ven. Monachus Carthuſianus 1504.

IX. Ludovicus Contarenus Ven. inſtituti Cœleſtinorum 1508.

X. Antonius Contarenus Ven. ſodalitatis Scopetinorum. 1508.

XI. Hieronymus Quirinus Ven. ex ordine prædicatorum 1524.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Summa Privilegii.

Illuſtrium & Præpotentium D.D. Ordinum fœderatarum Belgiæ provinciarum decreto cautum eſt *Bonaventuræ* & *Abrahamo Elzeviriis*, Academiæ Leydenſis typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra provincias excuſum inferat vendatve, librum hunc, cui titulus, *Caſparis Contareni patricii Veneti de Republica Venetorum libri quinque.* Quod ſi quis contempta auctoritate, directe vel indirecte, præſumpſerit, librum hunc, totum, vel partem ejus, hoc ſive alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel impreſſum alibi in has oras inferre & vendere; confiſcatione exemplarium, mulctaq; inſuper ſexcentorum florenorum, damnas eſto uti latius patet in ipſo privilegio, dato Hagæ in conventu D. D. Ordinum Generalium, XV Maii, MDCXXVI.

G.V. HERTEVELT Vt.

Ad mandatum Præpotentum D.D. Ordinum General.ſſ.

I. van GOCH.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 52